Ledamöter och ersättare

BARN- OCH UTBILDNINGSNÄMNDENS ARBETSUTSKOTT

Tid **onsdag 2 december 2026 kl. 08:15**

Plats **LKSC Prästkragen, plan 2**

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Internbudget 2027	2026/403	2 - 8
2	Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan 2027	2026/354	9 - 22
3	Fastställande av internkontrollplan 2027	2026/312	23 - 30
4	Förändrad resursfördelningsmodell förskola	2026/384	31 - 55
5	Revidering av Regler för placering av barn i förskola	2026/355	56 - 79
6	Remiss av Ds 2026:17 Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket	2026/298	80 - 193
7	Ordförandeuppdrag stärkt samverkan med regionen, Samverkansforum för barn- och familj 0-6 år och Familjecentrum i Luleå	2026/62	194 - 228
8	Motion (M) Barnomsorgen i Luleå ska bli mer anpassningsbar och likvärdig	2026/107	229 - 249
9	Redovisning av ärenden angående skolplikt och rätt till utbildning	2026/393	250 - 251
10	Ansökan om varaktig vistelse utomlands	2026/348	252 - 253
11	Ansökan om varaktig vistelse utomlands	2026/349	254 - 255

Förslag till beslut gällande barn- och utbildningsnämndens internbudget 2027

Ärendenr 2026/403-2.4.0.2

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

1. Barn- och utbildningsnämnden beslutar godkänna fördelning per verksamhetsområde för att nå en balanserad budget motsvarande 2 040,2 mkr för 2027.
2. Internbudgeten gäller under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar föreslagna regleringar av kommunbidrag 2027 till barn- och utbildningsnämnden den 21 december.

Sammanfattning av ärendet

Fördelningen per verksamhetsområde baseras på kommunfullmäktiges föreslagna slutliga kommunbidrag för barn- och utbildningsnämnden avseende 2026. Kommunbidrag för barn- och utbildningsnämnden 2027 uppgår till 2 040,2 mkr.

Kommunfullmäktige beslutade 2026-06-16 § 108 om budgetramar för 2027. Nämndens kommunbidrag för 2027 har räknats upp med kommunens modell för prisuppräkningar, barn- och utbildningsnämnden får tilldelning motsvarande 16,6 mkr. Korrigeringar av internränta och personalomkostnadspålägg (PO) sker i enlighet med rekommendation från Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) beräkning vilket för 2027 totalt är en sänkning med 8,8 mkr. PO-pålägget är inför 2027 40,41%. Nämnden kompenseras för löneökningar, detta anslag finns på finansförvaltningen och betalas ut i takt med att löneavtalen blir klara.

Statsbidrag som fördelas till verksamhet enligt finansieringsprincipen fördelas när de är beslutade, för barn- och utbildningsnämnden är det främst statsbidraget för utökad undervisningstid som fördelas för halvåret 2027 (8,6 mkr). Kommunfullmäktige fastställer i november 2026 kommunens budget för 2027. Därefter kommer vissa kompletterande budgetförändringar att beslutas av kommunfullmäktige i december, vilket innebär att den slutliga ramen för barn- och utbildningsnämnden fastställs först då.

Tillskott ges för utökade hyreskostnader, framför allt avser det helårshyra för Hertsöskolan som togs i drift höstterminen 2026 samt att det tillkommer engångskostnader på Tunaskolan för att avetablera moduler och flytta verksamhet. Även utökningen i Örnen får helårseffekt 2027. Budgeten utökas med totalt 16,4 mkr plus helårskostnaden för Hertsön med 6,4 mkr. Ett avdrag

görs för engångskostnader som tillfördes budgeten 2026 med 7 mkr, avsåg till exempel etablering av moduler på Stadsöskolan.

Kommunen har också en demografisk motiverad kompensation/avdrag som baseras på beräkningar i de fastställda demografiska modellerna. Utifrån detta visar modellen ett avdrag för utbildningsverksamheten, det vill säga antal barn och elever inom förskola och skola ökar inte utan minskar under 2027. Det ger ett avdrag i demografimodellen och budgeten med netto -18,8 mkr (förskola -13,7 mkr, grundskola -8,9 mkr, anpassad grundskola 5,9 mkr, övriga -2,1 mkr). Inför budgetbeslutet framgick av konsekvensbeskrivningen av budgetförutsättningar 2027 att minskade barn- och elevvolymer på sikt medför behov av strukturella åtgärder. Under 2026 har dock förskolan fått 13 mkr för lite i demografiavdrag, det vill säga de har fått budget motsvarande 13 mkr för barn som aldrig kommit till förskolan. Utifrån detta behålls dessa medel centralt under 2027 för att följa utvecklingen inom förvaltningen framåt.

Kommunfullmäktige har 2026-06-16 § 108 tagit beslut om att tillskjuta budget för att minska barngrupperna i förskolan under en treårsperiod, 2027-2029. Det första steget genomförs inför 2027 genom att införa hel barnpeng, i stället för halv, för barn som idag vistas 15 timmar per vecka i förskolan utifrån föräldraledighet. Tiden för dessa ska också utökas till 20 timmar per vecka. För detta gavs 19,6 mkr i budget för 2027 och ytterligare 10,1 mkr kommande två år 2028-2029.

Nämndens budget för 2027 innebär både prioriteringar inom befintlig ram och behov av anpassningar till förändrade förutsättningar. Nämnden har en budget i balans inför kommande år, men det är utmanande att barn och elever inte ökar inom nämndens verksamheter. Befolkningsutvecklingen påverkar nivån på nämndens budget utifrån att en demografimodell används och därmed behövs också åtgärder för att anpassa sig till nya nivåer.

Korrigeringar som skett sedan tilldelat kommunbidrag föregående år:

Internbudget 2026 efter lönerevision, mkr	**1 964**
Förändringar, mkr	
Prisuppräkning	16,6
Volymanpassning demografimodellen	-18,8
Sänkning av PO-pålägget i kommunen till 40,41%	-2,4
Internränta	-6,5
Lönerevision 2026 omräknat på 12 månader	47,2
Finansieringsprincipen för generella statsbidrag mm	5,6

Tillfälligt tillskott upphör (ex etableringskostnader moduler)	-7,0
Hertsöskolans hyra, helårseffekt	6,4
Tillfälligt tillskott upphör (flytt från moduler Hertsön)	-2,0
Omföringar	1,1
Tillskott utökade hyreskostnader skolstruktur	16,4
Tillskott minskade barngrupper mm	19,6
Internbudget 2027, mkr	**2 040,2**

Fördelning av internbudget, mkr

Verksamhet	**Budget 2027**	**%-andel**
Nämnd	2,2	0,1%
Förvaltningsstöd	159	8 %
Resurscentrum	241	12 %
Förskola	521	25 %
Grundskola	1 117	55 %
Summa	**2 040,2**	**100 %**

Budgeten för förvaltningsstöd avser de gemensamma resurser som delas mellan barn- och utbildningsnämnden och arbetsmarknads- och gymnasienämnden, det vill säga gemensamma kostnader för förvaltningsledning samt förvaltningsstöd inom IT, administration, ekonomi, lokaler, HR samt kansli. Budgeten för förvaltningsstöd innehåller även kostnader för förvaltningsgemensamma kostnader inom IT, skolskjuts, kapitalkostnader för investeringar, 4-kantskansliet samt kontorslokaler. Personalkostnader motsvarar ca 38% av total budget inom förvaltningsstöd.

Beskrivning av ärendet

Budgetförutsättningarna inför 2027 präglas fortsatt av förändrad demografi, behov av anpassning av verksamheternas organisation och struktur samt ökade kostnader och nya krav. Samtidigt behöver verksamheterna skapa utrymme för fortsatt kvalitetsutveckling genom prioriteringar och omfördelningar inom befintliga budgetramar. Nedan beskrivs förutsättningar och prioriteringar för respektive verksamhetsområde. Alla behov kostnadsberäknades inte till konsekvensbeskrivningen utifrån de preliminära planeringsförutsättningarna, det vill säga det fanns behov som planeras att prioriteras i egen budget i alla verksamheter, genom omfördelning av resurser inom egen verksamhet. Sådana prioriteringar görs alltid utifrån nämndens ”normala” kostnadsökningar.

Förskolan står fortsatt inför en stor omställning till följd av det minskande barnantalet. Inför 2027 görs ett demografiskt avdrag samtidigt som fasta

strukturkostnader kvarstår. Parallellt innebär kommunfullmäktiges budget en riktad satsning på förskolan i syfte att minska barngruppernas storlek. Barn med 15 timmars placering kommer från 2027 att ersättas med full barnpeng och vistelsetiden utökas från 15 till 20 timmar vilket innebär ett tillskott i budget med 19,6 mkr. Satsningen skapar förutsättningar för färre barn i grupperna och innebär därmed en kvalitetshöjning i verksamheten. Från och med 2028 ges ett ytterligare tillskott för minskade barngrupper motsvarande 10,1 mkr.

Nämnden bedöms ha en budget i balans kommande år.

Förskolan
Förskolans ekonomiska förutsättningar 2027 präglas av ett fortsatt minskande barnantal. Inför året görs ett demografiskt avdrag på 13,7 mkr. Förskolan har under flera år mött minskade barnkullar samtidigt som fasta kostnader för bland annat lokaler och kök inte minskat i motsvarande omfattning. Det innebär att verksamheten fortsatt behöver anpassas till det faktiska barnantalet och att resurser behöver omprioriteras inom verksamheten. I konsekvensbeskrivningen konstaterades att strukturåtgärder behövs för att skapa utrymme för sådana prioriteringar. Under 2026 har dock förskolan fått 13 mkr för lite i demografiavdrag, det vill säga de har fått budget motsvarande 13 mkr för barn som aldrig kommit till förskolan. Utifrån detta behålls 13 mkr centralt under 2027 för att följa utvecklingen inom förvaltningen framåt.

Samtidigt förstärks förskolans förutsättningar genom kommunfullmäktiges satsning på mindre barngrupper. Från 2027 ska barn med 15 timmars placering ersättas som heltidsplacerade med full barnpeng och vistelsetiden utökas från 15 till 20 timmar. Satsningen syftar till att minska antalet barn i grupperna och innebär en förstärkning av förskolans ekonomiska förutsättningar. Satsningen är dock förenat med en kompentensförsörjningsutmaning.

Förskolans prioriteringar under 2027 är att använda resurserna så att de stärker kvalitet och likvärdighet och samtidigt möter verksamhetens tydligaste behov. Det handlar bland annat om att hantera en fortsatt hög sjukfrånvaro och tillhörande vikariekostnader samt ett ökat antal barn med stora stödbehov och behov av specialpedagogisk kompetens.

Den långsiktiga ekonomiska utmaningen kvarstår samtidigt. När antalet barn minskar behöver även verksamhetens struktur successivt anpassas. En sådan anpassning är viktig för att undvika att kostnaden per barn och elev ökar när fasta kostnader fördelas på färre barn och elever, men framför allt för att

skapa utrymme att prioritera resurser till kvalitet och barn med behov av särskilt stöd.

Grundskolan
Grundskolans ekonomiska förutsättningar 2027 präglas av ett fortsatt minskande elevunderlag samtidigt som verksamheten befinner sig mitt i genomförandet av en omfattande skolstruktur. Inför 2027 görs ett demografiskt avdrag på 8,9 mkr. Sedan 2021 har antalet elever i Luleås grundskolor totalt minskat, samtidigt som de fristående verksamheterna har ökat sitt elevantal. För den kommunala grundskolan innebär detta att fasta kostnader fördelas på färre elever och att möjligheten att anpassa bemanning och klassorganisation utmanas.

Samtidigt fortsätter genomförandet av den beslutade skolstrukturen. Nya och förbättrade skolbyggnader är viktiga för att långsiktigt skapa ändamålsenliga lärmiljöer och komma till rätta med underhållsproblematik och tillfälliga modullösningar.

Grundskolans prioritering under 2027 är att använda tillgängliga resurser så att kvalitet och likvärdighet i undervisningen kan värnas samtidigt som verksamheten behöver anpassas till ett minskande elevunderlag. I konsekvensbeskrivningen identifierades ett behov motsvarande 7 mkr som verksamheten behöver hantera genom åtgärder. Behovet är kopplat till konsekvenserna av demografiförändringen samt ökade kostnader för skoldatorer, detta bedöms nu kunna omhändertas inom befintlig budget men åtgärder kan komma att bli aktuella under löpande år.

Grundskolan står därutöver inför flera nationella reformer som kan påverka både ekonomi och kompetensförsörjning. Särskilt betydelsefull är den föreslagna regleringen av lärares undervisningstid från höstterminen 2027. I konsekvensbeskrivningen konstaterades en risk för att finansieringen inte motsvarar de beräknade kostnaderna, samtidigt som genomförandet innebär en betydande kompetensförsörjningsutmaning. Den risken kvarstår.

Den långsiktiga ekonomiska utmaningen är därför att anpassa grundskolans organisation och struktur till ett minskande elevunderlag, samtidigt som kvaliteten i undervisningen värnas och nya krav och reformer omhändertas. Strukturella åtgärder blir viktiga för att minska kostnader som är svåra att anpassa när elevantalet sjunker och därigenom skapa utrymme för prioriteringar närmare eleverna och undervisningen.

Resurscentrum
Resurscentrums ekonomiska förutsättningar inför 2027 bedöms som stabila och verksamheten har en budget i balans. Resurscentrum omfattar flera olika

verksamheter med skilda förutsättningar, bland annat måltider, barn- och elevhälsa, modersmål och kulturskolan. Gemensamt är att kostnadsökningar och utvecklingsbehov i första hand behöver mötas genom prioriteringar och omfördelningar inom befintlig budgetram.

Resurscentrums prioritering under 2027 är att fortsätta utveckla verksamheterna genom ett effektivt användande av tillgängliga resurser. Inom måltidsverksamheten fortsätter arbetet med att anpassa bemanningen och samtidigt utveckla verksamheten, bland annat genom måltidsutveckling och en ökad andel lokala råvaror. Satsningen på lokala råvaror bidrar även till kommunens beredskap. En osäkerhetsfaktor inför 2027 är den kommande upphandlingen av ett nytt livsmedelsavtal.

Inom barn- och elevhälsan prioriteras fortsatt utveckling av det förebyggande och främjande arbetet. Arbetet med skolsociala team fortsätter tillsammans med socialförvaltningen och professionsstödet inom elevhälsan prioriteras inom befintlig budget. Anställning av skolläkare är en utökad kostnad för Resurscentrum.

Kulturskolans utveckling och lokalisering är ytterligare en förändring som påverkar Resurscentrum. Eventuella tillkommande kostnader i samband med flytten omhändertas genom omprioriteringar inom verksamhetens egen budget.

Den långsiktiga inriktningen för Resurscentrum är därmed att fortsätta utveckla kvaliteten genom prioriteringar och effektiviseringar inom befintliga resurser. Samtidigt behöver verksamheten möta förändrade demografiska förutsättningar, framför allt inom måltidsverksamheten där färre barn och elever påverkar möjligheterna till en effektiv bemanning

Förvaltningsstöd
Förvaltningsstödets ekonomiska förutsättningar inför 2027 präglas av behovet att möta ökade kostnader och nya utvecklingsbehov inom befintliga resurser. Förvaltningsstödet omfattar förvaltningsledning och stöd inom bland annat IT, administration, ekonomi, lokaler, säkerhet, HR och kansli samt flera förvaltningsgemensamma kostnader såsom IT, skolskjuts, elevresor och kapitalkostnader för gemensamma investeringar.

Förvaltningsstödets prioritering under 2027 är att fortsätta utveckla ett ändamålsenligt och effektivt stöd till verksamheterna. Processer och arbetssätt ses löpande över i effektiviseringssyfte och återrekryteringar vid naturliga avgångar prövas utifrån verksamhetens behov. Arbetet med att minska onödig administration och förenkla arbetssätt är en viktig del i denna utveckling.

Digitalisering är ett viktigt verktyg i arbetet med att utveckla och effektivisera förvaltningens verksamheter. Under 2027 tas en digitaliseringsplan fram för att tydliggöra riktning och prioriteringar för förvaltningens fortsatta digitala utveckling. Planen ska bidra till ett mer sammanhållet utvecklingsarbete där digitalisering och AI används för att förenkla arbetssätt, effektivisera processer och skapa nytta för verksamheterna.

Förvaltningsstödet behöver även möta förändringar i de förvaltningsgemensamma kostnaderna och i första hand hantera dem genom åtgärder och omprioriteringar inom den egna budgetramen. Den långsiktiga inriktningen är därmed att fortsätta effektivisera och utveckla förvaltningsstödet för att frigöra resurser, möta nya behov och ge verksamheterna ett ändamålsenligt stöd. Genom förenklade processer, utvecklade arbetssätt och fortsatt digitalisering skapas bättre förutsättningar att använda de gemensamma resurserna där de ger störst nytta för verksamheten.

Dialog
Dialog har förts internt i ledningsgruppen samt i facklig samverkan.

Helena Jensen
Biträdande Arbetsmarknad- och utbildningsdirektör

Beslutet skickas till
Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp

Förslag till beslut gällande fastställande av barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan 2027

Ärendenr 2026/354-1.2.1.2

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att godkänna verksamhetsplan för 2027.

Sammanfattning av ärendet

Verksamhetsplanen beskriver nämndens planering för året. Den innehåller uppdraget, beskrivning av organisationen, prioriterade mål för året och hur utvecklingen ska följas upp under året. Nämnden arbetar mot följande mål:

- Alla barn och elever får en likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet som förbereder för fortsatt utbildning.
- Prioriterar kompetensförsörjningsstrategins fokusområden Ökad tillgång till kompetens respektive Hållbara arbetsplatser.
- Alla barn och elever har en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.
- Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat.

Verksamhetsplanen beskriver nämndens planering för året. Den innehåller uppdraget, beskrivning av verksamheten samt organisationen, prioriterade mål, inom prioriterade områden, för året och hur utvecklingen ska följas upp. Det finns fem prioriterade områden och nämnden arbetar mot tre av områdena genom följande mål:

Prioriterade området Välfungerande vardag

- Alla barn och elever får en likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet som förbereder för fortsatt utbildning.
- Prioriterar kompetensförsörjningsstrategins fokusområden Ökad tillgång till kompetens respektive Hållbara arbetsplatser.

Prioriterade området Trygg i Luleå

- Alla barn och elever har en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.

Prioriterade området Klimatsmart och naturpositiv

- Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat.

Inom området Blomstrande näringsliv samt området Mer Luleå för fler lulebor har nämnden inget utpekat mål.

Dialog
Inför 2027 har arbetet med verksamhetsplanen skett i dialog inom förvaltningen med verksamhetens chefer samt genom nämndens planerings- och fördjupningsdagar under året. Luleå kommuns mål och budget som beslutades i juni 2026 och processen inför detta är också del i dialogarbetet både inom förvaltningen och med nämnden.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan 2027

Susann Sunnarve
Verksamhetscontroller

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp

Verksamhetsplan 2027

Barn- och utbildningsnämnd

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Plan	2026/354	2026-12-16	1 år
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Verksamhetscontroller	2026-11-13	BUN	BUN

Innehållsförteckning

1 Inledning 2
1.1 Uppdrag 2
1.2 Verksamhet 2
2 Vision och mål för verksamheten 3
2.1 Kommunfullmäktiges mål och budget 2027 3
3 Barn- och utbildningsnämndens arbete 2027 4
3.1 Prioriterat område: Välfungerande vardag för alla 5
3.1.1 Mål: Alla barn och elever får en likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet som förbereder för fortsatt utbildning 5
3.1.2 Mål: Prioritera kompetensförsörjningsstrategins fokusområden Ökad tillgång till kompetens respektive Hållbara arbetsplatser 7
3.2 Prioriterat område: Trygg i Luleå 8
3.2.1 Mål: Alla barn och elever har en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero 8
3.3 Barn- och utbildningsnämndens mål inom området Klimatsmart och naturpositiv 9
3.3.1 Mål: Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat 9
3.4 Området Blomstrande näringsliv 10
3.5 Området Mer Luleå för fler luleåbor 10
4 Uppföljning av mål 11

1 Inledning

Verksamhetsplanens syfte är att beskriva uppdraget, mål under perioden samt på vilka sätt uppföljningen ska ske. Verksamhetsplanen fastställs och följs sedan upp tre gånger under ett år i form av hel- och delårsuppföljningar.

1.1 Uppdrag

Barn- och utbildningsnämnden är kommunens huvudman enligt skollagen (2010:800) för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem samt annan pedagogisk verksamhet. Nämnden är också tillsynsansvarig för de fristående förskolor och pedagogisk omsorg som av nämnden beviljats tillstånd att bedriva verksamhet i Luleå kommun. Nämnden fullgör det ansvar som ankommer på hemkommunen enligt skollagen.

1.2 Verksamhet

Verksamheten är organiserad i en gemensam förvaltning tillsammans med arbetsmarknads- och gymnasienämndens verksamheter. I förvaltningen tillgodoses utbildningsbehovet i alla utbildningssteg från förskola till kommunal vuxenutbildning. Förvaltningen hanterar också arbetsmarknads- och integrationsfrågor. Inom förvaltningen finns även gemensamma stödresurser som it och administration, HR och ekonomi, kansli samt resurscentrum med central elevhälsa, modersmål, måltider samt kulturskola.

2 Vision och mål för verksamheten

Vision Luleå 2040 som antogs politiskt 2008 handlar om att skapa ett attraktivt Luleå som är hållbart över tid.

”Luleå 2040. Vi lever ett rikt och utvecklande liv i en viljestark och växande region. Vid Bottenvikens kust finns plats för både och; närhet och utrymme, stad och land, bredd och spets, vita vidder och ljusa sommarnätter, naturens värden och dess möjligheter. Med ett naturligt nytänkande och ett friskt flöde av intryck, kunskap och utbyten skapar vi en hållbar förnyelse. Det gör oss till en av de viktigaste svenska kustregionerna och en förebild nationellt och internationellt.”

Kommunfullmäktige har beslutat om fem prioriterade områden som visar hur kommunen valt att gruppera insatser som utförs tillsammans för att uppnå den politiska viljeinriktningen, kommunala och globala hållbarhetsmål samt utveckla verksamheten. Dessa är:

- Välfungerande vardag för alla
- Trygg i Luleå
- Klimatsmart och naturpositiv
- Mer Luleå för fler luleåbor
- Blomstrande näringsliv

2.1 Kommunfullmäktiges mål och budget 2027

I kommunfullmäktiges mål och budget 2027 med plan för 2028 – 2029 framgår att alla verksamheter ska besluta om mål som bidrar till det prioriterade området *Välfungerande vardag för alla*. Med utgångspunkt i sina grunduppdrag ska alla verksamheter också besluta om målsättningar för att bidra till fullmäktiges övriga prioriterade områden.

Kommunfullmäktige uttrycker att barn- och utbildningsnämndens prioriteringar behöver möta de demografiska utmaningarna, stärka förskolans kvalitet och likvärdighet genom att minska barngruppers storlek, säkerställa stöd och goda förutsättningar för alla elever i samverkan med socialförvaltningen, attrahera och behålla kompetent personal samt utveckla moderna och ändamålsenliga skolmiljöer.

3 Barn- och utbildningsnämndens arbete 2027

Barn- och utbildningsnämnden har definierat mål som ska bidra till förflyttning inom tre av de fem prioriterade områdena: Välfungerande vardag för alla, Trygg i Luleå, Klimatsmart och naturpositiv.

Barn – och utbildningsnämnden står inför flera utmaningar där demografi är en av dem. Demografiutvecklingen innebär ett minskande antal barn och elever i förskolans och grundskolans verksamheter. Mot bakgrund av detta vill barn- och utbildningsnämnden stegvis minska barngruppernas storlek i förskolan under 2027–2029, för att skapa bättre förutsättningar för barnens lärande och utveckling samt personalens arbetsmiljö. Som ett första steg finansieras barn med 15-timmarsplacering som heltidsplacering från 2027. Förändringen får fullt genomslag från hösten 2027, då mindre barngrupper organiseras i samband med det nya läsåret och vistelsetiden utökas från 15 till 20 timmar.

I grundskola fortsätter satsning på resursskola för fler elever samt satsningen på skolsociala teamet i samverkan med socialförvaltningen som syftar till att stötta elevhälsoarbetet. Nämnden ser även vikten av att hålla hög och god kvalitet i verksamheterna där bemanning med behörig och kompetent personal är särskilt viktiga faktorer. Satsningar sker även för att utveckla skolmiljöer och lokaler.

Enligt skollagen ska huvudmän, förskolor och skolor bedriva ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete genom att planera, följa upp, analysera resultat och genomföra utvecklingsinsatser för att nå de nationella målen med fokus på kvalitet, likvärdighet och goda förutsättningar för utbildningen.

Kvalitetsarbetet utgår från Skolverkets nationella kvalitetssystem (NKS), som genom mål, indikatorer och framgångsfaktorer stödjer analys, uppföljning och skolutveckling. Framgångsfaktorerna bygger på forskning och samlad kunskap om vad som stärker kvalitet och likvärdighet i skolväsendet.

Barn- och utbildningsnämndens verksamhetsplan och mål harmonierar med det systematiska kvalitetsarbetet. Verksamhetsplanen följs upp tre gånger per år, medan kvalitetsarbetet sammanställs årligen för varje skolform. Tillsammans ger de ett underlag för att identifiera utmaningar, prioritera utvecklingsområden och skapa förutsättningar för delaktighet, ansvarstagande och kontinuerlig utveckling i organisationen.

3.1 Prioriterat område: Välfungerande vardag för alla

En välfungerande vardag för alla definieras som nöjda invånare, att verksamheten är ändamålsenlig och kostnadseffektiv samt att Luleå kommunkoncern betraktas som en attraktiv arbetsgivare.

3.1.1 Mål: Alla barn och elever får en likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet som förbereder för fortsatt utbildning

Förskolor och skolor som erbjuder likvärdig utbildning och arbetar kompensatoriskt är avgörande för en skola av hög och god kvalitet och bidrar till en välfungerande vardag för barn, elever och familjer. Att klara grundskolan och gå vidare till gymnasiet är viktigt för framtida möjligheter till vidareutbildning och arbete.

Det är viktigt att förskolan och skolan kompenserar för skillnader. Kommunen har ansvar för att alla barn och elever får tillgång till och deltar i utbildningen, samt att barn och elever som behöver stöd upptäcks tidigt samt att de kan få stöd. Ytterligare en viktig aspekt är att övergångar inom och mellan olika verksamheter på bästa sätt stöder barns och elevers utveckling och lärande, exempelvis genom tydliga och välförankrade rutiner. Resurser ska fördelas utifrån analyser av behov, för att kompensera för skillnader mellan verksamheter. En välfungerande vardag i form av förskolor och grundskolor med hög och god kvalitet är av största vikt för alla i Luleå kommun. Målet är att detta ska ske inom befintlig budgetram.

Nämnden arbetar mot följande mål som följs genom indikatorer eller kvalitativ bedömning:

Alla barn och elever får en likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet som förbereder för fortsatt utbildning (NKS) med särskilt fokus på följande delmål:

1. Varje barn med rätt till förskola har lika tillgång till utbildning
2. Varje barn och elev som är i behov av stöd får det stöd den behöver
3. Varje barn i förskolan stimuleras i sin språkutveckling och ges goda möjligheter att utveckla sin förmåga att kommunicera
4. Varje elev har de kunskaper den behöver för att vara väl förberedd för fortsatt utbildning

Prioriterat område Välfungerande vardag **Mål** Alla barn och elever får en likvärdig utbildning och undervisning av hög kvalitet som förbereder för fortsatt utbildning **Indikatorer/bedömning**	Delår 1	Delår 2	Helår
Delmål 1 Varje barn med rätt till förskola har lika tillgång till utbildning			
Andel (%) inskrivna barn i åldern 3–5 år i kommunen Kolada	Nationell statistik		
Stegvis minskade barngrupper i förskola, 2027 till 17 barn/grupp samt utökad tid för 15h barn	Lokal	Lokal	Lokal
Barn per barngrupp i förskola, kommunal regi	Nationell statistik		
Delmål 2: Varje barn och elev som är i behov av stöd får det stöd den behöver			
Andel (%) vårdnadshavare i förskolan som upplever att deras barn får det stöd den behöver		Lokal statistik	
Trygghetsenkäten årskurs 4-9 ”Får du den hjälp du behöver?”			Lokal statistik
Bedömning av arbetssätt och samspel mellan förskola och Resurscentrum för process, struktur och organisation av barnhälsoarbete i förskolan	Lokal	Lokal	Lokal
Bedömning av arbetssätt och samspel mellan grundskola och Resurscentrum för process, struktur och organisation av elevhälsoarbete i grundskola	Lokal	Lokal	Lokal
Delmål 3: Varje barn i förskolan stimuleras i sin språkutveckling och ges goda möjligheter att utveckla sin förmåga att kommunicera			
Andel (%) vårdnadshavare som upplever att förskolan stimulerar deras barns språkutveckling i svenska och att deras barn ges goda möjligheter att utveckla sin förmåga att kommunicera		Lokal statistik	
Delmål 4: Varje elev har de kunskaper den behöver för att vara väl förberedd för fortsatt utbildning			
Andelen behöriga elever till gymnasiet, åk 9, samtliga samt per kön		Lokal statistik	Nationell statistik*
Meritvärde åk 9, samtliga samt per kön		Lokal statistik	Nationell statistik
Skillnaderna mellan skolorna avseende andel elever behöriga till gymnasieskolan *Mätetalet är lokalt och det är konstruerat av variationsbredden mellan högsta och lägsta resultat.*		Lokal statistik	

* Måttet avser samtliga elever exklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund. I analysen redovisas även gruppen samtliga elever, inklusive nyanlända och elever med okänd bakgrund.

3.1.2 Mål: Prioritera kompetensförsörjningsstrategins fokusområden Ökad tillgång till kompetens respektive Hållbara arbetsplatser

Luleå kommuns kompetensförsörjningsstrategi syftar till att möta en minskad tillgång på arbetskraft samtidigt som behoven inom välfärden ökar. Fokus ligger på att bygga en robust organisation som attraherar, utvecklar och behåller den kompetens som krävs – både idag och i framtiden. Kompetensförsörjningsstrategin utgår från ett aktivt lärandeperspektiv och organisationen behöver ständigt lära sig, anpassa sig och utvecklas i takt med omvärlden. Strategin har följande fokusområden 2025–2028: ökad tillgång till kompetens, stärkt medarbetarskap, hållbara arbetsplatser, effektfullt ledarskap, effektiv och hållbar kompetensanvändning samt ökad möjlighet att arbeta längre.

Barn- och utbildningsnämnden avser att omhänderta kompetensförsörjningsstrategin under 2027 genom fördjupat fokus på två av strategins sex fokusområden: Ökad tillgång på kompetens samt Hållbara arbetsplatser. Den första medarbetarundersökningen genomfördes hösten 2026 med syfte att öka möjligheterna att utveckla och förbättra arbetsplatserna utifrån vad som framkommer i undersökningen. Med en årlig medarbetarundersökning kan utvecklingen av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön följas över tid.

Prioriterat område Välfungerande vardag **Mål:** Fokusområden Ökad tillgång till kompetens samt Hållbara arbetsplatser **Indikatorer:**	Delår 1	Delår 2	Helår
Ökad tillgång till kompetens Heltidstjänster i förskolan med förskollärarlegitimation, kommunal regi, andel (%)	Nationell statistik		
Ökad tillgång till kompetens Lärare (heltidstjänster) med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne i grundskola åk 1-9, kommunala skolor, andel (%)	Nationell statistik		
Hållbara arbetsplatser Förskola Uppföljning av hälsosatsningens bidrag till minskad sjukfrånvaro och till att stärka förskolan som en hållbar och attraktiv arbetsplats.			Lokal uppföljn
Hållbara arbetsplatser Följa arbetet med medarbetarundersökningen och utvecklingen av den organisatoriska och sociala arbetsmiljön över tid.	Lokal uppföljn	Lokal uppföljn	Lokal uppföljn

3.2 Prioriterat område: Trygg i Luleå

Det prioriterade områdets syfte är att Luleå ska fortsätta att vara en trygg plats att leva och bo på. Kommunen ska därför arbeta för ett tryggt och hållbart Luleå, med stärkt brottsförebyggande arbete och för ökad robusthet och resiliens.

3.2.1 Mål: Alla barn och elever har en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero

Skolor och förskolor är verksamheter och platser där vårdnadshavare, barn och elever ska kunna uppleva trygghet och ges goda möjligheter till lärande och kunskapsbyggande. En förutsättning för att verksamma i skolan ska må bra, kunna lära och utvecklas är en hälsofrämjande lärmiljö. Det innefattar ett gemensamt ansvarstagande, inom samtliga nivåer i skolan, för barns utveckling, lärande och hälsa samt med hög medvetenhet om hur lärande och hälsa påverkar varandra. Lärmiljön ska präglas av trygghet och studiero, grundläggande demokratiska värderingar och vara fri från diskriminering och annan kränkande behandling.

Alla barn och elever har en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (NKS delmål) med särskilt fokus på följande:

- Varje barn får en trygg och god miljö där utbildningen bildar en helhet av omsorg, utveckling och lärande.
- Varje elev får en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero.

Prioriterat område: Trygg i Luleå **Mål:** Alla barn och elever har en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero **Indikatorer:**	Delår 1	Delår 2	Helår
Delmål Varje barn får en trygg och god miljö där utbildningen bildar en helhet av omsorg, utveckling och lärande.			
Förskola Vårdnadshavarenkät *"Är du nöjd med ditt barns förskola"*		VH-enkät	
Verksamhet förskolas övergripande arbete med trygghet och studiero	Bedömning	Bedömning	Bedömning
Varje elev får en utbildning som präglas av trygghet och en undervisning som präglas av studiero			
Trygghetsenkät område Trygghet och studiero	Analys och åtgärder		Resultat Trygghets-enkät

3.3 Barn- och utbildningsnämndens mål inom området Klimatsmart och naturpositiv

Det prioriterade områdets syfte är att Luleå ska vara klimatneutralt och en förebild i hållbar samhällsomställning, där möjligheter för rekreation, självförsörjning och biologisk mångfald växer.

3.3.1 Mål: Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat

För att nå det kommunövergripande målet om att Luleå inte ska ha påverkan på klimatet måste den skolmat som serveras vara klimatsmart. Här ligger kommunens koldioxidekvivalent för livsmedelsinköp i linje med FN:s mål. Resultaten från den senaste Ungdomsenkäten LUPP (Lokal uppföljning av ungdomspolitiken) som genomfördes våren 2025 visar dock att fyra av 10 elever i årskurs åtta hoppar över att äta lunch minst en gång i veckan. Samtidigt vill ca 70% av eleverna vara med och bestämma om skolmaten. Att äta lunch är viktigt, både för skolresultaten och för elevernas hälsa. Att invånarna i Luleå är delaktiga i samhällets utveckling är ett av Luleå kommuns övergripande mål. Här har kommunen en viktig utmaning: att göra eleverna delaktiga i det som rör skolmaten, såväl menyerna som matsituationens organisation och utformning. Delaktighet är både ett mål i sig, som en viktig demokratiprocess, och också ett medel för att nå målet om att få fler elever att äta den klimatsmarta skolmaten.

Nämnden arbetar mot följande verksamhetsmål och mått eller indikatorer

- Skolmåltider har ett lågt klimatavtryck. Koldioxidekvivalenten ska vid livsmedelinköp ligga i linje med FN:s 1,5 gradersmål. Detta gäller för samtliga skolformer.
- Rektor och pedagoger ansvarar för att barnen och eleverna ska vara delaktiga i att organisera och utforma matsituationen i samverkan med Resurscentrum skolmåltider.
- Resurscentrums skolmåltider ansvarar för att barnen och eleverna ska vara delaktiga i att utforma klimatsmarta och goda menyer i samverkan med rektorer och pedagoger.

Prioriterat område: Klimatsmart och naturpositiv **Mål:** Barn och elever i Luleå kommun äter klimatsmart skolmat **Indikatorer:**	Delår 1	Delår 2	Helår
Koldioxidekvivalent vid livsmedelsinköp, totalt	Lokal statistik		
Bedömning av barns och elevers delaktighet i att organisera och utforma matsituationen		Bedömning	Bedömning
Bedömning av barns och elevers delaktighet i att utforma och klimatsmarta och goda menyer		Bedömning	Bedömning

3.4 Området Blomstrande näringsliv

Det prioriterade områdets syfte är att Luleå kommun ska vara en möjliggörare för ett starkt och växande näringsliv genom hög tillgänglighet och ett nära partnerskap.

Under 2027 har barn- och utbildningsnämnden inget utpekat mål inom område Blomstrande näringsliv. Förskola och grundskola arbetar dock kontinuerligt med exempelvis studie- och yrkesvägledning för att ge barn och elever möjlighet att få insikt i arbetslivets möjligheter. Medvetenhet och förmåga att välja utbildning och arbete kan öka genom samverkan mellan förskola, skola och arbetsliv, exempelvis genom praktik, studiebesök och andra samverkansformer. Även måltidsverksamheten bidrar till området genom strategiska livsmedelsinköp och stabil efterfrågan som stärker lokal och regional livsmedelsproduktion. I sig är detta viktigt för att öka robustheten i livsmedelsförsörjningen.

3.5 Området Mer Luleå för fler luleåbor

Det prioriterade områdets syfte är att skapa en hållbar tillväxt där invånarna behöver vara delaktiga i samhällsomställningen, industrins omställning behöver kunna ske i rätt takt och kulturen användas som drivkraft för en attraktiv kommun och fler Luleåbor.

Under 2027 har barn- och utbildningsnämnden inget utpekat mål inom område Mer Luleå för fler luleåbor.

4 Uppföljning av mål

Verksamhetsplanen följs upp vid delår 1 (januari-april), delår 2 (januari-augusti) samt för helåret (januari-december). Vid dessa tillfällen kommer målen att följas upp och de indikatorer och bedömningar som är möjliga att inhämta till respektive tidpunkt kommer att rapporteras.

Uppföljningen av målen utgår från hur trenden har sett ut de senaste åren genom indikatorerna. Utifrån detta bedöms en positiv trend över tid vara ett tecken på att målet är på väg att uppfyllas, på motsvarande sätt bedöms en negativ trend vara ett tecken på att målet inte är på väg att uppfyllas

Förslag till beslut gällande fastställande av internkontrollplan 2027

Ärendenr 2026/312-1.3.2.2

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att fastställa internkontrollplan för 2027.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden ska riskvärdera och fastställa internkontrollplan för 2027.

Riskbedömning har skett i förvaltningens ledningsgrupp och i barn- och utbildningsnämnden 2026-10-21 § 97. Följande riskområden beslutades för kontroll under 2027:

- Ekonomihantering (obligatoriskt enligt beslut från kommunstyrelsen).
- Elevschema – garanterad undervisningstid och timplaner i grundskolan
- Ägar- och ledningsprövning av fristående verksamheter

Barn- och utbildningsnämndens beslutade även ge arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att formulera och lägga till ett kontrollmoment utifrån problematisk frånvaro, kallat ”Skolfrånvaro i grundskolan” i internkontrollplanen.

Samtliga riskområden beskrivs mer utförligt i internkontrollplanen, där även kontrollmetod, tidplan och ansvarig för respektive kontrollmoment anges.

Beskrivning av ärendet

Internkontrollens syfte är att säkra en effektiv förvaltning och att undvika att allvarliga fel begås. Det handlar om att med rimlig grad av säkerhet säkerställa att verksamheten är ändamålsenlig och kostnadseffektiv, att ekonomisk rapportering och information om verksamheten är tillförlitlig, samt att tillämpliga lagar, förordningar, föreskrifter och andra riktlinjer efterlevs.

Dialog

Riskvärdering har gjorts av ansvariga chefer i arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen samt i barn- och utbildningsnämnden 2026-10-21. Utformningen av föreslagna kontrollmoment har skett i samråd med berörda chefer och handläggare inom förvaltningen.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2026-10-21 § 97, BUF Hid: 2026.1774
- Barn- och utbildningsnämndens internkontrollplan 2027

Susann Sunnarve
Verksamhetscontroller

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp

Internkontrollplan för Barn- och utbildningsnämnden 2027

Kommunstyrelsens obligatoriska riskområde: Ekonomihantering

Personer kan ha fel eller för omfattande behörigheter om AUF:s attestförteckning och systembehörigheter inte är aktuella. Detta innebär en risk för att utbetalningar sker utan korrekt attest, att felaktig kontering uppstår eller att oegentligheter inte upptäcks i tid. Konsekvenserna kan bli ekonomiska förluster, felaktig redovisning samt minskat förtroende för kommunens interna styrning och kontroll.

Nämndens riskvärdering			Kontrollmetod/ aktivitet	Tidplan	Ansvarig
Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde			
3	4	12	Genomgång av samtliga behörigheter och kontrollera att avslutade medarbetare är borttagna, att behörigheter stämmer med uppdrag samt se hur många felaktiga behörigheter som finns.	Klart juni 2027	Avdelningschef Ekonomi/HR

Riskområde: Skolfrånvaro i grundskolan

Luleå kommun har frånvarorutiner i grundskolan, då hög skolnärvaro är en framgångsfaktor för att elever ska lyckas i skolan. Vid skolfrånvaro finns en rutin för att uppmärksamma samt vid behov utreda upprepad eller längre frånvaro. Konsekvenserna ifall upprepad eller längre frånvaro ej utreds och åtgärdas kan bli stora för berörd elev och huvudmannen behöver synliggöra och åtgärda ifall detta förekommer.

Nämndens riskvärdering			Kontrollmetod/ aktivitet	Tidplan	Ansvarig
Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde			
3	4	12	Kontrollen genomförs genom stickprov i grundskolor där efterlevnaden av rutinen följs upp för upprepad eller längre frånvaro som omfattar 20 % frånvaro eller mer hos enskilda elever. Särskilt följs startade utredningar och de åtgärder som genomförs.	Stickprov sker under våren 2027 och analysarbete hösten 2027.	Chef grundskola

Riskområde: Elevschema - garanterad undervisningstid och timplaner i grundskolan

Det finns en risk att klasser inte får sin garanterade undervisningstid enligt timplanen i grundskolan. Konsekvensen kan bli att elever missar garanterad undervisningstid utan att huvudmannen får syn på det.

Nämndens riskvärdering			Kontrollmetod/ aktivitet	Tidplan	Ansvarig
Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde			
3	4	12	Kontrollen sker genom stickprov i ett antal grundskolor. Det som undersöks genom stickproven är om schemat innehåller den garanterad undervisningstid som klassen ska ha enligt timplan. Utgångspunkten är den gemensamma kommunala timplanen som fördelas per årskurs. Dessutom bedöms om schemat innehåller tid för rast och rimlig tid för elevernas förflyttningar mellan lektioner samt att det ligger utanför timplanens tid.	Stickprov sker under våren 2027 och analysarbete hösten 2027	Chef IT/adm

Riskområde: Ägar- och ledningsprövning av fristående verksamheter

Barn- och utbildningsnämnden ansvarar för löpande ägar- och ledningsprövning av fristående verksamheter som fått tillstånd av nämnden att bedriva förskola eller pedagogisk omsorg för barn i förskoleålder/barn i fritidshemsålder. Den sker exempelvis vid regelbunden och riktad tillsyn. Det finns en risk att den fristående huvudmannen inte meddelar byte inom ägar- och ledningskretsen så att kommunen kan genomföra ägar- och ledningsprövning löpande.

Nämndens riskvärdering			Kontrollmetod/ aktivitet	Tidplan	Ansvarig
Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde			
3	3	9	Förtydligande av *Riktlinjer för godkännande och rätt till bidrag för fristående förskola, fritidshem och pedagogisk omsorg.* Förtydligandet gällande huvudmannens ansvar för att löpande informera vid förändringar i ägar- och ledningskrets och exempelvis vid byte av rektor som ska komma Barn- och utbildningsnämndens tillkänna.	Klart i augusti 2027	Chef kansliet

§ 97

Riskvärdering internkontroll 2027

Ärendenr 2026/312-1.3.2.2

Barn- och utbildningsnämndens beslut

1. Barn- och utbildningsnämnden beslutar att utförd riskvärdering ska ligga till grund för internkontrollplan för 2027.
2. Uppdra till arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen att formulera och lägga till ett kontrollmoment utifrån problematisk frånvaro.

Sammanfattning av ärendet

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen informerar om lagstiftningens krav på intern kontroll och betonar att den ska säkerställa att resurser används korrekt, att verksamheten bedrivs effektivt samt att verksamhetens uppdrag genomförs med god kvalitet.

Vidare redogör förvaltningen för internkontrollprocessen, där förvaltningen genomfört en samlad riskbedömning. Nämnden har möjlighet att analysera de identifierade riskerna och vid behov komplettera med ytterligare riskområden. Särskild uppmärksamhet riktas mot de risker som värderats till 12 (där 16 är högst) eller högre, däribland korruption och nyttjande av offentlig verksamhet, kränkningar samt ekonomihantering.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott har 2026-10-07 § 49 föreslagit barn- och utbildningsnämnden besluta att utförd riskvärdering ska ligga till grund för internkontrollplan för 2027.

Sammanträdet

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden föredrar ärendet.

Sana Suljanovic (M), Nicklas Kemppainen (KD) och Maritha Meethz (S) föreslår att ge arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att formulera och lägga till ett kontrollmoment utifrån problematisk frånvaro.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller förslaget.

Ordföranden ställer därefter eget med fleras tilläggsförslag under proposition och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Av 6 kap 6§ Kommunallagen (2017:725) framgår att nämnderna ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Nämnden gör varje år en riskanalys med riskvärdering för att ta ställning till vilka riskområden som ska omfattas av intern kontroll nästkommande år.

Barn- och utbildningsnämnden gör en analys av vilken typ av risker som kan förekomma inom verksamhetens processer samt en värdering av sannolikhet att konsekvens om riskerna inträffar. Sannolikhet bedöms på en fyrgradig skala från osannolik till sannolik. Konsekvens bedöms på en fyrgradig skala från försumbar till allvarlig. Det multiplicerade värdet utgör riskvärdet.

Värderingen utgår från förvaltningens förslag på riskområden. Därutöver tillkommer det obligatoriska riskområdet Ekonomihantering som beslutats av kommunstyrelsen.

När nämnden har gjort riskvärdering förbereder förvaltningen förslag på hur riskområdena kan kontrolleras. Utifrån detta förbereder förvaltningen ett förslag till internkontrollplan för 2027, vilken nämnden beslutar om i december.

Dialog

Dialog har skett i förvaltningsdirektörens ledningsgrupp samt i verksamheterna.

Beslutsunderlag

- Riskvärdering internkontroll inför 2027 BUN, BUF Hid: 2026.1593
- Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut gällande riskvärdering internkontroll 2027, BUF Hid: 2026.1592
- Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott beslut 2026-10-07 §, BUF Hid: 2026.1680

Beslutet skickas till

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp

Förslag till beslut gällande förändrad resursfördelningsmodell inom förskola

Ärendenr 2026/384-3.8.0.2

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att förskolans resursfördelningsmodell ändras från kalenderåret 2027, så att alla barn med plats i förskola ersätts med hel barnpeng.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2026-06-16 § 108 att förskolans barngrupper ska minska i tre steg under åren 2027–2029. Beslutet innebär att barn- och utbildningsnämndens budget utökas under de tre åren för att minska barngrupperna till i snitt 17 barn år 2027, 16 barn år 2028 och 15 barn år 2029 med bibehållen personaltäthet om tre heltidsanställda i grupperna.

Det första steget genomförs inför budgetåret 2027 och innebär en resursfördelningsmodell där alla barn med plats i förskola ersätts med hel barnpeng. Enligt nuvarande modell ersätts barn vars vårdnadshavare endast nyttjar allmän förskola eller är föräldralediga med halv barnpeng. Det innebär att det går två barn på en plats och att barngrupperna kan innehålla fler barn än 17. Genom beslutet att ersätta alla barn med hel barnpeng från kalenderåret 2027 kan barngrupperna minska till i snitt max 17 barn per avdelning med bibehållen personaltäthet om tre heltider. Ärendet om förändrad resursfördelningsmodell är kopplat till barn- och utbildningsnämndens internbudget 2027 som behandlas på barn- och utbildningsnämndens sammanträde i december 2026 (2026/403).

Dialog

Dialog har förts med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens avdelning för HR/ekonomi.

Beslutsunderlag

- Kommunfullmäktiges beslut 2026-06-16 § 108, Mål och budget 2027 med plan 2028-2029, BUF Hid: 2026.1549
- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2026-10-21 § 102, Information om effekter och behov med anledning av beslut om minskade barngrupper i förskolan, Hid: BUF 2026.1799.
- Barn- och utbildningsnämndens internbudget 2027

Annica Backman
Skolchef förskola

Beslutet skickas till
Skolchef förskola
Utvecklingsledare förskola
Rektorer i förskolan
Avdelningschef HR/ekonomi

§ 108

Mål och budget 2027 med plan 2028-2029

Ärendenr 2026/772-1.3.3.2

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ändringsförslag i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6420.
2. I samband med beslut om delårsrapporten per augusti respektive år tar kommunstyrelsen ställning till om en utdelning från Luleå kommunföretag upp till 50 mkr per år ska tas ut eller inte.

Reservationer

Ylva Mjärdell (L), Jonas Brännberg (SAV), Inger Oja (M), Kristoffer Sundström (M), Sana Suljanovic (M), Ilkka Isaksson (SD), Arvid Persson (M), Dexter Krokstedt (SD), Fredrik Hjälte (L), Matti Björk (M), Eric Lundvall (C), Carola Lidén (C), Robert Lundqvist (SAV), Thomas Söderström (L), Ingrid Cannerfelt (SD), Samuel Ek (KD), Nicklas Kemppainen (KD), Arne Nykänen (C), Fredrik Wiberg (M), Bo Larsson (-), Thomas Söderström (L), Fredrik Hjälte (L), Eric Lundvall (C), Andreas Bergström (KD), Thomas Larsson (SD) och Ronald Andersson (C) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Mål och budget visar hur Luleå kommunkoncern kommer att arbeta för visionen om framtidens Luleå 2040 i form av mål och hur budgeten fördelas. Dokumentet är ett styrande dokument som ger grund för ägardirektiv för bolagen samt planering och uppföljning i både nämnder och kommunala bolag. Detta är det centrala dokumentet för att styra den kommunala verksamhetens inriktning och omfattning i det korta perspektivet (1–3 år).

Alla verksamheter ska besluta om mål som bidrar till *Välfungerande vardag för alla*. Luleå kommunkoncern ska i alla verksamheter inför 2027, med utgångspunkt i sina grunduppdrag, besluta om målsättningar för att bidra till kommunfullmäktiges övriga prioriterade områden.

- *Mer Luleå för fler luleåbor*
- *Trygg i Luleå*
- *Klimatsmart och naturpositiv*
- *Blomstrande näringsliv*

De prioriterade områdena är de som senare följs upp i delårsrapport och årsredovisning och måluppfyllelsen är en del vid bedömningen om kommunen uppnått god ekonomisk hushållning i verksamheten.

Resultat
Resultatbudgeten visar på ett positivt resultat för år 2027 med 74 miljoner kronor. År 2028 och år 2029 blir det budgeterade resultatet positivt med 40 miljoner kronor respektive 65 miljoner kronor. I resultatet finns en samlad uppskattning av intäkter med 60 miljoner årligen inräknad, se beskrivning nedan. Om dessa intäkter exkluderas är resultatet negativt för år 2028 och visar på 5 mkr i överskott år 2029. Om inte de ekonomiska förutsättningarna inför dessa år förbättras måste åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans och det långsiktiga resultatmålet. De beräknade resultatnivåerna i mål och budget 2027–2029 är under förutsättning att nämnderna klarar en budget i balans.

Investeringar
De planerade investeringarna för åren 2027–2029 uppgår till totalt 4 246 miljoner kronor. De beräknas under 2027 uppgå till 1 441 miljoner kronor, för 2028 till 1 551 miljoner kronor och för 2029 till 1 254 miljoner kronor.

God ekonomisk hushållning
Årsresultatets andel av skatteintäkter och statsbidrag ska uppgå till minst 1–3 %
Resultaten under 2027, 2028 och 2029 har budgeterats till 74 miljoner kronor (1,1 %), 40 miljoner kronor (0,6 %) respektive 65 miljoner kronor (0,9 %). Det innebär att målet inte kommer att nås under år 2028 och 2029.

Soliditeten ska vara minst 55 %
Under 2027–2029 kan investeringarna endast till mindre del finansieras med egna medel vilket medför en ökad nyupplåning om 800 miljoner kronor år 2027, 890 miljoner kronor år 2028 och 570 miljoner kronor år 2029. Soliditeten som i 2025 års bokslut uppgick till 63 procent beräknas vid 2029 års slut uppgå till cirka 51 procent, vilket beror på det fortsatt höga behovet av investeringar. Fram till år 2027 bedöms målet uppnås, från år 2028 behöver resultatnivåerna ökas eller investeringsnivåerna sänkas för att uppnå målet 55 procent soliditet.

Respektive nämnds budgetavvikelse ska vara noll eller positiv
Lika viktigt för god ekonomisk hushållning är ett effektivt och ändamålsenligt användande av kommunens resurser i verksamheten och att resurserna är rätt anpassade utifrån de demografiska förutsättningarna. Det ställs allt högre krav på kommunens verksamheter, verksamheter ska bedrivas med god kvalitet och ett effektivt resursutnyttjande. Vissa verksamheter genomgår stora förändringar så som demografiska förändringar, konkurrensutsättning, för-

ändrade målgrupper samt en efterfråga som ökar snabbare. Målet är att budgetavvikelserna ska vara noll eller positiv för respektive nämnd.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta mål och budget för 2027 med plan 2028–2029.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-06-01 § 88 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ändringsförslag i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.5867. Vid ärendet behandling reserverade sig Matti Björk (M) och Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Kommunstyrelsen har 2026-06-01 § 155 beslutat att bordlägga ärendet till kommunstyrelsens sammanträde 2026-06-16.

Kommunstyrelsen har 2026-06-16 § 159 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ändringsförslag i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6420 och att i samband med beslut om delårsrapporten per augusti respektive år tar kommunstyrelsen ställning till om en utdelning från Luleå kommunföretag upp till 50 mkr per år ska tas ut eller inte. Vid ärendet behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M), Dag Sundberg (M), Arne Nykänen (C), Nicklas Kemppainen (KD), Dexter Krokstedt (SD) och Thomas Söderström (L) mot beslutet.

Sammanträdet
Carina Sammeli (S), Mathias Karvonen (V), Evelina Rydeker (MP), Fredrik Bruhn (S), Maritha Meethz (S), Ulrika Lundberg (V), Bodil Wennerbrandt Sevastik (S), Bertil Bartholdson (V), Christer Stenberg (V), Fredrik Hansson (S), Björn Diamant (S), Peder Lundkvist (S), Anja Johansson (S) och Nina Berggård (V) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Arvid Persson (M), Inger Oja (M) och Fredrik Wiberg (M) föreslår bifalla Moderaternas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6403.

Dexter Krokstedt (SD) föreslår bifalla Sverigedemokraternas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga
KLF Hid: 2026.6404.

Arne Nykänen (C) och Carola Lidén (C) föreslår bifalla Centerpartiets förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga
KLF Hid: 2026.6378.

Samuel Ek (KD) och Nicklas Kemppainen (KD) föreslår bifalla Kristdemokraternas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6405.

Thomas Söderström (L) och Fredrik Hjälte (L) föreslår bifalla Liberalernas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6406.

Jonas Brännberg (SAV) och Robert Lundqvist (SAV) föreslår bifalla Socialistiskt alternativs förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 i enlighet med Motion (SAV) förslag till mål och budget 2027 med plan 2028-2029 Luleå kommun, KLF Hid: 2026.6398.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag, Matti Björks med fleras förslag, Dexter Krokstedts förslag, Arne Nykänen med fleras förslag, Samuel Ek med fleras förslag, Thomas Söderström med fleras förslag och Jonas Brännberg med fleras förslag vart och ett för sig under proposition och finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag.

Beskrivning av ärendet

Utgångspunkter i budgetarbetet 2027–2029

Budgetarbetet utgår ifrån de finansiella målen i kommunens policy om god ekonomisk hushållning samt nedanstående:

- I befolkningsprognosen är en ökning 450 personer år 2027, 500 personer år 2028 samt 550 personer för år 2029 och framåt inräknad. Prognosen följer inte den långsiktiga visionen om att kommunen ska vara 100 000 invånare år 2040, men målsättningen och behovet är att invånarantalet kommer att öka betydligt mer efter år 2029 då det pågår en ökande tillväxt med nya industriområden och bostadsområden.
- Internräntan fastställs till 2,75 %, (fg år 2,75 %) vilket är i nivå med Sveriges kommuner och regioners (SKR) beräkning.
- PO-pålägg fastställs till 40,51 % (40,66 %) vilket är i nivå med Sveriges kommuner och regioners (SKR) beräkning.
- Kompensation för prisuppräkningar ges till nämnderna. Prisuppräkningen är uppräknad enligt index SKR:s prognoser per april. Internhyran är uppräknad med 1,5 procent.
- Kompensation för löneuppräkningar avsätts till central pott på finansförvaltningen och fördelas ut till nämnderna i efterhand.
- Pensioner, skatteintäkter o statsbidrag beräknas utifrån prognoser per april från KPA Pension respektive Sveriges kommuner och regioner (SKR).

- Budgetramarna är beräknade på en oförändrad skattesats, 22,50 kr per 100 skattekronor.
- Demografiskt motiverad kompensation/avdrag för socialnämnden, arbetsmarknads- och gymnasienämnden och barn- och utbildningsnämndens verksamheter baseras på beräkningar i de fastställda demografiska modellerna. Befolkningsprognos från SCB används i beräkningen.
- Volymkompensation för infrastruktur- och servicenämnden och KS/kommunstyrelseförvaltningen som avser kostnader för främst exploateringsverksamheten baseras på beräkningar i den fastställda volymmodellen.

Skatteintäkter och statsbidrag

Som underlag till förslag för budget för år 2027–2029 har Sveriges Kommuner och Regioners prognos från april, cirkulär 26:18 använts, vad gäller skatteintäkter och statsbidrag. Skatteunderlagsprognosen är beräknad utifrån SCBs befolkningsprognos för Luleå kommun med en ökning på 450 invånare år 2027, 500 invånare år 2028 samt 550 invånare från år 2029 och framåt.

	År 2027	År 2028	År 2029
Skatteintäkter	5 644 227	5 924 072	6 199 429
Generella statsbidrag	847 522	879 479	889 730
Total, tkr	6 491 748	6 803 551	7 089 160

Sammanställning av förslag till nämndernas kommunbidrag för budget år 2027 och flerårsplan 2028–2029

Kommunstyrelseförvaltningen har sammanställt förslag till förändring av nämndernas kommunbidrag enligt nedan (tkr).

KS/ Kommunstyrelseförvaltningen

KS/ Kommunstyrelseförvaltningen	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		263 543	268 507	268 507
Förändring prisuppräkning	1	83	1 063	5 260
Internränta justering	2	-2 221	-3 025	-3 025
Volymmodell, tomträtter	3	215	215	215
Finansieringsprincipen	4	2 175	2 172	2 172
Lönerevision år 2026	5	5 807	5 807	5 807
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	6	-184	-184	-184
Politiska sekreterare	7	2 500	2 500	2 500
Slutligt kommunbidrag, tkr		271 918	277 056	281 252

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.

2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Ramförändring volymmodell år 2026 enligt separat beräkning.
4. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition, höst 2026 cirkulär 25:42.
5. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
6. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
7. Politiska sekreterare, se beslut 2026/382.

KS/ Kollektivtrafik

KS/ Kollektivtrafiken	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag LLT, 2026-2028		157 542	161 355	161 355
Förändring prisuppr LLT	1	74	547	4 512
Slutligt kommunbidrag, LLT		157 616	161 902	165 867
Kommunbidrag LT, 2026-2028		32 443	33 415	33 415
Förändring prisuppr Länstrafiken	2	0	959	1 946
Korrigering budget, enligt underlag från LT	3	-482	-1 454	-1 454
Utökning av kollektivtrafik 2025/1745	4	150	150	150
Slutligt kommunbidrag, Länstrafiken		32 111	32 508	36 473
Totalt kommunbidrag, tkr		189 727	194 411	202 341

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Prisuppräkning 3 % för Länstrafiken år 2028 och år 2029
3. Korrigering av budget enligt sammanställning från Länstrafiken Norrbotten.
4. Utökning av turer på linje 223, 90 tkr samt linje 221, 60 tkr. Beslut 2025/1745.

KS/ Räddningstjänst

KS/ Räddningstjänsten	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		88 559	94 212	94 212
Förändring prisuppräkning	1	148	478	1 399
Internränta justering	2	-757	-1 326	-1 326
Lönerevision år 2026	3	2 136	2 136	2 136
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	4	-67	-67	-67
Ändrade arbetstidsregler skift	5	3 000	3 000	3 000
Slutligt kommunbidrag, tkr		93 019	98 433	99 354

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
4. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
5. Omorganisation till 5-skift, på grund av ändrade arbetstidsregler.

Arbetsmarknads- och gymnasienämnd

Arbetsmarknads- och gymnasienämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		490 470	487 960	487 960
Förändring prisuppräkning	1	-76	425	6 783
Demografi tillägg/avdrag, förändring	2	3 550	7 451	11 641
Internränta justering	3	-863	-1 205	-1 205
Finansieringsprincipen	4	477	533	533
Lönerevision år 2026	5	11 894	11 894	11 894
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	6	-368	-368	-368
Skolstruktur, Falken och gymnasiereception	7	10 100	10 100	10 100
Slutligt kommunbidrag, tkr		515 184	516 790	527 338

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Demografiskt driven ramförändring enligt separat beräkning.
3. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
4. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition, höst 2026 cirkulär 25:42.

5. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
6. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66% till 40,51%, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
7. Utökade driftmedel utifrån genomförande av ny skolstruktur, Falken och gymnasiereceptionen. Medel omförs från finansförvaltningen.

Barn- och utbildningsnämnd

Barn- och utbildningsnämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		1 951 360	1 963 865	1 963 865
Förändring prisuppräkning	1	347	2 754	20 071
Demografi tillägg/avdrag, förändring	2	-340	656	-15 056
Internränta justering	3	-6 454	-7 902	-7 902
Finansieringsprincipen	4	11 915	27 391	27 391
Lönerevision år 2026	5	47 212	47 212	47 212
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	6	-1 379	-1 379	-1 379
Skolstruktur, behov	7	17 200	17 200	17 200
Slutligt kommunbidrag, tkr		2 019 861	2 049 797	2 051 401

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Demografiskt driven ramförändring enligt separat beräkning.
3. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
4. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition, höst 2026 cirkulär 25:42.
5. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
6. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
7. Utökade driftmedel utifrån genomförande av ny skolstruktur. Medel omförs från finansförvaltningen.

Kultur- och fritidsnämnd

Kultur- och fritidsnämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		415 903	422 685	422 685
Förändring prisuppräkning	1	203	1 124	7 533
Internränta justering	2	-2 353	-3 004	-3 004
Lönerevision år 2026	3	4 762	4 762	4 762
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	4	-141	-141	-141
Luleå-förslaget	5	195	195	195
Skolstruktur, sporthall	6	8 200	8 200	8 200
Skolstruktur, bibliotek och fritidsgård	6	2 200	2 200	2 200
Slutligt kommunbidrag, tkr		428 969	436 021	442 430

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
4. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
5. Driftskompensation för beslutade Luleå-förslag, Utegym, badbrygga/hopptorn samt Skicrossbana i Måttsund.
6. Utökade driftmedel utifrån genomförande av ny skolstruktur, för Hertsö sporthall, bibliotek och fritidsgård. Medel omförs från finansförvaltningen.

Socialnämnd

Socialnämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		2 350 272	2 405 233	2 405 233
Förändring prisuppräkning	1	-419	1 615	20 470
Internränta justering	2	-8 245	-9 907	-9 907
Lönerevision år 2026	3	58 489	58 489	58 489
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	4	-1 824	-1 824	-1 824
Demografi tillägg/avdrag, förändring	5	-3 614	-9 227	24 543
Finansieringsprincipen	6	7 490	7 366	7 366
Slutligt kommunbidrag, tkr		2 402 149	2 451 745	2 504 370

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
4. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
5. Demografiskt driven ramförändring enligt separat beräkning.
6. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition höst 2026 cirkulär 25:42.

Infrastruktur- och servicenämnd

Infrastruktur- och servicenämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		462 139	492 018	492 018
Förändring prisuppräkning	1	1 246	3 948	12 845
Volymmodell, förändring	2	-2 964	-10 449	-5 433
Internränta justering	3	-15 361	-21 685	-21 685
Lönerevision år 2026	4	5 631	5 631	5 631
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	5	-177	-177	-177
Luleåförslaget	6	122	122	122
Säkerhet och beredskap	7	1 000	1 000	1 000
Slutligt kommunbidrag, tkr		451 636	470 408	484 321

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18, april
2. Ramförändring volymmodell år 2026 samt prognos för år 2027–2029 enligt separat beräkning.
3. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
4. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
5. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
6. Driftskompensation för beslutade Luleå-förslag, BMX-bana, Kyrkbyn – kullar samt Bussfritt torg i Kyrkbyn.
7. Utökat behov kopplat till säkerhet och beredskap.

Miljö- och byggnadsnämnd

Miljö- och byggnadsnämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		33 257	33 866	33 866
Förändring prisuppräkning	1	-140	-200	229
Lönerevision år 2026	2	1 529	1 529	1 529
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	3	-48	-48	-48
Internränta justering	4	-73	-106	-106
Slutligt kommunbidrag, tkr		34 525	35 041	35 470

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
3. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
4. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte upp-

nåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.

Överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		13 114	13 322	13 322
Förändring prisuppräkning	1	6	23	242
Lönerevision år 2026	2	205	205	205
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	3	-9	-9	-9
Ny tjänst handläggare	4	670	670	670
Utbildning, omställningsstöd, ny mandatperiod	5	170		
Slutligt kommunbidrag, tkr		14 156	14 211	14 430

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt.
3. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
4. Ny tjänst, handläggare.
5. Utökade kostnader för utbildning, omställningsstöd inför ny mandatperiod.

Valnämnd

Valnämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		1 691	1 725	1 725
Förändring prisuppräkning	1	-30	-60	-54
EU-val år 2029	2	0	0	3 000
Slutligt kommunbidrag, tkr		1 661	1 665	4 671

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Utökade kostnader för EU-val 2029.

Kommunrevision

Kommunrevision	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		3 306	3 373	3 373
Förändring prisuppräkning	1	19	51	138
Utbildning	2	50	0	0
Slutligt kommunbidrag, tkr		3 375	3 424	3 511

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Utökade kostnader för utbildning år 2027.

Sammanställningen ovan redovisas för att synliggöra det samlade budgetförslaget. Förslag till kommunrevisionens budget upprättas av kommunfullmäktiges presidium. Presidiet upprättar förslaget självständigt i förhållande till kommunstyrelsen.

Finansförvaltning

Kommunens finansförvaltning hanterar bland annat skatter och statsbidrag, pensionskostnader, arbetsgivaravgifter, avskrivningar, räntekostnader, borgensavgifter, utdelningar mm, för kommunen som helhet. Inom finansförvaltningen finns även ett antal poster för kommande och oförutsedda behov som i nuläget inte har lagts ut på nämnderna.

Finansförvaltningen	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Pensionskostnader	1	375 942	401 101	425 469
Återförda pensionskostnader	1	-263 167	-272 114	-281 366
Lönerevision	2	113 901	259 101	409 201
Arbetsgivaravgifter	3	967 726	1 000 629	1 034 650
Återförda PO-pålägg	3	-969 384	-1 002 343	-1 036 423
Återförda kapitalkostnader	4	-720 499	-772 017	-819 214
KS, utvecklingsmedel	5	15 200	15 200	15 200
Övrig finansiell intäkt	6	-2 500	-2 500	-2 500
Tillfälliga poster				
KF Mål och budget 2026-2028, Ökade driftskostnader för reinvesteringar fastigheter	7	3 000	3 000	3 000
Behov skolstruktur 2028	7	0	52 700	52 700
Behov skolstruktur 2029	7	0	0	14 900
Finansieringsprincipen, aktivitetskrav	7	17 237	17 212	17 212
Samordnad varudistribution	7	3 800	3 800	3 800
SOC: löneavtal 2025-2027	7	15 000	15 000	15 000
Underskottstäckning Nordiskt flygteknikcentrum	7	2 000	2 000	0
Luleåförslaget	7	683	683	683
Samlad uppskattning av intäkter	7	-60 000	-60 000	-60 000
Övrigt	7	-180	-180	-180
Finansiella intäkter och kostnader				
Borgensintäkter	8	-30 000	-33 000	-35 000
Utdelning Luleå Kommunföretag AB	9	-25 000	0	0
Utdelning finansiella intäkter	10	-2 500	-2 500	-2 500
Övriga finansiella intäkter	11	-3 500	-3 500	-3 500
Räntekostnader lån, pensioner	12	97 840	114 591	128 945
Avskrivningar	13	456 380	476 706	495 294

1. Beräknade pensionskostnader enligt pensionsprognos samt internt återförda pensionskostnader.
2. Anslag för lönerevision enligt index för konjunkturlönestatistik cirkulär 26:18.

3. Beräknade arbetsgivaravgifter och återförda PO-pålägg på lönekostnader.
4. Beräknade internt återförda kapitalkostnader, består av avskrivningar och internränta.
5. Anslag för KS utvecklingsmedel
6. Periodiserad realisationsvinst från fastighetsaffär, upplöses i samma takt som hyreskontraktet på 20 år.
7. Tillfälliga poster på finansförvaltningen.
   Samlad uppskattning av intäkter avser ett nettobelopp av möjliga reavinster samt kostnader för saneringar och rivningar.
8. Borgensintäkter från koncernbolag för ställd säkerhet vid upplåning.
9. Utdelning från Luleå Kommunföretag AB enligt mål och budget 2026 med plan 2027–2028, beslut KF 2025-06-17.
10. Beräknad utdelning från Kommuninvest år 2027–2029.
11. Ränteintäkter på utlåning.
12. Övriga räntekostnader inkluderar räntekostnader på långfristiga lån samt räntekostnad på pensionsskuld.
13. Beräknade avskrivningar för år 2027–2029.

Investeringsramar 2027–2029
Förslag till investeringsramar för 2027–2029 enligt tabeller nedan (tkr).

Investeringsbudget 2027-2029	2027	2028	2029	Summa
Skattefinansierad verksamhet inkl exploatering	1 161 400	1 248 750	971 500	3 381 650
Avgiftsfinansierad verksamhet, VA	279 500	302 250	282 200	863 950
Summa	**1 440 900**	**1 551 000**	**1 253 700**	**4 245 600**

Investeringsbudget 2027-2029	2027	2028	2029	Summa
KS/Kommunstyrelseförvaltningen	12 300	10 200	10 200	32 700
KS/Kommunstyrelseförvaltningen, exploatering exkl VA	159 550	150 950	115 400	425 900
KS/Räddningstjänsten	11 150	33 100	3 250	47 500
Arbetsmarknad- och gymnasienämnd	1600	1600	1600	4 800
Barn- och utbildningsnämnd	167 300	325 300	284 800	777 400
Kultur- och fritidsnämnd	53 350	72 900	49 000	175 250
Infrastruktur- och servicenämnden	596 350	464 900	347 450	1 408 700
Miljö- och byggnadsnämnd	500	500	500	1 500
Socialnämnd	159 000	189 000	159 000	507 000
Valnämnden	300	300	300	900
Summa skattefinansierad verksamhet inkl exploatering	**1 161 400**	**1 248 750**	**971 500**	**3 381 650**
VA-verksamhet	279 500	302 250	282 200	863 950
Summa investeringar kommunen	**1 440 900**	**1 551 000**	**1 253 700**	**4 245 600**

Större investeringar som prioriteras 2027–2029
Skattefinansierade investeringar 3 382 miljoner kronor

- Exploatering av nya arbetsplatsområden på Rutvik Södra, Råneå Sörsidan, Ektjärn/Storheden, Rutvik Östra, Hertsöfältet/Svartön och Kyrkåkra nytt bostadsområde Hertsöheden, Bävern, Rutvik, Gültzauudden - kvarteret Svanen, Rutvik samt fortsatt utbyggnad av bostadsområdet på Kronandalen och Dalbo.

- Avsatt medel under perioden för skolstruktur inklusive sporthallar och övriga ytor, tex ny idrottshall vid Hälsans hus.
- Avsatt medel för nya gruppboenden samt vård och omsorgsboenden.
- Ökat tempo på reinvesteringar av fastigheter.
- Ökat tempo på reinvesteringar av gator, vägar, belysning, gång- och cykelvägar.
- Nyinvestering i gång- och cykelvägar.
- Avsatt medel för säkerhetsåtgärder

VA-verksamhetens investeringar 864 miljoner kronor

- Fortsatta investeringar för vatten och avlopp: Huvudstråk Luleå-Boden, Hantverksvägen, Trekanten, Klöverträsk, Ängesbyn, Niemisel, Uddebo, förstärkning Sörbyarna samt reinvesteringar i verk och nät.

Förslaget till investeringsbudget 2027–2029 innebär för perioden en beräknad nyupplåning på cirka 2 260 miljoner kronor. Vid utgången av 2026 beräknas låneskulden uppgå till cirka 2 310 miljoner kronor vilket ger en total låneskuld vid utgången av 2029 om cirka 4 570 miljoner kronor.

Dialog

Planeringsprocessen inför 2027–2029 startade med underlag i form av exempelvis RISE omvärldsrapport, uppföljning av övergripande mål till 2040 (närvärld) och redovisning av resultat i årsredovisningen (invärld). Under våren 2025 genomfördes Luleå Framtidsforum, där en slutrapport med rekommendationer togs fram.

I mars presenterade nämnder och kommunala bolag, vid tre halvdagskonferenser, resultat föregående år samt en framåtblick och syn på utmaningar inför 2027–2029.

Under mars och april prioriterade en strategisk grupp för investeringar bland de gemensamma behoven inom kommunorganisationen.

I mitten av mars fastställde kommundirektören budgetförutsättningar till verksamheterna. Nämnderna beslutade sedan under april om konsekvensbeskrivningar av budgetförutsättningarna 2027–2029.

Utkastet behandlades av kommunens ledningsgrupp. Därefter presenterades det i mitten av maj för samtliga politiska partier i fullmäktige. Underlag som stöd till de politiska grupperna delgavs i samband med det.

Beslutsunderlag

- Förslag - Luleå kommuns mål och budget 2027 med plan för 2028–2029, KLF Hid: 2026.5768
- Kommunstyrelseförvaltningens föreslag till beslut gällande mål och budget 2027 med plan 2028-2029, KLF Hid: 2026.5767
- Sammanställning Konsekvensbedömningar 2027-2029, KLF Hid: 2026.5928
- Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.5867
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-06-01 § 88, KLF Hid: 2026.5929
- Kommunstyrelsens beslut 2026-06-01 § 155, KLF Hid: 2026.6076
- Centerpartiets förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6378
- Moderaternas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027 – 2029, KLF Hid: 2026.6403
- Sverigedemokraternas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6404
- Kristdemokraternas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6405
- Liberalernas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6406
- Korrigerad version - Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6420
- Kommunstyrelsens beslut 2026-06-16 § 155, KLF Hid: 2026.6076

Beslutet skickas till

Alla nämnder och kommunala bolag
Kommunstyrelseförvaltningen, sektor ledning och stöd
Räddningstjänsten

§ 102

Information om minskade barngrupper

Ärendenr 2026/331-3.8.2.1

Barn- och utbildningsnämndens beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Förvaltningen informerar om kommunfullmäktiges beslut från juni 2026 att förstärka barn- och utbildningsnämndens budget för att stegvis minska barngrupperna i förskolan under åren 2027-2029. Informationen syftar till att ge en första bild av de möjligheter och utmaningar som beslutet medför.

Förvaltningen bedömer att satsningen ger bättre förutsättningar för barns lärande, utveckling och trygghet samt en bättre arbetsmiljö för personalen, men att den samtidigt innebär ett kraftigt ökat behov av barnskötare och förskollärare. För att genomföra förändringen bedömer förvaltningen att minst 150 nya medarbetare behöver rekryteras fram till 2029, samtidigt som konkurrensen om arbetskraften i regionen ökar. Arbete pågår därför med flera insatser för att både behålla och rekrytera personal.

Förvaltningen redovisar även att den samlade lokalkapaciteten bedöms vara tillräcklig, men att behovet är ojämnt fördelat mellan olika områden. En konsekvens kan bli att fler vårdnadshavare erbjuds plats på annan förskola än sitt förstahandsval.

Sammanfattningsvis bedömer förvaltningen att reformen ger tydliga kvalitetsvinster, men att den kräver ett långsiktigt och strategiskt arbete med kompetensförsörjning, lokalförsörjning och ekonomisk planering.

Sammanträdet

Ordföranden föreslår att lägga informationen till handlingarna och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller förslaget.

Förslag till beslut gällande barn- och utbildningsnämndens internbudget 2027

Ärendenr 2026/403-2.4.0.2

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

1. Barn- och utbildningsnämnden beslutar godkänna fördelning per verksamhetsområde för att nå en balanserad budget motsvarande 2 040,2 mkr för 2027.
2. Internbudgeten gäller under förutsättning att kommunfullmäktige beslutar föreslagna regleringar av kommunbidrag 2027 till barn- och utbildningsnämnden den 21 december.

Sammanfattning av ärendet

Fördelningen per verksamhetsområde baseras på kommunfullmäktiges föreslagna slutliga kommunbidrag för barn- och utbildningsnämnden avseende 2026. Kommunbidrag för barn- och utbildningsnämnden 2027 uppgår till 2 040,2 mkr.

Kommunfullmäktige beslutade 2026-06-16 § 108 om budgetramar för 2027. Nämndens kommunbidrag för 2027 har räknats upp med kommunens modell för prisuppräkningar, barn- och utbildningsnämnden får tilldelning motsvarande 16,6 mkr. Korrigeringar av internränta och personalomkostnadspålägg (PO) sker i enlighet med rekommendation från Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) beräkning vilket för 2027 totalt är en sänkning med 8,8 mkr. PO-pålägget är inför 2027 40,41%. Nämnden kompenseras för löneökningar, detta anslag finns på finansförvaltningen och betalas ut i takt med att löneavtalen blir klara.

Statsbidrag som fördelas till verksamhet enligt finansieringsprincipen fördelas när de är beslutade, för barn- och utbildningsnämnden är det främst statsbidraget för utökad undervisningstid som fördelas för halvåret 2027 (8,6 mkr). Kommunfullmäktige fastställer i november 2026 kommunens budget för 2027. Därefter kommer vissa kompletterande budgetförändringar att beslutas av kommunfullmäktige i december, vilket innebär att den slutliga ramen för barn- och utbildningsnämnden fastställs först då.

Tillskott ges för utökade hyreskostnader, framför allt avser det helårshyra för Hertsöskolan som togs i drift höstterminen 2026 samt att det tillkommer engångskostnader på Tunaskolan för att avetablera moduler och flytta verksamhet. Även utökningen i Örnen får helårseffekt 2027. Budgeten utökas med totalt 16,4 mkr plus helårskostnaden för Hertsön med 6,4 mkr. Ett avdrag

görs för engångskostnader som tillfördes budgeten 2026 med 7 mkr, avsåg till exempel etablering av moduler på Stadsöskolan.

Kommunen har också en demografisk motiverad kompensation/avdrag som baseras på beräkningar i de fastställda demografiska modellerna. Utifrån detta visar modellen ett avdrag för utbildningsverksamheten, det vill säga antal barn och elever inom förskola och skola ökar inte utan minskar under 2027. Det ger ett avdrag i demografimodellen och budgeten med netto -18,8 mkr (förskola -13,7 mkr, grundskola -8,9 mkr, anpassad grundskola 5,9 mkr, övriga -2,1 mkr). Inför budgetbeslutet framgick av konsekvensbeskrivningen av budgetförutsättningar 2027 att minskade barn- och elevvolymer på sikt medför behov av strukturella åtgärder. Under 2026 har dock förskolan fått 13 mkr för lite i demografiavdrag, det vill säga de har fått budget motsvarande 13 mkr för barn som aldrig kommit till förskolan. Utifrån detta behålls dessa medel centralt under 2027 för att följa utvecklingen inom förvaltningen framåt.

Kommunfullmäktige har 2026-06-16 § 108 tagit beslut om att tillskjuta budget för att minska barngrupperna i förskolan under en treårsperiod, 2027-2029. Det första steget genomförs inför 2027 genom att införa hel barnpeng, i stället för halv, för barn som idag vistas 15 timmar per vecka i förskolan utifrån föräldraledighet. Tiden för dessa ska också utökas till 20 timmar per vecka. För detta gavs 19,6 mkr i budget för 2027 och ytterligare 10,1 mkr kommande två år 2028-2029.

Nämndens budget för 2027 innebär både prioriteringar inom befintlig ram och behov av anpassningar till förändrade förutsättningar. Nämnden har en budget i balans inför kommande år, men det är utmanande att barn och elever inte ökar inom nämndens verksamheter. Befolkningsutvecklingen påverkar nivån på nämndens budget utifrån att en demografimodell används och därmed behövs också åtgärder för att anpassa sig till nya nivåer.

Korrigeringar som skett sedan tilldelat kommunbidrag föregående år:

Internbudget 2026 efter lönerevision, mkr	**1 964**
Förändringar, mkr	
Prisuppräkning	16,6
Volymanpassning demografimodellen	-18,8
Sänkning av PO-pålägget i kommunen till 40,41%	-2,4
Internränta	-6,5
Lönerevision 2026 omräknat på 12 månader	47,2
Finansieringsprincipen för generella statsbidrag mm	5,6

Tillfälligt tillskott upphör (ex etableringskostnader moduler)	-7,0
Hertsöskolans hyra, helårseffekt	6,4
Tillfälligt tillskott upphör (flytt från moduler Hertsön)	-2,0
Omföringar	1,1
Tillskott utökade hyreskostnader skolstruktur	16,4
Tillskott minskade barngrupper mm	19,6
Internbudget 2027, mkr	**2 040,2**

Fördelning av internbudget, mkr

Verksamhet	**Budget 2027**	**%-andel**
Nämnd	2,2	0,1%
Förvaltningsstöd	159	8 %
Resurscentrum	241	12 %
Förskola	521	25 %
Grundskola	1 117	55 %
Summa	**2 040,2**	**100 %**

Budgeten för förvaltningsstöd avser de gemensamma resurser som delas mellan barn- och utbildningsnämnden och arbetsmarknads- och gymnasienämnden, det vill säga gemensamma kostnader för förvaltningsledning samt förvaltningsstöd inom IT, administration, ekonomi, lokaler, HR samt kansli. Budgeten för förvaltningsstöd innehåller även kostnader för förvaltningsgemensamma kostnader inom IT, skolskjuts, kapitalkostnader för investeringar, 4-kantskansliet samt kontorslokaler. Personalkostnader motsvarar ca 38% av total budget inom förvaltningsstöd.

Beskrivning av ärendet

Budgetförutsättningarna inför 2027 präglas fortsatt av förändrad demografi, behov av anpassning av verksamheternas organisation och struktur samt ökade kostnader och nya krav. Samtidigt behöver verksamheterna skapa utrymme för fortsatt kvalitetsutveckling genom prioriteringar och omfördelningar inom befintliga budgetramar. Nedan beskrivs förutsättningar och prioriteringar för respektive verksamhetsområde. Alla behov kostnadsberäknades inte till konsekvensbeskrivningen utifrån de preliminära planeringsförutsättningarna, det vill säga det fanns behov som planeras att prioriteras i egen budget i alla verksamheter, genom omfördelning av resurser inom egen verksamhet. Sådana prioriteringar görs alltid utifrån nämndens ”normala” kostnadsökningar.

Förskolan står fortsatt inför en stor omställning till följd av det minskande barnantalet. Inför 2027 görs ett demografiskt avdrag samtidigt som fasta

strukturkostnader kvarstår. Parallellt innebär kommunfullmäktiges budget en riktad satsning på förskolan i syfte att minska barngruppernas storlek. Barn med 15 timmars placering kommer från 2027 att ersättas med full barnpeng och vistelsetiden utökas från 15 till 20 timmar vilket innebär ett tillskott i budget med 19,6 mkr. Satsningen skapar förutsättningar för färre barn i grupperna och innebär därmed en kvalitetshöjning i verksamheten. Från och med 2028 ges ett ytterligare tillskott för minskade barngrupper motsvarande 10,1 mkr.

Nämnden bedöms ha en budget i balans kommande år.

Förskolan
Förskolans ekonomiska förutsättningar 2027 präglas av ett fortsatt minskande barnantal. Inför året görs ett demografiskt avdrag på 13,7 mkr. Förskolan har under flera år mött minskade barnkullar samtidigt som fasta kostnader för bland annat lokaler och kök inte minskat i motsvarande omfattning. Det innebär att verksamheten fortsatt behöver anpassas till det faktiska barnantalet och att resurser behöver omprioriteras inom verksamheten. I konsekvensbeskrivningen konstaterades att strukturåtgärder behövs för att skapa utrymme för sådana prioriteringar. Under 2026 har dock förskolan fått 13 mkr för lite i demografiavdrag, det vill säga de har fått budget motsvarande 13 mkr för barn som aldrig kommit till förskolan. Utifrån detta behålls 13 mkr centralt under 2027 för att följa utvecklingen inom förvaltningen framåt.

Samtidigt förstärks förskolans förutsättningar genom kommunfullmäktiges satsning på mindre barngrupper. Från 2027 ska barn med 15 timmars placering ersättas som heltidsplacerade med full barnpeng och vistelsetiden utökas från 15 till 20 timmar. Satsningen syftar till att minska antalet barn i grupperna och innebär en förstärkning av förskolans ekonomiska förutsättningar. Satsningen är dock förenat med en kompentensförsörjningsutmaning.

Förskolans prioriteringar under 2027 är att använda resurserna så att de stärker kvalitet och likvärdighet och samtidigt möter verksamhetens tydligaste behov. Det handlar bland annat om att hantera en fortsatt hög sjukfrånvaro och tillhörande vikariekostnader samt ett ökat antal barn med stora stödbehov och behov av specialpedagogisk kompetens.

Den långsiktiga ekonomiska utmaningen kvarstår samtidigt. När antalet barn minskar behöver även verksamhetens struktur successivt anpassas. En sådan anpassning är viktig för att undvika att kostnaden per barn och elev ökar när fasta kostnader fördelas på färre barn och elever, men framför allt för att

skapa utrymme att prioritera resurser till kvalitet och barn med behov av särskilt stöd.

Grundskolan
Grundskolans ekonomiska förutsättningar 2027 präglas av ett fortsatt minskande elevunderlag samtidigt som verksamheten befinner sig mitt i genomförandet av en omfattande skolstruktur. Inför 2027 görs ett demografiskt avdrag på 8,9 mkr. Sedan 2021 har antalet elever i Luleås grundskolor totalt minskat, samtidigt som de fristående verksamheterna har ökat sitt elevantal. För den kommunala grundskolan innebär detta att fasta kostnader fördelas på färre elever och att möjligheten att anpassa bemanning och klassorganisation utmanas.

Samtidigt fortsätter genomförandet av den beslutade skolstrukturen. Nya och förbättrade skolbyggnader är viktiga för att långsiktigt skapa ändamålsenliga lärmiljöer och komma till rätta med underhållsproblematik och tillfälliga modullösningar.

Grundskolans prioritering under 2027 är att använda tillgängliga resurser så att kvalitet och likvärdighet i undervisningen kan värnas samtidigt som verksamheten behöver anpassas till ett minskande elevunderlag. I konsekvensbeskrivningen identifierades ett behov motsvarande 7 mkr som verksamheten behöver hantera genom åtgärder. Behovet är kopplat till konsekvenserna av demografiförändringen samt ökade kostnader för skoldatorer, detta bedöms nu kunna omhändertas inom befintlig budget men åtgärder kan komma att bli aktuella under löpande år.

Grundskolan står därutöver inför flera nationella reformer som kan påverka både ekonomi och kompetensförsörjning. Särskilt betydelsefull är den föreslagna regleringen av lärares undervisningstid från höstterminen 2027. I konsekvensbeskrivningen konstaterades en risk för att finansieringen inte motsvarar de beräknade kostnaderna, samtidigt som genomförandet innebär en betydande kompetensförsörjningsutmaning. Den risken kvarstår.

Den långsiktiga ekonomiska utmaningen är därför att anpassa grundskolans organisation och struktur till ett minskande elevunderlag, samtidigt som kvaliteten i undervisningen värnas och nya krav och reformer omhändertas. Strukturella åtgärder blir viktiga för att minska kostnader som är svåra att anpassa när elevantalet sjunker och därigenom skapa utrymme för prioriteringar närmare eleverna och undervisningen.

Resurscentrum
Resurscentrums ekonomiska förutsättningar inför 2027 bedöms som stabila och verksamheten har en budget i balans. Resurscentrum omfattar flera olika

verksamheter med skilda förutsättningar, bland annat måltider, barn- och elevhälsa, modersmål och kulturskolan. Gemensamt är att kostnadsökningar och utvecklingsbehov i första hand behöver mötas genom prioriteringar och omfördelningar inom befintlig budgetram.

Resurscentrums prioritering under 2027 är att fortsätta utveckla verksamheterna genom ett effektivt användande av tillgängliga resurser. Inom måltidsverksamheten fortsätter arbetet med att anpassa bemanningen och samtidigt utveckla verksamheten, bland annat genom måltidsutveckling och en ökad andel lokala råvaror. Satsningen på lokala råvaror bidrar även till kommunens beredskap. En osäkerhetsfaktor inför 2027 är den kommande upphandlingen av ett nytt livsmedelsavtal.

Inom barn- och elevhälsan prioriteras fortsatt utveckling av det förebyggande och främjande arbetet. Arbetet med skolsociala team fortsätter tillsammans med socialförvaltningen och professionsstödet inom elevhälsan prioriteras inom befintlig budget. Anställning av skolläkare är en utökad kostnad för Resurscentrum.

Kulturskolans utveckling och lokalisering är ytterligare en förändring som påverkar Resurscentrum. Eventuella tillkommande kostnader i samband med flytten omhändertas genom omprioriteringar inom verksamhetens egen budget.

Den långsiktiga inriktningen för Resurscentrum är därmed att fortsätta utveckla kvaliteten genom prioriteringar och effektiviseringar inom befintliga resurser. Samtidigt behöver verksamheten möta förändrade demografiska förutsättningar, framför allt inom måltidsverksamheten där färre barn och elever påverkar möjligheterna till en effektiv bemanning

Förvaltningsstöd
Förvaltningsstödets ekonomiska förutsättningar inför 2027 präglas av behovet att möta ökade kostnader och nya utvecklingsbehov inom befintliga resurser. Förvaltningsstödet omfattar förvaltningsledning och stöd inom bland annat IT, administration, ekonomi, lokaler, säkerhet, HR och kansli samt flera förvaltningsgemensamma kostnader såsom IT, skolskjuts, elevresor och kapitalkostnader för gemensamma investeringar.

Förvaltningsstödets prioritering under 2027 är att fortsätta utveckla ett ändamålsenligt och effektivt stöd till verksamheterna. Processer och arbetssätt ses löpande över i effektiviseringssyfte och återrekryteringar vid naturliga avgångar prövas utifrån verksamhetens behov. Arbetet med att minska onödig administration och förenkla arbetssätt är en viktig del i denna utveckling.

Digitalisering är ett viktigt verktyg i arbetet med att utveckla och effektivisera förvaltningens verksamheter. Under 2027 tas en digitaliseringsplan fram för att tydliggöra riktning och prioriteringar för förvaltningens fortsatta digitala utveckling. Planen ska bidra till ett mer sammanhållet utvecklingsarbete där digitalisering och AI används för att förenkla arbetssätt, effektivisera processer och skapa nytta för verksamheterna.

Förvaltningsstödet behöver även möta förändringar i de förvaltningsgemensamma kostnaderna och i första hand hantera dem genom åtgärder och omprioriteringar inom den egna budgetramen. Den långsiktiga inriktningen är därmed att fortsätta effektivisera och utveckla förvaltningsstödet för att frigöra resurser, möta nya behov och ge verksamheterna ett ändamålsenligt stöd. Genom förenklade processer, utvecklade arbetssätt och fortsatt digitalisering skapas bättre förutsättningar att använda de gemensamma resurserna där de ger störst nytta för verksamheten.

Dialog
Dialog har förts internt i ledningsgruppen samt i facklig samverkan.

Helena Jensen
Biträdande Arbetsmarknad- och utbildningsdirektör

Beslutet skickas till
Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp

Förslag till beslut gällande revidering av regler för placering i förskola

Ärendenr 2026/355-1.3.1.3

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att fastställa Regler för placering i förskola enligt bilaga.

Sammanfattning av ärendet

Regler för placering av barn i förskola behöver harmonisera med beslut som tagits av barn- och utbildningsnämnden. Dokumentet är därför uppdaterat med ändringar utifrån barn- och utbildningsnämndens beslut 2026-09-16 §87 att antalet stängningsdagar för planering, utbildning och kompetensutveckling ska begränsas till fyra per år, även när omsorg erbjuds på en annan förskola.

Den andra förändring som föreslås i reglerna är av rent språklig karaktär. Syftet är att bringa större tydlighet för läsaren av reglerna. Målgruppen som tidigare kallades ”hemmavarande vårdnadshavare” förtydligas till ”vårdnadshavare som ej arbetar, studerar, är arbetssökande, föräldralediga eller sjukskrivna”. Med den nya formuleringen är förhoppningen att missförstånd kring reglerna ska minska. Förändringarna är markerade i reglerna med gul överstrykning.

Dialog

Dialog har förts i rektorsgruppen för förskolan i Luleå samt VÖS förskola Luleå om JO:s uttalande från juni 2026. Dialog har förts med barnomsorgshandläggare om den språkliga förändringen som föreslås, då barnomsorgshandläggarna ofta möter medborgare i samtal om reglernas innebörd.

Beslutsunderlag

- Regler för placering av barn i förskola
- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2026-09-16 § 87, BUF Hid: 2026.1527

Anette Lindero
Utredare

Beslutet skickas till

Skolchef förskola

Utvecklingsledare förskola

LULEÅ KOMMUN

• • Regler







Placeringar i förskola

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen

Dokumenttyp	Ärendenummer	Fastställd	Giltighetstid
Regler för placeringar i förskola	2026/146	2021-02-10	2021-04-01 – t.v.
Dokumentansvarig	**Tidigare reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokumentet gäller för**
Skolchef Förskola	2024-04-17, 2025-01-17 2025-11-05, 2026-08-01,	Barn- och utbildningsnämnden	Arbetsmarknads - och utbildningsförvaltningen

Innehåll

1. Inledning **4**

2. Definitioner **4**

3. Kommunens verksamhetsformer **5**

4. Öppethållande **5**

5. Upptagningsområden **6**

6. Rätt att erhålla plats **6**

6.1 Mottagande av barn från annan kommun **7**

7. Ansökan och placering **7**

7.1 Förskola placering **8**

7.2 Förturer i förskolan **9**

7.2.1 Barn i behov av särskilt stöd **9**

7.2.2 Barn som har placering på förskoleenhet som stänger **9**

7.3. Turordning vid placering förskola **9**

7.4 Kvarstående kö förskola **10**

7.5 Placering 15 timmar för barn till vårdnadshavare som är föräldralediga och arbetssökande. **10**

7.6 Placering 15 timmar allmän förskola 3 - 5 åringar med hemmavarande vårdnadshavare **11**

7.7 Utökad/förändrad vistelsetid **11**

8. Obekväm och oregelbunden arbetstid **11**

8.1 Rätt till omsorg på obekväm arbetstid **12**

9. Blöjor i förskola **12**

10. Vid barns sjukdom **12**

11. Vid vårdnadshavares eller syskons sjukdom **13**

12. Ledighet **13**

13. Stängningsdagar **13**

14. Uppsägning av plats **13**

14.1 Uppsägning av plats vid delad räkning **14**

14.2 Kommunen avslutar placering **14**

15. Avgifter **14**

15.1 Beräkning av avgift 15

15.2 Inkomstredovisning 15

15.3 Inkomstjämförelse 15

15.4 Avgiftsgrundande inkomst 15

15.5 Hur och när betalas avgiften 16

15.6 Återbetalning av avgift 16

15.7 Inlämning av schema och byte av taxenivå 17

15.8 Maxtaxa 17

15.9 Sammanställning av avgifter. 19

1. Inledning

I Luleå kommun finns förskolor både i kommunal och enskild verksamhet. Detta regelverk är beslutat och gäller den kommunala verksamhetens förskolor.

Enligt skollagen (2010:800) ansvarar hemkommunen för att utbildning i förskola kommer till stånd för alla barn i kommunen som ska erbjudas förskola och vars vårdnadshavare önskar det. Hemkommunen får fullgöra sina skyldigheter genom att erbjuda barnet motsvarande utbildning i fristående förskola.

Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Förskolan ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap och förbereda barnen för fortsatt utbildning.

När vårdnadshavare har anmält önskemål om förskola ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader s.k. platsgaranti.

Skollagen anger ramarna för placering i förskola. Sedan är det kommunen som godkänner vilka urval som ska gälla inom lagens ram. Dessa regler syftar till att tydliggöra vad som gäller för Luleå kommuns hantering och placering i kommunens förskolor. Vårdnadshavarna är skyldiga att ta del av reglerna i samband med att ett erbjudande accepteras.

Luleå kommun tillämpar maxtaxa enligt ett beslut i kommunfullmäktige. Det innebär att viss högsta avgift (maxtaxa) tillämpas för plats i förskola eller fritidshem. Avgiftsnivåerna för maxtaxan indexregleras och räknas upp den 1 januari årligen.

Luleå kommun äger rätt att vid behov kontrollera vårdnadshavarnas rätt till plats och i vilken omfattning genom att begära intyg från arbetsgivare eller utbildningssamordnare.

2. Definitioner

Vårdnadshavare: skollagen använder begreppet förälder. I detta dokument används begreppet vårdnadshavare och avser då förälder enligt skollagen eller den/de person/personer som har den rättsliga vårdnaden om barnen.
Hemsida: då hänvisning görs till hemsida är det till www.lulea.se
Arbetssökande: person som aktivt söker arbete eller deltar i arbetsmarknadsåtgärder.
Studier: med studier avses utbildningar som är godkända för rätt till studiemedel. Även utbildning som bedrivs som kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare (sfi) är godkänd som studier.
Hushåll: med hushåll avses ensamstående, makar eller sambor. Sambor eller gifta, även om de inte har gemensamma barn, betraktas således som ett hushåll.
Skollagen: vid hänvisning till skollagen avses skollagen 2010:800

Pedagogisk omsorg: kan vara verksamhet där personal tar hand om barnen i sitt eget hem, alltså ett traditionellt familjedaghem. Det kan också vara olika flerfamiljslösningar. Pedagogisk omsorg kan också bedrivas i en särskild lokal.
Hemkommun: enligt skollagen är hemkommunen den kommun som man är folkbokförd i. När det gäller personer som är bosatta i Sverige utan att vara folkbokförda är hemkommunen den kommun som de stadigvarande vistas i.
Enskild verksamhet: med enskild verksamhet avses fristående förskolor/fritidshem.
Lov/lovdagar: med lov avses de dagar för lov som är fastställda i skolans läsårsplan.

3. Kommunens verksamhetsformer

Luleå kommun tillhandahåller:

- Förskola för barn från och med 1 års ålder.
- Allmän förskola från och med 3 års ålder. Alla 3–5 åringar har rätt till kostnadsfri förskola 525 timmar/år i allmän förskola. Plats i allmän förskola erbjuds från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år.
- Specialanpassade avdelningar för barn med flerfunktionsvariationer och omfattande behov av stöd.
- Omsorg på obekväm arbetstid (ob-omsorg).
- Öppen mötesplats som vårdnadshavare kan besöka tillsammans med sitt barn.

Luleå kommun erbjuder följande placeringar:

- Placering för vårdnadshavare som arbetar eller studerar utifrån omfattningen av arbete/studier.
- 15-timmars placering för föräldralediga/arbetssökande vårdnadshavare samt för barn i behov av särskilt stöd.
- 15-timmars placering för barn 3–5 år i allmän förskola vars vårdnadshavare ~~är hemmavarande~~ ej arbetar, studerar, är föräldralediga, arbetssökande eller sjukskrivna
- Dubbelplacering för vårdnadshavare som har behov av omsorg på obekväm arbetstid, ob-omsorg.

4. Öppethållande

Förskolan har öppet vardagar tolv timmar med start från kl.06.00 om behov finns.
Lokala avvikelser från ramtiden kan förekomma i överenskommelse med verksamhet.
Förskolor håller inte öppet under helgdagar samt midsommarafton, julafton, nyårsafton.

Ob-omsorgen har öppet alla kvällar, nätter och helger. Undantag: julafton, nyårsafton och midsommarafton då är verksamheten öppen 6.00-18.30.Vardagar öppnar ob-omsorgen kl. 17:00.

5. Upptagningsområden

Placering i förskolan utgår från upptagningsområdet barnet är bosatt i. Luleå kommun är indelad i nio upptagningsområden:

- Hertsöns upptagningsområde omfattar: Lerbäcken, Hertsön, Lövskär.
- Örnäsets upptagningsområde omfattar: Örnäset, Bredviken, Kronan, Malmudden, Skurholmen, Lövskatan, Svartöstaden.
- Centrala stan upptagningsområde omfattar: Centrum, Östermalm, Bergviken, Kallkällan, Klintbacken. I området finns ob-omsorg.
- Bergnäsets upptagningsområde omfattar: Bergnäset, Kallax, Gäddvik, Klöverträsk, Selet, Avan, Bälinge, Måttsund, Ersnäs, Mörön, Fällträsk, Antnäs, Alvik.
- Notvikens upptagningsområde omfattar: Mjölkudden, Notviken, Karlsvik.
- Björkskatans upptagningsområde omfattar: Björkskatan, Lulsundet, Porsön, Björsbyn, Bensbyn, Örarna, Brändön, Hällbacken och Dalbo.
- Gammelstads upptagningsområde omfattar: Gammelstad, Kyrkbyn, Rutvik.
- Sunderbyns upptagningsområde omfattar: Sunderbyn.
- Råneås upptagningsområde omfattar: Råneå, Orrbyn, Prästholm, Böle, Strömsund, Vitå, Avafors, Forshed, Kvarnberg, Niemisel, Krokträsk, Fällträsk, Jämtön, Ängesbyn, Persön, Börjelslandet, Sundom, Smedsbyn.
- Anpassade skolans upptagningsområde omfattar: Hela kommunen.

6. Rätt att erhålla plats

Hemkommunen svarar för att barn som är bosatta i Sverige, vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar, erbjuds plats i förskola från och med 1 års ålder i den omfattning som arbete, studier inklusive restid eller barnets eget behov motiverar (skollagen 8 kap).

Med bosatt i Sverige innebär att man ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen. Andra grupper som räknas som bosatta i Sverige enligt skollagen (29 kap.2§):

- Asylsökande
- Personer med vissa former av tidsbegränsade uppehållstillstånd.
- Personer som till följd av EU-rätten har rätt till utbildning här.
- Barn till exempelvis diplomater.
- Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige (s.k. papperslösa).

Barn till föräldrar som är arbetssökande har rätt till plats i förskola 15 timmar/vecka. Vid arbete har barnet rätt till omsorg efter behov enligt gällande taxa.
Barn till föräldrar som är föräldralediga enligt föräldraledighetslagen, för vård av annat barn, har rätt till plats i förskola 15 timmar/vecka (skollagen 8 kap.6§).

Barn ska från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år erbjudas förskola under minst 525 timmar om året (skollagen 8 kap.4§).
Rätt till plats omfattar också barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling (skollagen 8 kap. 7§).
Undantag från reglerna om 15 timmar/vecka kan göras om mycket särskilda

omständigheter föreligger.

Vårdnadshavare som är **ålderspensionär** har endast rätt till plats motsvarande allmän förskola för barnet om barnet är i ålder 3–5 år.
Ålderspensionär som arbetar kan ha rätt till barnomsorg från 1 års ålder.
Vårdnadshavare som är **permitterad** räknas som förvärvsarbetande och har rätt till plats. Vid permittering står vårdnadshavaren fortfarande till arbetsgivarens förfogande.

Asylsökandes barn räknas som bosatta i landet och har rätt att erhålla plats när vårdnadshavare förvärvsarbetar eller studerar eller om barnet har eget behov. Asylsökande vårdnadshavare förvärvsarbetar eller studerar endast i undantagsfall och därmed uppfylls ej kraven för en placering. Asylsökande barn har rätt till placering i allmän förskola 15 timmar från och med 3 år. Om barn under 3 år till asylsökande vårdnadshavare ska erhålla plats måste ansökan vara styrkt av t.ex. till exempel psykolog, läkare eller myndighet.

Barn har rätt till endast en plats i förskola eller fritidshem. Undantag kan ske efter särskild prövning vid behov av ob-omsorg. Barn har ej rätt till placering i två kommuner samtidigt.

6.1 Mottagande av barn från annan kommun

Ett barn har rätt att bli mottaget i förskola med offentlig huvudman i en annan kommun än hemkommunen, om barnet med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den kommunens förskola. Innan kommunen fattar beslut om att ta emot ett sådant barn ska den inhämta yttrande från barnets hemkommun. Efter önskemål av barnets vårdnadshavare får en kommun även i annat fall i sin förskola ta emot ett barn från en annan kommun (skollagen 8 kap.13§). Med yttrande avses ett godkännande från barnets hemkommun.

Särskilda skäl kan vara att barnets vårdnadshavare bor i olika kommuner. Ett annat skäl kan vara att barnet behöver särskilt stöd i förskolan och att vårdnadshavarna därför vill att barnet ska gå i en annans kommuns förskola som är anpassad efter barnets behov.

Ett barn från annan kommun kan erhålla placering i Luleå kommun med särskilda skäl utifrån personliga förhållanden. Innan beslut om placering fattas ska ett godkännande inhämtas från barnets hemkommun. Barnets hemkommun ansvarar för ersättning till Luleå kommun.

Om barnets vårdnadshavare är på väg att flytta in till kommunen och ska folkbokföras i Luleå kommun krävs att den framtida folkbokföringsadressen kan styrkas med t.ex. hyres- eller köpekontrakt, kvittens på ändrad folkbokföringsadress etc. Ingen placering kan erbjudas innan ansökan har kompletta handlingar.

7. Ansökan och placering

Vårdnadshavare som har behov av plats i förskola ska göra en ansökan. I ansökan ska inskolningstid beräknas vid önskat startdatum. Det förutsätts att vårdnadshavare medverkar i inskolningen av sitt barn. Inskolning och avgift utgår från och med

startdatum för placering. Om ansökan avser placering för barn som behöver särskilt stöd i sin utveckling eller barnets eget behov på grund av familjens situation i övrigt ska ansökan vara styrkt med intyg av till exempel psykolog, läkare eller annan myndighet.

När vårdnadshavare har anmält önskemål om förskola med offentlig huvudman ska kommunen erbjuda barnet förskola inom fyra månader (skollagen 8 kap. 14§).

Väntetiden för plats i förskolan är längst fyra månader från det att ansökan kommit in eller fyra månader innan önskat placeringsdatum.

Kommunen annonserar och uppmanar vårdnadshavare att ansöka senast ett anslaget datum inför placering under höst och vår. Detta för att underlätta administreringen av ansökningar och tillgodose vårdnadshavares önskemål om förskola.

Vid gemensam vårdnad ska, båda vårdnadshavarna acceptera erbjudandet för tilldelning av plats. Vid växelvis boende ska båda vårdnadshavarna ha en plats, om båda har behov av barnomsorg. Om det är en enskild vårdnadshavare är det denne som accepterar erbjudandet för tilldelning av plats.

När vårdnadshavare tackar ja till ett erbjudande innebär det att vårdnadshavare även accepterar Luleå kommuns beslutade regler för placering i förskola.

Om vårdnadshavare inte svarar på platserbjudandet inom angiven tid och efter påminnelse tas ansökan bort.

Vårdnadshavare som tackat ja till en plats betalar för platsen 12 månader per år oavsett, semester, lov, ledighet, sjukdom. Vid längre tids sjukdom hos barnet gäller särskilda regler enligt kap 15.5.

Vårdnadshavare ansvarar för att lämna schema för barnets vistelsetid och aktuella inkomstuppgifter i samband med att de accepterar erbjudandet.

7.1 Förskola placering

Ett barn ska erbjudas plats vid en förskoleenhet så nära barnets eget hem som möjligt. Skälig hänsyn ska tas till barnets vårdnadshavares önskemål (skollagen 8 kap. 15 §). Luleå kommun placerar barn i förskolan utifrån upptagningsområden och det är möjligt att barnet tilldelas plats i annat upptagningsområde än där barnet bor. Vid placering av barn beaktas vårdnadshavares önskemål och närheten till förskolan så långt det är möjligt.

Barnet ska börja enligt överenskommet startdatum. Ej påbörjad placering återkallas efter 2 veckor.

Om vårdnadshavare fortfarande uppbär hel föräldrapenning 1 månad efter placeringen av barnet, återkallas platsen. Vårdnadshavare måste då göra en ny ansökan. Om barnet är 3–5 år ändras placeringen till allmän förskola.

7.2 Förturer i förskolan

7.2.1 Barn i behov av särskilt stöd

Barn som är i behov av särskilt stöd ska erbjudas plats i förskola (skollagen 8 kap. 7§). Läkarintyg eller annat intyg ska bifogas ansökan vid behov. Barn som tilldelas plats i förskola betalar endast för den tid som överstiger 15 timmar/vecka eller 525 timmar per år.

7.2.2 Barn som har placering på förskoleenhet som stänger

Om en verksamhet upphör har barn med placering på den aktuella förskoleenheten rätt till omplacering på annan förskola innan andra sökande erbjuds plats. Rektor ansvarar att i god tid informera vårdnadshavare om att de måste inkomma med ansökan med önskemål om förskola.

7.3. Turordning vid placering förskola

Om det inte finns plats för alla sökande till en förskoleenhet ska urval göras på de grunder som kommunen beslutat. Barn placeras enligt följande turordning:

1. Barn med förtur enligt 8 kap. 7§ skollagen.
2. Syskon till barn som redan har plats på aktuell förskola. Med syskon avses barn som är folkbokförda på samma adress. Vid samma ködatum går äldre barn i kön före yngre barn.
3. Barn som bor i eller flyttar till upptagningsområdet placeras efter ködatum.
4. Barn som bor i annat upptagningsområde placeras efter ködatum.
5. Barn som är folkbokförda i annan kommun

Syskon, där inget av barnen har plats sedan tidigare, ska erbjudas plats samtidigt till samma förskola i möjligaste mån i enlighet med vårdnadshavarnas önskemål.

Med ködatum avses datum när ansökan har kommit in. Har ansökan kommit in tidigare än 4 månader före önskat datum för plats kommer ködatumet justeras.

Nytt ködatum blir då 4 månader före önskad placering.

Om det finns flera ansökningar med samma ködatum till samma förskola placeras barnen efter födelsedatum. Det betyder att äldst barn får platsen först.

Ködatum vid höst- och vårintag (höst avser önskade placeringar augusti/september, vår avser önskade placeringar januari/februari) blir alltid dagen efter det datum kommunen angett som sista ansökningsdag. Gäller för alla sökande som inkommit i tid d.v.s. till sista ansökningsdag. Vid flera ansökningar till samma förskola placeras barnen efter födelsedatum. Det betyder att äldst barn får platsen först.

7.4 Kvarstående kö förskola

Om vårdnadshavare tackar ja till annan placering än den önskade förskolan finns möjlighet att kvarstå i kö till förstahandsalternativet. Om vårdnadshavare vill kvarstå i kö får aktuellt ködatum behållas.

Omflyttning kan tidigast ske till höst-och vårintagning. Undantagna från denna rutin är barn med syskonförtur samt vårdnadshavare med barn som flyttar till annat upptagningsområde i kommunen, de erbjuds ny plats i det upptagningsområde de flyttar till, när ledig plats finns.

Om vårdnadshavare tackar nej till annan placering än förstahandsvalet, får de om de så önskar kvarstå i kö till önskad placering och ködatum behållas.
Om vårdnadshavare efter en tid blir erbjuden sitt förstahandsval och då tackar nej, raderas de ur kön.

7.5 Placering 15 timmar för barn till vårdnadshavare som är föräldralediga och arbetssökande.

Föräldraledighetsplats 15 timmar/vecka:

- Gäller endast när man är 100 % föräldraledig med nytt syskon.
- Ordinarie tid får behållas 1 månad efter det nya barnets födelse.
- Vid anmäld föräldraledighet och om vårdnadshavare går ut i kontinuerligt arbete/studier, oavsett antal timmar eller dagar/vecka, så räknas man **ej** som föräldraledig. Vårdnadshavare har således ej rätt till placering enligt 15 timmar/vecka.
- 15 timmar/vecka kan förläggas 3 timmar/dag eller 5 timmar 3 dagar/vecka. Lagt schema gäller och vårdnadshavare kan inte spara tid i någon typ av pott.
- Om en vårdnadshavares partner – som inte är vårdnadshavare till det placerade barnet – får ett gemensamt barn med vårdnadshavaren och partnern är föräldraledig med det nya barnet, har det äldre, redan inskrivna syskonet rätt att behålla sin heltidsplacering.
- Om vårdnadshavare tar ut föräldraledigt för redan placerat barn har de ej rätt att nyttja förskoleplatsen 15 timmar/vecka).
- Vid återgång från 15 timmar/vecka på grund av föräldraledighet ska vårdnadshavare ansöka om heltidsplacering.
- Om den föräldralediga vårdnadshavaren är sjukskriven har barnet rätt att vara på förskolan den tid den andre vårdnadshavaren arbetar/studerar inkl. restid.

Arbetssökande plats 15 timmar/vecka:

- 15 timmar/vecka kan förläggas 3 timmar/dag eller 5 timmar 3 dagar/vecka. Lagt schema gäller och vårdnadshavare kan inte spara tid i någon typ av pott.
- Om arbetssökande vårdnadshavare till barn 3–5 år arbetar tillfälligt ansvarar vårdnadshavare för att fylla i en veckorapport som finns på hemsidan.
- Arbetssökande vårdnadshavare som tillfälligt arbetar och som flera veckor i rad inkommer med veckorapport ska ansöka om hel placering.
- Om den arbetssökande vårdnadshavare är sjukskriven har barnet rätt att vara på förskolan den tid den andre vårdnadshavaren arbetar/studerar inkl. restid.

- Om vårdnadshavare har arbete och är sammanboende med en arbetssökande person som inte är vårdnadshavare, gäller vårdnadshavarens tider.

7.6 Placering ~~15~~ 20 timmar allmän förskola 3 - 5 åringar med ~~hemmavarande~~ vårdnadshavare som ej arbetar, studerar, är föräldralediga, arbetssökande eller sjukskrivna

- Plats i allmän förskola erbjuds från och med höstterminen det år barnet fyller 3 år under terminerna
- 3 – 5 åringar, vars vårdnadshavare ~~har valt att vara hemma med sina barn~~ ej arbetar, studerar, är arbetssökande, föräldralediga eller sjukskrivna, har rätt till allmän förskola 525 timmar/år. Dock får barnen ej vara på förskolan under skolans lovdagar.
- Allmän förskola gäller ej under sommarlovet.

7.7 Utökad/förändrad vistelsetid

Om barnet har särskilda behov och behöver mer tid i förskolan kan vårdnadshavare eller rektor ansöka om utökad vistelsetid (skollagen 8 kap. 7§, 9§). Särskilda behov är till exempel att barnet behöver tränas i sociala färdigheter, i sin språkutveckling eller att barnet har något fysiskt rörelsehinder. Utökad vistelsetid kan beviljas utifrån en ansökan med intyg som styrker från till exempel psykolog, logoped, läkare eller annan myndighetsperson. Beslut om utökad vistelsetid när barnet har särskilda behov gäller upp till 6 månader. Kvarstår behovet måste vårdnadshavare eller rektor ansöka igen.

På grund av familjens situation i övrigt kan ett barn ha behov av mer tid i förskolan (skollagen 8 kap.5§). Familjens situation i övrigt kan vara när familjen fått tvillingar och syskonet behöver vara mer tid i förskolan eller om ett barn är svårt sjuk kan syskonet behöva mer tid i förskolan.

Det kan även vara när det finns psykisk eller fysisk sjukdom i familjen samt socioekonomisk utsatthet där socialförvaltningen är inkopplad. Utökad vistelsetid kan beviljas utifrån en ansökan med intyg som styrker behovet. Beslut om utökad vistelsetid på grund av familjens situation gäller upp till 6 månader. Kvarstår behovet måste vårdnadshavare ansöka igen.

8. Obekväm och oregelbunden arbetstid

Luleå kommun erbjuder omsorg på obekväm arbetstid (ob-omsorg) till vårdnadshavare som har sin arbetstid förlagt på kvällar, nätter och/eller helger. Med obekväm arbetstid menas tider då ordinarie förskole- och fritidsverksamhet är stängd. Det gäller inte dagar som ordinarie förskola/fritidshem har stängt för planering.

Verksamheten vänder sig till barn 1–13 år som är inskrivna och har en ordinarie placering i förskolor och fritidshem i Luleå Kommun. Vårdnadshavare måste göra en särskild ansökan och styrka behovet för plats i ob-omsorgen.

8.1 Rätt till omsorg på obekväm arbetstid

Vårdnadshavare och barn som är folkbokförda i Luleå kommun:

- Vårdnadshavare till barn i åldern 1 år till och med vårterminens slut det år barnet fyller 13 år som är inskrivna i förskola eller fritidshem i Luleå kommun och som arbetar kvällar, nätter och helger då den ordinarie verksamheten är stängd.
- Vårdnadshavare som på vardagar har behov av omsorg efter kl. 18.30
- Vårdnadshavare som på lördagar, söndagar, övriga helgdagar och aftnar har behov av omsorg.
- Vårdnadshavare som enligt sitt arbetstidsschema har behov av omsorg på obekväm arbetstid vid minst två tillfällen per månad.
- Vårdnadshavare har inte rätt till omsorg på obekväm arbetstid under föräldraledighet, arbetslöshet, sjukdom, semester eller annan ledighet.

Vårdnadshavarskapet styr:

- Vårdnadshavare med enskild vårdnad:
  Med arbete som innebär obekväma arbetstider har rätt till ob-omsorg.
- Vårdnadshavare med gemensam vårdnad folkbokförda på samma adress: Där båda vårdnadshavare arbetar obekväma arbetstider har rätt till ob-omsorg.
- Vårdnadshavare med gemensam vårdnad, folkbokförda på olika adresser: Där båda vårdnadshavare arbetar obekväma arbetstider har rätt till ob-omsorg.
- Vårdnadshavare som har gemensam vårdnad, folkbokförda på olika adresser i Luleå kommun, har endast i undantagsfall rätt till ob-omsorg om endast den ena vårdnadshavaren har arbete som innebär obekväma arbetstider.

Beviljad ob-omsorg tidsbestäms utifrån vilken typ av anställning som vårdnadshavare har.

- Tillsvidareanställning: ob-omsorg beviljas max 12 månader.
- Visstidsanställning: ob-omsorg beviljas max tid enligt anställningsintyg, max 12 månader.
- Timanställning: ob-omsorg beviljas max 6 månader.

Om vårdnadshavare önskar förlängning av ob-omsorg krävs ny ansökan.

9. Blöjor i förskola

Blöjor bekostas och tillhandahålls av vårdnadshavaren.

10. Vid barns sjukdom

Kommunen följer myndigheters rekommendationer gällande sjukdomar och vid smittspridning. Vid epidemier och pandemier gäller särskilda rekommendationer.

Allmänt gäller att ett barn som har feber eller av annat skäl är trött och hängig på grund av sjukdom ska stanna hemma. Ett feberfritt dygn hemma gäller samt 2 dygn utan kräkningar/diarré vid magsjuka.

Förskolans personal kan utföra medicinering efter instruktioner från vårdnadshavare vid livsuppehållande sjukdom t.ex. diabetes. Annan medicinering ansvarar vårdnadshavarna själva för.

Det som kallas egenvård ska alltid bedömas av legitimerad personal inom sjukvården (t.ex. läkare, sjuksköterska, dietist). Om personal i förskolan ska utföra egenvård måste en sådan bedömning alltid göras först och en egenvårdsplan upprättas.

11. Vid vårdnadshavares eller syskons sjukdom

Barn till vårdnadshavare som är sjukskriven har rätt att vara på förskola enligt ordinarie schema.

Vid syskons sjukdom har barn rätt att vara på förskola enligt ordinarie schema. Vid smittsamma sjukdomar hos syskon ska dialog föras med ansvarig för verksamheten för att hindra smittspridning.

12. Ledighet

Vårdnadshavare som har semester eller annan ledighet har inte rätt att ha sina barn på förskola.

Barn som har plats i förskola bör ha minst fyra veckors sammanhängande ledighet från gruppvistelse under ett kalenderår.

För att kunna samordna verksamheten under längre lov, kan plats anvisas till annan förskola.

Under sommaren samordnar Luleå kommun verksamheten och bara några förskolor s.k. sommarförskolor finns tillgängliga för barn som har en placering.

Vårdnadshavare som har ett arbete som innebär långa perioder av ledighet kan få ha barnet viss tid på förskola om barnet har behov. Överenskommelse om vistelsetid sker i samråd med ansvarig för verksamheten.

Vårdnadshavare som av annan anledning inte är i arbete t.ex. vid permittering, konflikt på arbetsmarknaden kan ha barnet viss tid på förskola, minst motsvarande 15-timmars placering.

13. Stängningsdagar

Förskolan kan stänga ~~sex~~ fyra dagar per år för planering och kompetensutveckling. Rektor ansvarar för att i god tid meddela vilka dagar som förskolan håller stängt. Avdrag på avgiften görs ej för dessa dagar. Plats på annan förskola kan erbjudas om det finns behov.

14. Uppsägning av plats

Uppsägningstiden för en plats i förskola och pedagogisk omsorg är 30 kalenderdagar. Uppsägning ska därför ske senast 30 kalenderdagar innan barnet slutar. Om

uppsägning inkommit till Arbetsmarknads - och utbildningsförvaltningen färre än 30 dagar innan platsen ska avslutas tas ändå avgift ut för 30 kalenderdagar. Muntlig uppsägning är inte giltig

Barnet har rätt att nyttja platsen under uppsägningstiden enligt ordinarie schema. Avgift tas ut för platsen under uppsägningstiden oavsett om platsen används eller inte.

Om barnet har två vårdnadshavare måste båda vårdnadshavarna säga upp platsen.

Vårdnadshavare som säger upp en plats och sedan ansöker om ny plats till samma enhet inom 90 kalenderdagar får betala avgift mellanliggande tid.

Vid längre frånvaro från förskolan, mer än 3 månader, återkallas platsen och en ny ansökan måste skickas in vid behov av plats. Avvikelser från regeln kan förekomma i samråd med ansvarig för verksamheten. Vårdnadshavaren ansvarar för att informera om att barnet har behov av att ha en längre ledighet.

14.1 Uppsägning av plats vid delad räkning

Om vårdnadshavare har delad räkning och platsen sägs upp av den ena vårdnadshavaren övergår hela placeringen till den vårdnadshavare som har kvar platsen. Den vårdnadshavaren får då betala för hela platsen. Kommunen erbjuder ej halv plats. Om båda vårdnadshavare vill säga upp platsen måste båda vårdnadshavarna säga upp sin del av platsen.

14.2 Kommunen avslutar placering

För barn som ska börja förskoleklass avslutas placeringen på förskolan av kommunen 31 juli innan skolstarten om inte uppsägning inkommit tidigare.

För barn som har placering i ob-omsorgen och ska börja förskoleklass avslutas placeringen av kommunen 31 juli om inte uppsägning inkommit tidigare.

Vid uppsägning av plats i förskolan avslutar kommunen placering i ob-omsorg om sådan placering finns.

15. Avgifter

Vårdnadshavare som ansökt om plats och tackat ja till placering är avgiftspliktig. Avgift betalas från ursprungligt startdatum som har accepterats. Om det finns en vårdnadshavare debiteras endast denne. Om det finns två vårdnadshavare och de bor tillsammans debiteras de gemensamt och svarar för att betalning av hela beloppet sker.

Om det finns två vårdnadshavare som inte bor tillsammans, barnet bor växelvis hos dem och båda har behov av barnomsorg debiteras var och en för sin del av avgiften (s.k. ”delad räkning”). Med växelvis boende menas att barnet bor hälften av tiden hos vardera vårdnadshavaren.

Vårdnadshavare som inte betalar avgiften förlorar sin plats i förskolan.

Vårdnadshavare kan inte få ny plats om de har skuld till kommunen, d.v.s. obetalda förskole- och fritidshemsavgifter. Ny plats kan erhållas inom tre månader från och med datumet avbetalning påbörjats eller skulden är betald eller avskriven.

Arbetssökande vårdnadshavare till barn som är 3–5 år som tillfälligt går ut i arbete skall senast den sista i varje månad redovisa inkomstuppgift och veckorapport som finns på kommunens hemsida. För dessa veckor som redovisas tas avgift ut enligt gällande taxa.

15.1 Beräkning av avgift

Utgångspunkt för avgiftsberäkningen är bruttoinkomsten i det/de hushåll som tillhör vårdnadshavaren/vårdnadshavarna.

15.2 Inkomstredovisning

När barn har fått plats i förskola ska inkomstuppgift lämnas in. Om ingen inkomstuppgift lämnas, debiteras avgift motsvarande maxbelopp i taxan.

Hushållen är skyldiga att lämna ny inkomstuppgift vid förändrad inkomst eller förändrade familjeförhållanden. Ny avgift debiteras tidigast från och med den månad anmälan om förändringen inkommit.

Kommunen begär in aktuell inkomstuppgift en gång per år från hushållen. Med hushåll avses ensamstående, makar eller sammanboende. Även om sammanboende eller gifta inte har gemensamma barn så betraktas de som ett hushåll. Det är hushållen som ansvarar för att lämna in inkomstuppgift inom angiven tid.

Kommunen har rätt att kontrollera rätt inkomst genom att begära inkomstuppgift av arbetsgivare, arbetslöshetskassa eller från Skatteverket.

15.3 Inkomstjämförelse

Kommunen kommer årligen att jämföra inkomstuppgifter som lämnas till kommunen med de senaste taxerade förvärvsinkomster som Skatteverket lämnar ut. Taxerad förvärvsinkomst avser hela inkomståret. Syftet är att alla hushåll ska betala rätt avgift. Har hushållet betalat för lite i avgift kommer kommunen att efterkräva och hushållet behöver då återbetala. Har hushållet betalat för mycket i avgift kommer kommunen betala tillbaka till hushållet.

15.4 Avgiftsgrundande inkomst

Avgiften baseras på bruttoinkomsten (d.v.s. före skatt) varje månad. Exempelvis:

- lön
- föräldrapenning
- sjukpenning

- arbetslöshetsersättning
- inkomst av näringsverksamhet, efter avdrag för egenavgifter
- pension
- sjukbidrag
- rehabiliteringspenning
- skattepliktigt vårdbidrag
- korttidsstudiestöd
- skattepliktigt utbildningsbidrag
- livränta
- periodiskt understöd
- arvoden
- ersättning från sjuk- och olycksfallsförsäkringar som har tecknats i samband med din tjänst
- beskattningsbara naturaförmåner som bilförmåner och bostadsförmån
- inkomst av arbete utomlands
- efterlevande pension
- vårdbidrag/omvårdnadsbidrag

Exempel på inkomster som **inte** är avgiftsgrundande:

- försörjningsstöd
- bostadsbidrag
- barnbidrag
- studiemedel (bidrag och lån)
- ekonomiskt bistånd
- underhållsbidrag
- etableringsbidrag

15.5 Hur och när betalas avgiften

Vårdnadshavare/vårdnadshavarna faktureras månadsvis. Avgift tas ut från placeringens första dag och betalas i efterskott senast den 30:e varje månad. Förfallodag anges på fakturan. Om avgiften inte betalas inom utsatt tid sker kravbevakning enligt Luleå kommuns rutiner och barnet förlorar sin plats.

- Heltidsplacering - avgift betalas för 12 månader per år.
- 15-timmarsplacering under 3 år – avgift betalas för 12 månader per år.
- 15-timmarsplacering över 3 år – avgift betalas för juni, juli, augusti.
- 15-timmarsplacerade över 3 år med ~~hemmavarande~~ vårdnadshavare som ej arbetar, studerar, är föräldralediga, arbetssökande eller sjukskrivna– ingen avgift.

15.6 Återbetalning av avgift

För det barn som är frånvarande p.g.a. egen sjukdom i 14 kalenderdagar eller mer i följd kan vårdnadshavare ansöka om reducering av avgiften. Avgiften kan återbetalas med halv ersättning de första 30 dagarna. Efter 30 dagar blir det hel reducering av avgift. Läkarintyg/sjukintyg ska bifogas ansökan om återbetalning av avgift. Inga andra orsaker än barnets egen sjukdom ger möjlighet till avgiftsreducering.

En stängning av en förskola enstaka dagar pga. exempelvis konflikt på arbetsmarknaden eller andra oförutsedda händelser berättigar inte till avgiftssänkning eller reducering av avgift.

Bemanningsbrist kan uppstå vid enstaka tillfällen. Det kan medföra att vårdnadshavare som har 15-timmars placerade barn ombedes att inte ha sitt barn på förskolan och återbetalning av avgift sker inte. Vårdnadshavare som önskar att få tillbaka den aktuella tiden ska i samråd med ansvarig för verksamheten erbjudas tiden vid något annat tillfälle i den mån det är möjligt.

15.7 Inlämning av schema och byte av taxenivå

När barnet tilldelats plats i förskola ansvarar vårdnadshavare för att lämna schema över barnets vistelsetid utifrån det behov familjen har, det vill säga vårdnadshavares arbetstid/studietid inklusive restid.

När vårdnadshavare blir arbetssökande har barnet/barnen rätt till 15-timmars placering. Vårdnadshavare måste meddela förändrad placering. Vid återgång till arbete/studier då barnet/barnen har rätt till mer tid måste vårdnadshavare meddela förändrad placering.

Vårdnadshavare som blir föräldraledig enligt föräldraledighetslagen, för vård av annat barn, måste meddela förändrad placering. Barnets syskon har rätt att vistas enligt ordinarie schema 1 månad efter det nya barnets födelse innan det övergår till 15-timmarsplacering.

Vid återgång till arbete efter föräldraledigheten ska vårdnadshavare meddela förändrad placering för det barn som haft en 15-timmarsplacering. Vid studier/arbete under föräldraledighet ska intyg bifogas schemaändringen.

När barnet tilldelats plats i förskola ansvarar vårdnadshavare för att lämna schema över barnets vistelsetid utifrån det behov familjen har, det vill säga vårdnadshavares arbetstid/studietid inklusive restid.

15.8 Maxtaxa

Avgiften per månad i förskoleverksamhet är högst tre, två respektive en procent av hushållets avgiftsgrundande inkomst per månad för det första, andra respektive tredje barnet i hushållet.

Varje år beräknar och informerar Skolverket kommunerna om inkomsttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i förskola och motsvarande för fritidshem. Aktuella belopp för året publiceras på kommunens hemsida.

Den högsta avgiften i den för barnet aktuella verksamheten (förskola, fritidshem) betalas för det yngsta barnet i hushållet. Den näst högsta avgiften betalas för det näst yngsta barnet etc. För det fjärde barnet och därefter ytterligare barn utgår ingen avgift.

15.9 Sammanställning av avgifter.

Avgifterna baseras på hushållets barn som är placerade inom förskolan och fritidshem.

Avgifter förskola			
Placeringsform	Barn 1	Barn 2	Barn 3
Barn 1–2 år till **arbetande/ studerande** Omsorgstid *heltid* (beräknat på maxtaxa)	**3%** av inkomst	**2%** av inkomst	**1%** av inkomst
Barn 1–2 år till **arbetssökande/ föräldralediga** Omsorgstid *max 15 tim/vecka*	**3%** av inkomst	**2%** av inkomst	**1%** av inkomst
Barn 3–5 år till **arbetande/ studerande** Omsorgstid *heltid* (beräknat på maxtaxa)	**Sep-maj** (läsår) 3% av inkomst och reducerat 30% **Jun-aug** 3% av inkomst	**Sep-maj** (läsår) 2% av inkomst och reducerat 30% **Jun-aug** 2% av inkomst	**Sep-maj** (läsår) 1% av inkomst och reducerat 30% **Jun-aug** 1% av inkomst
Barn 3–5 år till **arbetssökande/ föräldralediga** Omsorgstid *max 15 tim/vecka*	**Sep-maj** (läsår) ingen avgift **Jun-aug** 3% av inkomst	**Sep-maj** (läsår) ingen avgift **Jun-aug** 2% av inkomst	**Sep-maj** (läsår) ingen avgift **Jun-aug** 1% av inkomst

Avgifter fritidshem			
Plats	Barn 1	Barn 2	Barn 3
Barn i fritidshem	**2%** av inkomst	**1%** av inkomst	**1%** av inkomst

§ 87

Stängdagar i förskolan för planering och utbildning

Ärendenr 2026/288-3.8.0.2

Barn- och utbildningsnämndens beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att förskolan från läsåret 2026–2027 har möjlighet att hålla stängt upp till fyra dagar per läsår för utbildning, kompetensutveckling och planering. De dagar som förskolan är stängd erbjuds plats vid annan förskola för de barn vars vårdnadshavare inte kan ordna omsorg på annat sätt.

Sammanfattning av ärendet

Förskolan i Luleå har upp till sex stängningsdagar per läsår för planering, utbildning och kompetensutveckling. Barn som behöver omsorg dessa dagar erbjuds plats på en annan förskola. Barn- och utbildningsnämnden beslutade 2019-11-13 § 54 att utöka antalet stängningsdagar från fyra till sex år. Syftet var att minska kostnaderna för vikarier och ge personalen bättre möjligheter att planera, följa upp och utveckla undervisningen.

Av 8 kap. 5 § skollagen (2010:800) framgår att barn från och med ett års ålder ska erbjudas förskola i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Praxis är att stängning för planering eller utbildning kan accepteras i undantagsfall.

Frågan om kortare stängning av verksamheten för personalplanering, personalutbildning och liknande ändamål har över tid prövats av Justitieombudsmannen (JO). Två och fyra dagars stängning har lämnats utan kritik från JO då barn och vårdnadshavare har erbjudits en godtagbar alternativ omsorg under stängningsdagarna i respektive fall. I juni 2026 kom JO med ett nytt beslut om hur Skollagen bör tolkas avseende hur många dagar förskola och fritidshem kan hålla stängt, även vid hänvisning till annan förskola eller annat fritidshem (JO beslut 2026-06-17, dnr 10326–2025). JO slår i beslutet fast att det inte kan anses förenligt med Skollagen att stänga en förskola eller fritidshem för planerings- eller kompetensutvecklingsinsatser för personalen under fler än fyra dagar per år. JO hänvisar i beslutet till barns trygghet och föräldrars möjlighet till arbete och studier. JO har förståelse för att det är viktigt att personal får möjlighet att planera verksamheten och utveckla sina kunskaper och färdigheter. Behovet bör dock till största del lösas

utan att verksamheten behöver stängas. JO:s beslut är vägledande för myndigheter och kommuner.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föreslår därför barn- och utbildningsnämnden att besluta i linje med JO:s beslut från juni 2026, med möjlighet att stänga förskolor upp till fyra dagar per läsår för utbildning, kompetensutveckling och planering. Dessa dagar ska förskolan, liksom idag, erbjuda omsorg vid en annan förskola till de barn vars vårdnadshavare inte kan ordna omsorg på annat sätt. Beslutet ska gälla från läsåret 2026–2027.

Förskolans behov av utbildning, kompetensutveckling och planering är dock fortsatt på samma nivå vilket gör att beslutsförslaget sannolikt innebär att förskolans kostnader för vikarier kommer att öka. Förskolans utbildningsuppdrag och förskollärarnas undervisningsansvar har under senare år skärpts. Förskolan har också fått en omarbetad läroplan med fler och nya mål. Tid för utbildning, kompetensutveckling och planering i Luleås förskolor behöver från läsåret 2026-2027 fortsatt genomföras utifrån dessa behov, men på ett sätt som innebär att barn och vårdnadshavare inte hänvisas till annan förskola fler än fyra dagar per läsår.

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskott har 2026-09-02 § 46 föreslagit barn- och utbildningsnämnden besluta att förskolan från läsåret 2026–2027 har möjlighet att hålla stängt upp till fyra dagar per läsår för utbildning, kompetensutveckling och planering. De dagar som förskolan är stängd erbjuds plats vid annan förskola för de barn vars vårdnadshavare inte kan ordna om-sorg på annat sätt.

Sammanträdet
Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller förslaget.

Dialog
Dialog om JO:s uttalande från juni 2026 har förts i rektorsgruppen för förskolan i Luleå samt VÖS förskola Luleå.

Beslutsunderlag
- Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskotts beslut 2026-09-02 § 46, BUF Hid: 2026.1447
- Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag,

BUF Hid: 2026.1448

- Beslut Justitieombudsmannen, 2026-06-17, Uttalanden om möjligheten att stänga förskolor och fritidshem med anledning av personalens planering eller kompetensutveckling, BUF Hid: 2026.1449
- Barn- och utbildningsnämnden beslut 2019-11-13 § 54, Stängningsdagar i förskolan för kontinuerligt kvalitetsarbete och kompetensutveckling, BUF Hid: 2026.1450

Beslutet skickas till

Skolchef förskola
Utvecklingsledare förskola
Rektorer förskola

Förslag till beslut gällande svar på remiss Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket

Ärendenr 2026/298-1.3.1.5

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att anta remissvar i enlighet med bilaga och avge som Luleå kommuns svar till Socialdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Utredningen och den föreslagna lagen är en del i en reformkedja för utvecklade språkförutsättningar i svenska för barn i tidigare åldrar och integration av barn och familjer i det svenska samhället. Utredningen och lagförslaget som Luleå kommun yttrar sig om, beskriver det system som ska identifiera de barn som behöver stöd för sin språkliga utveckling i svenska. Det ska ske genom en språkbedömning av barnets svenska språkutveckling genom barnhälsovården. Regionen ska sedan informera kommunerna om barn med behov av språkstöd i svenska har identifierats. Den föreslagna lagen innehåller inga bestämmelser om hur själva stödet till barn som identifierats ska utformas eller tillhandahållas. Utredningen som Luleå yttrar sig kring har därför en stark koppling till den pågående utredningen om *Obligatorisk förskola med språkutvecklande insatser*, U2026/01573 som ska redovisas till regeringen i september 2027.

Luleå kommun är i huvudsak positiv till utredningens förslag om hur identifieringen av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket kan gå till. Luleå kommun menar att tryggheten vid den tänkta språkbedömningen blir särskilt viktig för de barn och vårdnadshavare som ännu inte har en plats i förskolan. Barnhälsovården utgör en naturlig och trygg plats för småbarnsföräldrar sedan spädbarnsåren genom sin etablerade och nära kontakt till de allra flesta vårdnadshavare med små barn.

Om den föreslagna lagen träder i kraft tillkommer nya uppgifter för kommunerna kopplade till mottagande av information, samordning och erbjudande om stöd samt uppföljning av språkstödjande insatser. Därför bör de organisatoriska, ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenserna för kommunerna analyseras ytterligare och beaktas i den fortsatta beredningen men också i den pågående utredningen om obligatorisk förskola med språkutvecklande insatser.

Dialog

Dialog inför remissvaret har skett med utvecklingsledare och rektorer inom förskolan.

Beslutsunderlag

- Departementspromemoria - Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket (Ds 2026:17), BUF Hid: 2026.1715
- Svar på remiss - Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket (Ds 2026:17)

Annica Backman
Skolchef förskola

Beslutet skickas till

Socialdepartementet
Kommunstyrelseförvaltningens kansli
Skolchef förskola
Utvecklingsledare förskola
Rektorer i förskola
Avdelningschef HR/ekonomi, arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen.

Svar på remiss Ds 2026:17 Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket

Socialdepartementets diarienr S2026/01674

Luleå kommuns yttrande

Luleå kommun är i huvudsak positiv till departementspromemorian tillika lagförslaget om *Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket* där barnhälsovården föreslås få ansvar för bedömning av barns språkutveckling i svenska. Luleå kommun vill också lyfta utredningens koppling till befintligt uppdrag enligt Skollagen, 8 kap. 12 a § som ger kommunerna ett ansvar för att årligen bedriva uppsökande verksamhet och reservera plats för de barn som är 3 år eller äldre och ännu inte har en plats i förskola. Den primära målgruppen för den uppsökande verksamheten är barn som ännu inte har en plats i förskolan och där vårdnadshavare och barn vistats en kortare tid i Sverige och därmed under en relativt kort tid har exponerats för det svenska språket. Det är dock frivilligt för vårdnadshavare att tacka ja till platsen.

Luleå kommun vill också peka på förskolans nuvarande begränsningar att möta och erbjuda det språkstöd i svenska som barnhälsovården efter de föreslagna språkbedömningarna bedömer att ett barn har, utifrån kommuners variationer vad gäller inskrivningsgrad i förskola. I Luleå går till exempel nära 99% av alla barn som är 3 år eller äldre i förskolan, vilket inte är fallet i alla kommuner. Barn som inte går i förskolan kan inte ta del av det språkstöd som barnhälsovården bedömt att de behöver och informerat kommunen om. Därför menar Luleå kommun att om alla barn som har behov av språkstöd ska kunna få det stödet krävs en obligatorisk språkförskola.

Luleå kommun vill också betona att kommunerna genom den föreslagna lagen tillförs nya uppgifter kopplade till mottagande av information, samordning, erbjudande av stöd samt uppföljning. Luleå kommun menar därför att de organisatoriska, ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenserna för huvudmannen behöver analyseras ytterligare och beaktas i den fortsatta beredningen och den pågående utredningen om obligatorisk förskola med språkutvecklande insatser.

Luleå kommun lämnar följande yttrande avseende förslagen i utredningen

3.2 Små barns språkutveckling

3.2.3 Språkutveckling hos flerspråkiga barn

Utredningen föreslår att språkbedömningen i svenska ska göras av barnhälsovården omkring 3 års ålder. När en bedömning görs av ett treårigt barns språkliga utveckling, särskilt om svenska är ett andraspråk, är det viktigt att vara försiktig med att dra slutsatser om barnets svenska språkutveckling. Ett barn kan ha en fullt åldersadekvat språkutveckling, men ännu inte hunnit utveckla svenska språket om exponeringen av det svenska språket varit begränsad. Luleå kommun vill peka på att språkförståelsen oftast utvecklas före det egna talet och att det därför kan vara viktigt att den föreslagna bedömningen observerar om barnet förstår vardagliga instruktioner, känner igen vanliga ord och begrepp, kan följa rutiner, förstår innehållet i enkla samtal och berättelser med stöd av sammanhang. För barn som har svenska som andraspråk kan den progressionen vara viktigare än den aktuella nivån när språkbedömningen görs. Det är förändringen över tid som ger den bästa bilden av barns språkliga förmåga. Språkbedömningen som föreslås enligt utredningen bör eftersträva att ge en bild av barnets första språk, genom samtal med vårdnadshavare som kan ge information om ordförråd, meningsbyggnad, berättarförmåga och språkförståelse hemma. Ett barn som har ett välutvecklat modersmål har ofta goda förutsättningar att utveckla det svenska språket.

3.3 Hur går uppföljning av små barns språkutveckling till idag

3.3.3 Barnhälsovårdens arbete med språkundersökningar av små barn

Idag gör barnhälsovården en så kallad språkscreening vid 2,5 – 3 års ålder för att identifiera om barn har svårigheter med språkförståelsen, då det kan vara tecken på andra svårigheter exempelvis inom autismtillstånd, koncentration- och beteendeavvikelser. Det nya uppdraget enligt utredningen, skulle innebära att språkscreeningen även ska innehålla en språkbedömning som ska identifiera barns språkliga förmåga i svenska. Luleå kommun menar att det är en fördel om den språkliga bedömningen i svenska kan göras av och i en redan etablerad och trygg miljö för småbarnsföräldrar vilket barnhälsovården utgör. Det är särskilt viktigt för de barn vars vårdnadshavare ännu inte har sitt barn i förskolan.

3.3.7 Pågående insatser för att stärka barnhälsovårdens arbete med språk och kommunikation

Av utredningen framgår att regeringen beslutat om flera utredningar och uppdrag som berör barnhälsovårdens arbete med språk och kommunikation. Luleå vill särskilt lyfta fram förordning (2025:74) om *Statsbidrag till kommuner*

och regioner för utökade hembesöksprogram inom barnhälsovården och den samverkansmöjlighet som finns här för regionens barnhälsovård och kommunen. Förordningen innebär ekonomiskt stöd för att genomföra utökade hembesöksprogram via barnhälsovården för att bland annat främja barns utveckling i det svenska språket. På detta sätt kan den nuvarande uppsökande verksamheten enligt Skollagen, 8 kap. 12 a § göra att målgruppen vårdnadshavare och barn kan nås genom personliga besök.

3.4 Förskolans ansvar för barns språkliga insatser

3.4.3 Förskolans språkstimulerande uppdrag

3.4.4 Tidigare och pågående insatser för att stärka förskolan arbete med språkutveckling

Den omarbetade läroplanen för förskolan, *Lpfö 18 reviderad 2025* betonar läsningens betydelse och små barns språkutveckling. Skolverket har också i juni 2026 publicerat ett stödmaterial för bedömning av barns språkutveckling. Luleå kommun vill påminna om att den svenska förskolan bygger på att verksamheten ska följas upp och utvärderas, inte att barnen ska bedömas eller testas. Den svenska förskolan utgår från en helhetssyn på barn där språkutveckling ses som något som utvecklas i samspel, lek och vardagliga aktiviteter. Hur tidig upptäckt och stöd till barn som riskerar svårigheter i svenska språket kan förenas med förskolans tradition av lekfullt lärande, språkrika miljöer och utan individuella tester behöver därför uppmärksammas. Arbetet bör stödjas genom nationella stödstrukturer och kompetensutveckling för personalen, särskilt de legitimerade förskollärare som ansvarar för undervisningen.

3.4.5 Öppen förskola är också en arena för språkfrämjande insatser

Den öppna förskolan är frivillig för kommunerna att anordna, men erbjuds i de allra flesta kommuner. Luleå kommun har deltagit i den satsning som regeringen ingick med SKR, *Öka utrikesfödda kvinnors inträde på arbetsmarknaden, A2023/00122.* Kommunen vill framhålla att sådana satsningar även indirekt kan stödja barn som behöver utveckla sin svenska. När mammorna får ökad kunskap om möjligheterna till arbete kan behov av förskoleplats uppstå, vilket ger barnen tillgång till förskolans språkstöd.

3.6 Tidigare och pågående utredningsarbete på området

3.6.1 Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola

Utredningen visade att det inte finns lagstöd och etiska tveksamheter att kräva att en särskilt utpekad grupp barn skulle omfattas av obligatorisk förskola. I utredningen enligt ovan lämnades förslag om att barnets hemkommun ska ansvara för att språkbedömning av barns språkutveckling i svenska ska göras.

Utredningen pekade också på att genomförandet kan läggas på annan aktör eftersom inte alla barn vistas i förskola. Luleå kommun tolkar den aktuella departementspromemorian som att regionernas barnhälsovård ska ha den rollen.

4.1 En ny lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket

Lagen som föreslås i promemorian säger att regionerna inom barnhälsovårdens verksamhet ska identifiera de barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Luleå kommun anser att det är ett bra förslag. Luleå kommun menar att barnhälsovården utgör en naturlig och trygg plats för småbarnsföräldrar sedan spädbarnsåren genom sin etablerade och nära kontakt till de allra flesta vårdnadshavare med små barn. Eftersom barnhälsovården redan idag har ett uppdrag att följa upp barns kommunikativa, språkliga och talmässiga utveckling från spädbarnsåldern och fram till skolstart kan det vara lämpligt att den särskilda bedömningen av barns språkutveckling i svenska görs av barnhälsovården. Det blir särskilt viktigt för de barn som ännu inte har en plats i förskola, att språkbedömningen görs i barnhälsovården som är en känd och trygg plats för vårdnadshavare och barn.

4.2 Lagens tillämpningsområde

4.2.1 Vilka barn omfattas

Utredningen föreslår att lagen ska omfatta alla barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen, har ett annat modersmål än svenska och inte har skolplikt enligt skollagen. Utredningen skriver att det har gjorts överväganden att föreslå att samtliga folkbokförda barn i landet som inte har skolplikt skulle omfattas av lagen. Utredningen menar dock att regleringen då skulle bli för komplex och att det därför framstår som mer ändamålsenligt att tydligt avgränsa vilka barn som omfattas av lagen. Luleå kommun förstår syftet med lagen, att erbjuda särskilt stöd i det svenska språket för barn som i låg grad exponerats för svenska, men vill ändå peka på en möjlig risk att barn och familjer kan stigmatiseras. Det kan finnas en risk att barn och vårdnadshavare upplever att de pekas ut på grund av språklig eller kulturell bakgrund i stället för individuella behov. Forskning och styrdokument för förskolan betonar att flerspråkighet är en resurs. Om fokus ensidigt ligger på brister i svenska, finns en risk att barns samlade språkutveckling kommer i skymundan.

4.2.2 Den föreslagna lagen bedöms vara förenlig med diskrimineringslagen

Utredningen kommer fram till att lagförslaget inte innebär något direkt diskriminering av vårdnadshavare eller barn. Däremot resonerar utredningen om att en indirekt diskriminering skulle kunna vara aktuell, av barn med svenska som modersmål om de inte ges samma förutsättningar att utveckla sina

färdigheter i svenska språket enligt den föreslagna lagen. Enligt utredningen befinner sig barn som har svenska som modersmål inte i en jämförbar situation med barn som inte har svenska som modersmål, då de vanligtvis har exponerats för svenska från födseln. Luleå kommun vill ändå uttrycka risken att lagen kan uppfattas peka ut barn och vårdnadshavare på grund av språklig och kulturell bakgrund i stället för barns individuella behov.

4.2.3 Barnets bästa ska beaktas

Utredningen betonar vikten av att barnets bästa enligt barnkonventionen beaktas. Barnkonventionen är också svensk lag och inskriven i Skollagen sedan 2020. Luleå kommun vill betona betydelsen av samverkan kring barnets bästa**.** För att förslagen och en eventuell lagstiftning ska få avsedd effekt, att stödja små barns språkutveckling i svenska, behövs en fungerande samverkan mellan regionernas barnhälsovård och kommunernas förskola. Barnets bästa behöver vara i centrum för underlaget i den bedömning och informationsöverföring som görs av barnhälsovården och de stödinsatser som sedan när lagen trätt i kraft ska genomföras i förskolan.

4.3 Det ska vara obligatoriskt för regionerna att inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera barn som har behov av stöd

4.3.1 Regionerna är lämpliga aktörer för att inom barnhälsovårdens verksamhet genomföra identifieringen

Utredningen bedömer att det finns flera skäl till att regionerna, inom barnhälsovårdens verksamhet är en lämplig aktör för att identifiera barn som inför skolgång behöver stöd i utvecklingen av det svenska språket. Luleå kommun är enig med utredningens bedömning att barnhälsovården, genom sin breda och återkommande kontakt med barn i tidig ålder, har goda förutsättningar att identifiera barn som kan behöva stöd i utvecklingen av det svenska språket. Det är av betydelse att språkbedömningen i svenska görs i en för vårdnadshavarna och barnen känd och trygg miljö, särskilt som inte alla barn som är aktuella för bedömningen idag vistas i förskolan. Utredningen framhåller att den föreslagna lagen inte innebär att barnhälsovården ska ha det övergripande ansvaret för att följa upp barnens färdigheter i det svenska språket. Utredningen menar att förskolan är en central aktör för detta och det fortsatta stödet i den svenska språkutvecklingen. Luleå kommun vill betona förskolans nuvarande uppdrag, där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. En ökad betoning på individuella språkbedömningar, riktade insatser och uppföljning riskerar att förskjuta förskolans pedagogiska uppdrag mot ett mer skolliknande arbetssätt.

4.3.2 Vad innebär identifieringen i praktiken

Luleå kommun stödjer utredningens resonemang om att det är svårt att bedöma språkförmågan hos små barn och särskilt barn som är flerspråkiga och

att därför inga regelrätta språktest med fastställda tröskelvärden bör tillämpas. Luleå kommun menar att utredningens förslag om att i stället bedöma hur barnet uppfattar svenska språket och att bedömningen integreras i de metoder och arbetssätt som barnhälsovården använder sig av idag är ett bra sätt. Det är angeläget, som utredningen föreslår, att grunda bedömningen av om barn behöver stöd, på en samlad bedömning av barnets färdigheter i det svenska språket och barnets språkliga miljö och exponering för det svenska språket. Det är särskilt angeläget att barnets färdigheter i det svenska språket är goda när skolåldern närmar sig.

4.3.3 Befintlig kompetens inom barnhälsovården ska nyttjas vid identifiering

Luleå kommun stödjer utredningens förslag att barnhälsovårdens befintliga personal ska bedöma barns färdigheter i svenska samt behovet av nationellt stöd och kompetensutveckling för att främja en likvärdig tillämpning av god kvalitet i hela landet.

4.3.4 Regionen ska informera kommunen om barnets behov av stöd och lämna uppgifter som behövs i kommunens verksamhet

Regionen ska informera den kommun där barnet är folkbokfört om att barnet har ett behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Informationen ska lämnas så snart ett behov har konstaterats och till lämplig förvaltningsorganisation i kommunen, exempelvis utbildningsförvaltningen eller den del som hanterar kommunens uppsökande verksamhet och reservation av plats i förskola enligt Skollagen. Luleå kommun delar utredningens bedömning att tidig identifiering av barn som behöver stöd i utvecklingen av svenska språket kan skapa bättre förutsättningar för tidiga och ändamålsenliga insatser. Samtidigt innebär förslaget att kommunerna tillförs nya uppgifter kopplade till mottagande av information, samordning, erbjudande av stöd samt uppföljning. Luleå kommun menar därför att de organisatoriska, ekonomiska och verksamhetsmässiga konsekvenserna för huvudmannen behöver analyseras ytterligare och beaktas i den fortsatta beredningen och i den pågående utredningen om obligatorisk språkförskola

4.5 Övriga förslag och bedömningar

4.5.1 Stöd till verksamheter som ska identifiera barn i behov av stöd

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ges i uppdrag att ta fram en metod för att stödja barnhälsovården i deras arbete med att identifiera barn som är i behov av stöd i utvecklingen av det svenska språket. Luleå kommun menar att en gemensam metod för barnhälsovårdens bedömningar av barns språkutveckling i svenska är angelägen. Luleå kommun vill särskilt poängtera metodens stöd om svenska är barnets andra språk.

4.5.2 De utökade hembesöksprogrammen bör utvecklas för att i större utsträckning nå den föreslagna lagens målgrupp

De uppsökande hembesöken kan enligt utredningen vara ett effektivt sätt att nå barn med annat modersmål än svenska som inte hörsammar kallelser från barnhälsovården. Luleå kommun stödjer utredningens bedömning att hembesök kan vara en effektiv väg att nå familjer som inte deltar i ordinarie kontakter med barnhälsovården. Förslaget kan stärka samverkan mellan regionens barnhälsovård och kommunens förskola. Det kan också innebära bättre förutsättningar för tidiga insatser och för kommunens uppsökande ansvar enligt skollagen om reservation av plats i förskola från hösten det år barnet fyller 3 år. Det gäller särskilt för de vårdnadshavare och barn som i låg grad exponerats för det svenska språket.

4.5.3 Barnhälsovårdens stöd till vårdnadshavare och deras barn för att stimulera utvecklingen av kunskaper i svenska språket

Utredningen menar att regionen via barnhälsovården bör främja och stödja barnets språkutveckling i svenska genom att erbjuda vissa föräldraskapsstödjande insatser och informera föräldrar om vikten av att regelbundet vistas på förskola. Luleå kommun delar utredningens bedömning att tidiga och främjande insatser för barns språkutveckling är av stor betydelse. Luleå kommun ser positivt på förslaget att barnhälsovården ges ett tydligare uppdrag att genom föräldrastödjande insatser främja barns utveckling av svenska språket och att informera vårdnadshavare om förskolans betydelse för barns lärande och utveckling. Luleå kommun bedömer att det finns goda förutsättningar att vidareutveckla samverkan mellan region och kommun inom detta område. Förskolan erbjuder en språkrik utbildningsmiljö där barn dagligen möter litteratur, högläsning, berättande, samtal och andra språkstimulerande aktiviteter som bidrar till en gynnsam språkutveckling. Genom den öppna förskolan och den samverkan som sker med socialförvaltningen erbjuds även föräldrastödjande insatser som kan stärka vårdnadshavares möjligheter att stödja sina barns utveckling. Luleå kommun anser därför att främjande och förebyggande insatser bör prioriteras, då dessa skapar goda förutsättningar för barns fortsatta lärande och utveckling.

4.6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Lagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer. Luleå kommun menar att de förberedande åtgärderna där berörda myndigheter ges möjlighet att ta fram metoder som stöd för barnhälsovårdens arbete behöver beaktas, likaså barnhälsovårdens behov av kompetensutveckling. Inte minst behöver en parallell eventuell lagstiftning om obligatorisk språkförskola vara på plats för att kommunerna ska kunna ge de identifierade barnen språkstöd i svenska, om barnen inte redan har en plats i förskola.

4.7 Uppföljning av reformen

Luleå kommun håller med om utredningens bedömning att reformen bör följas upp och utvärderas efter några års tillämpning. Luleå kommun instämmer i att utvärderingen bör kartlägga och analysera hur systemet fungerar i praktiken samt om informationsöverföringen mellan region och kommun fungerar på ett ändamålsenligt sätt och leder till avsedda insatser för barnen. Luleå kommun vill särskilt framhålla att planering av införandet såväl som utvärderingen av lagen bör genomföras med beaktande av den pågående utredningen om obligatorisk förskola med språkutvecklande insatser. Eftersom förslagen har nära samband med varandra finns ett behov att analysera deras samlade effekter för barn, vårdnadshavare, kommuner och regioner. Utvärderingen bör därför inte enbart fokusera på informationsöverföring och administrativa processer, utan även belysa hur reformen påverkar deltagandet i förskola, huvudmännens förutsättningar att erbjuda stöd samt barnens fortsatta språkutveckling och utbildningsmöjligheter. Luleå kommun bedömer att en sådan bredare analys skapar bättre förutsättningar för att bedöma om reformen uppnår sitt syfte och om ytterligare åtgärder är nödvändiga.

För Luleå kommun

Förord

Regeringskansliet gav den 9 februari 2026 före detta generaldirektören Erna Zelmin i uppdrag att från och med den 9 februari och till och med den 24 augusti 2026 biträda Socialdepartementet med att ta fram förslag på hur ett system för obligatorisk screening av små barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom barnhälsovården eller vid behov genom samverkan med annan lämplig aktör.

Utredaren Klara Granat anställdes att arbeta som ämnessakkunnig inom ramen för uppdraget från och med den 7 januari och till och med den 15 mars 2026. Utredaren Vera Gustafsson anställdes att arbeta som ämnessakkunnig inom ramen för uppdraget från och med den 17 mars och till och med den 24 augusti 2026. Juristen Lisa Höglund anställdes att arbeta som ämnessakkunnig inom ramen för uppdraget från och med den 11 februari och till och med den 24 augusti 2026. Juristen Tove Silfvréll anställdes att arbeta som ämnessakkunnig inom ramen för uppdraget från och med den 16 februari och till och med den 24 augusti 2026. Analytikern Brigitta Hultblad har varit behjälplig med kostnadsberäkningarna av våra förslag.

Denna promemoria är resultatet av ett gemensamt arbete av mig och utredarna och juristerna.

Genom promemorian Identifiering av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket, är uppdraget slutfört.

Stockholm i augusti 2026

Erna Zelmin

/ Vera Gustafsson
Lisa Höglund
Tove Silfvréll

Innehåll

Förord **1**

Sammanfattning **9**

1 Förslag till lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket **11**

2 Utredningens uppdrag och arbete **13**

2.1 Uppdraget 13

2.2 Avgränsningar 14

2.3 Utredningens arbete 14

3 Bakgrund **15**

3.1 Inledning 15

3.1.1 Alla som är bosatta i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska språket 16

3.2 Små barns språkutveckling 16

3.2.1 Språk och kommunikation hos små barn 16

3.2.2 Tal- och språkutveckling följer vissa utvecklingsmönster 17

3.2.3 Språkutveckling hos flerspråkiga barn 19

3.3 Hur går uppföljningen av små barns språkutveckling till i dag? 20

3.3.1 Barnhälsovårdens organisation och verksamhet ... 20
3.3.2 Styrning och innehåll i barnhälsovården ... 22
3.3.3 Barnhälsovårdens arbete med språkundersökningar av små barn ... 23
3.3.4 Uppföljning av flerspråkiga barns språkutveckling ... 24
3.3.5 Språkfrämjande insatser inom barnhälsovården ... 25
3.3.6 Familjecentralernas roll i det språkfrämjande arbetet ... 26
3.3.7 Pågående insatser för att stärka barnhälsovårdens arbete med språk och kommunikation ... 27

3.4 Förskolans ansvar för barns språkfrämjande insatser ... 31
3.4.1 Förskolans uppdrag och syfte ... 31
3.4.2 Kommunens ansvar för att öka deltagandet i förskolan ... 31
3.4.3 Förskolans språkstimulerande uppdrag ... 32
3.4.4 Tidigare och pågående insatser för att stärka förskolans arbete med språkutveckling ... 33
3.4.5 Öppen förskola är också en arena för språkfrämjande insatser ... 34

3.5 Språkuppföljning i andra länder – exemplet Danmark ... 35
3.5.1 Språkbedömning och språkstimulerande insatser till små barn i Danmark ... 35
3.5.2 Den danska metoden för att följa upp barns språkkunskaper ... 36

3.6 Tidigare och pågående utredningsarbete på området ... 37
3.6.1 Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola ... 37

4 Överväganden och förslag ... 41

4.1 En ny lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket ... 41

4.2 Lagens tillämpningsområde 42
4.2.1 Vilka barn omfattas? 43
4.2.2 Den föreslagna lagen bedöms vara förenlig med diskrimineringslagen 46
4.2.3 Barnets bästa ska beaktas 49

4.3 Det ska vara obligatoriskt för regionerna att inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera barn som har behov av stöd 50
4.3.1 Regionerna är lämpliga aktörer för att inom barnhälsovårdens verksamhet genomföra identifieringen 50
4.3.2 Vad innebär identifieringen i praktiken? 54
4.3.3 Befintlig kompetens inom barnhälsovården kan nyttjas vid identifieringen 57
4.3.4 Regionen ska informera kommunen om barnets behov av stöd och lämna uppgifter som behövs i kommunens verksamhet 59

4.4 Vårdnadshavaren åläggs inga sanktionerade skyldigheter enligt den föreslagna lagen 62

4.5 Övriga förslag och bedömningar 65
4.5.1 Stöd till verksamheter som ska identifiera barn i behov av stöd 65
4.5.2 De utökade hembesöksprogrammen bör utvecklas för att i större utsträckning nå den föreslagna lagens målgrupp 68
4.5.3 Barnhälsovårdens stöd till vårdnadshavare och deras barn för att stimulera utvecklingen av kunskaper i svenska språket 70
4.5.4 Förskolan är en central aktör i det språkstödjande arbetet 72

4.6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser 74

4.7 Uppföljning av reformen 75

5 Konsekvenser av förslagen 77

5.1 Inledning 77

5.2 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas (nollalternativet) 78

5.3 Alternativa lösningar 78
5.3.1 Ett obligatorium för vårdnadshavare med sanktionerade skyldigheter? 78
5.3.2 En försöksverksamhet i stället för en permanent reglering? 80
5.3.3 Utredningen har inte utrett möjligheten att någon annan aktör ska genomföra screeningen 80

5.4 Vilka berörs av förslaget? 81

5.5 Konsekvenser för regioner 81
5.5.1 Övergripande ansvar och organisatoriska konsekvenser 81
5.5.2 Hur många barn berörs av förslaget? 82
5.5.3 Ekonomiska konsekvenser för regionerna 82

5.6 Konsekvenser för kommuner 84

5.7 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen 85

5.8 Konsekvenser för statliga myndigheter 85
5.8.1 Socialstyrelsen 85
5.8.2 Skolverket 86
5.8.3 Inspektionen för vård och omsorg 86

5.9 Konsekvenser för företag 87

5.10 Konsekvenser för enskilda 87

5.11 Finansiering av förslagen 88

5.12 Övriga konsekvenser av utredningens förslag 89
5.12.1 Konsekvenser utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter 89
5.12.2 Konsekvenser utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning 89
5.12.3 Konsekvenser för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen och målet för politiken mot utanförskap 90
5.12.4 Förslagens förenlighet med internationella åtaganden 90

5.13 Behovet av informationsinsatser i samband med ikraftträdandet 91

6 Författningskommentar 93

Bilaga 1 Bilaga till regeringskanslibeslut 2026-02-09 99

Sammanfattning

I denna departementspromemoria föreslås en ny lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket. Identifieringen av vilka barn i regionen som inför skolgång bedöms vara i behov av sådant stöd ska göras av regionerna inom barnhälsovårdens verksamhet. Lagen omfattar barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481), har ett annat modersmål än svenska och som inte har skolplikt enligt skollagen (2010:800). Regionerna ska informera den kommun där barnet är folkbokfört om att barnet har ett behov av stöd. Förslagen syftar till att dessa barn, inför sin skolgång, ska ges möjligheten att utveckla sina färdigheter i svenska språket.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

1 Förslag till lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket

Härigenom föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § Denna lag ska tillämpas i regionernas verksamhet inom barnhälsovården vid identifiering av vilka barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Det som sägs i denna lag om en region gäller också

1. privata vårdgivare som har avtal med en region enligt 15 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), och
2. en kommun som inte ingår i en region.

2 § Lagen omfattar barn som

1. är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481),
2. har ett annat modersmål än svenska, och
3. inte har skolplikt enligt skollagen (2010:800).

Barnets bästa

3 § Vid åtgärder enligt denna lag ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas.

Regionens ansvar

4 § Regionen ska inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera vilka barn i regionen som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Regionen ska informera den kommun där barnet är folkbokfört om att barnet har ett behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Genomförande och dokumentation

5 § Identifieringen av ett barns behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket ska

1. utföras av personal vid barnhälsovården med relevant kompetens, och
2. dokumenteras i barnets journal.

Regionens uppgiftsskyldighet

6 § En region ska lämna uppgifter till kommunen om ett barn vars behov av stöd har identifierats enligt 4 §, om uppgifterna behövs i kommunens verksamhet.

En uppgift ska inte lämnas ut om uppgiften omfattas av sekretess eller tystnadsplikt och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2 Utredningens uppdrag och arbete

2.1 Uppdraget

Den 9 februari 2026 beslutade Regeringskansliet (Socialdepartementet) att en utredare skulle bistå departementet med att ta fram förslag som syftar till att säkerställa att små barn har tillräckliga kunskaper i svenska språket och att vårdnadshavare vid behov ska erbjudas adekvat stöd för att stärka barnets kunskaper och utveckling i svenska språket (S2026/00223).

Av uppdragsbeskrivningen framgår att uppdraget har omfattat att analysera och lämna förslag på hur en obligatorisk screening av barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom barnhälsovårdens verksamhet eller, vid behov, genom samverkan med annan lämplig aktör, samt att analysera vilket stöd barnhälsovården behöver med anledning av dessa förslag och att lämna nödvändiga författningsförslag. Vidare har det ingått att analysera och lämna förslag på vilka skyldigheter som kan behöva införas för vårdnadshavare och regioner samt att överväga behovet av undantag från den obligatoriska screeningen.

Uppdraget har även omfattat att analysera vilket stöd som bör erbjudas vårdnadshavare och barn vid identifierade behov samt att redovisa behov av stärkt kompetens i den verksamhet som föreslås få uppgifter och förslagens administrativa konsekvenser för hälso- och sjukvården, det kommunala självstyret samt regeringens mål och delmål för integrationspolitiken och politiken mot utanförskap.

I uppdraget har vidare ingått att analysera förslagens förhållande till regeringsformen och hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt förslagens förenlighet med Europakonventionen, barnkonventionen och Sveriges internationella åtaganden i övrigt.

2.2 Avgränsningar

Av uppdragsbeskrivningen framgår att uppdraget endast omfattar offentliga vårdgivare eller privata vårdgivare som har avtal med regionen enligt 15 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen. Uppdraget omfattar vidare endast barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Frågor om införande och omfattning av obligatorisk språkförskola har behandlats inom ramen för betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37) och behandlas därför inte vidare i denna utredning.

2.3 Utredningens arbete

Utredningsarbetet har huvudsakligen bestått i att sammanställa befintliga insatser för uppföljning av små barns språkutveckling samt relevanta språkstimulerande åtgärder, särskilt inom barnhälsovården och förskolan. Vidare har de rättsliga förutsättningarna för obligatorisk språkscreening analyserats.

Utredningen har beaktat myndighetsrapporter och aktuell forskning samt haft dialog med berörda aktörer och myndigheter. Synpunkter har inhämtats från Brottsförebyggande rådet, Diskrimineringsombudsmannen, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Statens skolverk, Socialstyrelsen och Inspektionen för vård och omsorg. Dialog har även förts med Barnombudsmannen, Sveriges Kommuner och Regioner samt företrädare för barnhälsovården, relevanta professioner och forskarsamhället.

Utredningen har hållit sig informerad om och beaktat andra relevanta utredningar och regeringsuppdrag, däribland Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola (U 2024:04), uppdraget att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga (S2023/02379), uppdraget att stödja och stimulera barnhälsovårdens förebyggande arbete med hembesöksprogram (S2023/01608) samt betänkandet Det handlar om oss – så bryter vi utanförskapet och bygger en starkare gemenskap (SOU 2025:76).

3 Bakgrund

3.1 Inledning

Det övergripande målet för integrationspolitiken är att utrikes födda kvinnor och män ska ha samma skyldigheter, rättigheter och möjligheter som den övriga befolkningen att leva ett fritt, värdigt och självständigt liv inom samhällsgemenskapen. Ett av de integrationspolitiska delmålen handlar om språklig integration, vilket bl.a. innebär att kunskaperna i svenska språket ska öka hos flickor och pojkar med utländsk bakgrund.

Mot bakgrund av Tidöavtalet har regeringen beslutat om flera insatser för att skapa ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen. Flera av dessa syftar till att stärka barns utveckling i det svenska språket, särskilt för barn som växer upp i miljöer med begränsad exponering för svenska. Insatserna syftar bl.a. till att främja likvärdiga uppväxtvillkor och stärka barns möjligheter till utbildning och deltagande i samhällslivet. Den tidiga språkutvecklingen har i detta sammanhang stor betydelse för barns fortsatta utveckling och förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Tillgängliga kartläggningar visar att barns språkutveckling i svenska varierar mellan olika geografiska och socioekonomiska områden. Dessa variationer gör att barns förutsättningar för språkutveckling skiljer sig åt, vilket innebär att vissa barn mer än andra har behov av ytterligare stöd i sin språkutveckling i svenska.

I detta bakgrundsavsnitt beskrivs kunskapsläget när det gäller barns språkutveckling, särskilt hos flerspråkiga barn. Vidare beskrivs hur barnhälsovården arbetar med uppföljning av små barns språkförmåga i dag samt vilka språkfrämjande insatser som barnhälsovården erbjuder. Därefter beskrivs andra aktörers, framför allt förskolans, roll och uppdrag när det gäller språkfrämjande insatser.

Slutligen beskrivs vilka andra uppdrag och utredningar som regeringen har initierat och som har klara beröringspunkter med eller påverkar den här utredningens arbete och förslag, och där utredningen ser ett behov av samordning i den fortsatta beredningen och inför ett ikraftträdande.

3.1.1 Alla som är bosatta i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska språket

Enligt 4 § språklagen (2008:600) är svenska huvudspråk i Sverige. Som huvudspråk är svenskan samhällets gemensamma språk, som alla som är bosatta i Sverige ska ha tillgång till och som ska kunna användas inom alla samhällsområden (5 §). Det allmänna har ett särskilt ansvar för att svenskan används och utvecklas (6 §).

Av 14 § språklagen framgår bl.a. att var och en som är bosatt i Sverige har rätt att lära sig, utveckla och använda det svenska språket. Av förarbetena framgår bl.a. följande. Den roll som det svenska språket har i samhället innebär att det ska vara tillräckligt för den som verkar och bor i landet att behärska svenska för att kunna delta i samhällslivet och ta tillvara sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter. Detta ställer krav på att samhället ger alla som är bosatta i Sverige tillgång till svenska språket genom att den enskilde ges möjlighet att lära sig svenska i tillfredsställande utsträckning. Samtidigt har den enskilde ett ansvar att ta tillvara möjligheterna att lära sig, utveckla och använda språket (prop. 2008/09:153 s. 17).

Av 14 § språklagen framgår också att den som tillhör en nationell minoritet och den som har behov av teckenspråk ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket respektive det svenska teckenspråket. Dessa språk ges en ställning som ett språk som det allmänna ska skydda och främja.

3.2 Små barns språkutveckling

3.2.1 Språk och kommunikation hos små barn

Språk- och kommunikationsutveckling är centrala delar i barns utveckling och har nära koppling till barnets kognitiva, sociala och motoriska utveckling. Barnets tal- och språkutveckling formas i

samspel med barnets övriga medfödda förutsättningar och den miljö barnet vistas i. Barnets språkutveckling måste därför bedömas i relation till all övrig utveckling såsom intellektuell, social och emotionell.[1]

Familjens socioekonomiska status kan påverka barnets språk- och kommunikationsutveckling och föräldrarnas[2] förmåga att stimulera barnens språkutveckling och hur ofta och på vilket sätt föräldrarna pratar med sina barn. Studier har visat att barn som växer upp i låginkomsthushåll i genomsnitt hör färre ord och utsätts för ett mer begränsat ordförråd än barn som växer upp i höginkomsthushåll. Även infektionssjukdomar, psykisk stress och otrygghet är riskfaktorer som kan påverka barnets språk- och kommunikationsutveckling.[3] Barn som har svårigheter med sin språkutveckling riskerar i större utsträckning än andra barn att utveckla beteendeproblem, inlärningsproblem och skolsvårigheter.[4]

3.2.2 Tal- och språkutveckling följer vissa utvecklingsmönster

Det finns inte några exakta åldrar när barn utvecklar en språklig färdighet, men barns tal- och språkutveckling följer vissa utvecklingsmönster.[5] Att kommunicera är en stark instinkt hos barnet redan vid födelsen. Barnet imiterar sina föräldrar, först med minspel och sedan med ljud. Under barnets första år utvecklar barnet sätt att kommunicera till exempel genom joller, genom att peka och titta på det som föräldrarna pratar om eller genom andra gester som signalerar ta upp mig eller vinkning. Vid 10 månaders ålder har de flesta barn utvecklat så kallat stavelsejoller som imiterar vokaler och konsonanter, oavsett ursprung eller uppväxtmiljö. Vid ett års ålder är barnet språkförståelse väl utvecklad och många barn kan säga några enstaka ord. Vid två års ålder lär sig barnet att

[1] Socialstyrelsen (2022) *Stödja och stimulera kommunikations- och språkutveckling bland barn 0 till 2 år - Ett kunskapsstöd för barnhälsovården* och Västra Götalandsregionen (2024) *Språkscreening vid 2 ½ års ålder på barnavårdscentralen - en metodbeskrivning*.
[2] I promemorian används termen föräldrar som benämning på barnets vårdnadshavare. Begreppet avser främst deras funktion i relation till barnet men kan i vissa delar, där detta särskilt framgår, även avse deras rättsliga ställning.
[3] Socialstyrelsen (2022) *Stödja och stimulera kommunikations- och språkutveckling bland barn 0 till 2 år - Ett kunskapsstöd för barnhälsovården.*
[4] Socialstyrelsen (2014) *Vägledning för barnhälsovården.*
[5] Socialstyrelsen (2014) *Vägledning för barnhälsovården.*

uttrycka sig i talat språk och någon gång mellan två och tre år börjar barnet prata i längre och mer komplexa meningar.[6] Vid 2,5–3 års ålder förstår barnet uppskattningsvis 300–500 ord och kan uttrycka cirka 50 olika ord samt förstå enkla instruktioner som ”var är dockan” eller ”lägg bilen i väskan”.[7] Vid fyra års ålder är språkförmågan nästan färdig vad gäller uttal och grammatik och barnet kan då göra sig förstådd också utanför familjen. Vid fem års ålder samtalar barnet som en vuxen med långa fraser samt en start, en mitt och ett slut i historier.[8]

Det finns stora variationer inom den typiska talutvecklingen. Vissa barn lär sig ord kontinuerligt och andra har en så kallad ordspurt, då barnet snabbt lär sig många ord. Socialstyrelsen konstaterar i en rapport att det är mycket som talar för att det är svårt att med träffsäkerhet bedömda barnets språkutveckling under de första två åren. Att tidigt identifiera riskfaktorer för barnets kommunikations- och språkutveckling, eller misstanke om att barnet inte utvecklar kommunikation och språk som förväntat, behöver inte vara ett tecken på att svårigheterna kommer att bestå över tid. Dessa barn kan dock behöva fortsatt uppmärksamhet genom exempelvis tätare uppföljningar, anpassade stödinsatser eller fördjupad kartläggning.[9]

Det är relativt vanligt med avvikelser i kommunikation, språk och tal hos barn. Mellan 7 och 14 procent av barn i förskoleåldern har påtagliga svårigheter med tal- och språkförmågan och cirka 8 procent har språkstörning utan känd orsak. Förskolebarn med språkliga svårigheter riskerar att senare utveckla läs- och skrivsvårigheter. Det finns också en ökad risk för psykisk ohälsa, så som depression och ångest, under uppväxten för barn med språkstörning.[10]

[6] Barnets kommunikations- språk- och talutveckling - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-02-17).
[7] Västra Götalandsregionen (2024) *Språkscreening vid 2 ½ års ålder på barnavårdscentralen - en metodbeskrivning*.
[8] Barnets kommunikations- språk- och talutveckling - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-02-17).
[9] Socialstyrelsen (2022) *Stödja och stimulera kommunikations- och språkutveckling bland barn 0 till 2 år - Ett kunskapsstöd för barnhälsovården.*
[10] Barnets kommunikations- språk- och talutveckling - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-02-17).

3.2.3 Språkutveckling hos flerspråkiga barn

Flerspråkiga barn med typisk språkutveckling följer samma steg i språkutvecklingen som jämnåriga, enspråkiga barn, när det gäller utvecklingen av joller, gester, de första orden och ordkombinationer samt grammatisk förståelse.[11] Flerspråkighet kan dock innebära att det tar lite längre tid att utveckla ett ordförråd men barnets språkutveckling går inte snabbare för att man tar bort ett eller flera språk.[12] Forskning visar också att flerspråkighet kan stimulera barnets exekutiva förmågor och språklig medvetenhet.[13] En förutsättning för att barnet ska utveckla sin språkförmåga på alla sina språk är att barnet får tillräcklig exponering för språken. Långsam utveckling på samtliga språk kan vara ett tecken på språkstörning.[14]

Språkutvecklingen för flerspråkiga barn påverkas av både biologiska faktorer, så som ärftlighet, och miljöfaktorer. Barnets ålder vid ankomsten till Sverige, låg socioekonomisk status och boende i segregerade områden där barnet får ojämn eller otillräcklig stimulans för majoritetsspråket är riskfaktorer som kan leda till språkliga svårigheter. Barn som kommer från familjer med lägre socioekonomisk status, vare sig de är enspråkiga eller flerspråkiga, har generellt sett sämre förutsättningar både när det gäller språkförståelse och exekutiva förmågor. Insatser för att stärka språkutvecklingen kan därför vara viktiga för att främja barnets kognitiva utveckling.[15]

Flerspråkiga barns ordförråd fördelas över mer än ett språk och normalt sett utvecklar barnet delvis olika ordförråd på sina olika språk. Vid språkbedömning av flerspråkiga barn är det därför viktigt att ta hänsyn till barnets samlade ordförråd på modersmål och svenska, så att barnets ordförråd inte felaktigt bedöms som torftigt.[16]

---

[11] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[12] Socialstyrelsen (2014) *Vägledning för barnhälsovården.*
[13] Språkundersökning av flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[14] Språkutveckling hos flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-02-17).
[15] Språkutveckling hos flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[16] Socialstyrelsen (2022) *Stödja och stimulera kommunikations och språkutveckling bland barn 0 till 2 år - Ett kunskapsstöd för barnhälsovården.*

3.3 Hur går uppföljningen av små barns språkutveckling till i dag?

Barnhälsovården har redan i dag ett ansvar för att följa upp barns tal- och språkutveckling. Nedan följer en beskrivning av barnhälsovårdens verksamhet och hur den arbetar med att följa upp barns kommunikations-, tal- och språkutveckling.

3.3.1 Barnhälsovårdens organisation och verksamhet

Barnhälsovården erbjuder hälsofrämjande och förebyggande insatser, identifierar behov och initierar åtgärder för barn 0 till 6 år och deras vårdnadshavare. Hälsouppföljning och stöd i föräldraskapet är centrala delar av barnhälsovårdens arbete.[17] Inom barnhälsovården arbetar läkare samt legitimerade sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor. Andra yrkeskategorier som är eller kan vara knutna till barnhälsovården är till exempel psykologer, logopeder och dietister.

Barnhälsovårdens verksamhet och uppdrag är inte särskilt reglerade i hälso- och sjukvårdslagstiftningen. Enligt 7 kap. 2 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) ska regionen planera sin hälso- och sjukvård med utgångspunkt i behovet hos dem som omfattas av regionens ansvar för hälso- och sjukvård. Regionen har samtidigt ett betydande handlingsutrymme när det gäller att organisera och planera hälso- och sjukvården. Regionerna har på frivillig grund byggt upp omfattande hälsovårdsverksamheter som bl.a. omfattar barnhälsovård. Flertalet regioner har inkluderat barnhälsovården i vård- eller hälsoval för primärvården, men det förekommer också att barnhälsovården är ett eget vårdval. Ett mindre antal regioner har valt att bedriva barnhälsovård i egen regi utanför vård- och hälsoval.

Barnhälsovården organiseras oftast i barnavårdscentraler (BVC). Det finns ca 950 BVC i landet, varav ca en tredjedel bedrivs i privat regi. Region Västmanland och Region Stockholm har högst andel BVC som bedrivs i privat regi (55 respektive 52 procent). Alla BVC är offentligt finansierade. Uppföljningen av BVC:s verksamhet varierar mellan regionerna, men i de flesta regioner följs BVC:s

[17] Socialstyrelsen (2014) *Vägledning för barnhälsovården*.

verksamhet upp som en del av den vård- eller hälsocentral som BVC tillhör.[18]

En BVC kan organisatoriskt tillhöra en familjecentral. En familjecentral är en samverkansmodell mellan kommun och region med syftet att bedriva hälsofrämjande och förebyggande verksamhet. I familjecentralerna kan ingå barnmorskemottagning, BVC, öppen förskola och förebyggande socialtjänst. Familjecentralerna främjar samverkan mellan olika aktörer och kan erbjuda tidiga insatser. I Socialstyrelsens kartläggning från 2025 identifierades 311 familjecentraler eller familjecentralsliknande verksamheter i landet.[19]

Det är frivilligt för familjer att ta del av de hälsobesök som barnhälsovården erbjuder. Samtidigt nås nästan alla barn och familjer av barnhälsovårdens hälsofrämjande, förebyggande och individuellt stödjande barnhälsovårdsprogram.[20] Det finns dock ingen heltäckande nationell uppföljning av i vilken utsträckning barn deltar vid de olika besöken som rekommenderas i det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Mot bakgrund av bl.a. detta har regeringen gett Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga nyttjandegraden inom barnhälsovården, med särskilt fokus på hur barnhälsovården når barn och familjer i områden där utanförskapet är stort. Regeringsuppdraget ska redovisas senast den 20 april 2027 (se vidare avsnitt 3.3.7).

Den svenska befolkningen har generellt högt förtroende för barnhälsovårdens verksamhet.[21] Studier har dock visat att föräldrar som är utlandsfödda, familjer med låga inkomster, unga och ensamstående föräldrar i lägre grad än andra familjer tar del av den föräldrastödjande verksamhet som barnhälsovården erbjuder. Orsaker till det lägre deltagandet kan vara familjernas förväntningar, farhågor, språksvårigheter, kulturella antaganden och normer.[22]

[18] Socialstyrelsen (2020) *Nationell kartläggning av barnhälsovården - En jämlik och tillgänglig barnhälsovård.*
[19] Socialstyrelsen (2026) *Slutredovisning av Socialstyrelsens uppdrag stöd för inrättande och vidareutveckling av familjecentraler. Slutrapport mars 2026.*
[20] BHVQ, Svenska barnhälsovårdsregistret (2021) *Svenska Barnhälsovårdsregistret. Årsrapport 2021.*
[21] BHVQ, Svenska barnhälsovårdsregistret (2021) *Svenska Barnhälsovårdsregistret. Årsrapport 2021.*
[22] Socialstyrelsen (2024) *Delredovisning – Uppdrag att stödja och stimulera barnhälsovårdens förebyggande arbete med hembesöksprogram*.

3.3.2 Styrning och innehåll i barnhälsovården

I samtliga regioner är Rikshandboken i barnhälsovård och Vägledning för barnhälsovården centrala styrdokument för barnhälsovården. Rikshandboken för barnhälsovård är ett nationellt webbaserat metod- och kunskapsstöd, som drivs av Inera AB på uppdrag av Sveriges Kommuner och Regioner (SKR). Rikshandboken utgår från Socialstyrelsens Vägledning för barnhälsovården från 2014 samt från det nationella barnhälsovårdsprogrammet, som är publicerat på Rikshandbokens webbplats. Det nationella barnhälsovårdsprogrammet har tagits fram i samverkan mellan professionen och berörda aktörer inom barnhälsovården. Socialstyrelsens vägledningsdokument ger riktlinjer för vad barnhälsovården bör göra, medan Rikshandboken är en webbaserad metodbok som beskriver hur man arbetar enligt det nationella barnhälsovårdsprogrammet. Inget av dessa dokument är dock juridiskt bindande. Flera regioner preciserar även barnhälsovårdens uppdrag i regionala riktlinjer och förfrågningsunderlag för vård- eller hälsoval.[23]

Ett nytt nationellt hälsoprogram för barn och unga lanserades i slutet av augusti 2026. I det nya nationella hälsoprogrammet specificeras vad barn i olika åldrar bör erbjudas av såväl barnhälsovården, vars målgrupp är 0–5 år, som av flera andra verksamheter. Det nya nationella hälsoprogrammet publiceras på webbplatsen Kunskapsguiden.[24]

Det nuvarande nationella barnhälsovårdprogrammet bygger på principen om proportionell universalism. Det betyder att alla barn och deras föräldrar ska erbjudas universella insatser, det vill säga insatser som riktar sig till alla. Vid behov ska alla barn och deras föräldrar också erbjudas extra stödinsatser eller insatser av annan vårdnivå. I barnhälsovårdsprogrammet ingår bl.a. att följa barns hälsa, utveckling och livsvillkor, såsom till exempel tillväxtbedömning, allmän somatisk undersökning, psykomotorisk utvecklingsbedömning, bedömning av språkutveckling och

[23] Socialstyrelsen (2020) *Nationell kartläggning av barnhälsovården - En jämlik och tillgänglig barnhälsovård.*
[24] Kunskapsguiden är en webbplats som samlar kunskapsstödjande produkter från Socialstyrelsen, andra myndigheter och aktörer.

kommunikation, samspel mellan barn och föräldrar samt psykiska och sociala familjeförhållanden.[25]

Nästan alla BVC (96 procent) ger universella insatser för språkutveckling. Sju av tio BVC ger riktade insatser vid behov och riktade insatser av annan vårdnivå.[26] Det nationella kvalitetsregistret Svenska barnhälsovårdsregistret (BHVQ) följer upp barnhälsovårdens verksamhet för att bidra till en enhetlig, jämlik och rättvis barnhälsovård för alla barn 0–6 år i Sverige.[27] Den nationella arbetsgruppen för barnhälsovård (NAG BHV) har tagit fram en målnivå som anger att 95 procent av alla barn bör ha genomgått en så kallad språkscreening. BHVQ:s uppföljning tyder på att barnhälsovården nästan når upp till denna målnivå. Uppgifter från 2025 visar att 94 procent av barnen födda 2022 har genomgått en språkscreening.[28]

3.3.3 Barnhälsovårdens arbete med språkundersökningar av små barn

I Rikshandboken anges att barnhälsovården bör uppmärksamma barnets kommunikation redan vid familjens första besök och sedan kontinuerligt vid besöken på BVC. I detta ingår att vägleda föräldrar i hur de kan uppmärksamma och stimulera sitt barns försök att kommunicera. De barn som har behov av stöd i sin språkliga utveckling ska följas närmare och språket ska bedömas vid samtliga besök. Vid behov ska barnet remitteras till logoped.[29]

BVC undersöker alla barns kommunikativa och språkliga förmåga vid 0–3 månader, 2–5 månader, 6–8 månader, 10 månader, 12 månader, 1,5 år, 4 år och 5 år. Vid 18 månaders ålder genomförs vanligen den första egentliga undersökningen av barnets språk- och kommunikationsförmåga inom barnhälsovården. I den ingår att följa

[25] Socialstyrelsen (2020) *Nationell kartläggning av barnhälsovården - En jämlik och tillgänglig barnhälsovård.*
[26] Socialstyrelsen (2020) *Nationell kartläggning av barnhälsovården - En jämlik och tillgänglig barnhälsovård.*
[27] Svenska Barnhälsovårdsregistret (BHVQ) drivs av personal inom barnhälsovården. Det är Region Jönköpings län som har ett övergripande juridiskt ansvar för personuppgifterna (CPUA) i BHVQ. Registret tillhör Registercentrum Sydost, RCSO.
[28] 13 av landets 21 regioner är anslutna till kvalitetsregistret BHVQ. Vidare har Region Jönköping, Västernorrland och Västmanland exkluderats från analysen, då uppgifter från dessa regioner inte bedöms vara tillförlitliga det aktuella året.
[29] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).

upp hur många ord eller uttryck som barnet kan använda och förstår samt barnets kommunikativa förmåga.[30]

Vid 2,5 eller 3 års ålder genomförs en språkscreening av alla barn som besöker BVC, som fokuserar på att identifiera barn som inte kommit i gång med sin tal- och språkutveckling som förväntat. Rikshandboken rekommenderar två strukturerade och vetenskapligt utvärderade metoder för språkscreening, en metod anpassad för barn vid 2,5 års ålder som utvecklats inom Västra Götalandsregionen och en metod anpassad för barn vid 3 års ålder som utvecklats inom Region Uppsala (”Uppsalamodellen”).[31] I dag använder samtliga BVC någon av dessa metoder vid språkscreeningen av små barn.[32] Både metoderna är utformade för att identifiera barn med stora svårigheter med tal- och språkutveckling oavsett språk som barnet talar. Vid behov ska barnsjuksköterskan konsultera eller remittera barnet till en logoped.[33]

I vissa regioner genomförs även en strukturerad bedömning av tal- och språkutveckling vid fyra års ålder med stöd av en metod som benämns språkfyran. Metoden innebär att barnsjuksköterskan ger barnet instruktioner om att peka, sortera, repetera och ersätta ord i olika uppgifter. Syftet med metoden är kartlägga språkförståelse och ordkunskap samt att identifiera barn med språkliga svårigheter.[34]

3.3.4 Uppföljning av flerspråkiga barns språkutveckling

Inom barnhälsovården rekommenderas språkundersökning och språkscreening vid de åldrar som angivits ovan, oavsett om barnet är enspråkigt eller flerspråkigt. Språkscreening är ett centralt verktyg för att upptäcka språkliga svårigheter. Vid flerspråkighet finns det dock en risk för att språkavvikelser inte uppmärksammas. En svensk studie, baserad på svar från barnsjuksköterskor inom barnhälsovården, visar att det är vanligt att språkscreening av

[30] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[31] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[32] Västra Götalandsregionen (2024) *Språkscreening vid 2 ½ års ålder på barnavårdscentralen - en metodbeskrivning*.
[33] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[34] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).

flerspråkiga barn inte genomförs metodenligt om sjuksköterskan uppfattar att barnet inte kan tillräcklig svenska, och att svaren från screeningen tolkas godtyckligt.[35] Forskning har visat att det är viktigt att beakta både modersmålet och majoritetsspråket vid språkscreening av flerspråkiga barn för att få en korrekt bedömning av barnets språkutveckling. En flerspråkig version av den så kallade Uppsalamodellen har utvecklats för att underlätta språkscreening i klinisk praxis som tar hänsyn till om barnet har flera språk.[36]

3.3.5 Språkfrämjande insatser inom barnhälsovården

Forskning visar att små barns kommunikation och språkutveckling går att påverka genom universella insatser till alla föräldrar och barn, även om familjerna har olika förutsättningar. I vägledningen ”Stödja och stimulera kommunikations- och språkutveckling bland barn 0 till 2 år - Ett kunskapsstöd för barnhälsovården” lyfter Socialstyrelsen fram att generellt föräldraskapsstöd och föräldraskapsstöd med fokus på språkstimulans genom läsning har gynnsam effekt på barns kommunikations- och språkutveckling. Detta gäller även för familjer som lever i socioekonomisk utsatthet eller för barn med misstänkt eller konstaterad språkstörning.[37]

Enligt Rikshandboken bör barnhälsovården främja en god och kommunikativt stimulerande miljö för flerspråkiga familjer med utgångspunkt från den enskilda familjens och barnets behov. Föräldrarna bör uppmuntras att prata sitt modersmål med barnet samtidigt som en regelbunden vistelse på förskola betonas för att barnet ska kunna utveckla goda kunskaper i det svenska språket inför skolstart. Föräldrar ska ges möjlighet att prata om sitt barns kommunikation och språkliga förmåga även på modersmålet. Samtalen bör bygga på familjens vanor, ta hänsyn till kulturell bakgrund och konkreta råd och tips om hur föräldrarna ska kunna stödja barnets språkutveckling bör anpassas till familjens förutsättningar. Alla familjer ska få kännedom om vikten av en god språklig utveckling och dess betydelse för framtida skolgång och

[35] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-13).
[36] Språkundersökning och språkscreening - Rikshandboken i barnhälsovård. (hämtad 2026-01-13).
[37] Socialstyrelsen (2022) *Stödja och stimulera kommunikations- och språkutveckling bland barn 0 till 2 år - Ett kunskapsstöd för barnhälsovården*.

hälsa. De ska också få information om hur lyhört föräldraskap, lek och sampel samt läsning i dialog med barnet kan uppmuntra god språklig och kommunikativ förmåga.[38]

I Rikshandboken finns även förslag på hur barnhälsovården kan lägga upp föräldragrupper på temat barnets utveckling – språk och motorik. Föräldrarna får möjlighet att reflektera över barnets utveckling och får information om hur de kan främja barnets språkliga och kommunikativa förmåga, läsfrämjande insatser och information om barnets språkutveckling riktat till föräldrar.[39]

För de föräldrar som behöver extra stöd i kommunikationen med sitt barn kan barnhälsovården erbjuda utökat individuellt stöd. Stödet kan omfatta ytterligare samtal med föräldrar om hur de kan främja sitt barns språkutveckling, kontakt med förskolan för att få information om barnets språk och kommunikation både på svenska och på modersmålet, konsultera relevant specialist inom barnhälsovården samt planera för uppföljande kontakt med familjen. Om föräldrar uttrycker frågor eller oro kring barnets beteende eller språkutveckling, särskilt på modersmålet hos de yngsta barnen, ska detta uppmärksammas och utforskas vidare.[40]

3.3.6 Familjecentralernas roll i det språkfrämjande arbetet

Familjecentralerna, där till exempel barnmorskemottagning, BVC, öppen förskola och förebyggande socialtjänst samverkar, är också en viktig aktör i det språkfrämjande arbetet. Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten har haft i uppdrag att kartlägga och analysera familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter i Sverige. Kartläggningen visar bl.a. att familjecentralerna är en mötesplats, ett informationscentrum och en väg in i det svenska samhället för barn och familjer. Familjecentralerna har ett arbetssätt som främjar samverkan och lotsning av föräldrar, vilket i sin tur möjliggör tidig upptäckt och att tidiga insatser kan erbjudas. Uppföljningar visar att ett sådant arbetssätt kan vara särskilt framgångsrikt i socio-ekonomiskt svaga områden. Samtidigt framgår det av kartläggningen

[38] Språkutveckling hos flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-21).
[39] Språkutveckling hos flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-21).
[40] Språkutveckling hos flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-01-21).

att familjecentralerna har svårt att nå vissa grupper, till exempel utrikes födda föräldrar och föräldrar med annan kulturell bakgrund än svensk samt föräldrar som har svenska som andraspråk.[41]

I rapporterna lyfter myndigheterna fram att verksamhetens arbetssätt ger goda möjligheter att arbeta för både stärkt integration och stärkt språkutveckling. Det är också områden som familjecentralerna själva lyfter fram som ett utvecklingsområde. Ungefär 40 procent av familjecentralerna erbjuder redan språkfrämjande insatser för vuxna och barn, till exempel språkundervisning/språkstöd för vuxna, sångstund samt läsfrämjande insatser för barn och samverkan med biblioteken.[42]

3.3.7 Pågående insatser för att stärka barnhälsovårdens arbete med språk och kommunikation

Regeringen har beslutat om flera utredningar och uppdrag som berör barnhälsovårdens arbete med språk och kommunikation.

Utökade hembesöksprogram inom barnhälsovården

Regeringen har beslutat om förordningen (2025:74) om statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården. Förordningen innebär att kommuner och regioner kan få ekonomiskt stöd för att genomföra utökade hembesöksprogram via barnhälsovården för att bl.a. främja barns utveckling i det svenska språket. De utökade hembesöken är en arbetsmodell för att säkerställa att barn i områden där utanförskapet är stort får tillgång till alla aspekter av barnhälsovårdens program, utifrån deras individuella behov. De utökade hembesöksprogrammen ska öka samhällets kontaktyta till barn och deras vårdnadshavare i områden med socioekonomiska utmaningar.[43]

Statsbidraget får lämnas till kommuner och regioner som i samverkan med varandra genomför utökade hembesöksprogram för

[41] Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen (2023) *Familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter. Kartläggning, analys och förslag.*
[42] Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen (2023) *Familjecentraler och familjecentralsliknande verksamheter. Kartläggning, analys och förslag.*
[43] Statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården - Socialstyrelsen (hämtad 2026-02-10).

barn i åldrarna 0–5 år. De utökade hembesöksprogrammen ska genomföras utöver barnhälsovårdens ordinarie verksamhet och i områden där utanförskapet är stort. Hembesöksprogrammen ska genomföras av minst två personer, varav en sjuksköterska från barnhälsovården och en person från socialtjänstens verksamhet.

Socialstyrelsens uppföljning av hur kommuner och regioner har använt 2025 års statsbidrag visar att mottagarna har använt statsbidraget i enlighet med villkoren. Många kommuner och regioner beskriver att de kan se resultat som är i linje med syftet med statsbidraget. De beskriver till exempel en ökad tillit till barnhälsovården och socialtjänsten, att det är enklare att följa barns hälsa och att vårdnadshavare har bättre kunskap om var de kan söka vård. Uppföljningen visar att nästan alla regioner och kommuner erbjuder utökade hembesök under barnets första år och 80 procent även under barnets andra år. Ju äldre barnet är, desto färre kommuner och regioner erbjuder utökade hembesök. När barnet är 3 och 4 år, det vill säga den ålder då det vanligtvis sker en screening av barnets språkutveckling, är det tre av sexton regioner som erbjuder utökade hembesök. Fyra av sexton regioner ser att ett resultat av de utökade hembesöksprogrammen är att barnhälsovården och socialtjänsten har större möjligheter att följa barns språkutveckling.[44]

Socialstyrelsen har vidare fått i uppdrag att stödja och stimulera barnhälsovårdens förebyggande arbete med hembesöksprogram (S2023/01608). Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 31 maj 2027.

Kartläggning av nyttjandegraden inom barnhälsovården

Regeringen har gett Socialstyrelsen och Folkhälsomyndigheten i uppdrag att kartlägga nyttjandegraden inom barnhälsovården, med särskilt fokus på hur barnhälsovården når barn och familjer i områden där utanförskapet är stort (S2026/00147). Kartläggningen ska bl.a. redogöra för hur barnhälsovårdens målgrupp nyttjar erbjudanden om stöd och vilka behov som finns i målgruppen. I kartläggningen kan även andra aspekter analyseras som myndigheterna bedömer har betydelse för en god och jämlik hälsa bland små

[44] Socialstyrelsen (2026) *Statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården. Redovisning av hur mottagarna har använt 2025 års statsbidrag (S2025/01684)*.

barn. Det kan till exempel handla om skillnader i målgruppens nyttjandegrad utifrån hur barnhälsovården är organiserad, ledningsoch styrningsfrågor, driftsform och arbetssätt samt verksamheternas geografiska spridning. Myndigheterna ska även analysera och lämna förslag på vad som krävs för att bibehålla eller ytterligare stärka nyttjandegraden i målgruppen för att därigenom bidra och säkerställa rätten till en god och jämlik hälsa och utveckling hos alla små barn i hela landet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 april 2027.

Nationellt hälsoprogram för barn och unga

Regeringen har gett Socialstyrelsen, Folkhälsomyndigheten, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering och Statens skolverk i uppdrag att ta fram ett nationellt hälsoprogram för barn och unga till och med 20 års ålder (S2023/02379). Programmet ska bl.a. främja barns och ungas hälsa och utveckling och förebygga ohälsa. Inom ramen för uppdraget tar Socialstyrelsen fram kunskapsstöd som ska ligga till grund för hälsoprogrammet och den hälsouppföljning som verksamheterna ska genomföra. Kunskapsstöden speglar olika aspekter av hälsa såsom till exempel barns generella språkutveckling och kommunikationsförmåga.

I utredningens dialog med Socialstyrelsen har det framkommit att arbetet inom ramen för området språk och kommunikation i första hand handlar om att granska och utvärdera de metoder som i dag används för att upptäcka stödbehov inom de områden som ingår i barnhälsovårdens utvecklingsuppföljning (förutom språk och kommunikation även kognition, motorik och socioemotionell utveckling). Syftet är att sammanställa och värdera det vetenskapliga kunskapsläget och den kliniska erfarenheten för de olika metoderna, som ett underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet. I arbetet ingår även att se över hur samverkan mellan barnhälsovården och förskolan kan stärkas för att det ska vara möjligt att utbyta information om barns utveckling inom bl.a. språk och kommunikation. Vidare tas det fram ett kunskapsstöd med syftet att

stärka elevhälsans medicinska insats (EMI:s) möjligheter att upptäcka avvikande språk- och kommunikationsutveckling i åldrarna 6–14 år, som kan användas i skolsköterskans hälsosamtal.

En första version av det nationella hälsoprogrammet, inklusive kunskapsstöden, lanserades den 21 augusti 2026. Utredningen har därför inte kunnat beakta resultatet av detta arbete.

Bättre förutsättningar för att följa upp barns och ungas hälsa

I september 2025 beslutade Regeringskansliet (Socialdepartementet) att uppdra åt en särskild utredare att biträda Socialdepartementet i arbetet med att utreda förutsättningar för att bättre kunna följa upp barns och ungas allmänna hälsa och hälsoutveckling (S2025/01603). Utredningen ska bl.a. analysera och föreslå vilka uppgifter som bör samlas in på nationell nivå när det gäller elevhälsans medicinska insatser. I uppdraget ingår dessutom delar som är av särskild relevans för denna utredning. Det handlar bl.a. om att analysera och vid behov föreslå skyldigheter för kommuner, regioner, vårdgivare och enskilda skolhuvudmän för att kunna säkerställa ett jämlikt genomförande av det kommande nationella hälsoprogrammet för barn och unga till och med 20 års ålder. Av uppdraget framgår att det finns behov av författningsreglering om vad berörda aktörer inom ramen för programmet är skyldiga att genomföra. Det kan till exempel handla om att reglera vad som ska erbjudas inom ramen för hälsoprogrammet såsom kontinuerliga hälsobesök, inklusive hälsouppföljning, hälsosamtal, insatser som är anpassade efter ålder och individuella behov samt vilken tvärprofessionell samverkan som ska genomföras.

Uppdraget ska slutredovisas i september 2026. Utredningen har därför inte kunnat beakta resultatet av denna utredning.

3.4 Förskolans ansvar för barns språkfrämjande insatser

3.4.1 Förskolans uppdrag och syfte

Förskolan är en frivillig skolform för barn som inte har börjat skolan och som är bosatta i Sverige. Förskolan syftar till att stimulera barns utveckling och lärande samt att erbjuda barnen en trygg omsorg.

Barn ska erbjudas förskola från och med höstterminen de fyller ett år i den omfattning som behövs med hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller om barnet har ett eget behov på grund av familjens situation i övrigt. Barn vars föräldrar är arbetslösa eller föräldralediga ska från och med ett års ålder erbjudas förskola motsvarande minst 3 timmar per dag eller 15 timmar per vecka. Barn ska även erbjudas förskola, om de av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling i form av förskola. Barn ska erbjudas förskola kostnadsfritt under minst 525 timmar om året från och med höstterminen barnet fyller tre år (8 kap. 4 § skollagen [2010:800]). Av landets alla barn i åldern ett till fem år är knappt 87 procent inskrivna i förskola.[45]

Huvudmannen, det vill säga kommunen, har det övergripande ansvaret för att utbildningen bedrivs utifrån de mål och krav som anges i skollagen och andra styrdokument för förskolan.[46] Av 8 kap. 10 § skollagen framgår att förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Av Skolverkets kommentar till allmänt råd om styrning och ledning av förskolan framgår att det är av stor vikt att förskollärare och övrig personal har tillräckliga språkkunskaper för att barn ska kunna stimuleras i sin språkutveckling i svenska, för att kunna uppfylla krav i förskolans läroplan.[47]

3.4.2 Kommunens ansvar för att öka deltagandet i förskolan

Sedan den 1 juli 2022 finns det bestämmelser i skollagen med det övergripande syftet att öka deltagandet i förskolan (8 kap. 12 a och

[45] Skolverket (2025) *Barn och personal i förskola - Hösten 2024*.
[46] Skolverket (2025) *Kommentarer till allmänna råd om styrning och ledning av förskolan*.
[47] Skolverket (2025) *Kommentarer till allmänna råd om styrning och ledning av förskolan*.

14 a–c §§ skollagen). Bestämmelserna innebär bl.a. att kommuner ska bedriva uppsökande verksamhet för att nå vårdnadshavare till barn som inte är inskrivna i förskolan inför hösten det år barnet fyller tre år till och med vårterminen det år barnet fyller sex år, för att informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola. Även barn som har plats i pedagogisk verksamhet omfattas av den uppsökande verksamheten. Enligt bestämmelserna ska kommunerna erbjuda en plats i förskolan till barn i familjer som har bott i Sverige kort tid och sträva efter att ge ett sådant erbjudande till andra barn som har behov av förskola för en bättre språkutveckling i svenska, utan att något önskemål om förskola har anmälts av barnets vårdnadshavare. Vårdnadshavare kan tacka ja eller nej till exempelvis ett möte med kommunen inom ramen för den uppsökande verksamheten.[48]

Regleringen och dess effekt har ännu inte utvärderats eller analyserats.[49]

3.4.3 Förskolans språkstimulerande uppdrag

Enligt läroplanen för förskolan ska verksamheten lägga stor vikt vid att stimulera barns språkutveckling i det svenska språket. Förskolan ska bl.a. erbjuda stimulerande läsmiljöer som skapar nyfikenhet för olika slags texter, både skönlitteratur och sakprosa. Barnen ska få lyssna till högläsningar och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om olika texter och bilder. Förskolan ska uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt.[50]

I förskolans läroplan anges också mål om språk och språkutveckling som förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla. I målen ingår bl.a. att barn ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmågan att kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften. I målen ingår vidare att barn som tillhör de nationella minoriteterna ska få möjlighet att utveckla sitt nationella minoritetsspråk och kultur samt att barn med

[48] Rätt till förskola - Skolverket (hämtad 2026-02-09).
[49] SOU 2026:37 s. 299.
[50] Läroplan för förskolan – Lpfö18 reviderad 2025.

annat modersmål än svenska ska ges möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.[51]

3.4.4 Tidigare och pågående insatser för att stärka förskolans arbete med språkutveckling

Regeringen har bedömt att det finns ett behov av att stärka fokus på språkutveckling i förskolan så att barn som deltar i förskolan tidigt får möjlighet att träna och utveckla grundläggande färdigheter. Regeringen har därför beslutat om en reviderad läroplan för förskolan som innebär att skrivningarna om läsning kommer att stärkas samtidigt som förskolan i huvudsak ska göras skärmfri.

Regeringen har vidare gett Skolverket i uppdrag att ta fram ett stöd för att följa upp barns språkutveckling i förskolan (U2025/00433). Stödet riktar sig till förskolorna för att de ska kunna följa barns språkutveckling mer systematiskt, så att alla barn får goda förutsättningar att bl.a. utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd. Stödmaterialet ska också kunna användas för att upptäcka om ett barn behöver mer stimulans eller stöd för att utveckla det svenska språket och vara förberedd för fortsatt utbildning.

Stödmaterialet, som redovisades till regeringen den 5 juni 2026, har tagits fram i samverkan med forskare verksamma vid Göteborgs universitet, Högskolan Kristianstad, Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping och Stockholms universitet. Stödmaterialet syftar till att ge stöd för observation och analys av barns språkanvändning. Det ger också exempel på undervisning som främjar både tidig och fortsatt språkutveckling. Stödmaterialet ska kunna användas av förskollärare och övriga i arbetslaget i förskolan och kommer att vara tillgängligt på Skolverkets hemsida från sommaren 2026.

Regeringen har därutöver gett Skolinspektionen i uppdrag att granska huvudmännens arbete med att uppfylla de språkkrav i svenska som finns för förskolan, inklusive att stimulera barnens språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt rikta sig mot förskolor där andra språk än svenska dominerar utbildningen. Uppdraget ges mot bakgrund av att det finns ett brett forskningsstöd för att förskolan har positiva effekter för språkutvecklingen hos

[51] Läroplan för förskolan – Lpfö18 reviderad 2025.

barn som inte har svenska som modersmål. Skolinspektionen ska redovisa sina erfarenheter och slutsatser från granskningen senast den 15 mars 2027.

Slutligen har regeringen tillsatt en utredning om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola (dir. 2024:13). Utredningen lämnade sitt betänkande Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37) den 16 juni 2026. En sammanfattning av utredningens förslag, i de delar som har bäring på denna utredning, redovisas i avsnitt 3.6.

3.4.5 Öppen förskola är också en arena för språkfrämjande insatser

En kommun får anordna öppen förskola som komplement till förskola och pedagogisk omsorg (25 kap. 3 § skollagen). Öppen förskola är inte en del av skolformen förskola, utan hör till de verksamhetsformer som i skollagen benämns som annan pedagogisk verksamhet.[52] Verksamheten vänder sig till barn och föräldrar som är hemma på dagarna, till exempel under föräldraledigheten. Öppen förskola drivs i dag även av andra huvudmän än kommunen eller är samorganiserad med till exempel barn- eller mödrahälsovården och socialtjänsten i så kallade familjecentraler.[53]

Regeringen har gjort flera satsningar för att stimulera det språkfrämjande arbetet inom öppen förskola. Under åren 2018–2020 hade regeringen en överenskommelse med SKR angående öppen förskola för språk och integration (U2018/01282). Inom ramen för överenskommelsen identifierades öppen förskolan som en betydelsefull mötesplats för att främja integration och etablering hos utrikes födda föräldralediga kvinnor med små barn, bl.a. beroende på arenans möjlighet att kunna erbjuda både ett socialt sammanhang och konkreta insatser.

Mellan åren 2023 och 2025 ingick regeringen en ny överenskommelse med SKR om öppen förskola för att öka utrikes födda kvinnors inträde på arbetsmarknaden (A2023/00122). Inom ramen för den överenskommelsen har SKR genomfört insatser för att stärka kommuners och andra samverkansaktörers varaktiga förmåga att erbjuda lämpliga insatser med öppen förskola som arena.

[52] Öppen förskola - Skolverket (hämtad 2026-02-12).
[53] Prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet*, s. 528 ff.

Det har bl.a. handlat om insatser för språkutveckling i svenska och samhällsorientering för att stödja en utveckling där fler barn går i förskolan och ett mer jämställt uttag av föräldraledighet.

3.5 Språkuppföljning i andra länder – exemplet Danmark

3.5.1 Språkbedömning och språkstimulerande insatser till små barn i Danmark

I Danmark har kommunerna en skyldighet att se till att det genomförs en s.k. sprogvurdering (språkbedömning) av alla 3-åriga barn som deltar i dagtilbud (motsvarigheten till förskoleverksamhet), om det bedöms att barnet kan ha behov av språkstimulering. Vidare har kommunen även en skyldighet att genomföra en språkbedömning av alla barn från 3 års ålder som inte är inskrivna i förskoleverksamhet. Denna skyldighet gäller till och med det år då barnet börjar skolan.[54]

För att stärka tidiga insatser har de danska kommunerna sedan den 1 juli 2017 möjlighet att tidigarelägga språkbedömningen av barn, från 3 till 2 års ålder. Syftet med bestämmelsen är att stödja kommunernas arbete med att så tidigt som möjligt kunna identifiera barn som behöver språkstimulering. Bestämmelsen omfattar både barn i förskolan och de som inte tar del av sådan verksamhet.[55]

Kommunen ansvarar för att barnets föräldrar involveras i samband med språkbedömningen och att föräldrarna själva får vägledning i att stödja sitt barns språkutveckling. Språkbedömningen visar om barnet har en normal språkutveckling jämfört med barnets ålder. Resultatet visar också om barnet behöver stöd för att utveckla sitt danska språk och hur stort detta behov är.

I Danmark ansvarar kommunerna också för att erbjuda språkstimulerande insatser. Kommunerna ska bl.a. tillhandahålla 30 timmar i veckan i förskolan för tvåspråkiga barn som bedöms vara i behov av språkstödjande verksamhet.[56]

---

[54] SKR nr 9598 af 16/05/2017 (Gældende) *Orientering om ændring af dagtilbudsloven - Lov nr. 427 af 3. maj 2017 om udvidet obligatorisk dagtilbud og krav om dansk og fokus på demokrati i privat pasning. Til alle kommuner m.fl.*
[55] Ibid.
[56] Ibid.

Föräldrar är skyldiga att låta sitt barn delta i språkbedömningen och den språkstimulans som kommunen erbjuder. Om denna skyldighet inte fullgörs ska kommunen besluta att barnbidraget inte ska betalas ut till föräldrarna.[57]

Det danska systemet med språkstimulerande insatser beskrivs närmare i betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37).[58]

3.5.2 Den danska metoden för att följa upp barns språkkunskaper

I det danska systemet med språkbedömning är det kommunen som ansvarar för att organisera och genomföra språkbedömningen. Det är reglerat i lag att den som genomför språkbedömningen ska ha relevant kompetens för att kunna göra det, till exempel yrkesexamen som pedagog. Vid språkbedömning av tvåspråkiga barn krävs även utbildning eller på annat sätt förvärvad kunskap om andraspråksinlärning och tvåspråkiga barns språkutveckling, med särskilt fokus på danska som andraspråk. Om barnen deltar i förskoleverksamhet är det vanligt att någon av barnens pedagoger genomför språkbedömningen.[59]

I Köpenhamns kommun genomförs språkbedömningen av tvåspråkiga barn i en av kommunens språkbedömningssenheter. Språkbedömningen genomförs av en pedagog med särskild kompetens när det gäller språkbedömningen av barn med flera språk. Den genomförs i form av en lek och samtal mellan pedagoger och barn där barnets svar dokumenteras. Efter språkbedömningen får föräldrarna återkoppling om resultatet. Om barnet talar ett annat språk än danska i familjen ska barnet ta del av språkstimulerande insatser motsvarande 30 timmar i veckan. Föräldrarna ska också få rådgivning om hur de på bästa sätt kan stödja sitt barns språkinlärning i hemmet.[60]

En metod för språkbedömning av barns kunskaper i det danska språket (Sprogvurdering 3–6) har tagits fram nationellt, men det är

[57] Ibid.
[58] SOU 2026:37 s. 99 f.
[59] Børne- og Undervisningsministeriet, Styrelsen for undervisning og kvalitet (2019) *Vejledning til Sprogvurdering 3–6.*
[60] https://www.kk.dk/borger/pasning-og-skole/pasning-0-6-aar/sprogvurdering-af-boern-3-6-aar-der-ikke-gaar-i-boernehave (hämtad 2026-02-02).

kommunen som avgör vilken metod som ska användas vid språkbedömningen. Metoden innehåller ett antal moment som värderar barnets talspråkliga och tidiga skriftspråkliga kunskaper individuellt och i grupp. I takt med att barnet blir äldre läggs ytterligare moment till som värderar barnets tidiga skriftspråkliga kunskaper. Testat har även anpassats för barn som är 2 år, för de kommuner som genomför test vid 2 år i stället för 3 år. Metoden har tagits fram av TrygFondens Børneforskningscenter og Institut for Kommunikation og Kultur på Aarhus Universitet.[61]

3.6 Tidigare och pågående utredningsarbete på området

Parallellt med denna utredning har det pågått flera regeringsuppdrag eller andra initiativ som har klara beröringspunkter med utredningens arbete och där utredningen ser ett behov av samordning i den fortsatta beredningen och inför ett ikraftträdande, bl.a. utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola. Nedan ges en kortfattad sammanfattning av utredningens förslag.

3.6.1 Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola

Regeringen beslutade den 21 november 2024 (dir. 2024:113) att tillsätta en utredning med uppdrag att lämna förslag dels om en obligatorisk språkförskola för vissa barn, dels om en likvärdig förskola av god kvalitet. Uppdraget skulle ursprungligen redovisas senast den 18 december 2025 men genom tilläggsdirektiv (dir. 2025:102) förlängdes utredningstiden. Utredningen presenterade sitt betänkande Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37) den 16 juni 2026.

Utredningen lämnar flera förslag som berör den del av uppdraget som handlar om en likvärdig förskola av god kvalitet. Utredningen föreslår bl.a. att det införs en reglering av storleken på barngrupperna och av personaltätheten. Vidare föreslås att det införs

[61] Børne- og Undervisningsministeriet, Styrelsen for undervisning og kvalitet (2019) *Vejledning til Sprogvurdering 3–6.*

krav på personalens kunskaper i svenska språket, som bl.a. innebär att huvudmannen ska ansvara för att personal som arbetar i barngrupp har tillräckliga språkkunskaper i svenska. Det ska också framgå av skollagen att förskolan ska lägga särskild vikt vid att alla barn ges förutsättningar att lära sig, utveckla och använda svenska.

När det gäller uppdraget om en obligatorisk språkförskola för vissa barn bedömer utredningen att det saknas rättsliga förutsättningar för att införa en obligatorisk förskola med närvarokrav enbart för vissa barn. Utredningen bedömer också att det på grund av kvalitetsskillnaderna inom förskolan saknas praktiska förutsättningar för att införa en obligatorisk förskola.

Utredningen menar dock att det är angeläget att fler barn går i förskolan och får möjlighet till språkutveckling i svenska. Mot bakgrund av detta lämnar utredningen förslag på insatser för en stärkt språklig utveckling i svenska i förskolan. Utredningen föreslår bl.a. att det införs en försöksverksamhet med språkstärkande insatser för vissa barn. Syftet med försöksverksamheten är att introducera, pröva och utvärdera språkstärkande insatser. Målsättningen är också att pedagogisk personal inom förskolan ska få ytterligare kunskap om och erfarenheter av språkstärkande arbetssätt, vilket på sikt kan öka användningen av de olika metoderna som prövats och utvärderats inom ramen för försöksverksamheten. Enligt förslaget ska försöksverksamheten bedrivas under två år och finansieras genom ett särskilt statsbidrag.

Utredningen föreslår vidare åtgärder för att öka barns närvaro i förskolan. Utredningen föreslår att kommunernas uppsökande verksamhet och erbjudande om förskoleplats ska utvärderas och eventuellt utvecklas. Utredningen föreslår dessutom att barns närvaro i förskolan ska följas upp och att det ska skapas bättre underlag för det närvarofrämjande arbetet. Utredningen föreslår också en utökning av tiden i avgiftsfri allmän förskola, oavsett vårdnadshavarnas sysselsättning. Den nuvarande begränsningen till 15 timmar per vecka bedöms inte ge tillräckliga möjligheter för språkutveckling och för att tillgodogöra sig förskolans utbildning. Utredningen föreslår därför att tiden utökas till 25 avgiftsfria timmar per vecka för alla barn över tre år.

Vissa förslag har en direkt bäring på denna utredning

Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola lämnar också vissa förslag som har en direkt bäring på denna utredning. Det gäller framför allt förslaget om att det ska införas en obligatorisk språkbedömning i svenska det år då barnet fyller tre år. Utredningen föreslår att hemkommunen ansvarar för att alla barn som är folkbokförda i kommunen genomgår språkbedömningen. Utredningen föreslår vidare att Skolverket får i uppdrag att ta fram ett nationellt kartläggningsmaterial som ska användas vid bedömningen. Skolverket ska även bemyndigas att meddela föreskrifter om kartläggningsmaterialets användning. Enligt förslaget är det barnets hemkommun som ska ansvara för att språkbedömningen genomförs i enlighet med Skolverkets kartläggningsmetod. Genomförandet av bedömningen kan dock läggas på en annan aktör.

Efter att bedömningen är genomförd ska kommunen ansvara för att alla folkbokförda barn med behov av språkstärkande stöd tilldelas en plats på en förskoleenhet med språkstärkande insatser. De språkstärkande insatser som föreslås ska vara förstärkt undervisning i det svenska språket. Skillnaden mot dagens regelverk är att tilldelningen av en plats i förskolan föreslås ske på basis av en individuell prövning av ett barns språkkunskaper i svenska och att barnet därefter får anpassat stöd för sin språkutveckling i svenska. Enligt utredningen bör det språkutvecklande stödet utgå från de metoder och de arbetssätt som har prövats och utvärderats i den föreslagna försöksverksamheten.

Enligt utredningens förslag ska ett barn erbjudas en plats vid en förskoleenhet även om barnets vårdnadshavare inte har anmält något önskemål om förskola. Barn som har en plats och som behöver språkutvecklande stöd, ska erbjudas språkstärkande insatser vid den förskola där barnet har sin plats.

Eftersom förskolan inte omfattas av skollagens bestämmelser om skolplikt omfattas inte heller barn som deltar i språkutvecklande stöd av ett formellt krav på närvaro. Utredningen hänvisar dock till att vårdnadshavare enligt föräldrabalken har ansvar för att ett barn får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter samt att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. Inom ramen för detta ansvar bör en

vårdnadshavare se till att barnet genomgår en språkbedömning, men också att barnet tar del av det språkstärkande stöd som erbjuds om barnet uppvisar brister i det svenska språket.

4 Överväganden och förslag

4.1 En ny lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket

Förslag

Regionernas skyldighet att inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera de barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket ska regleras i en ny lag.

Lagen ska benämnas lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket.

Skälen för förslaget

Utredningen föreslår att det ska införas en ny lag som ska innehålla bestämmelser om att regionerna åläggs en skyldighet att inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera de barn som är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket inför sin skolgång samt en uppgiftsskyldighet för regionerna. Med barns färdigheter i svenska språket avses i första hand förmågan att förstå och tala svenska. Med hänsyn till barnets utvecklingsnivå följer att någon läs- eller skrivförmåga normalt inte föreligger.

Enligt 8 kap. 2 § regeringsformen ska föreskrifter som avser åligganden för kommuner, vilket även innefattar regioner, meddelas genom lag.

Regionernas hälso- och sjukvårdsarbete omfattas av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Hälso- och sjukvårdslagen är en målinriktad ramlag som bl.a. innehåller bestämmelser om övergripande mål, ansvarsförhållanden och riktlinjer för sjukvårdsverksamheten. Mot denna bakgrund framstår det inte som lämpligt att införa detaljerade bestämmelser som särskilt riktar sig till barnhälsovården i hälso- och sjukvårdslagen. Föreslagen lag innebär således inte någon ändring i sak av bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen eller patientsäkerhetslagen (2010:659), utan att regionerna åläggs en ny skyldighet som kompletterar det ansvar som följer av hälso- och sjukvårdslagen.

Den aktuella uppgiften att identifiera barn enligt den föreslagna lagen är vidare inte självklart att betrakta som hälso- och sjukvård enligt definitionen i hälso- och sjukvårdslagen, även om den föreslås genomföras inom ramen för barnhälsovårdens verksamhet.

Utredningen har inte identifierat någon annan författning som det är lämpligt att införa de nu föreslagna bestämmelserna i och bedömer därför att reglering bör ske i en särskild lag. En reglering i en särskild lag bidrar till att hälso- och sjukvårdslagens systematik och funktion som ramlag upprätthålls.

4.2 Lagens tillämpningsområde

Förslag

Den föreslagna lagen ska tillämpas i regionernas verksamhet inom barnhälsovården vid identifiering av barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Vad som sägs om en region i lagen ska också gälla privata vårdgivare som har avtal med en region samt en kommun som bedriver sådan verksamhet.

Skälen för förslaget

Enligt 15 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen får en region överlåta utförandet av sina hälso- och sjukvårdsuppgifter till en privat vårdgivare genom avtal. Barnhälsovård bedrivs i dag i såväl regionens egen regi som av privata vårdgivare, på uppdrag av regionen. Huvudmannaskapet och det övergripande ansvaret för de privata barnavårdscentralerna ligger dock kvar hos regionen.

Utredningen föreslår inte någon förändring av ansvarsfördelningen mellan huvudman och vårdgivare. Regionen har därmed det yttersta ansvaret för att barn erbjuds en god och jämlik barnhälsovård, oavsett om verksamheten bedrivs av regionen i egen regi eller av en privat vårdgivare. Detta innebär att regionen genom exempelvis avtal och uppföljning måste säkerställa att barnhälsovård som bedrivs i privat regi uppfyller krav enligt lagar och andra föreskrifter.

Gotlands kommun ansvarar för hälso- och sjukvård i egenskap av region. Den föreslagna bestämmelsen i 1 § 2 får därmed i praktiken betydelse endast för denna kommun. Regleringen bör dock vara generellt utformad, för att möta eventuella framtida kommunala indelningsändringar.

Den föreslagna lagen innehåller inga bestämmelser om hur själva stödet till barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket ska utformas eller tillhandahållas.

4.2.1 Vilka barn omfattas?

Förslag

Den föreslagna lagen ska omfatta barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen, har ett annat modersmål än svenska och inte har skolplikt enligt skollagen.

Bedömning

Det finns inte skäl för undantagsbestämmelser som anger vilka barn som inte ska omfattas av lagen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Krav på folkbokföring

Enligt uppdragsbeskrivningen bör uppdraget endast omfatta barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481). Ett krav på folkbokföring innebär att lagens personkrets avgränsas till barn som är registrerade enligt folkbokföringslagen. Genom att knyta tillämpningsområdet till folkbokföringen anknyter regleringen till ett etablerat system för registrering av bosättning.

Krav på annat modersmål än svenska

Med beaktande av att regeringen, inom ramen för Tidöavtalet, vill skapa ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen finns det skäl för ytterligare avgränsningar. Lagen föreslås ta sikte på barn som lever i en språklig miljö där exponeringen för svenska språket är begränsad. Detta kommer till uttryck genom att barn som har ett annat språk än svenska som modersmål ska omfattas av lagen.

Kriteriet att barnet har ett annat modersmål än svenska utgör, liksom bestämmelsens övriga två villkor, en objektiv avgränsning av vilka barn som omfattas av lagen och förutsätter inte någon individuell bedömning av barnets behov. Med modersmål avses det först inlärda och bäst behärskade språket. Om barnet har ett annat modersmål än svenska presumeras barnet vara i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Det finns utrymme för en viss individuell bedömning för att resurser inte ska läggas på fel målgrupp. Detta kan exempelvis gälla barn vars språkliga miljö, trots att ett annat modersmål än svenska förekommer, inte medför ett behov av stöd i utvecklingen av det svenska språket.

Den föreslagna lagen påverkar inte barns möjligheter att utveckla eller använda sitt modersmål. Det innebär även att förslaget inte kommer att påverka de nationella minoriteterna i Sverige i det avseende som avses i ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (SÖ 2000:2) och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (2000:3). Vidare inskränker förslaget inte de rättigheter som följer av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk eller språklagen (2008:600).

Avsaknad av skolplikt

Det finns skäl att begränsa lagens omfattning till barn som inte har skolplikt. För barn med skolplikt gäller enligt skollagen (2010:800) ett särskilt reglerat system, där elevhälsan ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

När skolplikt inträder omfattas barnet av regleringen i skollagen, vilket innebär att det finns goda möjligheter att barn som är i behov av olika insatser fångas upp genom elevhälsan. Barnhälsovården erbjuds dessutom fram till att barnet börjar förskoleklass, då elevhälsan tar över ansvaret för barns hälsoutveckling från barnhälsovården. Det finns därför skäl att begränsa omfattningen till barn som ännu inte har skolplikt.

Någon särskild åldersangivelse görs inte i lagen. Tidpunkten för skolpliktens inträde är lagreglerad och kan ändras genom lagstiftning.

Överväganden om behovet av undantagsbestämmelser

Utredningen har övervägt att föreslå att samtliga folkbokförda barn i landet som inte har skolplikt ska omfattas av lagen, med möjlighet att i enskilda fall göra undantag om det framstår som uppenbart obehövligt att stöd ges.

En sådan ordning skulle emellertid förutsätta en individuell bedömning i varje enskilt fall. Detta skulle i sin tur innebära att särskilda ställningstaganden behöver göras och dokumenteras, vilket kan medföra ett behov av beslutsförfaranden och, i förlängningen, överprövning.

Regleringen skulle därmed bli komplex och mindre förutsägbar. Det framstår därför som mer ändamålsenligt att i stället tydligt avgränsa vilka barn som omfattas av lagen. Utredningen bedömer därmed att det saknas skäl att införa särskilda undantagsbestämmelser.

Eftersom någon undantagsordning inte föreslås, kommer frågan om ett barn omfattas av lagen och om det finns behov av stöd att hanteras inom ramen för barnhälsovårdens ordinarie verksamhet. Avsaknaden av en särskild reglering innebär att det inte uppställs några krav på särskilda beslutsförfaranden eller dokumenterade ställningstaganden i dessa delar.

4.2.2 Den föreslagna lagen bedöms vara förenlig med diskrimineringslagen

Bedömning

Den föreslagna lagen bedöms vara förenlig med diskrimineringslagen. Det kan dock inte uteslutas att vissa delar av förslaget, främst kravet på modersmål, kan medföra en risk för indirekt diskriminering. Denna risk bedöms vara begränsad och får anses motiverad av ett berättigat syfte. De föreslagna åtgärderna framstår som lämpliga och nödvändiga för att uppnå detta syfte.

Skälen för bedömningen

Olikabehandling och risk för indirekt diskriminering

Den föreslagna lagen innebär att regionen åläggs en skyldighet att identifiera barn som har behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket inför skolgång. Av den föreslagna bestämmelsen i 2 § 2 följer att lagen omfattar barn som har ett annat modersmål än svenska. Kriteriet tar därmed sikte på en språklig indikation som, även om den är neutralt formulerad, i många fall sammanfaller med etnisk tillhörighet.

Att den föreslagna lagen omfattar barn som har ett annat modersmål än svenska, och i de allra flesta fall därmed en annan etnisk tillhörighet än svensk, innebär att bestämmelsen skulle kunna stå i strid med diskrimineringslagens förbud mot indirekt diskriminering, det vill säga att barn med viss etnisk tillhörighet missgynnas genom att de pekas ut genom tillämpning av bestämmelsen.

Att en bestämmelse kan få ett sådant genomslag innebär emellertid inte i sig att regleringen är otillåten. För att en sådan ordning ska anses tillåten enligt diskrimineringslagen (2008:567) krävs att den har ett berättigat syfte samt att de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå detta syfte.

Berättigat syfte

Syftet med regleringen är att säkerställa att barn som har behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket identifieras i ett tidigt skede och ges förutsättningar att utveckla sådana färdigheter inför skolgång. Syftet tar därmed sikte på att främja likvärdiga förutsättningar för barn i samband med skolstart. Enligt utredningens bedömning är detta ett objektivt godtagbart och angeläget syfte som uppfyller kraven på att vara berättigat enligt diskrimineringslagen.

En god utveckling i svenska språket förbättrar barns möjligheter att tillgodogöra sig utbildning i grundskolan och i senare utbildning. Tidiga insatser för att stärka barn språkutveckling kan därmed bidra till att förbättra förutsättningarna för en likvärdig skolgång och även underlätta integrationen för de yngsta barnen i det svenska samhället.

Lämpligheten av de valda medlen

När det gäller lämpligheten kan det konstateras att kriteriet som avser barn med annat modersmål än svenska kan identifiera den grupp som typiskt sett har behov av stöd. Kriteriet kan därmed utgöra en relevant utgångspunkt för att uppmärksamma barn som kan behöva särskilt stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Samtidigt förutsätter tillämpningen att en individuell bedömning görs i det enskilda fallet.

Enligt utredningens bedömning har barn i åldrarna 0–5 år med ett annat modersmål än svenska i genomsnitt ett större behov av stöd i sin utveckling i svenska språket än barn med svenska som modersmål. Kriteriet kan därmed i många fall ge en indikation på vilka barn som har behov av stöd i ett tidigt skede.

Nödvändighet och mindre ingripande medel

Vid prövningen av om åtgärden är nödvändig ska särskilt beaktas om syftet kan uppnås genom mindre ingripande eller mindre missgynnande medel. I detta avseende har utredningen beaktat hur barn-

hälsovården i dag arbetar med att identifiera barns behov samt hur samverkan med andra berörda aktörer är organiserad.

De befintliga arbetssätten inom barnhälsovården tar i stor utsträckning sikte på barns utveckling i allmänhet, inklusive språkutveckling, och bygger på individuella bedömningar och kontakter. Det finns därför en risk att barn med behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket inte uppmärksammas i ett tillräckligt tidigt skede inom ramen för barnhälsovårdens befintliga arbetssätt. Enligt utredningens bedömning saknas alternativa förfaranden som, utan att använda det aktuella kriteriet, med motsvande grad av precision kan identifiera barn med sådana behov. Den föreslagna regleringen tillför emellertid ett mer specifikt moment genom att identifieringen även ska avse behov av ökad exponering för det svenska språket.

Sammantaget bedömer utredningen att den olikabehandling som kan uppkomma är sakligt motiverad och proportionerlig. Regleringen får därmed anses vara förenlig med diskrimineringslagen.

Barn med svenska som modersmål befinner sig inte i en jämförbar situation

Att barn med svenska som modersmål inte ges samma förutsättningar att utveckla sina färdigheter i svenska språket enligt den föreslagna lagen skulle kunna ifrågasättas ur ett diskrimineringsperspektiv. Om ett barn missgynnas genom att barnet behandlas mindre förmånligt än ett annat barn i en jämförbar situation och det har samband med en diskrimineringsgrund skulle det kunna utgöra direkt diskriminering enligt diskrimineringslagen.

Enligt utredningen befinner sig barn som har svenska som modersmål inte i en jämförbar situation med barn som inte har svenska som modersmål eftersom förutsättningarna att utveckla förmågorna i svenska språket inför skolgång typiskt sett skiljer sig väsentligt när det kommer till graden av exponering. Barn med svenska som modersmål har vanligtvis exponerats för svenska sedan födseln medan barn med ett annat modersmål oftare har utvecklat sitt första språk först. Enligt utredningens bedömning föreligger därmed inte något missgynnande av barn med svenska som

modersmål. Någon direkt diskriminering kan därför inte anses föreligga.

4.2.3 Barnets bästa ska beaktas

Förslag

Vid åtgärder enligt den föreslagna lagen ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas.

Skälen för förslaget

Principen om barnets bästa är en grundläggande princip i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och bör som upplysning och påminnelse finnas med i den föreslagna lagen. Barnkonventionen gäller som svensk lag sedan den 1 januari 2020. Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska vid alla beslut som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Formuleringen i den föreslagna bestämmelsen ligger därmed nära lydelsen i barnkonventionen vilket underlättar tolkningen och tillämpningen av den föreslagna lagen. Att barnets bästa ska beaktas i första hand följer således av barnkonventionen. Den föreslagna bestämmelsen är därför av upplysande karaktär. Någon ändring av rättsläget är inte avsedd. Bestämmelsen syftar endast till att tydliggöra att principen ska beaktas vid tillämpningen av den föreslagna lagen.

Att barnets bästa i första hand ska beaktas innebär att barnets bästa inte får jämställas med alla andra hänsyn. Vad som bedöms vara barnets bästa har hög prioritet och utgör inte bara ett av flera överväganden. Vid en avvägning, när olika intressen vägs mot varandra, ska vad som bedöms vara barnets bästa väga tungt men inte vara ensamt utslagsgivande.

Av artikel 12 i barnkonventionen framgår att barn ska ha rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Vidare framgår att hänsyn ska tas till barnets åsikter utifrån barnets ålder och mognad. Det finns ingen nedre åldersgräns för när barn ska få

komma till tals och uttrycka sina åsikter. Även om förslaget handlar om små barn är det viktigt att de barnen ges utrymme att utrycka sin åsikt.

Principerna om barnets bästa och barnets rätt till delaktighet ska tolkas i förhållande till varandra. Den förstnämnda fastställer målet att uppnå det bästa för barnet, och den andra innehåller metoden för att nå målet. Enligt utredningen är det motiverat att endast återge principen om barnets bästa i den föreslagna lagen eftersom den utgör en grundläggande utgångspunkt för all verksamhet som rör barn och säkerställer att barnperspektivet beaktas vid tillämpningen av lagen.

4.3 Det ska vara obligatoriskt för regionerna att inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera barn som har behov av stöd

4.3.1 Regionerna är lämpliga aktörer för att inom barnhälsovårdens verksamhet genomföra identifieringen

Förslag

Regionen ska inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera vilka barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Bedömning

Identifieringen av barn i behov av stöd är förenligt med 2 kap. 6 § regeringsformen.
Begreppet screening bör inte användas i den föreslagna lagen.

Skälen för förslaget och bedömningen

I uppdragsbeskrivningen framgår det att utredningen ska analysera och lämna förslag på hur en obligatorisk screening av barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom

barnhälsovårdens verksamhet eller vid behov genom samverkan med annan lämplig aktör. Eftersom det uttryckligen anges att det är barnhälsovården som ska vara ansvarig för att genomföra screeningen har utredningen inte övervägt alternativ där någon annan aktör, till exempel kommunen, har huvudansvaret för screeningen.

Utredningen bedömer dock att det finns flera skäl till att regionerna, inom barnhälsovårdens verksamhet, är en lämplig aktör för att identifiera barn som inför skolgång har behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Utredningen menar att identifieringen bör ske i ett tidigt skede och inom en verksamhet som har en bred och återkommande kontakt med barn i de aktuella åldrarna. Regionerna organiserar barnhälsovården och ansvarar för de barn som är folkbokförda i respektive region. Barnhälsovården träffar nästan alla barn i Sverige och barnen kallas regelbundet till kontroller inom verksamheten.

Vidare har barnhälsovården redan i dag ett ansvar för att följa upp barns tal- och språkutveckling. Enligt Rikshandboken bör barnhälsovården uppmärksamma barnets kommunikation redan vid familjens första besök och sedan kontinuerligt vid besöken på BVC. Vid 2,5 eller 3 års ålder genomförs en språkscreening av alla barn som besöker BVC, som fokuserar på att identifiera barn som inte har kommit i gång med sin tal- och språkutveckling som förväntat. Språkscreeningen tar inte sin utgångspunkt i att förstå och tala ett visst språk. I vissa regioner genomförs även en strukturerad bedömning av tal- och språkutvecklingen vid fyra års ålder. Utredningen bedömer att det i anslutning till dessa besök bör finnas förutsättningar att identifiera de barn som är i behov av stöd när det gäller svenska språket. Utredningen menar att det är en fördel att det är samma verksamhet (barnhälsovården) som genomför screeningen av barnets språkutveckling, eftersom det gör att det inom verksamheten finns en kunskap om huruvida barnet har en hörselnedsättning eller någon utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning som kan påverka barnets färdigheter i svenska språket.

Utredningen bedömer vidare att barnhälsovården är en lämplig aktör eftersom både barn och föräldrar redan har en etablerad relation till personalen som de möter. Kontakten med barnet sker också i en miljö som är särskilt anpassad för behoven hos små barn.

Utredningen bedömer att det inte skulle vara effektivt att bygga upp en helt ny verksamhet eller organisation inom regionen, enbart för att identifiera barn med behov av språkstödjande insatser. Utöver de kompetens- och samordningsvinster som beskrivs ovan menar utredningen att det skulle innebära alltför stora kostnader att bygga upp en helt ny verksamhet, vilket innebär att ett sådant förslag inte skulle vara kostnadseffektivt.

Sammanfattningsvis föreslår utredningen att identifieringen av barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket bör integreras i barnhälsovårdens befintliga verksamhet och arbetssätt. Några särskilda organisatoriska förändringar föreslås alltså inte. Att barnhälsovården sedan ska samverka med kommunernas förskoleverksamhet återkommer utredningen till i avsnitt 4.5.4.

Är identifieringen att betrakta som hälso- och sjukvård?

Både företrädare för barnhälsovården och berörda myndigheter har i dialog med utredningen framfört att det inte ingår i hälso- och sjukvårdens uppdrag att kontrollera barns språkkunskaper och språkutveckling i ett specifikt språk. Utredningen menar dock att uppdraget att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket inte självklart ligger utanför hälso- och sjukvårdens ansvarsområde.

Barnhälsovården har en central roll när det gäller det svenska folkhälsoarbetet som syftar till att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för alla barn. Barnhälsovården arbetar i dag aktivt med olika hälsofrämjande insatser, ofta i samverkan med andra aktörer. Även om barnhälsovården inte själva erbjuder insatser som ligger utanför hälso- och sjukvårdens ansvarsområde bidrar verksamheten med att identifiera behovet av stöd och hänvisa vidare till andra aktörer, till exempel socialtjänsten eller förskolan.

Vidare arbetar barnhälsovården redan i dag med att främja barns utveckling i svenska språket, bl.a. inom ramen för de utökade hembesöksprogrammen. Arbetet med de utökade hembesöks-

programmen stimuleras genom statsbidrag och ett uttalat syfte är att främja barns utveckling i det svenska språket.[62]

Mot bakgrund av ovanstående menar utredningen att uppdraget att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket i grunden inte skiljer sig från en del av det arbete som redan pågår inom barnhälsovården i dag, även om den identifiering som nu föreslås inte självklart är att betrakta som hälso- och sjukvård.

Identifieringen av barnen ska ske inom barnhälsovården, men befintliga samverkansformer bör nyttjas

I utredningens uppdrag ingår att ta ställning till om screeningen bör ske i samverkan med annan lämplig aktör. Utredningen har inte identifierat någon annan aktör än barnhälsovården som bör vara direkt delaktig i arbetet med att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket. För att nå så många barn som möjligt är det dock angeläget att nyttja och utveckla de samverkansformer som redan finns, till exempel familjecentraler. Utredningen bedömer vidare att de utökade hembesöksprogrammen, som ofta sker i samverkan mellan barnhälsovården och socialtjänsten, kan vara ett effektivt sätt att nå barn i utanförskapsområden som inte självklart hörsammar kallelser från barnhälsovården (se vidare avsnitt 4.5.2).

Utredningen vill vidare framhålla att den föreslagna lagen inte innebär att barnhälsovården ska få ett övergripande ansvar för att följa upp små barn färdigheter i svenska språket. Utredningen menar att förskolan är en central aktör för att följa upp och identifiera barnens behov av och form av fortsatt stöd i svenska språket. Utredningen bedömer därför att den fortsatta uppföljningen av barnens färdigheter i svenska språket i första hand bör ske inom ramen för förskolans verksamhet (se vidare avsnitt 4.5.4).

[62] Förordning (2025:74) om statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården.

Förslaget medför inget förändrat tillsynsansvar för Inspektionen för vård och omsorg (IVO)

Utredningens förslag innebär att ett nytt ansvarsmoment tillförs den barnhälsovård som regionen ansvarar för. Som framgår av föregående avsnitt bedömer utredningen att uppdraget att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket i grunden inte skiljer sig från delar av det arbete som redan bedrivs inom barnhälsovården. Eftersom uppgiften ska utföras inom barnhälsovården kommer den att utföras inom en verksamhet som omfattas av IVO:s tillsyn.

Förslaget medför ingen förändring av IVO:s formella tillsynsansvar. Det innebär samtidigt att ytterligare moment kan bli föremål för myndighetens tillsyn, exempelvis vid granskning av vårdgivarens organisation, kompetensförsörjning och dokumentation.

4.3.2 Vad innebär identifieringen i praktiken?

När det gäller flerspråkiga barns språkutveckling visar forskning att det är viktigt att beakta både modersmålet och majoritetsspråket vid språkscreeningen, för att få en korrekt bedömning av barnets språkutveckling. Företrädare för barnhälsovården, forskare och berörda myndigheter lyfter i dialog med utredningen fram att en god grund i modersmålet också gör det enklare att lära sig svenska. De menar därför att en tidig bedömning av barnets färdigheter i svenska språket kan vara missvisande vad gäller den långsiktiga språkutvecklingen. Vidare menar företrädare för barnhälsovården att ett test av barnets språkkunskaper vid ett enskilt tillfälle enbart riskerar att fånga ett tvärsnitt i en inlärningsprocess. För att tidigt identifiera barn som är i behov av stöd i svenska språket framhåller de att det i stället är viktigt att kartlägga i vilken utsträckning barnet exponeras för svenska språket i sin närmiljö och huruvida barnet får den språkliga stimulans som behövs.

Utredningen menar att en grundläggande bedömning av barnets färdigheter i svenska språket bör ske i samband med den språkscreening som genomförs vid 2,5 eller 3 års ålder, samt vid den uppföljande screening som vissa regioner gör när barnet är 4 år. Mot bakgrund av att det är svårt att bedöma språkförmågan hos små barn,

och särskilt hos barn som är flerspråkiga, anser dock utredningen att det inte bör införas några regelrätta språktest med fastställda tröskelvärden.[63] I stället bör det ske en grundläggande bedömning av barnets färdigheter i svenska språket. Det kan till exempel handla om att bedöma om barnet överhuvudtaget uppfattar svenska. Den grundläggande bedömningen av barnets färdigheter i svenska språket bör integreras i de metoder och arbetssätt som barnhälsovården använder sig av i dag.

Det kan finnas barn som uppvisar begränsade färdigheter i svenska språket men som befinner sig i en miljö där de i hög utsträckning exponeras för svenska, till exempel genom att de går förskola eller bor i ett bostadsområde där majoriteten är svenskfödda. Andra barn kan ha mycket begränsad tillgång till svenska språket i sin omgivande närmiljö. Bedömningen av barnets färdigheter i svenska språket bör därför kompletteras med en kartläggning av barnets språkliga miljö och i vilken utsträckning barnet exponeras för svenska språket.

Sammanfattningsvis menar utredningen alltså att identifieringen av vilka barn som är i behov av stöd bör grundas på en samlad bedömning av barnets färdigheter i svenska språket och barnets språkliga miljö och exponering för svenska språket. Barnets språkliga miljö och graden av exponering för svenska utgör centrala utgångspunkter eftersom dessa i hög grad påverkar barnets möjligheter att utveckla sina färdigheter i svenska. Det går dock inte att bortse från barnets färdigheter i svenska språket, särskilt i de fall barnen börjar närma sig skolåldern. Det är därför av vikt att iakttagelser av barnets färdigheter i svenska språket finns med i den samlade bedömningen.

Begreppet screening bör inte användas

I utredningsdirektivet anges att ett system för obligatorisk screening av små barns kunskaper i svenska språket ska föreslås. Utredningen anser dock att det inte är lämpligt att använda begreppet screening i den föreslagna lagen.

[63] Med tröskelvärden avses i detta sammanhang att barnets förväntas uppnå en viss poäng eller nivå för att bedömas ha tillräckliga kunskaper i svenska språket.

Som framgår av föregående avsnitt innebär identifieringen av barn i behov av stöd en samlad bedömning av barnets färdigheter i svenska språket, barnets språkliga miljö samt dess exponering för svenska. Bedömningen syftar till att avgöra om barnet är i behov av stöd, och är inte knuten till några standardiserade test eller fastställda tröskelvärden. En sådan ordning skiljer sig från vad som normalt avses med screening. I Socialstyrelsens rapport om nationella screeningprogram definieras screening som ”en systematisk undersökning av en population för att identifiera personer som har ett visst tillstånd eller en viss sjukdom, eller som löper en ökad risk att få tillståndet eller sjukdomen. Syftet är att upptäcka en sjukdom eller ett tillstånd som kan få allvarliga eller omfattande konsekvenser för både den enskilda individen och samhället i form av för tidig död, svår skada eller funktionsnedsättning”.[64] Begreppet screening riskerar därför att vara missvisande om det används i den föreslagna lagen.

Begreppet screening används dessutom redan inom barnhälsovården för att identifiera barn vars tal- och språkutveckling inte har kommit i gång som förväntat. Det gör att det skulle vara mindre lämpligt att använda begreppet även i detta sammanhang.

Identifieringen av barn i behov av stöd är förenlig med 2 kap. 6 § regeringsformen

Förslaget om hur identifieringen av barn i behov av stöd ska gå till har beaktats i förhållande till 2 kap. 6 § regeringsformen. Åtgärden är frivillig för enskilda och innebär inte något sådant påtvingat kroppsligt ingrepp som avses i bestämmelsen. Förslaget bedöms därför vara förenligt med 2 kap. 6 § regeringsformen.

[64] Socialstyrelsen (2019) *Nationella screeningprogram. Modell för bedömning, införande och uppföljning*.

4.3.3 Befintlig kompetens inom barnhälsovården kan nyttjas vid identifieringen

Förslag

Identifieringen ska utföras av personal vid barnhälsovården med relevant kompetens och ska dokumenteras i barnets journal.

Skälen för förslaget

Språkundersökningarna och språkscreeningen inom barnhälsovården genomförs i dag av barnhälsovårdssjuksköterskor. De metoder som används för att bedöma barns tal- och språkutveckling varierar mellan olika åldrar, men innebär bl.a. att sjuksköterskan ger barnet instruktioner där det ska peka på bilder eller benämna olika saker. Barnhälsovårdssjuksköterskorna har ingen formell pedagogisk kompetens, men deras arbete innehåller en viktig pedagogisk dimension eftersom de bl.a. ger information och råd, föräldrastöd samt individuellt anpassad vägledning för att främja barns hälsa och utveckling.

Barnhälsovården har i sina kontakter med utredningen framhållit att det inte finns någon formell pedagogisk kompetens inom verksamheten, utan enbart specialistkompetens inom hälso- och sjukvård. Utredningen menar dock att behovet av pedagogisk kompetens påverkas av hur språkbedömningen ska gå till och på vilken detaljeringsnivå den förväntas vara. Om barnet helt saknar färdigheter i svenska språket, och inte heller exponeras för svenska, framgår det ofta redan i dag vid 2,5- eller 3-årsbesöket.

Utredningen bedömer därför att barnhälsovårdssjuksköterskorna, genom utbildning och erfarenhet, har sådana kunskaper och färdigheter att de i samband med bedömningen av barnets tal- och språkutveckling även kan göra en grundläggande bedömning av barnets färdigheter i svenska språket. Utredningen bedömer därför inte att det behöver tillföras någon helt ny kompetens för att identifiera de barn som har behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Om barnet har stora svårigheter med tal- och språkutveckling kan de hänvisas till en logoped för vidare bedömning. Även logopeder som är kopplade till barnhälsovården bedöms ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för att kunna göra en grundläggande bedömning av barnets färdigheter i svenska språket.

Utredningen menar dock att det finns behov av vissa kompetensutvecklingsinsatser till befintlig personal, bl.a. för att öka kunskapen om den nya lagen och hur barnets exponering för svenska språket och tillgången till språklig stimulans kan kartläggas på ett systematiskt sätt. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att det behöver tas fram ett nationellt stöd, som kan främja en likvärdig och kvalitativ tillämpning i hela landet. Ett sådant stöd kan exempelvis bestå av vägledande material och andra kunskapsstöd för berörd personal, se vidare avsnitt 4.5.1.

Den föreslagna regleringen syftar till att tydliggöra vem som ska utföra uppgiften, men inte till att närmare reglera vilka metoder som ska användas. Kravet på relevant kompetens innebär att uppgiften ska kunna utföras på ett tillförlitligt sätt. Den som bedriver verksamheten ansvarar för att det finns personal med sådan kompetens.

Dokumentation av åtgärderna ska ske i enlighet med gällande bestämmelser om journalföring i hälso- och sjukvården. Några ytterligare krav på dokumentationens innehåll eller form föreslås inte. Bedömningen är att det befintliga regelverket ger ett tillräckligt stöd för att säkerställa en ändamålsenlig dokumentation av åtgärderna. Något behov av att införa särskilda dokumentationskrav har därför inte identifierats.

4.3.4 Regionen ska informera kommunen om barnets behov av stöd och lämna uppgifter som behövs i kommunens verksamhet

Förslag

Regionen ska informera den kommun där barnet är folkbokfört om att barnet har ett behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Regionen ska lämna uppgift till den kommun där barnet är folkbokfört, om uppgiften behövs i kommunens verksamhet. En uppgift ska inte lämnas ut om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Skälen för förslaget

Regionens informationsskyldighet

I den föreslagna lagen föreslås en informationsskyldighet som innebär att regionen ska informera den kommun där ett barn är folkbokfört om att ett barn har behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket.

Syftet med informationsskyldigheten är att skapa förutsättningar för en effektiv och ändamålsenlig samverkan mellan regioner och kommuner, samt att kommunen ska kunna erbjuda stöd för att ett barn ska kunna utveckla sina färdigheter i svenska språket i ett så tidigt skede som möjligt.

Informationsskyldigheten är inte avsedd att vara generell utan aktualiseras först när regionen, efter bedömning av barnets utveckling i svenska språket, anser att barnet har behov av stöd. Av detta följer att någon skyldighet att lämna uppgifter inte föreligger i andra fall. Informationen ska lämnas så snart ett behov har konstaterats och då till en lämplig förvaltningsorganisation i kommunen, exempelvis utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen eller den del som hanterar kommunens uppsökande

verksamhet, som enligt skollagen bl.a. har i uppdrag att informera om förskolans syfte och barnets rätt till förskola.

Regionens uppgiftsskyldighet

Av 6 § i den föreslagna lagen följer att en region ska lämna uppgifter till kommunen om ett barn vars behov av stöd har identifierats enligt 4 §, om uppgiften behövs i kommunens verksamhet. Detta ska ske på regionens initiativ.

Barnhälsovården behandlar uppgifter som är känsliga från integritetssynpunkt och som kan omfattas av stark sekretess till skydd för enskildas personliga förhållanden. Den föreslagna uppgiftsskyldigheten är inte avsedd att möjliggöra ett generellt eller rutinmässigt överförande av uppgifter utan avser endast en avgränsad kategori uppgifter och är begränsad till situationer där kommunen har ett faktiskt behov av uppgifterna för att kunna tillgodose ett barns behov av stöd. Syftet med bestämmelsen är alltså att säkerställa att kommunen får det underlag som behövs för att kunna ta tillvara, genomföra och följa upp de behov av stöd som har identifierats inom barnhälsovårdens verksamhet.

De uppgifter som kan komma i fråga för utlämnande är därför typiskt sett av mer begränsad karaktär än många av de integritetskänsliga uppgifter som i övrigt behandlas inom barnhälsovården. Det kan exempelvis handla om uppgifter som beskriver barnets exponeringsgrad för det svenska språket, den språkliga miljön eller barnets förmåga att uppfatta och tala svenska.

Vilka delar av kommunens verksamhet som berörs kan variera mellan olika kommuner, bl.a. beroende på hur ansvaret för att tillgodose barns behov av stöd är organiserat i kommunen. Någon närmare avgränsning av berörda verksamheter görs därför inte i den föreslagna bestämmelsen.

Uppgiftsskyldigheten gäller även i förhållande till uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt, om inte undantaget i bestämmelsens andra stycke är tillämpligt. Av undantaget följer att regionen inte ska lämna ut en uppgift till kommunen om uppgiften omfattas av sekretess eller tystnadsplikt och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Utredningen bedömer att det bör finnas utrymme att i det enskilda fallet göra undantag från uppgiftsskyldigheten i fråga om uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt. Samtidigt är det angeläget att den föreslagna uppgiftsskyldigheten får ett reellt genomslag. Ett undantag som ges en alltför vid räckvidd riskerar att motverka syftet med regleringen och leda till en mindre enhetlig tillämpning. Mot denna bakgrund bör det krävas att övervägande skäl talar för att skyddsintresset ska ges företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut för att undantag ska få göras. Rekvisitet övervägande skäl tydliggör att undantaget förutsätter att skyddsintresset vid en samlad bedömning väger tyngre än intresset av att uppgifterna lämnas ut.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten har utformats efter en generell avvägning mellan behovet av informationsbyte och det intresse som bär upp sekretess- och tystnadspliktsregleringen. En sådan reglering kan emellertid inte fullt ut beakta alla situationer som kan uppkomma i praktiken. I vissa fall kan omständigheterna vara sådana att ett utlämnande skulle framstå som mindre väl förenligt med de skyddsintressen som den aktuella sekretess- eller tystnadspliktsbestämmelsen ska värna. Det bör därför finnas möjlighet att i det enskilda fallet bedöma om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Vid utformningen av regleringen har barnets bästa beaktats. Att barnets bästa ska beaktas inom ramen för intresseavvägningen innebär inte att en ny bedömning av regleringens lämplighet ska göras i varje enskilt fall. Hänvisningen klargör att omständigheter som rör det aktuella barnet kan beaktas i den individuella bedömningen.

Behandling av personuppgifter

Den behandling av personuppgifter som sker med anledning av att regionen lämnar uppgifter till kommunen ska ske i enlighet med dataskyddsförordningen samt kompletterande nationell dataskyddslagstiftning.[65] Bestämmelserna i den föreslagna lagen innebär

[65] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter.

inte någon utvidgad rätt att behandla personuppgifter utöver vad som följer av dessa regelverk. Regioner och kommuner ska säkerställa att behandlingen av personuppgifter är nödvändig, proportionerlig och förenlig med de krav som gäller för respektive verksamhet.

Vid regionens behandling av uppgifter gäller patientdatalagens (2008:355) bestämmelser vad gäller dokumentation, åtkomst, säkerhet och behandling av personuppgifter inom hälso- och sjukvården. När uppgifter lämnas till kommunen och behandlas där gäller i stället de bestämmelser som är tillämpliga i den kommunala verksamheten.

4.4 Vårdnadshavaren åläggs inga sanktionerade skyldigheter enligt den föreslagna lagen

Bedömning

Det ska inte införas några skyldigheter eller sanktioner för vårdnadshavare till barn som omfattas av den föreslagna lagen.

Barnhälsovården bör följa upp om ett barn uteblir från besök där identifiering av barnets behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket ska ske. Kontakt ska då tas med barnets vårdnadshavare för att ta reda på orsaken. Frågan om regionernas verksamhetsansvar regleras i hälso- och sjukvårdslagen, varför det saknas skäl för ytterligare reglering i lagen.

Skälen för bedömningen

Lagens obligatorium riktar sig enbart till regionerna

Utredningen har bedömt att obligatoriet att identifiera barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket bör införas genom att detta åläggs regionerna och att ansvaret därmed ska ligga på vårdgivaren. Att införa ett obligatorium eller ett krav på exempelvis inställelse till besök på barnavårdscentralen som riktar sig till vårdnadshavaren anser utredningen inte vara lämpligt. Ett obligatorium med eller utan

sanktion skiljer sig från nuvarande reglering inom hälso- och sjukvårdens område särskilt genom att det kan innebära att skyldigheter riktas direkt mot enskilda i stället för att som i dag huvudsakligen avse vårdgivarens ansvar. Det finns regleringar som innehåller sanktionerade skyldigheter för enskilda, exempelvis i smittskyddslagen (2004:168). Smittskyddslagens syfte är vitt och har sin grund i att skydda befolkningen mot spridning av smittsamma sjukdomar som inte innebär endast ett ringa hot mot människors hälsa. Nu föreslagen reglering är inte av den karaktären.

Ett obligatorium som riktar sig till både vårdgivare och vårdnadshavare skulle dessutom kunna skapa oklarheter om vem som faktiskt bär det primära ansvaret för genomförandet vid tillämpningen av den föreslagna lagen. Vid bedömningen av om skyldigheterna har fullgjorts finns det därför en risk att brister i vårdgivarens åtaganden i praktiken kommer att hänföras till vårdnadshavaren, exempelvis i tillsyns- eller uppföljningssituationer.

Vidare har företrädare för barnhälsovården lyft vikten av vårdnadshavares förtroende för barnhälsovårdens verksamhet, vilket bygger på frivillig medverkan. Företrädare menar att ett försämrat förtroende skulle kunna påverka vårdnadshavares vilja att nyttja andra delar av barnhälsovårdens verksamhet negativt, exempelvis täckningen i det svenska barnvaccinationsprogrammet.

Mot denna bakgrund bör vårdnadshavare inte åläggas några sanktionerade skyldigheter enligt den föreslagna lagen. Utredningen har dock övervägt olika alternativ avseende skyldigheter för vårdnadshavare, vilka redovisas nedan.

Föreläggande förenat med vite?

Utredningen har övervägt att lämna förslag som innebär att vårdnadshavare ska kunna föreläggas att fullgöra sina skyldigheter och att föreläggandet ska kunna förenas med vite, motsvarande den reglering som finns i skollagen vad gäller vårdnadshavarens ansvar för att barn fullgör sin skolplikt. Det finns dock flera omständigheter som talar emot ett sådant förslag. Ett vitesinstitut skulle kunna innebära en ökad administrativ börda för regionen och medföra en ökad belastning på de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eftersom vitesföreläggande inte är särskilt vanligt

förekommande inom sjukvården finns det antagligen inte någon upparbetad kompetens på området. Vidare handlar det om en förhållandevis kort tidsperiod som ett barn omfattas av den föreslagna lagen, vilket innebär att ett barn redan kan ha påbörjat sin skolgång, och därmed har tillgång till elevhälsan vid tidpunkten för prövning av ett sådant föreläggande eller när avgörande från domstol ges. Enligt utredningen finns det därför inte tillräckliga skäl att föreslå en sådan typ av reglering.

En reglering med tvingande inslag utan sanktion?

Ett annat alternativ som utredningen har övervägt är en bestämmelse som ålägger vårdnadshavare en skyldighet men utan att förena den med en sanktion. Det är dock tveksamt vilken effekt en sådan bestämmelse skulle ha när det gäller att uppnå syftet med den föreslagna lagen.

Vårdnadshavare har redan i dag ett ansvar enligt föräldrabalken att tillgodose ett barns behov av omvårdnad, trygghet och god fostran. En vårdnadshavare ska även bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning. Inom ramen för detta ansvar bör vårdnadshavare se till att barn som har behov av att utveckla sina färdigheter i svenska språket ges förutsättningar för det. Att reglera en skyldighet som riktar sig till vårdnadshavare är ett ingripande i vårdnadshavarens ansvar, antingen genom att det införs en dubbelreglering utan självständig betydelse eller genom att ansvaret i praktiken skärps. Enligt utredningen kan lagens syfte uppnås med mindre ingripande åtgärder. En lagstadgad skyldighet framstår därmed som mer långtgående än nödvändigt.

Om en vårdnadshavare inte kommer med sitt barn på avtalade tider hos barnhälsovården ska det enligt Rikshandboken följas upp genom att barnhälsovården tar kontakt med barnets vårdnadshavare. Uteblivna besök kan i vissa fall vara ett uttryck för omsorgssvikt. Vidare framgår av Rikshandboken att om barnet inte tas med till hälsobesök på barnhälsovården, trots påminnelser, och utan förklarliga skäl samt att det finns en oro för att barnet far illa eller riskerar att fara illa har barnhälsovården en skyldighet att anmäla oro till socialtjänsten.[66] Det finns redan i dag ett system för att hantera

[66] 19 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400)

situationer där barn inte får nödvändig omsorg. Sammantaget bedömer utredningen att det inte finns skäl att reglera en skyldighet riktad mot vårdnadshavare.

Bör vårdnadshavares barnbidrag dras in?

Utredningen har undersökt om det finns förutsättningar att föreslå ett obligatorium som åläggs vårdnadshavare förenat med en sanktion om att vårdnadshavarens barnbidrag ska kunna dras in om vårdnadshavaren inte fullgör sitt ansvar enligt lagen. Ett sådant förslag skulle påminna om delar av Danmarks system med obligatorisk språkbedömning och språkstimulering som beskrivs i närmare i avsnitt 3.5. Om ett barn i Danmark bedöms vara i behov av att delta i ett språkstimuleringsprogram och detta inte tillgodoses av barnets vårdnadshavare kan barnbidraget dras in.

Förutsättningarna i Sverige skiljer sig emellertid i väsentliga avseenden från de danska. Det danska barnbidraget är behovsprövat, vilket innebär att det görs en bedömning av om en vårdnadshavare har rätt till barnbidrag och till vilket belopp. I Sverige är barnbidraget generellt och betalas ut till vårdnadshavare, förutsatt att barnet är bosatt i landet. Mot denna bakgrund framstår det inte som förenligt med den svenska utformningen av barnbidraget att införa en ordning där barnbidraget kan dras in som sanktion. Det framstår även som problematiskt ur ett barnrättsperspektiv eftersom en sådan sanktion i första hand träffar barnet och inte vårdnadshavaren.

4.5 Övriga förslag och bedömningar

4.5.1 Stöd till verksamheter som ska identifiera barn i behov av stöd

Bedömning

Regeringen bör ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en metod för att stödja barnhälsovården i deras arbete med att identifiera barn som är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Regeringen bör även ge Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram stödmaterial och kompetensutvecklingsinsatser som riktar sig till barnhälsovården.

Inom ramen för uppdraget bör Socialstyrelsen vid behov samverka med Skolverket.

Skälen för bedömningen

I utredningens uppdrag ingår att analysera och lämna förslag på vilket stöd barnhälsovården behöver med anledning av de förslag som lämnas. Utredningen har tidigare konstaterat att det inte bör införas några regelrätta test av barnets färdigheter i svenska språket, utan att en grundläggande bedömning av barnets färdigheter bör integreras i den uppföljning av barnets språkutveckling som redan i dag sker inom barnhälsovården. Identifieringen av vilka barn som är i behov av stöd bör vidare grundas på en samlad bedömning av barnets färdigheter i svenska språket och barnets språkliga miljö och exponering för svenska språket.

En metod för att stödja barnhälsovården i arbetet med att identifiera barnen

I dag genomför barnhälsovården en språkscreening av alla barn som besöker barnhälsovården vid 2,5 eller 3 års ålder, med fokus på att identifiera barn som inte har kommit i gång med sin tal- och språkutveckling som förväntat. Rikshandboken rekommenderar två strukturerade och vetenskapligt utvärderade metoder för denna språkscreening, där den ena är utvecklad inom Västra Götalandsregionen och den andra inom Region Uppsala. Metoden som används i Uppsala är hittills den enda screeningmetod som har validerats för flerspråkiga barn. Forskning om metoden visar att en korrekt bedömning av språkutvecklingen bäst görs genom att beakta båda barnets språk, en slutsats som även stöds av internationell forskning.[67] Inom ramen för arbetet med det nationella hälsoprogrammet för barn och unga granskar man de metoder som

[67] Språkundersökning av flerspråkiga barn - Rikshandboken i barnhälsovård (hämtad 2026-08-19).

används i barnhälsovårdens utvecklingsuppföljning, bl.a. de som berör barns språk- och kommunikationsutveckling. Resultaten förväntas presenteras i början av hösten 2026.

När det gäller metoder för att följa upp små barns färdigheter i svenska språket, hos barn som har ett annat modersmål än svenska, saknas det dock evidensbaserade metoder.

För att stödja verksamheterna och nå en likvärdighet i landet föreslår utredningen att Socialstyrelsen får i uppdrag att ta fram en metod för hur barnhälsovården kan arbeta med att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket. Metoden bör utformas med utgångspunkt från de arbetssätt som barnhälsovården i dag använder vid screening och uppföljning av barns språkutveckling. Vid utformningen bör även relevanta kunskapsunderlag samt nationella och internationella erfarenheter, till exempel från Danmark, beaktas.

Metoden bör ge vägledning för hur identifieringen av barn i behov av stöd kan ske på ett systematiskt sätt inom ramen för den befintliga verksamheten. Vid utformningen av metoden bör Socialstyrelsen särskilt beakta faktorer som kan ha betydelse för barnets möjligheter att utveckla svenska språket, som barnets språkliga förmåga och exponering för språket.

Utredningen bedömer även att det kan finnas behov av att ta fram kompletterande stödmaterial kopplat till metoden, som till exempel manualer/metodhandböcker eller informationsmaterial riktade till verksamheter och föräldrar.

Inom ramen för förskolans verksamhet arbetar man också med att följa upp barnens språkutveckling. Skolverket har tagit fram ett stödmaterial till förskolorna, som bl.a. ska kunna användas för att upptäcka om ett barn behöver mer stimulans eller stöd för att utveckla det svenska språket. Utredningen föreslår därför att Socialstyrelsen bör samverka med Skolverket i uppdraget.

Kompetenshöjande insatser till personal inom barnhälsovården

Arbetet med screening av barns språkutveckling genomförs i dag huvudsakligen av barnhälsovårdssjuksköterskor. Som konstaterats i avsnitt 4.3.3 bedömer utredningen att de redan besitter tillräckliga kunskaper och färdigheter för att göra en grundläggande bedömning

av barnets färdigheter i svenska språket. Detta innebär att någon helt ny kompetens inte behöver tillföras till barnhälsovården. Det finns dock behov av att bl.a. öka personalens kunskap om den nu föreslagna lagen och hur de kan stödja flerspråkiga barns utveckling i svenska samt om den metod som Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att fram. Utredningen föreslår därför att Socialstyrelsen även får i uppdrag att ta fram kompetenshöjande insatser som riktar sig till personal inom barnhälsovården.

Överväganden om kompletterande reglering

Utredningen har övervägt om lagen bör kompletteras med förordningsbestämmelser som närmare reglerar hur identifieringen av barn med behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket ska utföras. Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att ta fram den metod och de kompetenshöjande insatser som beskrivs i föregående avsnitt. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att behovet av ytterligare reglering på förordningsnivå är begränsat och att det inte finns behov av förordningsbestämmelser som materiellt kompletterar lagen.

Utredningen har även övervägt om lagen bör innehålla ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela verkställighetsföreskrifter. Enligt regeringsformen får regeringen meddela sådana föreskrifter utan särskilt stöd i lag. Ett särskilt bemyndigande skulle därför endast vara av upplysande karaktär. Utredningen föreslår mot denna bakgrund inte något sådant bemyndigande.

4.5.2 De utökade hembesöksprogrammen bör utvecklas för att i större utsträckning nå den föreslagna lagens målgrupp

Bedömning

Regeringen bör se över förordningen om statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården, i syfte att förtydliga att hembesöken ska

omfatta en bedömning av färdigheter i svenska språket av barn i åldersgruppen 2,5–5 år.

Skälen för bedömningen

Barnhälsovården når nästan alla barn under det första levnadsåret. När det gäller äldre barn, i åldersgruppen 2,5–3 respektive 4 år, finns det ingen samlad nationell uppföljning av i vilken utsträckning barnen kallas till besök inom barnhälsovården och i vad mån de faktiskt besöker BVC. Den information som finns tyder dock på att andelen som deltar vid besöken minskar med stigande ålder.

Många kommuner och regioner arbetar i dag med utökade hembesöksprogram. Hembesöksprogrammen ska öka samhällets kontaktyta till barn och deras vårdnadshavare i områden med socioekonomiska utmaningar. Regeringen stödjer arbetet med utökade hembesöksprogram genom ett statsbidrag som regleras genom förordningen (2025:74) om statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården. Förordningen innebär att kommuner och regioner kan få ekonomiskt stöd för att genomföra utökade hembesöksprogram för att bl.a. främja barns utveckling i det svenska språket. Hembesöksprogrammen ska genomföras utöver barnhälsovårdens ordinarie verksamhet och i områden där utanförskapet är stort, samt prioritera barn som utifrån kända riskfaktorer löper en ökad risk att utvecklas ogynnsamt. Enligt förordningen ska hembesöken genomföras av minst två personer, varav en sjuksköterska från barnhälsovården och en person från socialtjänstens verksamhet.

Statsbidraget får användas för barn i åldrarna 0–5 år. En uppföljning av hur statsbidraget har använts under 2025 visar att nästan alla regioner och kommuner erbjuder utökade hembesök under barnets första år och 80 procent även under barnets andra år. Ju äldre barnet är, desto färre kommuner och regioner erbjuder utökade hembesök. När barnet är 3 år och 4 år, det vill säga den ålder då det vanligtvis sker en screening av barns språkutveckling, är det bara tre av de sexton regionerna som har mottagit statsbidraget som erbjuder utökade hembesök. Endast fyra av de sexton regionerna ser att ett resultat av de utökade hembesöksprogrammen är att

barnhälsovården och socialtjänsten har större möjligheter att följa barns språkutveckling.[68]

Utredningen bedömer att de uppsökande hembesöken är ett effektivt sätt att nå barn med annat modersmål än svenska som inte hörsammar kallelser från barnhälsovården. Utredningen menar dock att hembesöken i större utsträckning skulle kunna inriktas mot barn i åldern 2,5–5 år, det vill säga den ålder då barnhälsovårdens besök har fokus på att följa upp barnens språkutveckling. Utredningen bedömer därför att det finns skäl att se över förordningen, för att förtydliga att hembesöken ska omfatta en bedömning av färdigheter i svenska språket av barn i åldersgruppen 2,5–5 år. Socialstyrelsen bör lämpligen ges i uppdrag att ta fram förslag på förordningsändringar.

4.5.3 Barnhälsovårdens stöd till vårdnadshavare och deras barn för att stimulera utvecklingen av kunskaper i svenska språket

Bedömning

Regionen bör via barnhälsovården främja och stödja barnets språkutveckling i svenska genom att erbjuda vissa föräldraskapsstödjande insatser och informera föräldrar om vikten av att regelbundet vistas på förskola. Eftersom det redan finns lagstöd för detta i befintlig lagstiftning, bl.a. förvaltningslagen, finns det dock inte skäl till ytterligare reglering i den nu föreslagna lagen.

Regeringen bör ge Socialstyrelsen och Skolverket i uppdrag att uppdatera befintligt informationsmaterial för att informera föräldrar om förskolan och andra insatser som kan erbjudas av kommunen.

[68] Socialstyrelsen (2026) *Statsbidrag till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården. Redovisning av hur mottagarna har använt 2025 års statsbidrag (S2025/01684)*.

Skälen för bedömningen

I utredningens uppdrag ingår att analysera och lämna förslag på vilket stöd som vårdnadshavare och deras barn kan erbjudas om barnet vid ett språkscreeningstillfälle uppvisar bristande kunskaper i svenska språket. Den föreslagna lagen innebär att regionen får ett nytt åläggande att identifiera vilka barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Det är dock kommunerna som har det huvudsakliga ansvaret för att främja barns språkutveckling, främst genom förskola, skola, öppen förskola och biblioteken.

Även om kommunerna har huvudansvaret för språkfrämjande insatser till barn i förskoleåldern bör även personal inom barnhälsovården bidra till barnets språkutveckling i svenska genom olika föräldraskapsstödjande insatser. Barnhälsovården arbetar redan i dag med detta och i Rikshandboken finns bl.a. rekommendationer om insatser som berör stöd till föräldrar med flerspråkiga barn. Det kan till exempel handla om att samtala med föräldrar om hur man främjar en flerspråkig språkutveckling, eller hur man som förälder kan stimulera barnets svenskinlärning till exempel genom lek eller genom att läsa en bok. Vikten av att barnet regelbundet vistas på förskola betonas också, för att barnet ska kunna utveckla goda kunskaper i det svenska språket inför skolstart.

Ett utökat uppdrag att identifiera barn i behov av stöd i svenska språket kommer att innebära att barnhälsovården i större utsträckning än i dag behöver arbeta med olika föräldraskapsstödjande insatser, som information och vägledning till vårdnadshavare i samband med besök. Förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser om service i 6 § gäller även i denna verksamhet och innebär att enskilda ska få den hjälp som behövs för att kunna tillvarata sina intressen. Mot denna bakgrund bedömer utredningen att det inte finns behov av att ytterligare reglera dessa frågor i den föreslagna lagen.

Genom lagen införs dock en informationsskyldighet som innebär att regionen ska informera den kommun där barnet är folkbokfört om barnets behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Med anledning av detta bedömer utredningen att det finns skäl även för barnhälsovården att mer systematiskt informera vårdnadshavarna om förskolan och andra insatser som kommunen

kan erbjuda. Skolverket har tagit fram en folder som personal inom barnhälsovården kan använda sig av när de hänvisar vårdnadshavare till förskolans verksamhet. Den vänder sig till yrkesverksamma som möter barn och vårdnadshavare i sin profession, till exempel sjuksköterskor inom barnhälsovården och socialsekreterare. Foldern berättar bl.a. varför förskola är viktig för barns utveckling och lärande. Den ger också tips på fakta och goda argument att använda i kontakten med vårdnadshavarna. Utredningen bedömer att regeringen bör ge Socialstyrelsen och Skolverket i uppdrag att gemensamt uppdatera befintligt informationsmaterial för att informera föräldrar om förskolan och andra insatser som kan erbjudas av kommunen.

4.5.4 Förskolan är en central aktör i det språkstödjande arbetet

Bedömning

Förskolan är en central aktör i det språkstödjande arbetet och bör därför fortsatt ha en central roll i uppföljning och utveckling av barnets färdigheter i svenska språket.

För att förskolans verksamhet ska kunna erbjuda språkstödjande insatser av en hög och likvärdig kvalitet bör förslagen i betänkandet Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37) beaktas i den fortsatta beredningen av förslagen som presenteras i denna utredning.

Skälen för bedömningen

Förskolan bör följa upp barnets färdigheter i svenska språket

Enligt förskolans läroplan ska förskolan lägga stor vikt vid att stimulera barnets språkutveckling i det svenska språket, genom att uppmuntra och ta tillvara deras nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt. I läroplanen ingår mål om språk och språkutveckling, som bl.a. innebär att barn ska få utveckla ett

nyanserat talspråk och ordförråd samt en förmåga att kommunicera med andra i olika sammanhang.

I förskoleklass sker i dag en kartläggning av elevernas kunskaper i svenska, för kunna identifiera elever som riskerar att inte uppnå de kriterier för bedömning som ska uppfyllas senare under elevens skolgång. När det gäller mindre barn har Skolverket haft i uppdrag att ta fram ett stöd till förskolorna, för hur de kan följa upp barns språkutveckling i enlighet med förskolans läroplan. Stödmaterialet ska också kunna användas för att upptäcka om ett barn behöver mer stimulans eller stöd för att utveckla det svenska språket och vara förberett för fortsatt utbildning. Stödmaterialet presenterades i juni 2026.

Även om barnhälsovården föreslås få ett åläggande att identifiera vilka barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket menar utredningen att förskolan är en central aktör för att följa upp och identifiera barnens behov av fortsatt stöd. Utredningen menar därför att den fortsatta uppföljningen och utvecklingen av barnens färdigheter i svenska språket i första hand bör ske inom ramen för förskolans verksamhet.

Förskolan är en central aktör för språkfrämjande insatser, men kvaliteten i verksamheten behöver utvecklas

Forskningen visar tydligt att tidiga insatser och en förskola av god kvalitet har positiva och långsiktiga effekter för barns lärande, utveckling och välbefinnande. Det är särskilt betydelsefullt för barn som inte har svenska som förstaspråk. För dessa är förskolan ofta avgörande för att de ska tillägna sig sådana nödvändiga kunskaper i svenska som är centrala för en framgångsrik skolstart och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Utöver den pedagogiska vinsten har regelbunden närvaro i förskolan även visat sig bidra till att minska skillnader i språklig förmåga mellan barn med svensk respektive utländsk bakgrund.[69]

Utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola konstaterar i sitt betänkande Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37) att förskolan står inför stora utmaningar, särskilt när

[69] SOU 2026:37 s. 361

det gäller likvärdighet. Alla barn möter inte alltid en förskola med tillräckligt god kvalitet. Utredningen lämnar därför förslag på en rad åtgärder som syftar till att förbättra både den allmänna kvaliteten i förskolan och det språkutvecklande stödet i svenska som ges i förskolan. Förslagen, som beskrivs närmare i avsnitt 3.6.1, handlar bl.a. om att införa krav på personalens kunskaper i svenska språket och att tydliggöra i skollagen att förskolan ska lägga särskild vikt vid att alla barn ges förutsättningar att lära sig, utveckla och använda svenska. Utredningen föreslår också att det införs en försöksverksamhet med språkstärkande insatser för vissa barn, med syfte att introducera, pröva och utvärdera språkstärkande insatser i svenska i förskolan.

För att förskolans verksamhet ska kunna erbjuda språkstärkande insatser av en hög och likvärdig kvalitet bör förslagen i SOU 2026:37 beaktas i den fortsatta beredningen av förslagen som presenteras i denna utredning.

4.6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Den föreslagna lagen föreslås träda i kraft den dag regeringen bestämmer.

Bedömning

Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget

Det finns skäl att föreslagen lag ska träda i kraft den dag regeringen bestämmer för att regeringen ska kunna säkerställa att genomförandet blir effektivt. Förslaget förutsätter ett antal förberedande åtgärder. Berörda myndigheter behöver tid för att ta fram en metod som kan stödja barnhälsovården i deras arbete med att identifiera barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska

språket. Det behöver också tas fram kompetensutvecklingsinsatser riktade till barnhälsovården, och personalen behöver ges tid och möjlighet att delta i utbildning. Utredningen bedömer vidare att regioner och enskilda huvudmän behöver tid för andra förberedande insatser, till exempel för att bygga upp rutiner för informationsöverföring i samverkan med kommunerna.

Tidpunkten för ikraftträdandet påverkas även av andra pågående eller nyligen avslutade utredningar, där frågor som berör barns språkutveckling och kunskaper i svenska språket är aktuella, vilket gör att det kan finnas behov av en samordning. I Förutsättningar för en likvärdig och språkutvecklande förskola (SOU 2026:37) sträcker sig förslagen på ikraftträdande från den 1 januari 2029 till den 1 juli 2034. Ikraftträdandet behöver samordnas med andra föreslagna åtgärder inom området.

Ett i lag angivet ikraftträdandedatum framstår därför inte som ändamålsenligt, varför det bör överlåtas åt regeringen att bestämma tidpunkt i den fortsatta beredningen och samordningen av olika utredningsförslag med språkfrågan i centrum.

Lagförslaget bedöms inte påverka etablerade rättsförhållanden på ett sådant sätt att några särskilda övergångsbestämmelser behövs.

4.7 Uppföljning av reformen

Bedömning

En utvärdering av reformen bör genomföras tre till fem år efter att systemet har trätt i kraft. Regeringen bör ge en lämplig myndighet i uppdrag att genomföra utvärderingen.

Reformen bör även följas upp på längre sikt så att de långsiktiga effekterna, till exempel när det gäller barns språkutveckling i svenska, kan bedömas.

Skälen för bedömningen

Den föreslagna lagen innebär att regionerna, inom barnhälsovårdens verksamhet, åläggs en helt ny skyldighet. Även om barnhälsovården

i dag genomför en screening av små barns tal- och språkutveckling sker det ingen systematisk uppföljning av barnens färdigheter i det svenska språket. Detta gör att det är angeläget att följa effekterna av reformen – både på kort och lång sikt.

Utredningen bedömer att en första utvärdering av reformen bör genomföras tre till fem år efter att systemet har trätt i kraft. Regeringen bör ge en lämplig myndighet, förslagsvis Socialstyrelsen eller Vård- och omsorgsanalys, i uppdrag att genomföra utvärderingen.

Utvärderingen bör kartlägga och analysera hur systemet med att identifiera barn i behov av språkstödjande insatser fungerar. Särskild vikt bör läggas vid att kartlägga och analysera om informationsöverföringen till den kommunala verksamheten fungerar väl och uppnår sitt syfte.

Utvärderingen bör också kartlägga om andelen barn som deltar vid BVC:s besök påverkas av reformen. Det gäller särskilt deltagandet i områden där en stor andel av barnen har ett annat modersmål än svenska. Utvärderingen bör även kartlägga eventuella undanträngningseffekter, till exempel om det nya åtagandet påverkar barnhälsovårdens övriga arbete med att följa upp barns språkutveckling.

Utvärderingen bör vidare följa upp de ekonomiska konsekvenserna av reformen, i första hand för regionerna. I dag saknas det kunskap om vilken tidsåtgång som krävs för att identifiera barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket samt hur många barn som behöver extra besök, till exempel för att deras föräldrar ska få ta del av föräldrastödjande insatser. Detta gör att beräkningarna som redovisas i konsekvensanalysen endast är baserade på en uppskattning. Utvärderingen bör också följa upp de ekonomiska konsekvenserna med anledning av den utökade informationsöverföringen.

Utvärderingen av reformens effekter bör redovisas till regeringen senast fem år efter ikraftträdandet. Reformen bör även följas upp på längre sikt så att de långsiktiga effekterna, till exempel när det gäller barns språkutveckling i svenska, kan bedömas.

5 Konsekvenser av förslagen

5.1 Inledning

Det finns barn som inte exponeras för det svenska språket i sin närmiljö och som inte heller går i förskolan eller deltar i andra språkfrämjande insatser som kan bidra till att barnet utvecklar sina kunskaper i svenska. Det är angeläget att samhället tidigare än i dag identifierar dessa barn, så att de får möjlighet att ta del av språkfrämjande insatser innan de börjar skolan.

Genom den föreslagna lagen föreslås regionerna få en skyldighet att inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera de barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket. Barnhälsovården bedöms vara en lämplig aktör eftersom verksamheten träffar nästan alla barn och har ett ansvar för att följa upp barns tal- och språkutveckling. Det gör att barn och föräldrar redan har en etablerad relation till personalen de möter. Inom verksamheten finns också kunskap om huruvida barnet till exempel har en utvecklingsrelaterad funktionsnedsättning som kan påverka barnets färdigheter i svenska språket. Genom att utgå från den befintliga verksamheten inom barnhälsovården, i stället för att bygga upp en helt ny organisation, kan befintlig kompetens tas tillvara samtidigt som kostnaderna begränsas. Utredningen föreslår dock att de utökade hembesöksprogrammen utvecklas, för att barnhälsovården i större utsträckning ska nå barn i områden där utanförskapet är stort och som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket.

Identifieringen av vilka barn som är i behov av stöd föreslås grundas på en samlad bedömning av barnets färdigheter i svenska språket och barnets språkliga miljö och exponering för svenska, och integreras i den uppföljning av barnets språkutveckling som sker inom barnhälsovården. Utredningen har valt att inte använda

begreppet screening, eftersom den identifiering som föreslås inte uppfyller de etablerade kriterierna för begreppet (se avsnitt 4.3.2). Vidare används begreppet screening redan inom barnhälsovården, när det handlar om att identifiera barn som inte har kommit i gång med sin tal- och språkutveckling som förväntat.

Enligt den föreslagna lagen ska regionen informera den kommun där barnet är folkbokfört om att barnet har ett behov av stöd. Förskolan är redan i dag en central aktör i det språkfrämjande arbetet och bör därför fortsatt ha en central roll i uppföljning och utveckling av barnets färdigheter i svenska språket. Samverkan mellan regionernas barnhälsovård och kommunernas förskoleverksamhet kommer att vara central.

5.2 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas (nollalternativet)

Om ingen åtgärd vidtas kommer det även fortsatt att finnas barn som exponeras för det svenska språket i alltför liten utsträckning, men som inte fångas upp av samhället. Det innebär att vissa barn kommer att ha bristande kunskaper i svenska när de börjar i förskoleklass, vilket gör att de har sämre förutsättningar att klara av sin fortsatta skolgång. Detta kan på sikt leda till att deras möjligheter att delta i samhällslivet begränsas, något som de integrationspolitiska målen vill motverka.

5.3 Alternativa lösningar

5.3.1 Ett obligatorium för vårdnadshavare med sanktionerade skyldigheter?

Utredningen har övervägt flera alternativa lösningar när det gäller vårdnadshavarens skyldigheter enligt den föreslagna lagen, och då främst frågan om att koppla sanktioner till vårdnadshavarens skyldigheter att medverka i identifieringen. Dessa överväganden beskrivs kortfattat nedan och mer utförligt i avsnitt 4.4.

Utredningen bedömer att det finns flera skäl till att inte införa ett obligatorium för vårdnadshavare, med eller utan sanktioner. Att införa ett obligatorium som riktar sig till vårdnadshavaren skiljer sig

väsentligt från den reglering som i dag finns på hälso- och sjukvårdens område. Det finns visserligen reglering som innehåller skyldigheter för enskilda, exempelvis i smittskyddslagen (2004:168). Syftet i det fallet är dock att skydda befolkningen mot smittsamma sjukdomar som inte innebär endast ett ringa hot mot människors hälsa. Utredningen bedömer att det inte finns tillräckliga skäl att införa en liknande lagstiftning för att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket.

Utredningen menar också att ett obligatorium som riktar sig till vårdnadshavare skulle riskera att påverka relationen mellan vårdnadshavare och barnhälsovården negativt. Företrädare för barnhälsovården har i dialog med utredningen lyft vikten av vårdnadshavares förtroende för barnhälsovården, som bygger på en frivillig medverkan. De har bl.a. framfört en oro för de konsekvenser som ett obligatorium skulle kunna medföra, till exempel när det gäller vaccinationstäckningen. Även om en lagstadgad skyldighet skulle kunna vara positiv för de barn som har behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket, bedömer utredningen att det finns det en risk för att det skulle kunna ske på bekostnad av andra delar av barnhälsovårdens verksamhet.

Utredningen har vidare övervägt möjligheten att införa sanktioner för vårdnadshavare som underlåtit att delta vid identifieringen av barnets färdigheter i svenska språket. De sanktioner som skulle kunna bli aktuella i det här fallet är föreläggande av vite eller att vårdnadshavarens barnbidrag dras in, som i den danska modellen. Utredningen bedömer dock att ett införande av sanktioner skulle medföra alltför stora praktiska och ekonomiska konsekvenser, bl.a. genom en ökad administrativ börda för regionerna och berörda statliga myndigheter samt en oproportionerlig belastning på de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Ett förslag om att dra in vårdnadshavarens barnbidrag bedöms därutöver inte vara förenligt med hur det svenska barnbidragssystemet är utformat. Vidare bedömer utredningen att ett indraget barnbidrag skulle kunna få negativa konsekvenser, särskilt för barn som befinner sig i socioekonomiskt utsatta situationer.

Utredningen har också övervägt att föreslå en bestämmelse som ålägger vårdnadshavaren vissa skyldigheter, men utan att förena

dessa med sanktioner. Av flera skäl bedöms inte heller detta vara ett lämpligt alternativ. Det handlar bl.a. om att vårdnadshavaren redan har skyldigheter enligt föräldrabalken och att det finns etablerade system för att hantera situationer där barn inte får tillräcklig omsorg, ytterst genom anmälningsskyldigheten till socialtjänsten.

5.3.2 En försöksverksamhet i stället för en permanent reglering?

Utöver alternativa lösningar som rör vårdnadshavarens skyldigheter har utredningen övervägt ett genomförande i form av en försöksverksamhet i vissa regioner, i stället för en permanent reglering. Fördelen med en försöksverksamhet skulle bl.a. vara att regionerna kan följa upp och utvärdera resultatet, vilket skulle kunna underlätta ett permanent införande.

Utredningen bedömer dock att det kan finnas vissa utmaningar förenade med en försöksverksamhet, bl.a. när det gäller att säkerställa ett deltagande från regionerna. Ett begränsat deltagande kan medföra svårigheter att dra några generella slutsatser av resultaten. Uppföljningen kan också försvåras av att en försöksverksamhet kan ge upphov till regionala skillnader, till exempel på grund av olika prioriteringar eller genom att identifieringen av barn i behov av stöd inte sker på ett likartat sätt.

5.3.3 Utredningen har inte utrett möjligheten att någon annan aktör ska genomföra screeningen

I uppdragsbeskrivningen framgår det att utredningen ska analysera och lämna förslag på hur en obligatorisk screening av barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom barnhälsovårdens verksamhet eller vid behov genom samverkan med annan lämplig aktör. Eftersom det anges att det är barnhälsovården som ska vara huvudansvarig för att genomföra screeningen har utredningen inte övervägt några alternativ där någon annan aktör har huvudansvaret. Däremot ska barnhälsovården samverka med kommunerna och då främst förskoleverksamheten som redan i dag har uppgiften att stödja barns språkliga utveckling, även hos flerspråkiga barn.

5.4 Vilka berörs av förslaget?

Utredningens förslag berör regioner, kommuner, statliga myndigheter samt enskilda i form av barn och deras vårdnadshavare. Utöver dem berörs även privata företag som verkar inom barnhälsovården.

5.5 Konsekvenser för regioner

5.5.1 Övergripande ansvar och organisatoriska konsekvenser

Enligt utredningens förslag ska arbetet med att identifiera barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket integreras i den uppföljning av barnets språkutveckling som redan i dag sker inom barnhälsovården. Förslaget innebär därför att utökad tid behöver avsättas vid besöken då det sker en systematisk uppföljning av barnets språkförmåga, det vill säga i första hand när barnet är 2,5 eller 3 respektive 4 år.

Förslaget är begränsat till barn med ett annat modersmål än svenska. Det innebär att extra tid endast behöver avsättas för dessa barn.

I vissa fall kommer det att krävas extra besök för att identifiera barn som är i behov av stöd. Det kan till exempel bero på att det är svårt att bedöma barnets generella språkutveckling, eller att det är komplext att kartlägga barnets språkliga miljö och exponering för svenska språket. Det kan också finnas behov av extra besök för att ge information och föräldrastödjande insatser.

Eftersom screening av barns språkutveckling i dag sker vid alla barnavårdscentraler bedöms förslaget inte få några omfattande organisatoriska konsekvenser. Det kan dock finnas behov av att omfördela resurser mellan olika BVC-enheter. Det gäller särskilt regioner med stora socioekonomiska skillnader mellan olika kommuner och bostadsområden, där det kan finnas behov av att koncentrera resurser till områden med en hög andel barn med utländsk bakgrund.

Regionerna behöver också utveckla sitt samarbete med kommunerna – inte minst med förskolan – för att säkerställa en helhetssyn på barnets språkutveckling.

5.5.2 Hur många barn berörs av förslaget?

Den föreslagna lagen föreslås omfatta barn som är folkbokförda i Sverige, har ett annat modersmål än svenska och som inte har skolplikt enligt skollagen. För att bedöma hur många barn som kommer att beröras av förslaget har utredningen använt befolkningsstatistik från Statistiska centralbyrån (SCB) från den 1 november 2025. Då det saknas information om antalet barn som inte har svenska som modersmål används gruppen barn med utländsk bakgrund som en approximation. Med barn med utländsk bakgrund avses barn som är födda utomlands eller som har två föräldrar som är födda utomlands. Uppgifterna är uppdelade per ålder och födelseland.[70]

Andelen barn med utländsk bakgrund i åldersgruppen 2,5 till 4 år utgör 25,1 procent av alla barn i den givna åldersgruppen, vilket motsvarar knappt 56 000 barn.

Andelen barn med utländsk bakgrund varierar avsevärt mellan regionerna – från 7,7 procent på Gotland till 30,3 procent i Västmanland. Andelen kan även variera inom en region, till exempel mellan stad och landsbygd eller beroende på kommunernas socioekonomiska sammansättning. Detta kan också påverka hur resurserna bör fördelas i regionen. En stor andel av barnen med utländsk bakgrund – drygt 62 procent – bor i de tre storstadsregionerna Stockholm, Skåne eller Västra Götaland. Det innebär att dessa regioner kommer att påverkas mest av utredningens förslag.

5.5.3 Ekonomiska konsekvenser för regionerna

De ekonomiska konsekvenserna för regionerna har beräknats utifrån antagandet att besöken som vanligtvis görs för att bedöma barnets språkutveckling, och som sker vid 2,5–3 respektive 4 års ålder, utökas med en halvtimme för barn med utländsk bakgrund. Kostnaderna baseras på den genomsnittliga lönen för en barnsjuksköterska, inklusive personalomkostnader och overheadkostnader. Enligt SCB:s lönestatistik hade en barnsjuksköterska en genomsnittlig månadslön på 44 500 kronor år

[70] Statistiska centralbyrån, Statistikdatabasen, *Antal personer med utländsk eller svensk bakgrund efter region, ålder och kön, år 2025*.

2025. Med hjälp av prognoser från Konjunkturinstitutet (för timlöner) beräknas kostnaden per timme till 527 kronor år 2027, inklusive personalkostnader och overheadkostnader. Baserat på att 56 000 barn omfattas av förslaget uppskattas regionernas kostnader för de utökade besöken till 14,7 miljoner kronor årligen.

För barn som bedöms ha behov av att utveckla sina färdigheter i svenska språket erbjuds föräldrarna information, vissa föräldrastödjande insatser och ibland ett uppföljande samtal. Beräkningarna bygger på antagandet att cirka 30 procent av barnen med ett annat modersmål än svenska kan ha behov av ytterligare stöd i form av återbesök. Det motsvarar knappt 17 000 barn och tidsbehovet per återbesök uppskattas till cirka en timme. Detta inkluderar även tid för administrativa uppgifter, till exempel informationsöverföring till kommunen när det finns behov av detta. Regionernas kostnader för dessa återbesök uppskattas till knappt 8,8 miljoner kronor årligen, givet att kostnaden per timme uppgår till 527 kronor.

Utredningens förslag innebär inte att någon helt ny kompetens behöver tillföras barnhälsovården, men däremot kan antalet barnsjuksköterskor behöva utökas något. Befintlig personal behöver också få kompetensutveckling för att bl.a. kunna använda den nya metoden som utredningen föreslår att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram. Det är den centrala barnhälsovården i respektive region som har det formella ansvaret för att utbilda barnhälsovårdssjuksköterskorna. Barnhälsovården förväntas dock kunna dra nytta av det stödmaterial och den utbildning som Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att ta fram. I beräkningarna antas utbildningen vara cirka 2 timmar och två barnsjuksköterskor per enhet förväntas delta. Enligt en kartläggning från Socialstyrelsen[71] fanns det 950 barnhälsovårdsenheter i Sverige år 2020, varav två tredjedelar drevs i regionens regi. Oavsett regiform behöver personalen utbildning och stöd, till exempel i form av handledning, mentorskap eller möjligheter till reflektion och erfarenhetsutbyte. Det är regionen som ansvarar för detta. Under dessa förutsättningar beräknas regionernas kostnader för kompetensutveckling uppgå till knappt 2 miljoner kronor årligen.

[71] Socialstyrelsen (2020) *Nationell kartläggning av barnhälsovården – En jämlik och tillgänglig barnhälsovård*.

De sammanlagda årliga kostnaderna för regionerna uppskattas till 25,4 miljoner kronor. Detta inkluderar arbetet med att identifiera barn i behov av stöd (14,7 miljoner kronor), information och stöd till föräldrarna (8,8 miljoner kronor) samt kompetensutveckling till personalen (2 miljoner kronor).

5.6 Konsekvenser för kommuner

Statistik visar att barn till utrikes födda föräldrar deltar i förskolan i något lägre grad än barn till inrikes födda föräldrar.[72] Uppgifter från Skolverket för år 2025 visar att 92,9 procent av barnen med utländsk bakgrund i åldersgruppen 3–4 år deltar i förskola, jämfört med 96,3 procent av barnen vars bägge föräldrar är födda i Sverige.[73] Studier visar att deltagande i förskolan förbättrar förutsättningarna för den fortsatta skolgången, genom att barnen får stöd i sin språkliga, kognitiva och sociala utveckling. Barn som har gått i förskola fullföljer gymnasiestudier eller motsvarande i högre grad än andra. De utbildar sig också längre och har högre sysselsättning och högre lön. Deltagande i förskolan är särskilt viktigt för barn med sämre socioekonomiska förutsättningar.

Utredningen bedömer att kommunen i första hand berörs av förslagen som huvudman för förskolor. Regionen föreslås få en skyldighet att informera om ett barn har behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket. Kommunerna behöver ta emot informationen och agera om det finns fler barn med behov av språkstödjande insatser, till exempel förskola.

Utredningen lämnar dock inga förslag som mer direkt berör kommunerna, utöver det som redan är reglerat i befintlig lagstiftning. De ekonomiska konsekvenserna för kommunerna påverkas dock av hur andra förslag som berör kommunerna, till exempel förslag från utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola, kommer att hanteras.

[72] Skolverket, *Barn i förskola per ålder och huvudman, redovisade efter svensk och utländsk bakgrund per kön, år 2025*.
[73] Skolverket, *Barn i förskola per ålder och huvudman, redovisade efter svensk och utländsk bakgrund per kön, år 2025*.

5.7 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen

Enligt 14 kap. 3 § regeringsformen bör en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett inskränkningen. Det innebär att inskränkningar i den kommunala självstyrelsen ska prövas mot de intressen som den föreslagna lagstiftningen ska tillgodose.

Utredningens förslag innebär ett nytt åläggande för regionerna genom det nya kravet att identifiera barn med bristande färdigheter i svenska språket. Detta innebär ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Barn som inte exponeras för svenska språket i sin närmiljö, och som inte heller får möjlighet att utveckla sina färdigheter i svenska språket genom att delta i förskola, får sämre förutsättningar inför skolstart och riskerar därför att hamna i ett utanförskap. Vikten av att alla barn ska få tillgång till svenska språket, och därigenom möjligheter att integreras i det svenska samhället, gör att utredningen bedömer att inskränkningen är motiverad.

Lagförslaget innebär ett krav på att identifieringen av barn i behov av stöd ska göras inom barnhälsovården, men det ger en stor frihet till regionerna att själva utforma hur arbetet med att identifiera barnen ska genomföras.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer utredningen att förslaget inte innebär en oproportionerlig inskränkning i det kommunala självstyret.

5.8 Konsekvenser för statliga myndigheter

5.8.1 Socialstyrelsen

Socialstyrelsen föreslås få i uppdrag att ta fram en metod för att stödja barnhälsovården i deras arbete med att identifiera barn som är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Metoden bör ge vägledning för hur identifieringen av barn i behov av stöd kan ske på ett systematiskt sätt inom ramen för den befintliga verksamheten. Myndigheten föreslås också få i uppdrag att ta fram stödmaterial och kompetensutvecklingsinsatser för personal inom barnhälsovården, kopplade till metoden.

Mot bakgrund av att förskolan också arbetar med att följa små barns språkutveckling föreslås att uppdraget att ta fram metoden genomförs i samverkan med Skolverket. Vid behov bör samverkan även ske med berörda lärosäten samt med andra nationella aktörer.

Socialstyrelsen och Skolverket föreslås också få i uppdrag att tillsammans se över och uppdatera befintligt informationsmaterial för att informera föräldrar om förskolan och andra insatser som kan erbjudas av kommunen.

Förslaget innebär att Socialstyrelsen under en tid behöver avsätta personalresurser för uppdragen. Utredningen bedömer att kostnaderna för detta beräknas uppgå till cirka 8 miljoner kronor.

5.8.2 Skolverket

Uppföljning av barns språkutveckling sker inte bara inom barnhälsovården, utan även inom ramen för förskolans verksamhet. Skolverket har bl.a. tagit fram ett stödmaterial till förskolorna, som ska kunna användas för att upptäcka om ett barn behöver mer stimulans eller stöd för att utveckla det svenska språket.

Mot bakgrund av detta föreslås att myndigheten ska samverka med Socialstyrelsen i arbetet med att ta fram en metod för att stödja barnhälsovården i deras arbete med att identifiera barn som är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket. Myndigheten föreslås också få i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen se över och uppdatera befintligt informationsmaterial för att informera föräldrar om förskolan och andra insatser som kan erbjudas av kommunen.

Förslaget innebär att Skolverket under en tid behöver avsätta personalresurser för uppdragen. Utredningen bedömer att kostnaderna för detta beräknas uppgå till cirka 2 miljoner kronor.

5.8.3 Inspektionen för vård och omsorg

Utredningens förslag medför ingen förändring av Inspektionen för vård och omsorgs formella tillsynsansvar. Förslaget innebär dock att ytterligare moment i barnhälsovårdens verksamhet kan bli föremål för myndighetens tillsyn vid granskning av vårdgivarens organisation, kompetensförsörjning och dokumentation.

Kostnaderna bedöms dock vara begränsade och bör rymmas inom myndigheten befintliga ekonomiska ramar.

5.9 Konsekvenser för företag

Enligt förordningen om konsekvensutredningar ska konsekvensutredningen innehålla en beskrivning av hur förslagen påverkar företag. Särskild hänsyn ska tas till små företag vid reglernas utformning.[74]

Barnhälsovården ingår vanligtvis i primärvårdens uppdrag och regionerna har det övergripande ansvaret. Alla barnavårdscentraler (BVC) är offentligt finansierade, oavsett om de drivs i privat regi eller i egen regi av en region. Enligt en kartläggning från Socialstyrelsen fanns det 950 BVC i Sverige år 2020, och av dessa drevs var tredje BVC (34 procent) i privat regi. Den högsta andelen BVC i privat regi finns i Region Västmanland (55 procent) och i Region Stockholm (52 procent). I Stockholmsregionen finns det 112 BVC och det är i genomsnitt 1 579 barn som är inskriva i dem.[75]

De företag som berörs direkt av förslaget är de som bedriver verksamheter inom barnhälsovården. Det finns ingen tillgänglig information om antalet företag som driver privata BVC-mottagningar. Däremot visar kartläggningen från 2020 att det finns 323 BVC-enheter som bedrivs i privat regi. Dessa verksamheter kommer att bli berörda av förslaget och det kan uppstå kostnader till följd av förslagen som berör identifiering av barn i behov av stöd, information och stöd till föräldrarna samt kompetensutveckling till personalen. Företagen förväntas dock bli kompenserade av regionen för dessa kostnader.

5.10 Konsekvenser för enskilda

Förslaget bedöms inte medföra några direkta ekonomiska, administrativa eller sociala konsekvenser för enskilda. Däremot kan förslaget komma att få konsekvenser som berör den personliga integriteten.

[74] 7 § förordning (2024:183) om konsekvensutredningar.
[75] Socialstyrelsen (2020) *Nationell kartläggning av barnhälsovården – En jämlik och tillgänglig barnhälsovård.*

Som framgår av avsnitt 4.2.1 kan förslaget i vissa avseenden ge upphov till risker ur ett diskrimineringsperspektiv. Dessa risker är i huvudsak kopplade till den personuppgiftsbehandling som förslaget kan medföra.

Bakgrunden är att regionerna, inom ramen för barnhälsovården, enligt förslaget ska identifiera barn som kan behöva stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket inför skolgång. Bedömningen ska utgå från barnets faktiska språkanvändning och språkliga exponering och inte från bakgrundsfaktorer.

Det kan inte uteslutas att uppgifter som direkt eller indirekt kan hänföras till etnisk tillhörighet kommer att behandlas i verksamheten, exempelvis genom dokumentation av barnets språkliga förhållanden, såsom språkbruk i hemmet eller i andra delar av barnets närmiljö. Sådana uppgifter tar sikte på språkliga förhållanden men kan vid återkommande dokumentation sammantaget möjliggöra slutsatser om etnisk tillhörighet och därigenom aktualisera frågor om enskildas personliga integritet.

I detta sammanhang bör vidare beaktas att verksamheten bedrivs inom barnhälsovården, där hantering av känsliga personuppgifter utgör en integrerad del av verksamheten och där det i regel finns etablerade rutiner för personuppgiftsbehandling enligt gällande regelverk. Detta utgör en organisatorisk utgångspunkt för hantering av integritetsrisker kopplade till personuppgiftsbehandlingen. Samtidigt avser de aktuella uppgifterna i vissa delar andra typer av förhållanden där riskerna i högre grad är kopplade till hur uppgifter över tid kan samlas och kombineras så att indirekta slutsatser kan dras om enskildas etniska tillhörighet.

5.11 Finansiering av förslagen

Utredningens förslag aktualiserar finansieringsprincipen genom att regionen åläggs en ny uppgift att identifiera barn som är i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket. Kostnaderna föreslås finansieras genom statliga medel inom ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

När det gäller framtagandet av en metod för att identifiera barn i behov av stöd samt stödmaterial och kompetensutvecklingsinsatser

kopplade till metoden föreslås att detta finansieras genom en tillfällig anslagsökning till respektive myndighet.

5.12 Övriga konsekvenser av utredningens förslag

5.12.1 Konsekvenser utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter

Förenta nationernas (FN) konvention om barnets rättigheter gäller som svensk lag sedan januari 2020. Enligt artikel 3 i barnkonventionen ska det vid alla beslut som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. I utredningens förslag har barnets bästa beaktats. Förslagen kan bidra till att stärka barns möjligheter att utveckla sina färdigheter i svenska vilket gör att de ges bättre förutsättningar att klara skolgången. I den föreslagna lagen införs dessutom en bestämmelse om att barnets bästa ska beaktas vid tillämpningen av lagen.

Av artikel 12 i barnkonventionen framgår att barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Vidare framgår att hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad. Eftersom förslagen handlar om små barn är det uppenbart att vårdnadshavarna har bestämmanderätten, även om det är viktigt att ge de små barnen utrymme att uttrycka sin åsikt.

5.12.2 Konsekvenser utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Utredningen föreslår att arbetet med att identifiera barn i behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket integreras i de arbetssätt som barnhälsovården använder sig av i dag när de genomför screening av barns språkutveckling. Screeningen syftar bl.a. till att hitta utvecklingsrelaterade avvikelser i den kommunikativa och språkliga förmågan som kan bero på en funktionsnedsättning. Eftersom det föreslås en ekonomisk kompensation till regionerna, för att kompensera för utökad tid vid besöken då språkscreeningen sker, bedömer inte utredningen att förslaget kommer att innebära några undanträngningseffekter.

Förslaget bedöms därför vara i linje med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

5.12.3 Konsekvenser för möjligheten att nå de integrationspolitiska målen och målet för politiken mot utanförskap

Språket är en nyckel in i det svenska samhället och enligt språklagen (2008:600) ska var och en som är bosatt i Sverige ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda det svenska språket. Utredningens förslag innebär att barn som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för svenska språket identifieras tidigare och därigenom får möjlighet att delta i språkstödjande insatser, bl.a. via förskolan. Detta gör att barnen i större utsträckning än i dag kommer att vara språkigt rustade inför skolstart, vilket förbättrar deras förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Barn som deltar i förskola ingår också i ett socialt och kulturellt sammanhang som kan bidra till en ökad integration i samhället – både för barnen och för deras föräldrar.

Utredningen bedömer därför att förslagen bidrar till att nå flera av regeringens integrationspolitiska delmål, som bl.a. berör språklig integration och utbildning, och därigenom också minska risken för utanförskap.

5.12.4 Förslagens förenlighet med internationella åtaganden

Mot bakgrund av att några sanktioner inte föreslås bedöms förslaget vara förenligt med kraven på rätt skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen).

Förslaget påverkar inte heller de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Det innebär inte något genomförande av EU-rätt och påverkar inte tillämpningen av unionsrättsliga bestämmelser.

5.13 Behovet av informationsinsatser i samband med ikraftträdandet

Utredningen bedömer att det finns ett behov av informationsinsatser för att den nya lagen ska kunna införas på ett effektivt sätt. Flera aktörer har i dialog med utredningen lyft fram risken för att införandet av en obligatorisk screening av små barns kunskaper i svenska språket skulle kunna leda till en ny desinformationskampanj, liknande LVU-kampanjen som startade i början av 2020-talet. För att undvika risken för desinformation och säkerställa ett fortsatt högt förtroende för och deltagande i barnhälsovårdens verksamhet är det angeläget att det i samband med ikraftträdandet genomförs informationsinsatser. Dessa bör både rikta sig till vårdnadshavare, regioner, enskilda huvudmän och kommuner samt allmänheten. Det bör övervägas att ge Socialstyrelsen, eventuellt i samverkan med andra myndigheter, i uppdrag att ta fram underlag för informationsinsatser i god tid innan ikraftträdandet.

6 Författningskommentar

Förslaget till lag om identifiering av barn som bedöms ha behov av stöd för att utveckla sina färdigheter i svenska språket

Tillämpningsområde

1 § Denna lag ska tillämpas i regionernas verksamhet inom barnhälsovården vid identifiering av vilka barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Det som sägs i denna lag om en region gäller också

1. privata vårdgivare som har avtal med en region enligt 15 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), och
2. en kommun som inte ingår i en region.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

I *första stycket* anges att lagen ska tillämpas i regionernas verksamhet inom barnhälsovården. Bestämmelsen avser identifiering av barn som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Med identifiering avses åtgärder som syftar till att uppmärksamma ett sådant behov. Närmare bestämmelser om identifieringen finns i 4 §.

Uttrycket inför skolgång avser tiden före barnets inträde i skolväsendet.

I *andra stycket* anges vilka som vid tillämpningen av lagen likställs med en region.

Av *första punkten* framgår att det som sägs om en region även gäller privata vårdgivare som har avtal med en region enligt 15 kap. 1 § hälso- och sjukvårdslagen. Lagen tillämpas av dessa vårdgivare i den verksamhet som omfattas av avtalet. Av *andra punkten* framgår

att det som sägs om en region även gäller en kommun som inte ingår i en region. Bestämmelsen avser i praktiken i dag Gotlands kommun men är generellt utformad för att möta eventuella kommunala indelningsändringar.

2 § Lagen omfattar barn som
1. är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481),
2. har ett annat modersmål än svenska, och
3. inte har skolplikt enligt skollagen (2010:800).

Paragrafen anger vilka barn som omfattas av lagens tillämpningsområde. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Bestämmelsen avgränsar lagens personkrets. Samtliga villkor enligt punkterna 1–3 ska vara uppfyllda för att ett barn ska omfattas av lagens tillämpningsområde.

Av *första punkten* framgår att barnet ska vara folkbokfört i Sverige enligt folkbokföringslagen. Kravet på folkbokföring avgränsar lagens tillämpningsområde till barn som är folkbokförda i Sverige. Vad som avses med att ett barn är folkbokfört följer av folkbokföringslagen.

Av *andra punkten* framgår att barnet ska ha ett annat modersmål än svenska. Med modersmål avses det språk som ett barn först lär sig. Bestämmelsen syftar till att avgränsa den krets av barn som har behov av stöd i utvecklingen av färdigheter i det svenska språket och tolkas mot bakgrund av detta syfte.

I *tredje punkten* anges att barnet inte ska ha skolplikt enligt skollagen. Med detta avses barn före den tidpunkt då skolplikt inträder enligt 7 kap. 10 § skollagen. Någon särskild åldersangivelse görs inte. Avgränsningen bestäms i stället av den tidpunkt då skolplikt inträder enligt skollagen.

Barnets bästa

3 § Vid åtgärder enligt denna lag ska i första hand det som bedöms vara barnets bästa beaktas.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om barnets bästa. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Av bestämmelsen framgår att barnets bästa ska beaktas i första hand vid åtgärder enligt denna lag. Detta innebär att barnets bästa

ska ges särskild vikt vid prövningen och inte jämställas med andra hänsyn eller behandlas som ett av flera likvärdiga överväganden. Samtidigt utesluter bestämmelsen inte att en avvägning kan göras mot andra relevanta intressen i det enskilda fallet. Vad som i det enskilda fallet bedöms vara barnets bästa ska avgöras med hänsyn till barnets individuella behov och förutsättningar.

Bestämmelsen innebär inte någon självständig rätt till särskilda åtgärder. Den är av upplysande karaktär och innebär inte någon ändring av gällande rätt, utan syftar till att tydliggöra att principen om barnets bästa ska beaktas vid tillämpningen av lagens övriga bestämmelser. Den tar sin utgångspunkt i principen om barnets bästa, såsom den kommer till uttryck i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan den 1 januari 2020 gäller som svensk lag.

Med åtgärder enligt denna lag avses åtgärder inom lagens tillämpningsområde som rör identifiering av enskilda barns behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Vilka som avses med barn framgår av 2 §.

Regionens ansvar

4 § Regionen ska inom barnhälsovårdens verksamhet identifiera vilka barn i regionen som inför skolgång är i behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Regionen ska informera den kommun där barnet är folkbokfört om att barnet har ett behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket.

Paragrafen reglerar regionens ansvar inom barnhälsovården att identifiera barn som inför skolgång behöver stöd i svenska samt att informera den kommun där barnet är folkbokfört om ett sådant behov. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Av *första stycket* följer att regionen inom barnhälsovårdens verksamhet ska identifiera barn som är i behov av stöd. Bestämmelsen reglerar identifiering av behov och anger inte någon särskild metod. Några bestämmelser om ansvar för efterföljande insatser eller om krav på formellt beslut finns inte. Utgångspunkten är att de efterföljande insatserna sker inom den kommunala förskoleverksamheten.

Med identifiering avses en samlad bedömning av barnets färdigheter i svenska språket samt barnets språkliga miljö och exponering för svenska. Barnets språkliga miljö och exponering för svenska utgör utgångspunkter för den samlade bedömningen. I bedömningen ingår även iakttagelser av barnets färdigheter i svenska.

Med behov av stöd avses att barnet behöver insatser för att kunna tillgodogöra sig utbildningen vid skolstart.

Av *andra stycket* följer att regionen ska informera kommunen om att barnet har behov av stöd. Skyldigheten förutsätter identifiering enligt första stycket.

Informationsskyldigheten innebär att kommunen får kännedom om barnets behov av stöd. Därigenom ges kommunen förutsättningar att vidta åtgärder med stöd av annan tillämplig reglering, däribland skollagen och socialtjänstlagen (2025:400).

Frågor om regionens utlämnande av uppgifter till kommunen regleras i 6 §.

Genomförande och dokumentation

5 § Identifieringen av ett barns behov av stöd i utvecklingen av sina färdigheter i svenska språket ska

1. utföras av personal vid barnhälsovården med relevant kompetens, och
2. dokumenteras i barnets journal.

Paragrafen innehåller bestämmelser om genomförandet av identifieringen av ett barns behov av stöd i utvecklingen av det svenska språket samt om dokumentationen av uppgiften. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Bestämmelsen klargör att uppgiften utförs av personal med relevant kompetens inom barnhälsovården och dokumenteras i barnets journal. Av 1 § följer att det som i lagen sägs om regionen även gäller privata vårdgivare som har avtal med en region.

Av *första punkten* framgår att uppgiften utförs av personal vid barnhälsovården med relevant kompetens. Bestämmelsen reglerar vem som utför uppgiften, inte närmare vilka metoder som används. Med relevant kompetens avses att personalen genom utbildning och erfarenhet har förutsättningar att säkerställa ett tillförlitligt

utförande. Det är den som bedriver verksamheten som ansvarar för att sådan kompetens finns.

Av *andra punkten* framgår att identifieringen dokumenteras i barnets journal. Bestämmelsen reglerar att uppgiften dokumenteras, men inte dokumentationens närmare innehåll eller form. Dokumentationen sker i enlighet med gällande bestämmelser om journalföring inom hälso- och sjukvården.

Regionens uppgiftsskyldighet

6 § En region ska lämna uppgifter till kommunen om ett barn vars behov av stöd har identifierats enligt 4 §, om uppgifterna behövs i kommunens verksamhet.

En uppgift ska inte lämnas ut om uppgiften omfattas av sekretess eller tystnadsplikt och övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Paragrafen reglerar regionens uppgiftsskyldighet till kommunen och de begränsningar som gäller för ett sådant uppgiftslämnande. Övervägandena finns i avsnitt 4.3.

Bestämmelsen kompletterar regionens informationsskyldighet enligt 4 §.

Av *första stycket* följer att regionen ska lämna uppgifter till kommunen om ett barn vars behov av stöd har identifierats enligt 4 §, om uppgifterna behövs i kommunens verksamhet.

Kravet på att uppgifterna behövs i kommunens verksamhet avgränsar uppgiftsskyldighetens omfattning. Bestämmelsen innebär inte att regionen ska bedöma kommunens framtida handläggning eller närmare behov av uppgifter. Regionen ska i stället inför utlämnandet bedöma vilka uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten.

Uppgiftsskyldigheten omfattar endast de uppgifter som behövs i kommunens verksamhet för att ge stöd. Att ett barns behov av stöd har identifierats enligt 4 § medför inte i sig att alla uppgifter som behandlas inom barnhälsovårdens verksamhet ska lämnas ut till kommunen. Bestämmelsen ger inte stöd för ett rutinmässigt eller generellt utlämnande av uppgifter.

Av *andra stycket* följer att uppgifter inte ska lämnas ut om uppgiften omfattas av sekretess eller tystnadsplikt och övervägande

skäl talar för att det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Bestämmelsen utgör ett undantag från uppgiftsskyldigheten i första stycket och förutsätter en individuell intresseavvägning mellan dessa intressen. Med övervägande skäl avses att skyddsintresset vid en samlad bedömning väger tyngre än intresset av att uppgiften lämnas ut.

Vid intresseavvägningen beaktas särskilt uppgifternas karaktär, graden av integritetskänslighet och styrkan i det intresse som den aktuella sekretess- eller tystnadspliktsbestämmelsen avser att skydda. Skyddsintresset kan väga särskilt tungt om ett utlämnande riskerar att röja känsliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden som går utöver vad som motiveras av den uppgiftsskyldighet som följer av första stycket.

Mot detta intresse vägs intresset av att kommunen får del av uppgifterna. Om uppgifterna avser ett barn beaktas även barnets bästa vid intresseavvägningen.

Intresseavvägningen ska göras utifrån omständigheterna i det enskilda fallet.

Ikraftträdandebestämmelse

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

Övervägandena om ikraftträdandet finns i avsnitt 4.6.

Bilaga till regeringskanslibeslut 2026-02-09

Bilaga till regeringskanslibeslut 2026-02-09 § 34
Promemoria
2026-02-09
S2026/00233

Uppdrag att föreslå ett system för obligatorisk screening av små barns kunskaper i svenska språket inom barnhälsovården

Sammanfattning

En utredare ska bistå Socialdepartementet i arbetet med att ta fram förslag som syftar till att säkerställa att små barn har tillräckliga kunskaper i svenska språket och att vårdnadshavare vid behov ska erbjudas adekvat stöd för att stärka barnets kunskaper och utveckling i svenska språket.

Utredaren ska bl.a.

- analysera och lämna förslag på hur en obligatorisk screening av barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom barnhälsovårdens verksamhet eller vid behov genom samverkan med annan lämplig aktör, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 24 augusti 2026.

Uppdraget att föreslå ett system för obligatorisk språkscreening av små barns kunskaper i svenska språket inom barnhälsovården

Betydelsen av svenska språket och barnhälsovårdens uppdrag

Att ge varje barn grundläggande förutsättningar att utveckla kognitiva, emotionella, sociala och fysiska förmågor är viktigt för att bidra till en god och jämlik hälsa över hela livsförloppet. En betydelsefull del i detta är barnets kunskaper i svenska språket, vilket ger barnet förmågan att kommunicera, lära sig saker och skapa relationer i det svenska samhället. Det lägger även grunden för framgång bl.a. i skolan och för etablering på arbetsmarknaden. Det är därför viktigt att stödja barns utveckling i svenska språket tidigt i livet.

Barnhälsovården riktar sig till små barn i åldrarna 0–5 år och deras vårdnadshavare. Barnhälsovården arbetar för att stödja och följa alla barns hälsa, utveckling och uppväxtmiljö samt för att förebygga ohälsa hos barn och tidigt uppmärksamma och åtgärda problem. Barnhälsovårdens uppdrag är inte reglerat i lag men samtliga regioner erbjuder sådan vård. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, reglerar övergripande kommuners och regioners skyldigheter att erbjuda hälso- och sjukvård. Regionerna har därmed stor frihet att planera och organisera hälso- och sjukvården, däribland barnhälsovården.

Inom ramen för barnhälsovården erbjuds barn i dag språkundersökning och språkscreening. Det handlar om en undersökning av barnets allmänna tal- och språkutveckling, inte en utvärdering av barnets kunskaper inom ett specifikt språk. Barnhälsovård bedrivs oftast vid barnavårdscentraler (BVC) och vid i stort sett alla BVC i landet genomförs en strukturerad undersökning av barns tal- och språkutveckling vid 2,5 eller vid 3 års ålder (Folkhälsomyndigheten, 2024, artikelnummer 24147).

Regeringen har inlett ett arbete för att stärka barns utveckling i svenska språket

Mot bakgrund av Tidöavtalet har regeringen hittills beslutat om flera insatser för att skapa ökade integrationsmöjligheter för de yngsta barnen. Det handlar bl.a. om förordningen (2025:74) om statsbidrag

till kommuner och regioner för utökade hembesöksprogram via barnhälsovården. Förordningen innebär att kommuner och regioner kan få ekonomiskt stöd för att genomföra utökade hembesöksprogram via barnhälsovården i syfte att bidra till en god och jämlik hälsa hos barn och att främja barns utveckling i det svenska språket. De utökade hembesöken ska genomföras av minst två personer, varav en sjuksköterska från barnhälsovården och en person från socialtjänstens verksamhet, bl.a. i områden där utanförskapet är stort.

Vidare har regeringen tillsatt utredningen om en likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola (dir. 2024:113). Av direktiven framgår att syftet med utredningen är att barn som inte får tillräckligt stöd i sin språkutveckling i svenska i sin hemmiljö ska få det i förskolan. Utredningen ska därför bl.a. överväga och föreslå hur det kan införas en språkförskola som är obligatorisk för barn som är folkbokförda i Sverige och som inte i tillräcklig utsträckning exponeras för det svenska språket i sin hemmiljö och på grund av detta visar påtagliga brister i språkutvecklingen i svenska.

Regeringen gav i april 2024 en särskild utredare, som ska fungera som en nationell samordnare, i uppdrag att kartlägga och skapa en sammanhängande bild av det arbete som bedrivs mot utanförskap på kommunal nivå (dir. 2024:38). Av utredarens betänkande Det handlar om oss – så bryter vi utanförskapet och bygger en starkare gemenskap (SOU 2025:76) framgår att nästan alla BVC (96 procent) ger universella insatser för språkutveckling. Trots detta erbjudande finns det geografiska variationer i barns språkutveckling. Exempelvis bedöms endast 64 procent av barnen i området Biskopsgården, i Göteborgs kommun, ha en tillfredsställande språkutveckling i svenska språket, att jämföra med 85 procent av barnen i hela landet (s. 155 och 156).

I betänkandet anges att det på flera håll i landet finns goda exempel på strukturerad samverkan mellan BVC och förskolan. Till exempel genomför vissa regioner screening av barns kunskaper i svenska språket och lämnar sedan ett underlag till förskolan. Rutinen bygger på att vårdnadshavare ger sitt samtycke till detta. Utredaren konstaterar samtidigt att ett stort antal barn inte dyker upp vid kontrollerna hos barnhälsovården.

I betänkandet görs därför bedömningen att en utredning bör se över hur hälsobesök på BVC för barn mellan 2,5 och 4 år kan göras

obligatoriska. Enligt utredaren skapar ett obligatorium förutsättningar för BVC att i första hand följa och bedöma barnets språkliga utveckling i det svenska språket, men också den kognitiva och sociala utvecklingen. Syftet är att ge vården ett ytterligare instrument för att etablera kontakt med alla barn och deras vårdnadshavare (s. 287–289).

Det finns behov av att införa obligatorisk språkscreening i svenska

Barnhälsovårdens verksamhet, inbegripet språkundersökning och språkscreening, är i dag liksom i princip all övrig hälso- och sjukvård frivillig, dvs. ett erbjudande till vårdnadshavaren. Hälso- och sjukvårdspersonal har dock en skyldighet att göra en anmälan till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (19 kap. 1 § socialtjänstlagen [2025:400]). Sådana misstankar kan uppstå om barnet uteblir från besök på BVC, eftersom uteblivna besök kan påverka barnets hälsa negativt.

I 2 kap. 6 § regeringsformen, förkortad RF, finns bestämmelser som har särskild aktualitet för hälso- och sjukvården. Bestämmelserna reglerar ett skydd gentemot det allmänna mot påtvingade kroppsliga ingrepp och mot betydande intrång i den personliga integriteten. Motsvarande skydd finns i artikel 8 i den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna (Europakonventionen), som gäller som lag i Sverige. Av bl.a. 4 kap. 2 § patientlagen (2014:821) framgår att hälso- och sjukvård inte får ges utan patientens samtycke om inte annat följer av lag. Det finns dock särskilda situationer där obligatoriska åtgärder inom hälso- och sjukvården bedöms som nödvändiga (se bl.a. smittskyddslagen [2004:168] och lagen [1991:1128] om psykiatrisk tvångsvård).

För att ytterligare stärka integrationsmöjligheterna för små barn behöver det utredas hur ett system med obligatorisk språkscreening av små barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom barnhälsovården. Syftet med ett sådant system är att säkerställa att små barn har tillräckliga kunskaper i svenska språket. Vårdnadshavare ska vid behov erbjudas adekvat stöd för att stärka barnets kunskaper och utveckling i svenska språket.

Inom ramen för uppdraget behöver utredaren konkretisera vad en obligatorisk screening av barns kunskaper i svenska språket innebär i praktiken. Bland annat behöver utredaren analysera hur en obligatorisk språkscreening i svenska språket förhåller sig till hälso- och sjukvårdslagen och till 2 kap. 6 § RF. Utgångspunkten för analysen bör vara barnets behov och bästa.

Mot bakgrund av arbetet inom barnhälsovården med utökade hembesöksprogram och arbetet inom förskolan med att stödja barns språkutveckling bör det övervägas om samverkan mellan befintliga verksamhetsstrukturer inom barnhälsovården och förskola kan nyttjas som en del av den obligatoriska språkscreeningen.

Utredaren ska därför

- analysera och lämna förslag på hur en obligatorisk screening av barns kunskaper i svenska språket kan utformas och genomföras inom barnhälsovårdens verksamhet eller vid behov genom samverkan med annan lämplig aktör,
- analysera och lämna förslag på vilka skyldigheter som behöver införas för vårdnadshavare och regioner eller vid behov annan lämplig aktör, med anledning av den obligatoriska språkscreeningen,
- överväga behovet av undantag från den obligatoriska språkscreeningen,
- analysera och lämna förslag på vilket stöd barnhälsovården behöver med anledning av de förslag som lämnas,
- analysera och lämna förslag på vilket stöd som vårdnadshavare och deras barn kan erbjudas om barnet vid ett språkscreeningstillfälle uppvisar bristande kunskaper i svenska språket,
- analysera hur förslagen förhåller sig till regelverket om offentlighet och sekretess och det relevanta dataskyddsrättsliga regelverket,
- analysera och redovisa sin bedömning av förslagens förenlighet med regeringsformen, Europakonventionen, barnkonventionen och Sveriges internationella åtaganden i övrigt, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska endast omfatta offentliga vårdgivare eller privata vårdgivare som har avtal med regionen enligt 15 kap. 1 § HSL. Vidare bör uppdraget endast omfatta barn som är folkbokförda i Sverige enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Utredaren ska säkerställa att de förslag som lämnas är förenliga med språklagen (2009:600), ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska särskilt främjas (4 § lagen [2009:724] om nationella minoriteter och minoritetsspråk).

Förslag till beslut gällande ordförandeuppdrag om stärkt samverkan med regionen

Ärendenr 2026/62-1.1.1.5

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att godkänna redogörelsen för arbetet om stärkt samverkan med regionen enligt uppdrag från barn- och utbildningsnämndens ordförande.

Ordförandeuppdraget anses i och med denna redogörelse vara avslutat.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämndens ordförande gav i samband med barn- och utbildningsnämndens sammanträde 2026-01-21 arbetsmarknads- och utbildningsdirektören i uppdrag att utvärdera och återrapportera arbetet med Samverkansforumet *Barn och familj 0–6 år* samt återkomma med förslag på hur ett Familjecentrum i Luleå formeras och stärker samverkan med regionen. Ett motsvarande uppdrag har getts av socialnämndens ordförande till socialdirektören. Samverkansarbetet mellan arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och Region Norrbotten avseende barn 0-6 år och deras vårdnadshavare har utvärderats och en gemensam helhetsbild lämnas i detta ärende.

Arbetsmarknads- och utbildningens svar

Arbetet visar att det etablerade Samverkansforumet *Barn och familj 0-6 år* fungerar väl och utgör en stabil grund för strategisk och taktisk samverkan. Vidare visar arbetet att planeringen av Familjecentrum Örnen som etableras under 2027, skapar möjligheter att stärka den operativa samverkan mellan kommunens och regionens berörda verksamheter. Idag bedrivs operativ samverkan för målgruppen barn 0-6 år och deras vårdnadshavare vid Mötesplatsen för barn och föräldrar på Smedjegatan. Samverkansarbetet vid Mötesplatsen, mellan öppna förskolan, socialförvaltningens främjande, förebyggande och familjestödjande verksamhet och regionens barn- och mödrahälsovård och tandvård bedöms av samtliga aktörer utvecklas hela tiden. Samverkansarbetet bedöms ges förutsättningar att stärkas ytterligare när verksamheten vid Mötesplatsen flyttar till kvarteret Örnen. Verksamheten byter då namn till Familjecentrum. Familjecentrum blir en Luleåmodell av familjecentral och bedöms av samtliga tre aktörer kunna ge barn 0–6 år och deras vårdnadshavare ett tillgängligt, samlat och tvärprofessionellt stöd oavsett i vilken stadsdel man bor eller vilken barnhälsovårdsenhet man tillhör. I planeringen av Familjecentrum ingår även att öppna förskolan och

socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamheter gör återkommande besök vid barnhälsocentralerna i Luleå, i syfte att skapa tidiga och tillgängliga kontaktvägar för vårdnadshavare.

Barn- och utbildningsnämndens ansvarsområde för barn i åldrar upp till 6 år
Förskolan som skolform regleras i Skollagen 8 kap och ska erbjudas till barn från 1 års ålder vars vårdnadshavare arbetar eller studerar utifrån vårdnadshavares behov. Från 3 års ålder har barn rätt till plats i allmän förskola 15 timmar per vecka. Den platsen är kostnadsfri. Förskolan har en egen läroplan som beskriver förskolans uppdrag och mål med den undervisning som erbjuds i förskolan. Luleå bedriver kommunal förskola vid 52 enheter spridda över kommunen. Luleå har en av Sveriges högsta inskrivningsgrader i förskola, 98,9 % av barn 3 år eller äldre går i förskolan.

Öppen förskola regleras också i Skollagen och beskrivs avseende inriktning och uppdrag. Det är inte ett lagkrav att kommuner ska erbjuda öppen förskola – men de flesta kommuner erbjuder det. Till skillnad från förskolan är barnen inte inskrivna i den öppna förskolan, utan vårdnadshavare eller annan vuxen besöker verksamheten tillsammans med sina barn och väljer själva när och hur ofta de deltar. I den öppna förskolan kan barn och vuxna träffas, leka och lära tillsammans. Vid den öppna förskolan erbjuds pedagogisk gruppverksamhet i samarbete med de vuxna besökarna samtidigt som de vuxna får möjlighet till kontakt och gemenskap. I den öppna förskolan får barnen uppleva olika aktiviteter, får språkstimulans genom att leka, sjunga och umgås med andra barn. Luleå kommun bedriver öppen förskola på Smedjegatan i centrala Luleå sedan år 2016.

Aktiviteter för att utveckla samverkan mellan Luleå kommun och regionens barn- och mödrahälsovård
Under senare år har ett omfattande samverkansarbete skett mellan arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens öppna förskola/förskola, socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamhet och regionens barn- och mödrahälsovård.

År 2022 genomfördes en kartläggning i syfte att identifiera förutsättningar för en familjecentral. Den visade att en familjecentral skulle medföra en kommunal driftskostnad på cirka 2,4 Mkr per år. Regionens kostnader bedömdes oförändrade. En familjecentral ska per definition bedrivas i en lokal där mödra- och barnhälsovård bedrivs, *Föreningen för familjecentralers främjande*. När kartläggningen genomfördes fanns tillgängliga lokaler för den öppna förskolan och socialförvaltningens verksamhetsbehov endast vid Björkskatans hälsocentral.

År 2023 genomfördes två större workshops med cirka 100 deltagare från de tre aktörerna. Syftet var att identifiera hur en samverkan som gynnar barn i åldrarna 0-6 år och deras vårdnadshavare kan se ut. Arbetet ledde fram till beslut om en förstudie.

År 2024 genomfördes förstudien i samverkan mellan Luleå kommun och Region Norrbotten. Luleå kommun ansvarade för samordningen och genomförandet. Förstudien bestod bland annat av enkäter till och intervjuer med föräldrar. Resultatet visade på behov och önskemål om stöd kopplat till trots, gränssättning, barns känslor, omsorgsrutiner, anknytning, socialt samspel och trygghetsfrågor såsom ekonomi, psykisk ohälsa och våld. Föräldrarna uttryckte tydligt att man föredrog personliga möten framför digitala lösningar och efterfrågade information kring vilket stöd som erbjuds. Förstudien föreslog också för att understödja Norrbusöverenskommelsen, att ett strategiskt samverkansforum för familjer med barn i åldrarna 0-6 år skulle bildas. Resultatet av förstudien redovisades i respektive aktörs politiska nämnd. I barn- och utbildningsnämnden 2025-03-19 § 40 (BUN 2025/100 Barnhälsa i samverkan).

Samverkansforum barn och familj 0-6 år
I januari 2025 bildades samverkansforumet. Forumet består av tolv nyckelpersoner från arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förskoleverksamhet och öppna förskola, socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamheter samt regionens barn- och mödrahälsovård och tandvård. Syftet är att stärka barnhälsa och prevention för målgruppen genom strukturerad samverkan på strategisk nivå, erfarenhetsutbyte och utvecklade rutiner. Forumet har bland annat genomfört en inventering av det stöd som erbjuds vårdnadshavare med barn i åldrarna 0-6 år. För att tydliggöra det samlade utbudet av stödinsatser för målgruppen har en folder tagits fram som nu sprids via aktörernas olika kanaler till vårdnadshavare med barn i åldrarna 0-6 år**.** Tvärprofessionella seminarier för de yrkesverksamma planeras. Det första seminariet hölls i regionhusets sessionssal i september 2026.

Mötesplatsen för barn och föräldrar, Smedjegatan
Sedan 2016 erbjuder Mötesplatsen för barn och föräldrar ett samlat stöd, där öppen förskola och socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamheter samverkar. Verksamheten vänder sig till småbarnsföräldrar och omfattar öppen förskola, tematiska träffar, föräldragrupper, babygrupper, föräldrautbildningar, information om stödinsatser och aktiviteter i kommunens och regionens verksamheter. Genom Öppna förskolans verksamhet vid Mötesplatsen sker också arbete enligt Skollagen, 8 kap. 12 a § som ger kommunerna ett ansvar för att årligen bedriva uppsökande verksamhet för de barn som är 3 år eller äldre och ännu inte har en plats i förskola. Den primära målgruppen för den uppsökande verksamheten är barn som ännu inte har en

plats i förskolan och där vårdnadshavare och barn vistats en kortare tid i Sverige och därmed under en relativt kort tid har exponerats för det svenska språket. Vid Mötesplatsen bedrivs även svenska för mammor genom vuxenutbildningens SFI. Uppdraget om den uppsökande verksamheten och svenska för mammor på Mötesplatsen faller väl samman.

Vid Mötesplatsen deltar också regionen genom information och föreläsningar från barn- och mödrahälsovården och tandvården. Förskollärare från den öppna förskolan besöker också regelbundet hälsocentralernas barnhälsovårdsmottagningar för att informera om förskolans roll och öppna förskolans verksamhet.

Mötesplatsens verksamhet är välbesökt och uppskattad av de vårdnadshavare som dagligen besöker verksamheten. Verksamhetens innehåll och samverkansarbetet kommer att vidareutvecklas inom ramen för Familjecentrum vid Örnen.

Familjecentrum Örnen – ett nytt steg för samverkan - en Luleåmodell av familjecentral
Traditionella familjecentraler ska finnas under samma tak som hälsocentraler där barn- och mödrahälsovård bedrivs (*Föreningen för familjecentralers främjande*). Barnhälsovård bedrivs vid totalt åtta geografiskt utspridda verksamheter i Luleå, vid sex hälsocentraler i regionens regi och två privata. Om alla föräldrar samtidigt som de besöker sin egen barnhälsovårdsenhet ska kunna ta del av den öppna förskolans verksamhet och socialförvaltningens främjande och förebyggande insatser skulle familjecentraler behöva bedrivas vid flertalet av dessa hälsocentraler.

Luleåmodellen med ett Familjecentrum innebär att kommunens öppna förskola och socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamheter samlas i Örnen från 2027. Här kan ett centralt placerat och tvärprofessionellt nav bildas tillsammans med regionen. Barnhälsovården har en viktig roll i en familjecentrerad verksamhet även om verksamheten är placerad utanför hälsocentralens lokaler. Barnhälsovården kan i samverkan med kommunens verksamheter vid Familjecentrum Örnen bidra med föräldrastöd för blivande och nyblivna föräldrar, medverka i tematräffar om barns utveckling, sömn, mat, språk, anknytning, psykisk hälsa, erbjuda råd och stöd i vardagsfrågor kring småbarnsperioden, sprida kunskap om vaccinationer, levnadsvanor och barns hälsa. Något som tydligt efterfrågades i den förstudie som genomförts. Familjecentrum Örnen i kombination med det strategiska forumet Barn och familj 0-6 år möjliggör en stärkt samverkan och bidrar till tidiga hälsofrämjande insatser för målgruppen barn i åldrarna 0-6 år och deras vårdnadshavare.

Verksamheten vid Familjecentrum planeras kompletteras med att den öppna förskolan och socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamheter gör återkommande besök vid Luleåregionens barnhälsoenheter. Ett Familjecentrum som jobbar enligt denna modell bedöms av samtliga tre aktörer stärka samverkan och öka tillgänglighet för alla barnfamiljer, oavsett bostadsområde och vilken hälsocentrals barnhälsoenhet man tillhör.

Kostnaderna för arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen kommer inte att påverkas. Lokalkostnaderna vid Örnen bedöms likvärdiga som i nuvarande lokal för Mötesplatsen, Smedjegatan. Bemanningen från arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen blir likvärdig den nuvarande, två förskollärare på heltid och vikarier utifrån behov.

Dialog
Dialog för utvecklad samverkan har förts under flera år mellan arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och regionens primärvård/mödra- och barnhälsovård. Dialog har också förts med socialförvaltningen och regionens primärvård/mödra- och barnhälsovård med anledning av detta ordförandeuppdrag.

Beslutsunderlag

- Ordförandeuppdrag stärkt samverkan med regionen, BUN Hid: 2026.140
- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2016-04-07 § 20 Mötesplatser/öppna förskolan
- Barn- och utbildningsnämndens beslut 2025-03-19 § 40 Barnhälsa i samverkan, BUN Hid: 2025.463
- Presentation barnhälsa i samverkan 0-6 år, BUN Hid: 2025.441

Annica Backman
Skolchef förskola

Beslutet skickas till

Rektorer och utvecklingsledare i Luleås kommunala förskolor

Ordförandeuppdrag om stärkt samverkan med regionen
Luleå kommun har under en lång tid arbetat med att fördjupa samverkan med regionen för målgruppen barn och unga. I februari 2025 bildades *Samverkansforum Barn och Familj 0-6 år*, forumet består av representanter för Regionens BHV/MHV, tandvård samt länsenhet Barn- och Unga, Socialförvaltningens främjande och förebyggande verksamhet för barn och familj samt Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förskola och öppna förskola. Syftet med forumet är att utveckla barnhälsa i samverkan för barn 0-6 år och deras föräldrar.

Kommunen planerar att samla flertalet av socialnämndens verksamheter som jobbar främjande och förebyggande samt Mötesplatsen - öppna förskolan i nya lokaler i kvarteret Örnen. I samband med flytten ser vi möjligheter att fortsätta utveckla verksamheten ytterligare tillsammans med regionens verksamheter.

Med anledning av det uppdrar vi arbetsmarknads- och utbildningsdirektören och socialdirektören att:

Utvärdera och återrapportera till nämnderna arbetet med *Samverkansforum för barn- och familj 0-6 år* och samt återkomma med förslag på hur vi formerar ett Familjecentrum i Luleå och stärker samverkan med regionen

Maritha Meethz, (S) ordförande barn- och utbildningsnämnden

Bodil Wennerbrant Sevastik, (S) ordförande socialnämnden

Ärendekort

Utskriftsdatum: 2021-08-04 **Utskriven av:** Terese Tingstad

Diarieenhet:	Barn- och utbildningsförvaltningen
Riktning:	Alla
Sekretess:	Visas

Ärende: 2016/122-66

Datum: 2016-02-29

Ärendemening: Mötesplatser / Öppna förskolor

Avdelning:

Avsändare/Mottagare:

Status: Aktuellt

Ansvarig: Annica Backman

Notering:

Handlingar

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		**Avsändare/Mottagare**	**Avdelning**
Avslutad		**Notering**	**Dokumenttyp**
Paragraf			
2016.1256	U	Beslut BUNAU 2016-04-07 Mötesplatser / Öppna förskolor	Vega Mångs
2016-04-12			
BUNAU §20/2016			
2016.1257	U	Mötesplatser / Öppna förskolor	Annica Backman
2016-04-12			TJÄNSTESKRIVELSE
284260	K	Reservation från KD gällande öppna förskolor	Vega Mångs
2016-04-22			Kansliet
			SKRIVELSE
2016.1434	U	Beslut BUN 2016-04-21 Mötesplatser / Öppna förskolor	Vega Mångs
2016-04-26			
BUN §36/2016			

§ 20

Mötesplatser / Öppna förskolor

Ärendenr 2016/122-66

Barn- och utbildningsnämndens arbetsutskotts förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår att Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samlokalisera den öppna förskoleverksamheten till en gemensam plats i Luleås centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande arbete. Återrapportering till nämnden

Sammanfattning av ärendet

Skollagen anger inte någon skyldighet för kommuner att erbjuda öppen förskola. Idag bedrivs totalt 429 öppna förskolor i 190 av landets kommuner. Tre av dessa öppna förskoleverksamheter finns i Luleå. I Luleå benämns de öppna förskolorna Mötesplatser. De tre Mötesplatserna / öppna förskoleverksamheterna samlokaliseras på centralt belägen plats i Luleå centrum, i samma lokal som Socialförvaltningens, Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter. En samlokalisering av de öppna förskoleverksamheterna innebär en kvalitetshöjning. Pedagoger kan samverka och utveckla verksamheten, öppettider kan utvecklas. En samlokalisering på centralt belägen plats innebär också en ökad tillgång till verksamheten för fler vårdnadshavare. En samlokalisering av Barn- och utbildningsförvaltningens öppna förskoleverksamhet med Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter skapar också möjligheter att utveckla föräldrastödet i samverkan, i linje med Luleås kommuns visions- och programarbete, Program A, Alla jämlika.

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samlokalisera den öppna förskoleverksamheten till en gemensam plats i Luleås centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande arbete.

Beskrivning av ärendet

Skollagen anger inte någon skyldighet för kommuner att erbjuda öppen förskola. I det fall den erbjuds styrs den av Skollagen, främst kap 25. Antalet öppna förskolor har reducerats kraftigt i Sverige under senare år. Orsaken är framför allt beslutet om allmän förskola för alla barn från 3 års

ålder men också rätten att ha kvar en deltidsplats i förskolan för syskon vars vårdnadshavare är föräldralediga. Idag har 190 av Sveriges kommuner någon form av öppen förskoleverksamhet, ibland i samverkan med socialförvaltningen i form av så kallade familjecentraler. Det finns idag totalt 429 öppna förskolor i de 190 kommunerna.

Öppen förskola vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och deras föräldrar eller annan vuxen som följer med barnet. Den öppna förskolans uppgift är att erbjuda en god pedagogisk gruppverksamhet i nära samarbete med de vuxna besökarna. Samtidigt får de vuxna möjlighet till kontakt och gemenskap. Besökarna är inte inskrivna utan avgör själva när och hur ofta de vill delta.

I Luleå finns sedan 2003 två öppna förskolor kallade Mötesplatser, en på Notviken och en på Porsön. Dessa bedrevs först som försöksverksamhet i samverkan med socialförvaltningen. 2007 tog Barn- och utbildningsnämnden beslut om att permanenta de två verksamheterna. Sedan 2003 bedrivs också en familjestödjande verksamhet tillsammans med socialförvaltningen inom Örnäset kallad Växhuset. Växhuset erbjuder också en öppen förskoleverksamhet.

Barn- och utbildningsförvaltningen delar tillsammans med Socialförvaltningen ansvaret för genomförande av föräldrastöd i Luleå. I program A, Alla jämlika definieras ett föräldrastöd som fram till 2020 ska verka för målsättningen "Alla blivande föräldrar samt föräldrar med barn i åldrarna 0-18 år ska utifrån sitt behov erbjudas stöd i sitt föräldraskap. Föräldrastödet ska vara strukturerat och bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet". Den öppna förskolan kan med fördel utgöra en delmängd i Luleås samlade föräldrastöd för föräldrar till de yngre barnen. En plan för Luleås samlade föräldrastöd har tagits fram (mars 2016). I planen beskrivs på vilket sätt de två förvaltningarna planerar att genomföra föräldrastödet i arbetet mot målsättningen.

Ett delmål i planen är att *Öka tillgängligheten med en ny mötesplats i centrala Luleå*. Genom en samlokalisering av Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter samt Barn- och utbildningsförvaltningens öppna förskoleverksamhet på en gemensam plats i centrala Luleå skapas förbättrade möjligheter att erbjuda fler och nya föräldrastödjande aktiviteter samt att nå fler föräldrar. Den nya mötesplatsen ska vända sig till samtliga föräldrar i Luleå. Mötesplatsen ska även omfatta en öppen förskoleverksamhet som vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och deras föräldrar eller annan vuxen som följer med barnet.

Under våren 2016 samordnar Socialförvaltningen samtliga främjande och förebyggande verksamheter inom Familjestödssektionen på en gemensam plats i Luleås Centrum, Smedjegatan, i en centralt belägen lokal invid LLT:s busshållplats. De nuvarande två öppna förskolorna kallade Mötesplatser inom Notviken och Porsön samt den öppna förskoleverksamhet som idag erbjuds vid Växhuset (Örnäset) samlokaliseras med Socialförvaltningens främjande och förebyggande arbete i entréplanet i den aktuella lokalen på Smedjegatan. Samlokaliseringen av de nuvarande öppna förskoleverksamheterna innebär en kvalitetshöjning av verksamheten. Fler pedagoger kan samverka och utveckla verksamheten på en gemensam plats, öppettider kan utvecklas. En samlokalisering på centralt belägen plats i det nav där Lokaltrafikens busslinjer möts innebär en ökad tillgång till verksamheten för fler vårdnadshavare.

En samlokalisering med socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande verksamheter skapar också möjligheter att utveckla föräldrastödet i samverkan.

Den gemensamma lokalen i centrum blir också utbildningsnav för föräldrautbildningar. Pedagogerna vid den nya öppna förskoleverksamheten ska inom ramen för sina tjänster tillsammans med personalen vid Familjestödssektionen fungera som gruppledare i föräldrautbildningar.

Sammanträdet

Jenny Alman (S) yrkar bifall till förslaget och att en återrapportering ska ske.

Beslutsgång

Ordförande ställer Jenny Almans förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsnämndens protokoll, 2007-11-22, § 175
- Barn- och utbildningsnämndens protokoll, 2006, § 6
- Plan för Luleå Kommuns föräldrastöd, 2016-02-19

Beslutet skickas till

Verksamhetschef förskola, F-6, 7-9, samtliga förskolechefer

Mötesplatser / Öppna förskolor

Ärendenr 2016/122-66

Barn- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samlokalisera den öppna förskoleverksamheten till en gemensam plats i Luleås centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande arbete.

Sammanfattning av ärendet

Skollagen anger inte någon skyldighet för kommuner att erbjuda öppen förskola. Idag bedrivs totalt 429 öppna förskolor i 190 av landets kommuner. Tre av dessa öppna förskoleverksamheter finns i Luleå. I Luleå benämns de öppna förskolorna Mötesplatser. De tre Mötesplatserna / öppna förskoleverksamheterna samlokaliseras på centralt belägen plats i Luleå centrum, i samma lokal som Socialförvaltningens, Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter. En samlokalisering av de öppna förskoleverksamheterna innebär en kvalitetshöjning. Pedagoger kan samverka och utveckla verksamheten, öppettider kan utvecklas. En samlokalisering på centralt belägen plats innebär också en ökad tillgång till verksamheten för fler vårdnadshavare. En samlokalisering av Barn- och utbildningsförvaltningens öppna förskoleverksamhet med Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter skapar också möjligheter att utveckla föräldrastödet i samverkan, i linje med Luleås kommuns visions- och programarbete, Program A, Alla jämlika.

Beskrivning av ärendet

Skollagen anger inte någon skyldighet för kommuner att erbjuda öppen förskola. I det fall den erbjuds styrs den av Skollagen, främst kap 25. Antalet öppna förskolor har reducerats kraftigt i Sverige under senare år. Orsaken är framför allt beslutet om allmän förskola för alla barn från 3 års ålder men också rätten att ha kvar en deltidsplats i förskolan för syskon vars vårdnadshavare är föräldralediga. Idag har 190 av Sveriges kommuner någon form av öppen förskoleverksamhet, ibland i samverkan med socialförvaltningen i form av så kallade familjecentraler. Det finns idag totalt 429 öppna förskolor i de 190 kommunerna.

Öppen förskola vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och deras föräldrar eller annan vuxen som följer med barnet. Den öppna förskolans uppgift är att erbjuda en god pedagogisk gruppverksamhet i nära samarbete med de vuxna besökarna. Samtidigt får de vuxna möjlighet till kontakt och

gemenskap. Besökarna är inte inskrivna utan avgör själva när och hur ofta de vill delta.

I Luleå finns sedan 2003 två öppna förskolor kallade Mötesplatser, en på Notviken och en på Porsön. Dessa bedrevs först som försöksverksamhet i samverkan med socialförvaltningen. 2007 tog Barn- och utbildningsnämnden beslut om att permanenta de två verksamheterna. Sedan 2003 bedrivs också en familjestödjande verksamhet tillsammans med socialförvaltningen inom Örnäset kallad Växhuset. Växhuset erbjuder också en öppen förskoleverksamhet.

Barn- och utbildningsförvaltningen delar tillsammans med Socialförvaltningen ansvaret för genomförande av föräldrastöd i Luleå. I program A, Alla jämlika definieras ett föräldrastöd som fram till 2020 ska verka för målsättningen "Alla blivande föräldrar samt föräldrar med barn i åldrarna 0-18 år ska utifrån sitt behov erbjudas stöd i sitt föräldraskap. Föräldrastödet ska vara strukturerat och bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet". Den öppna förskolan kan med fördel utgöra en delmängd i Luleås samlade föräldrastöd för föräldrar till de yngre barnen. En plan för Luleås samlade föräldrastöd har tagits fram (mars 2016). I planen beskrivs på vilket sätt de två förvaltningarna planerar att genomföra föräldrastödet i arbetet mot målsättningen.

Ett delmål i planen är att *Öka tillgängligheten med en ny mötesplats i centrala Luleå*. Genom en samlokalisering av Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter samt Barn- och utbildningsförvaltningens öppna förskoleverksamhet på en gemensam plats i centrala Luleå skapas förbättrade möjligheter att erbjuda fler och nya föräldrastödjande aktiviteter samt att nå fler föräldrar. Den nya mötesplatsen ska vända sig till samtliga föräldrar i Luleå. Mötesplatsen ska även omfatta en öppen förskoleverksamhet som vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och deras föräldrar eller annan vuxen som följer med barnet.

Under våren 2016 samordnar Socialförvaltningen samtliga främjande och förebyggande verksamheter inom Familjestödssektionen på en gemensam plats i Luleås Centrum, Smedjegatan, i en centralt belägen lokal invid LLT:s busshållplats. De nuvarande två öppna förskolorna kallade Mötesplatser inom Notviken och Porsön samt den öppna förskoleverksamhet som idag erbjuds vid Växhuset (Örnäset) samlokaliseras med Socialförvaltningens främjande och förebyggande arbete i entréplanet i den aktuella lokalen på Smedjegatan. Samlokaliseringen av de nuvarande öppna förskoleverksamheterna innebär en kvalitetshöjning av verksamheten. Fler pedagoger kan samverka och utveckla verksamheten på en gemensam plats, öppettider kan utvecklas.

En samlokalisering på centralt belägen plats i det nav där Lokaltrafikens busslinjer möts innebär en ökad tillgång till verksamheten för fler vårdnadshavare.

En samlokalisering med socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande verksamheter skapar också möjligheter att utveckla föräldrastödet i samverkan.

Den gemensamma lokalen i centrum blir också utbildningsnav för föräldrautbildningar. Pedagogerna vid den nya öppna förskoleverksamheten ska inom ramen för sina tjänster tillsammans med personalen vid Familjestödssektionen fungera som gruppledare i föräldrautbildningar.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsnämndens protokoll, 2007-11-22, § 175
- Barn- och utbildningsnämndens protokoll, 2006, § 6
- Plan för Luleå Kommuns föräldrastöd, 2016-02-19

Annica Backman
Verksamhetschef förskolan

Beslutet skickas till

Verksamhetschef förskola, F-6, 7-9, samtliga förskolechefer

Ärendenr 2016/122.66

Reservation 2016-04-21 § 36

KD reserverar sig mot beslutet eftersom vi vill behålla de öppna förskolor som redan finns och öppna ytterligare en ny mötesplats i Luleå centrum.

Anna Newell, KD

§ 36

Mötesplatser / Öppna förskolor

Ärendenr 2016/122-66

Barn- och utbildningsnämndens beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samlokalisera den öppna förskoleverksamheten till en gemensam plats i Luleås centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande arbete. Återrapportering till nämnden.

Reservation

Anna Newell (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Skollagen anger inte någon skyldighet för kommuner att erbjuda öppen förskola. Idag bedrivs totalt 429 öppna förskolor i 190 av landets kommuner. Tre av dessa öppna förskoleverksamheter finns i Luleå. I Luleå benämns de öppna förskolorna Mötesplatser. De tre Mötesplatserna / öppna förskoleverksamheterna samlokaliseras på centralt belägen plats i Luleå centrum, i samma lokal som Socialförvaltningens, Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter. En samlokalisering av de öppna förskoleverksamheterna innebär en kvalitetshöjning. Pedagoger kan samverka och utveckla verksamheten, öppettider kan utvecklas. En samlokalisering på centralt belägen plats innebär också en ökad tillgång till verksamheten för fler vårdnadshavare. En samlokalisering av Barn- och utbildningsförvaltningens öppna förskoleverksamhet med Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter skapar också möjligheter att utveckla föräldrastödet i samverkan, i linje med Luleås kommuns visions- och programarbete, Program A, Alla jämlika.

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår att Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samlokalisera den öppna förskoleverksamheten till en gemensam plats i Luleås centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande arbete.

Arbetsutskottet föreslår att Barn- och utbildningsnämnden beslutar att samlokalisera den öppna förskoleverksamheten till en gemensam plats i

Luleås centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande arbete. Återrapportering till nämnden

Beskrivning av ärendet

Skollagen anger inte någon skyldighet för kommuner att erbjuda öppen förskola. I det fall den erbjuds styrs den av Skollagen, främst kap 25. Antalet öppna förskolor har reducerats kraftigt i Sverige under senare år. Orsaken är framför allt beslutet om allmän förskola för alla barn från 3 års ålder men också rätten att ha kvar en deltidsplats i förskolan för syskon vars vårdnadshavare är föräldralediga. Idag har 190 av Sveriges kommuner någon form av öppen förskoleverksamhet, ibland i samverkan med socialförvaltningen i form av så kallade familjecentraler. Det finns idag totalt 429 öppna förskolor i de 190 kommunerna.

Öppen förskola vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och deras föräldrar eller annan vuxen som följer med barnet. Den öppna förskolans uppgift är att erbjuda en god pedagogisk gruppverksamhet i nära samarbete med de vuxna besökarna. Samtidigt får de vuxna möjlighet till kontakt och gemenskap. Besökarna är inte inskrivna utan avgör själva när och hur ofta de vill delta.

I Luleå finns sedan 2003 två öppna förskolor kallade Mötesplatser, en på Notviken och en på Porsön. Dessa bedrevs först som försöksverksamhet i samverkan med socialförvaltningen. 2007 tog Barn- och utbildningsnämnden beslut om att permanenta de två verksamheterna. Sedan 2003 bedrivs också en familjestödjande verksamhet tillsammans med socialförvaltningen inom Örnäset kallad Växhuset. Växhuset erbjuder också en öppen förskoleverksamhet.

Barn- och utbildningsförvaltningen delar tillsammans med Socialförvaltningen ansvaret för genomförande av föräldrastöd i Luleå. I program A, Alla jämlika definieras ett föräldrastöd som fram till 2020 ska verka för målsättningen "Alla blivande föräldrar samt föräldrar med barn i åldrarna 0-18 år ska utifrån sitt behov erbjudas stöd i sitt föräldraskap. Föräldrastödet ska vara strukturerat och bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet". Den öppna förskolan kan med fördel utgöra en delmängd i Luleås samlade föräldrastöd för föräldrar till de yngre barnen. En plan för Luleås samlade föräldrastöd har tagits fram (mars 2016). I planen beskrivs på vilket sätt de två förvaltningarna planerar att genomföra föräldrastödet i arbetet mot målsättningen.

Ett delmål i planen är att *Öka tillgängligheten med en ny mötesplats i centrala Luleå*. Genom en samlokalisering av Familjestödssektionens främjande och förebyggande verksamheter samt Barn- och utbildningsförvaltningens öppna förskoleverksamhet på en gemensam plats i centrala Luleå skapas förbättrade möjligheter att erbjuda fler och nya föräldrastödjande aktiviteter samt att nå fler föräldrar. Den nya mötesplatsen ska vända sig till samtliga föräldrar i Luleå. Mötesplatsen ska även omfatta en öppen förskoleverksamhet som vänder sig till barn som inte är inskrivna i förskolan och deras föräldrar eller annan vuxen som följer med barnet.

Under våren 2016 samordnar Socialförvaltningen samtliga främjande och förebyggande verksamheter inom Familjestödssektionen på en gemensam plats i Luleås Centrum, Smedjegatan, i en centralt belägen lokal invid LLT:s busshållplats. De nuvarande två öppna förskolorna kallade Mötesplatser inom Notviken och Porsön samt den öppna förskoleverksamhet som idag erbjuds vid Växhuset (Örnäset) samlokaliseras med Socialförvaltningens främjande och förebyggande arbete i entréplanet i den aktuella lokalen på Smedjegatan. Samlokaliseringen av de nuvarande öppna förskoleverksamheterna innebär en kvalitetshöjning av verksamheten. Fler pedagoger kan samverka och utveckla verksamheten på en gemensam plats, öppettider kan utvecklas. En samlokalisering på centralt belägen plats i det nav där Lokaltrafikens busslinjer möts innebär en ökad tillgång till verksamheten för fler vårdnadshavare.

En samlokalisering med socialförvaltningens Familjestödssektions främjande och förebyggande verksamheter skapar också möjligheter att utveckla föräldrastödet i samverkan.

Den gemensamma lokalen i centrum blir också utbildningsnav för föräldrautbildningar. Pedagogerna vid den nya öppna förskoleverksamheten ska inom ramen för sina tjänster tillsammans med personalen vid Familjestödssektionen fungera som gruppledare i föräldrautbildningar.

Sammanträdet

Peter Hedlund (S) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag till beslut.

Anna Newell (KD) yrkar ändring av beslutstexten:
Arbetsutskottet föreslår att barn- och utbildningsnämnden beslutar att öppna en ny öppen förskoleverksamhet i Luleå centrum och att verksamheten bedrivs i nära samverkan med Socialförvaltningens Familjestödsektions främjande och förebyggande arbete. Återrapportering till nämnden.

Beslutsgång

Ordförande ställer Peter Hedlunds förslag mot Anna Newells förslag under proposition och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller Peter Hedlunds förslag.

Beslutsunderlag

- Barn- och utbildningsnämndens protokoll, 2007-11-22, § 175
- Barn- och utbildningsnämndens protokoll, 2006, § 6
- Plan för Luleå Kommuns föräldrastöd, 2016-02-19
- Arbetsutskottets protokoll § 20, 2016-04-07

Beslutet skickas till

Verksamhetschef förskola, F-6, 7-9, samtliga förskolechefer

§ 40

Information avseende tidiga insatser i samverkan barn 0-6 år

Ärendenr 2025/100-2.1.0.1

Barn- och utbildningsnämndens beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen informerar om tidiga insatser i samverkan barn 0-6 år.

Sammanträdet

Ordföranden föreslår att lägga informationen till handlingarna och finner att barn- och utbildningsnämnden bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Presentation - Tidiga insatser i samverkan barn 0-6 år,
  BUF Hid: 2025.441

BARNHÄLSA

I SAMVERKAN 0-6 ÅR



Barnhälsa 1-6 år

Luleås kommunala förskolor



STRATEGISK NIVÅ

SAMVERKAN FÖR TIDIGA INSATSER

Förskola-Socialförvaltning-Mödra- och barnhälsovård

Syfte: På övergripande nivå stödja och utveckla främjande och förebyggande insatser för barn 0-6 år och deras vårdnadshavare samt personal i berörda verksamheter.

TAKSTISK NIVÅ

BARNHÄLSOTEAM

Syfte: Diskutera mönsterbilder som framträder i barnhälsoarbetet vid förskolorna. Identifiera kompetensinsatser och samverkansaktiviteter för barns hälsa och koppla/utveckla dessa inom förskolans övergripande kvalitetsarbete.

- En gång per termin (organiseras områdesvis).
- Ersätter tidigare kvalitetsdialoger med Barn- och elevhälsan.
- Består av rektorer och Barn- och elevhälsans stödpersonal för förskolan.

OPERATIV NIVÅ

BARNHÄLSOMÖTEN VID VARJE FÖRSKOLA

Syfte: Uppmärksamma barngruppernas behov och enskilda barns stödbehov, barns närvaro i förskolan, upprätta och följa upp handlingsplaner, beslut om kompetens- och stödinsatser, beslut om ansökan om tilläggsbelopp osv.

- En gång per termin.
- Rektors ansvar.

Projektets syfte

Att stärka samverkan mellan Region Norrbotten och Luleå kommun för att skapa ett mer tillgängligt och stödjande system för vårdnadshavare och barn i åldern 0-6 år.



UPPDRAG

- Undersöka vilka behov som föräldrar och blivande föräldrar har rörande stöd i föräldraskapet.
- Kartlägga nuvarande brister i samverkan samt undersöka hur detta gör att barn och föräldrar riskerar hamnar mellan samhällets trygghetssystem.
- Utreda interna samverkansbehov inom och mellan berörda verksamheter.




HUVUDSAKLIGA
UTMANINGAR

HUVUDSAKLIGA

UTMANINGAR

- Avsaknad av helhetsbild
- Avsaknad av samverkansrutiner
- Bristande återkoppling och kommunikation
- Otillgängliga kontaktvägar




RESULTAT

INTERN SAMVERKAN

- Samverkansmodell för stödinsatser i enskilda fall
- Samverkansforum
- Kontaktvägar mellan verksamheter

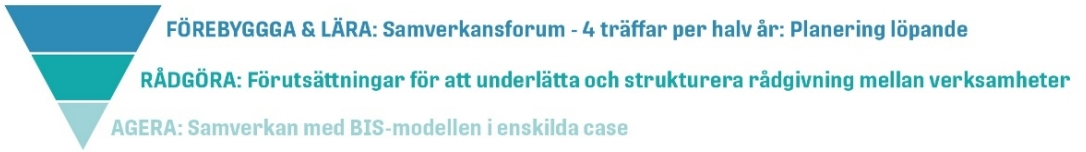

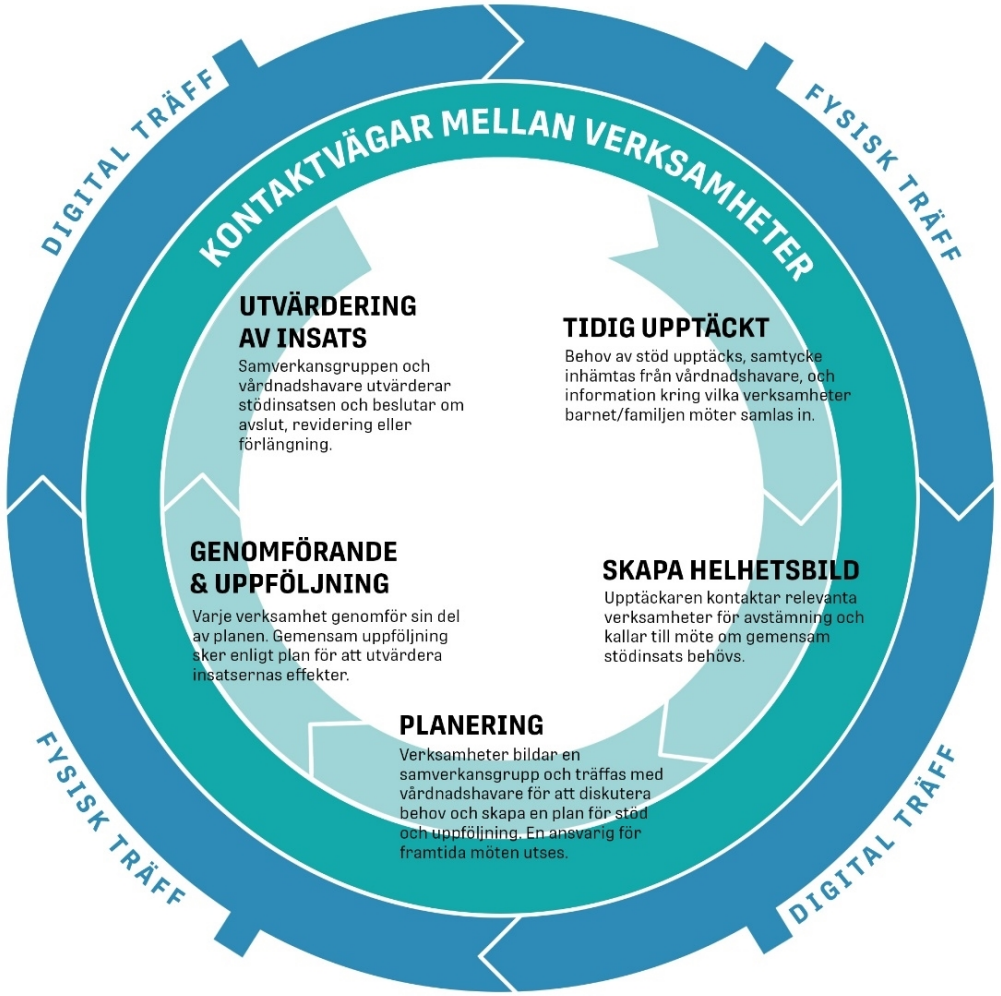

UPPDRAG

Samverkansforum för barn och familj (0-6 år)

Samverkansforumet syftar till att skapa en strukturerad **samverkan mellan olika verksamheter inom och mellan** Luleå kommun och representanter från Region Norrbotten i Luleå-området för att arbeta preventivt, utbyta **erfarenheter och förbättra arbetssätt och rutiner**. Forumet syftar också till att bygga starka relationer och skapa en gemensam **förståelse** för varandras roller och verksamheter.

Genom regelbundna möten underlättas ett kontinuerligt utbyte av erfarenheter mellan verksamheterna. Samverkan bidrar till att parterna får djupare insikt i varandras verksamheter, vilket skapar bättre förutsättningar för **gemensam utveckling av såväl rutiner som arbetssätt.**

Genom att driva viktiga frågor där det finns behov av förbättringar och utveckling kan konstellationen bidra till att stärka samarbete och bygga hållbara relationer mellan verksamheterna vilket på sikt säkerställer att barn och familjer får det stöd de behöver.

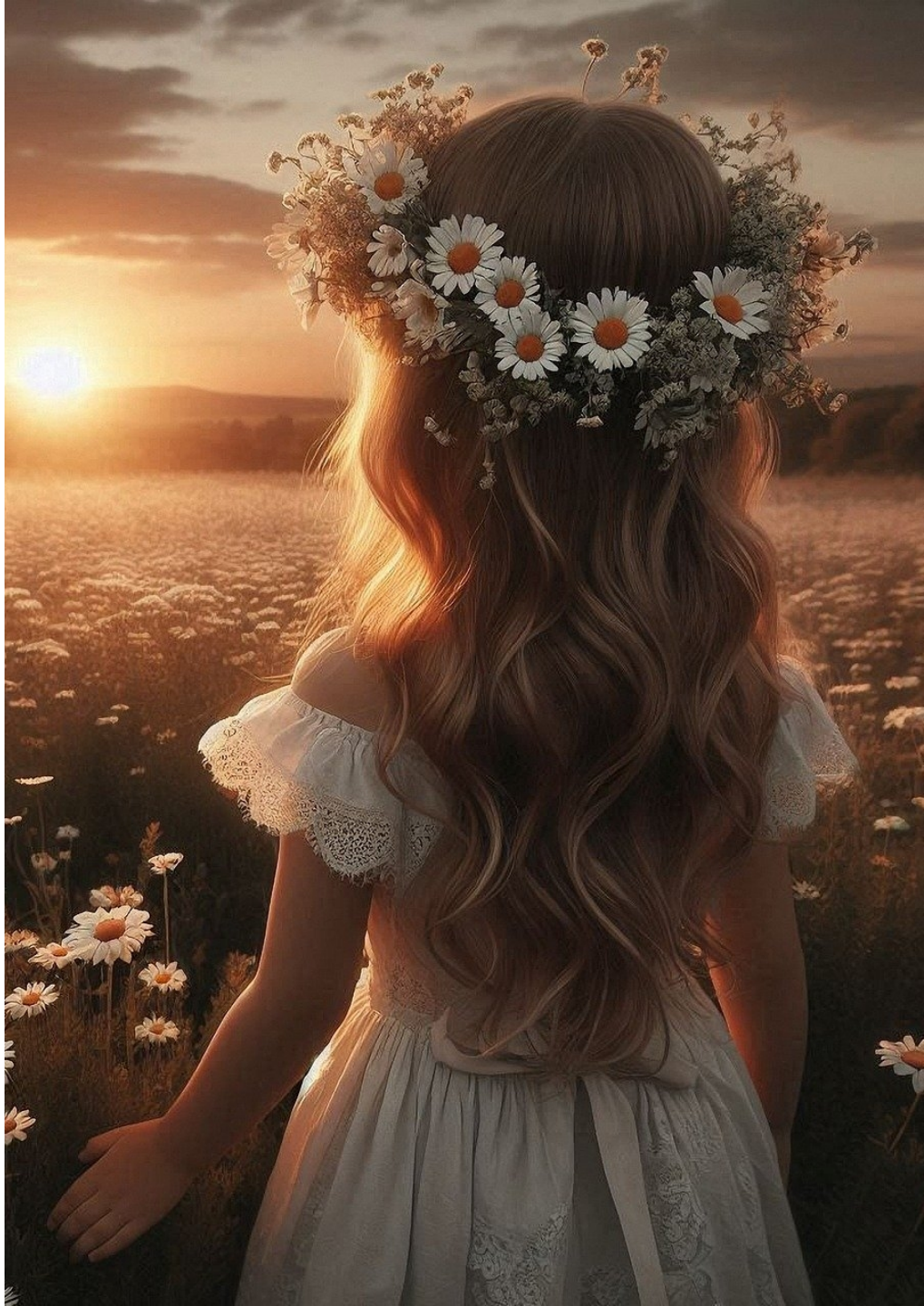

ORGANISERING

Samverkansforum för barn och familj (0-6 år)

STYRGRUPP (3 st)

- Skapar nödvändiga förutsättningar
- Tilldelar resurser till identifierade förbättringsarbeten

PLANERINGSGRUPP (3 st)

- Planerar och leder forumets möten

REPRESENTANTER (11 st)

- Deltar aktivt, bidrar med sin kompetens och sprider kunskap inom sina verksamheter

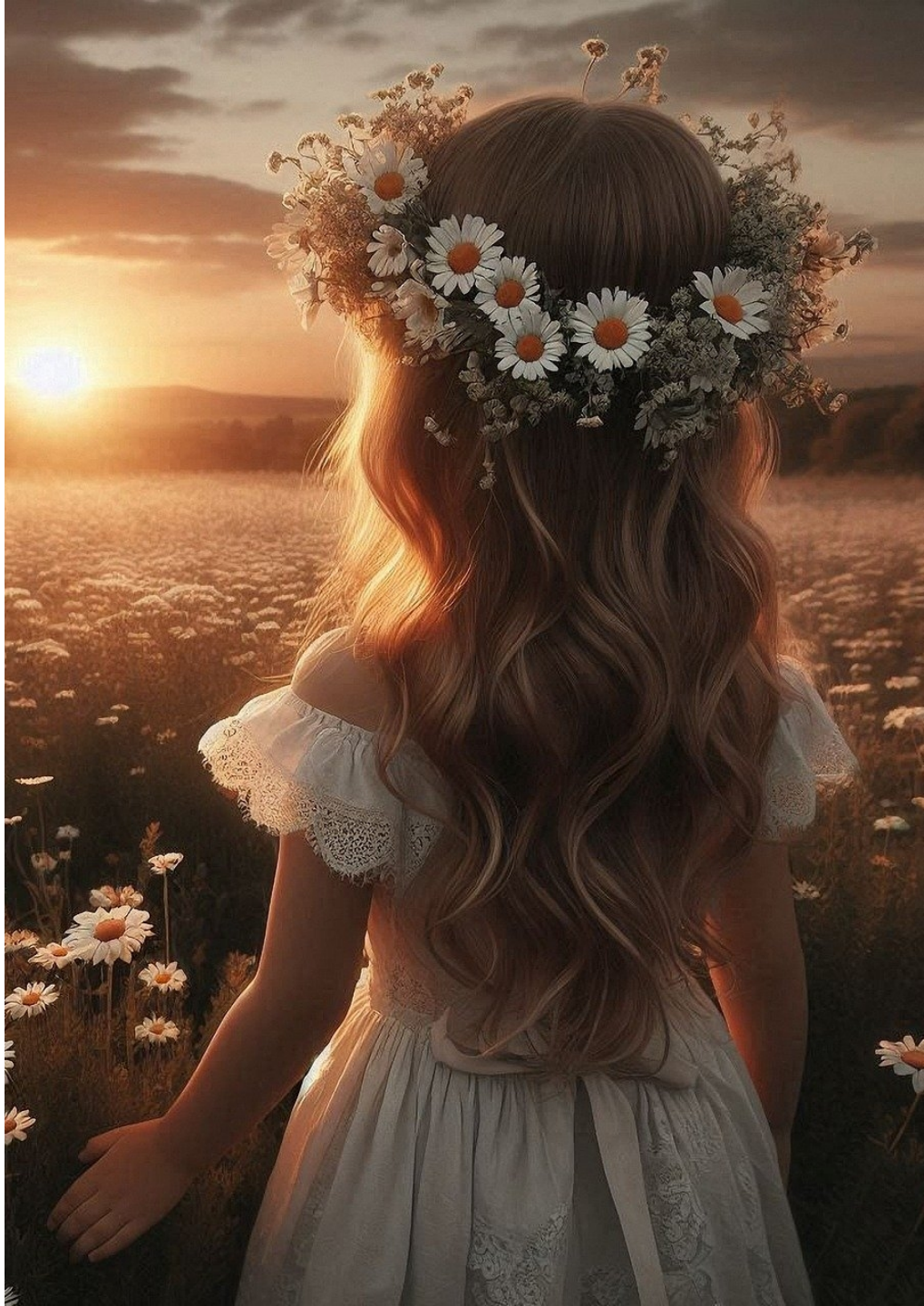

UPPLÄGG

Samverkansforum för barn och familj (0-6 år)

ANTAL TRÄFFAR PER TERMIN

- Två digitala
- Två fysiska

FYSISKA TRÄFFAR

- Fokus på interaktion och nätverkande

DIGITALA TRÄFFAR

- Fokus på att sprida viktig information, kunskap och insikter om viktiga ämnen.

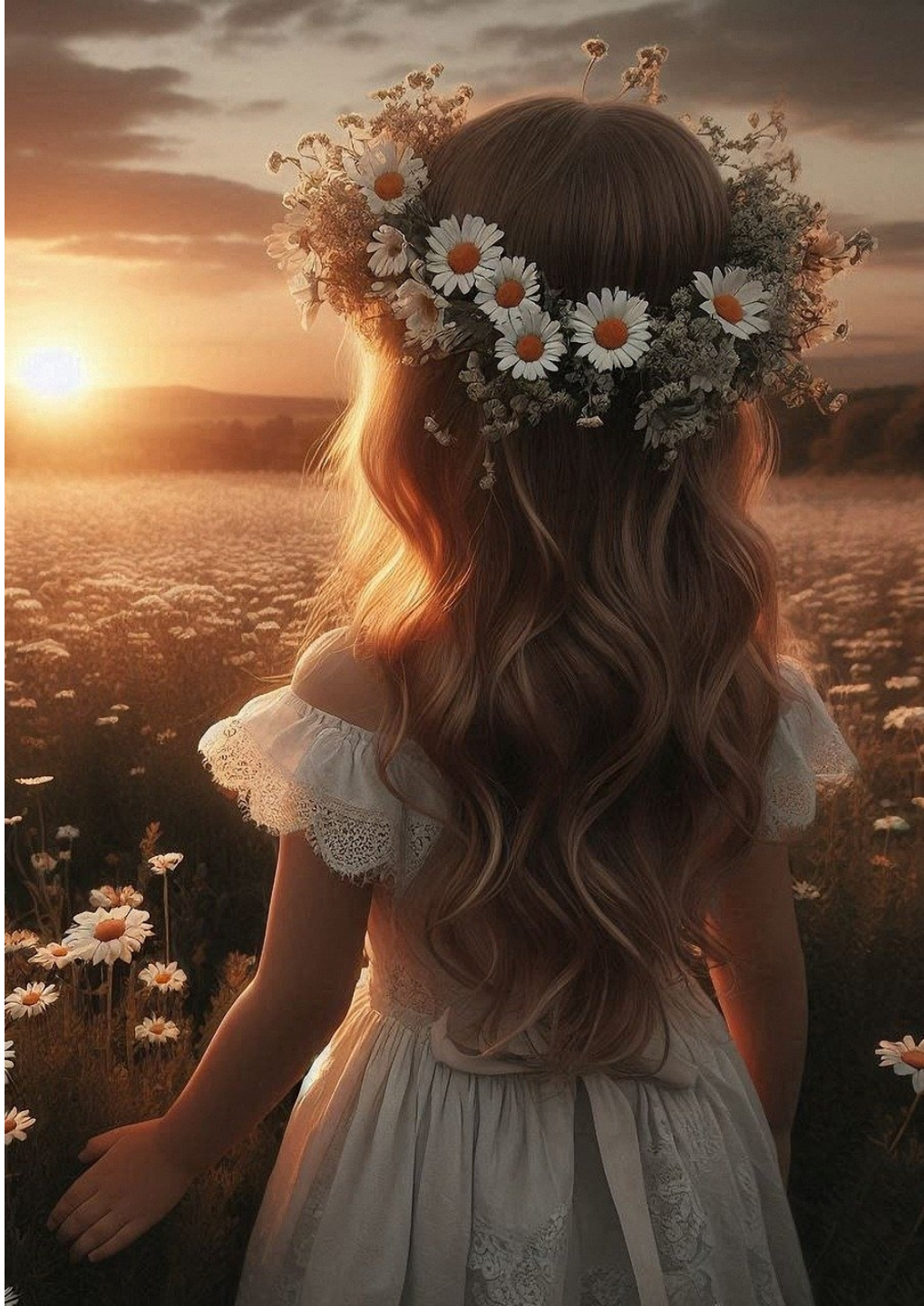

INSIKTER VI OCKSÅ BÄR MED OSS

Kartläggning av stöd

- Första uppdraget för planeringsgruppen

BIS-modellen

- Behöver synkas med Norrbusrutinen för att undvika parallella processer.



SÖKA & TA EMOT STÖD

Preferenser

- Personligt möte med yrkeskunnig
- Söka information via internet

Mindre attraktiva alternativ

- Appar, epost och chattfunktioner

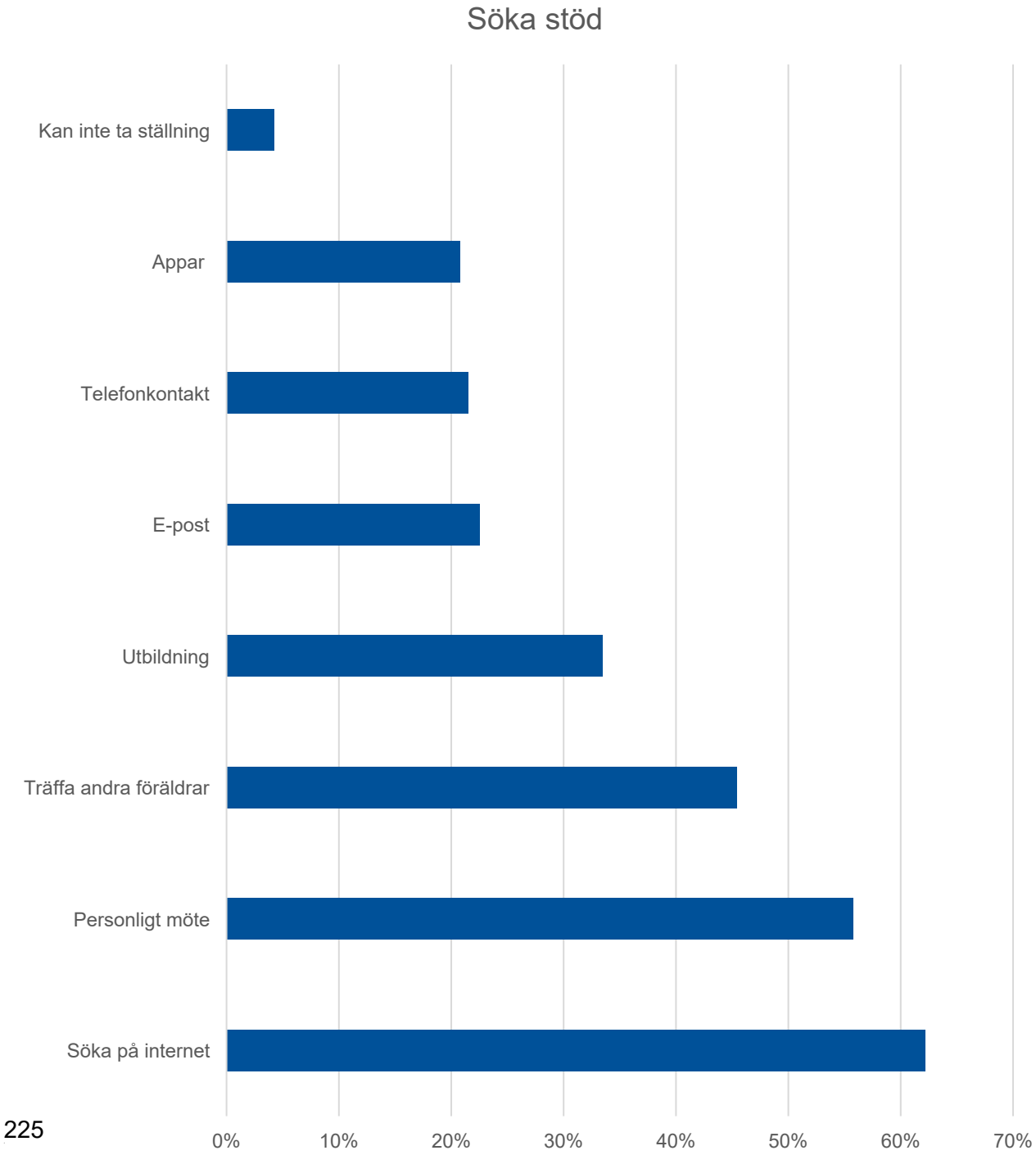

NÖJDHET VS. KÄNNEDOM

- Ju högre kännedom, desto nöjdare verkar vårdnadshavare vara

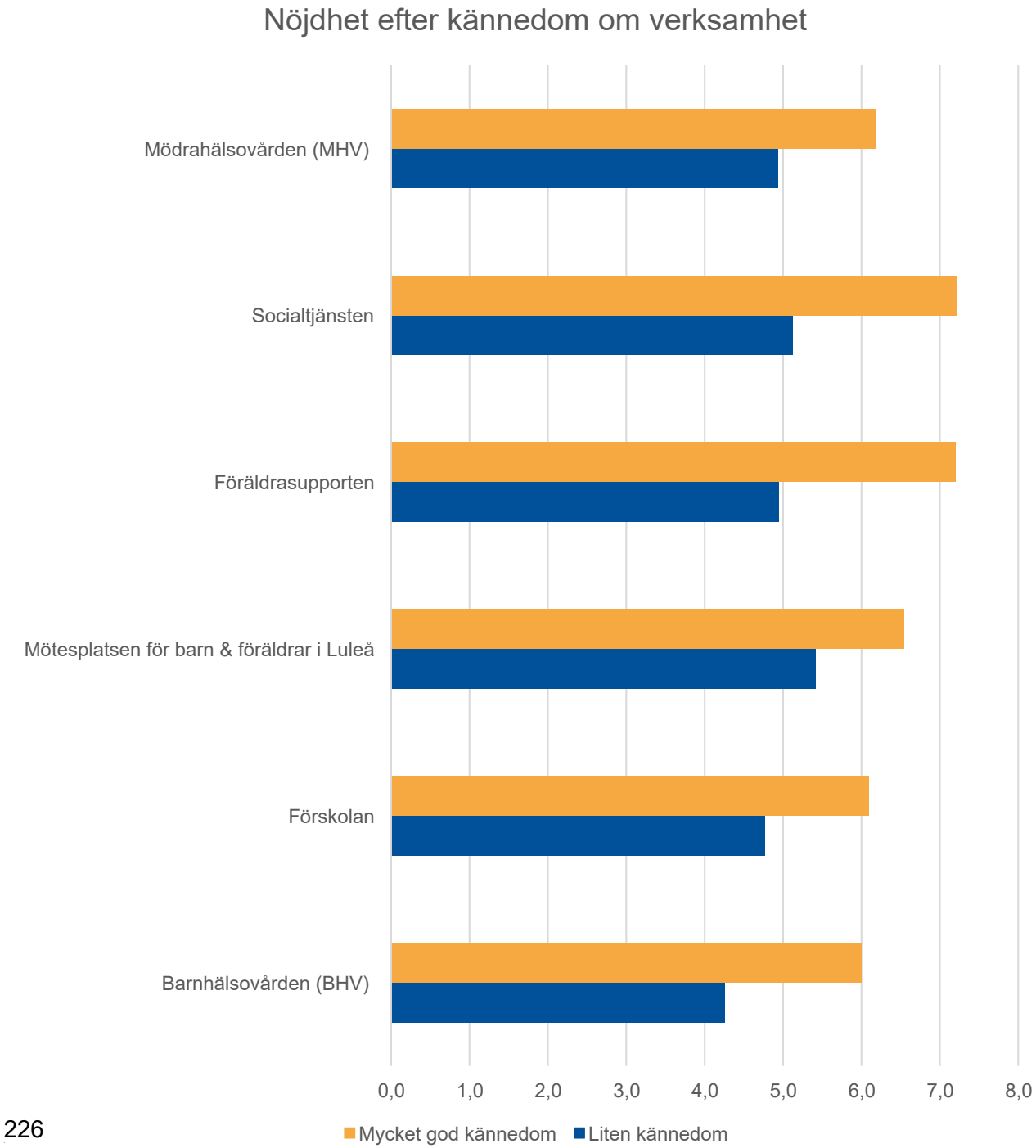

KONSEKVENSER AV LÅG KÄNNEDOM

- Ojämn tillgång till stöd
- Resursanvändning
- Brister i samverkan och helhetsperspektiv



"Coming together is a beginning, staying together is progress, and working together is success."

– Henry Ford



Förslag till beslut gällande motion (M) Barnomsorgen i Luleå ska bli mer anpassningsbar och likvärdig

Ärendenr 2026/107.1.1.1.7

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen.

Sammanfattning av ärendet

Sana Suljanovic och Arvid Persson (M) har inkommit med en motion om att barnomsorgen i Luleå kommun ska bli mer anpassningsbar och likvärdig. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2026-02-23 § 26.

Motionärerna vill att familjer själva ska få bestämma hur de timmar i förskolan de har rätt till ska fördelas. Därutöver vill motionärerna att det tas fram en mer flexibel modell för barnomsorg för det äldre syskonet, mot en avgift.

Med anledning av det som framgår av motionen föreslår motionärerna kommunfullmäktige besluta:

- Att utreda hur föräldrar själva ska ges möjligheten att planera 15 timmars vistelsetid på förskolan för det äldre syskonet, oavsett ålder.
- Att inom ramen för gällande lagstiftning rörande maxtaxa och allmän förskola, utreda en ny flexibel barnomsorgstaxa. I uppdraget ingår även att säkerställa att den kommunala resursfördelningsmodellen (barnpengen) viktas efter barnets faktiska närvarotid.
- Att föräldrar även ska erbjudas ökad vistelsetid utöver lagstadgade 15 timmar mot en avgift.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens svar

Motionärerna föreslår att arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen ska utreda hur vårdnadshavare själva kan ges möjlighet att planera 15 timmars vistelsetid i förskolan för äldre syskon, oavsett barnets ålder.

Enligt skollagen ska förskolan stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda barnen en trygg omsorg. Förskolan är en skolform inom skolväsendet där utbildningen ska planeras, genomföras, följas upp och utvecklas i enlighet med skollagen och förskolans läroplan. Läroplanen tydliggör förskollärares ansvar för undervisningen och rektors ansvar för att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen bedömer att en struktur där föräldralediga vårdnadshavare själva förlägger barnets vistelsetid behöver vägas mot huvudmannens ansvar att organisera en likvärdig och sammanhållen utbildning. Kännedom om barnens vistelsetider är en central förutsättning för att kunna planera undervisning, omsorg, vila, måltider, fysisk aktivitet och bemanning utifrån barnens behov och verksamhetens uppdrag. Detta är särskilt viktigt mot bakgrund av förordningen 2026:1487 som träder i kraft den 1 juli 2027. Den reglerar omfattningen av tiden för lärares och förskollärares undervisningsuppdrag, till exempel tid för planering och uppföljning av undervisningen i förskolan. En struktur där varje vårdnadshavare självständigt förlägger barnets vistelsetid riskerar att försvåra planeringen och påverka förutsättningarna att bedriva en likvärdig, sammanhållen och kvalitativ förskola.

Motionärerna föreslår att arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen ska utreda en ny flexibel barnomsorgstaxa samt att den kommunala resursfördelningsmodellen, barnpengen, ska viktas efter närvarotid. Luleå kommun tillämpar maxtaxa i förskolan. Maxtaxan reglerar den avgift som vårdnadshavare betalar för en plats i förskola. Avgiftssystemet är särskilt från kommunens interna resursfördelningsmodell, som styr hur budget fördelas till verksamheten för att förskolan ska kunna bemannas, organiseras och bedrivas utifrån sitt uppdrag.

Maxtaxan innebär att avgiften begränsas av nationellt fastställda avgiftstak och inkomsttak. Om ett hushåll redan betalar den högsta tillåtna avgiften får inga ytterligare avgifter tas ut för platsen. Det innebär att Luleå kommun inte kan justera avgiften eller ta ut en särskild avgift för utökad vistelsetid inom ramen för nuvarande maxtaxa. Kommuner som tillämpar maxtaxa får statsbidrag som kompensation för avgiftssystemet.

Den interna resursfördelningsmodellen utgår från inskrivna barn, barnens ålder, placeringsform, socioekonomiska faktorer och barn i behov av särskilt stöd. Modellen är ett verktyg för att skapa stabila och likvärdiga förutsättningar för bemanning, undervisning, omsorg och organisation i förskolan. Om barnpengen skulle viktas efter närvaro skulle verksamhetens budget bli beroende av tillfälliga variationer i barns närvaro. Det skulle riskera att skapa osäkra och olikvärdiga förutsättningar för förskolorna, eftersom bemanning, lokaler och grundläggande organisation behöver planeras utifrån ett mer långsiktigt och förutsägbart underlag.

Förvaltningen bedömer därför att en modell där avgiften kopplas till faktisk närvarotid inte är möjlig inom ramen för gällande maxtaxa. Inte heller med annan modell bedöms det lämpligt att koppla den interna resursfördelningen till faktisk närvaro, eftersom förskolans bemanning, lokaler och

grundläggande organisation behöver planeras utifrån ett stabilt och förutsägbart underlag. Om Luleå kommun skulle frångå maxtaxan krävs ett nytt politiskt ställningstagande. Ett sådant ställningstagande skulle även påverka kommunens rätt till statsbidrag kopplat till maxtaxan och riskera att minska likvärdigheten och tillgången till förskola för familjerna.

Motionärerna föreslår att föräldralediga vårdnadshavare ska kunna erbjudas utökad vistelsetid utöver lagstadgade 15 timmar per vecka mot avgift. Skollagen (2010:800) 8 kap. anger att barn till föräldralediga och arbetssökande vårdnadshavare ska erbjudas förskola under minst tre timmar per dag eller 15 timmar i veckan från och med ett års ålder. Luleå kommuns nuvarande budgetförutsättningar och resursfördelning har byggt på denna omfattning, 15 timmar per vecka. Kommuner kan besluta att generellt erbjuda mer tid än den lagstadgade miniminivån. Kommunfullmäktige beslutade 2026-06-16 § 108 i mål och budget 2027 med plan 2028–2029 att förskolan från och med budgetåret 2027 erhåller hel barnpeng för alla barn och att barn med 15 timmarsplacering ska erbjudas 20 timmar per vecka. Beslutet omhändertas genom en utökning av budgeten i resursfördelningsmodellen till förskolan. Förvaltningen bedömer därmed att frågan om ökad vistelsetid utöver lagstadgade 15 timmar redan har hanterats.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens föreslår därför barn- och utbildningsnämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionen. Bedömningen grundas på att förskolans verksamhet behöver kunna planeras och organiseras utifrån kända och förutsägbara vistelsetider, att avgiften inte kan justeras inom ramen för gällande maxtaxa samt att barnpengen inte bör kopplas till faktisk närvaro då det skulle skapa osäkra planerings- och budgetförutsättningar. Avgiftsbaserad förskoleplats skulle också öka klyftor mellan familjer med olika ekonomiska förutsättningar. Frågan om utökad vistelsetid har omhändertagits genom beslut i kommunfullmäktige.

Dialog
Dialog har förts internt inom förvaltningen. Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen ingår i ett nationellt SKR-nätverk för förskolan som omfattar 30-talet kommuner, där har dialog också förts.

Beslutsunderlag

- Motion (M) Barnomsorgen i Luleå ska bli mer anpassningsbar och likvärdig, BUF Hid: 2026.426
- Kommunfullmäktiges beslut 2026-06-16 § 108, BUF Hid: 2026.1549

Viktoria Johansson
Utvecklingsledare förskolan

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, kanslikontoret
Skolchef förskola
Utvecklingsledare förskola
Avdelningschef HR/ekonomi

Barnomsorgen i Luleå ska bli mer anpassningsbar och likvärdig

Just nu minskar antalet nyfödda barn i hela Sverige, samma trend syns även i Luleå. Även om orsakerna är komplexa, kan vi politiker se över alla verktyg som kan främja livet för småbarnsföräldrar. Att skapa en smidig vardag för småbarnsfamiljer är en framtidsfråga för Luleå. Förskolan är dessutom barnens första viktiga arena för social utveckling. Här läggs grunden för språket, integrationen och de sociala normer som bygger ett starkt samhälle. Genom att öka flexibiliteten sätter vi både barnets behov och föräldrarnas valfrihet i centrum.

Idag tillämpas en barnomsorg i Luleå som enligt vår uppfattning vilar på ett föråldrat och omodernt sätt att se på familjens självbestämmande. En småbarnsfamilj som valt att skaffa ett till barn får nämligen inte använda sig av kommunens barnomsorg i den utsträckning som man önskar vilket kan uppfattas som diskriminerande. Det äldre syskonet kvalificeras nämligen för endast 525 timmar förskola per år, de benämns oftast som 15-timmarsbarn.

Från att det äldre syskonet blir 3 år erbjuds fortsatt 525 timmar per år men då blir dessa timmar även avgiftsfria. Detta system skapar inte bara understimulerade syskon, det bidrar till en tyngre vardag för en föräldraledig flerbarnsmamma.

Vi moderater vill att alla familjer ska ges möjligheten att själva få bestämma vistelsetiden för sina barn. Barn mår bra av att leka och ha roligt, de ska inte tvingas vara hemma på grund av ett systemfel. Ett barn som trivs, utvecklar nya färdigheter och interagerar positivt med andra bidrar till ökat välmående inom hela familjen samt förbättrar deras vardagliga livssituation.

Moderaterna vill därför att alla familjer själva ska få bestämma hur de timmar i förskolan de har rätt till ska fördelas. Det är inte den enskilda förskolan eller kommunen som borde besluta hur timmarna ska fördelas. Därutöver vill Moderaterna ge att det tas fram en ny mer flexibel modell för barnomsorg för det äldre syskonet, mot en avgift.

Med anledning av ovanstående yrkar vi:

Att utreda hur föräldrar själva ska ges möjligheten att planera 15 timmars vistelsetid på förskolan för det äldre syskonet, oavsett ålder.

Att inom ramen för gällande lagstiftning rörande maxtaxa och allmän förskola, utreda en ny flexibel barnomsorgstaxa. I uppdraget ingår även att säkerställa att den kommunala resursfördelningsmodellen (barnpengen) viktas efter barnets faktiska närvarotid.

Att föräldrar även ska erbjudas ökad vistelsetid utöver lagstadgade 15 timmar mot en avgift.

Sana Suljanovic (M) Arvid Persson (M)

9/2-2026

§ 108

Mål och budget 2027 med plan 2028-2029

Ärendenr 2026/772-1.3.3.2

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ändringsförslag i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6420.
2. I samband med beslut om delårsrapporten per augusti respektive år tar kommunstyrelsen ställning till om en utdelning från Luleå kommunföretag upp till 50 mkr per år ska tas ut eller inte.

Reservationer

Ylva Mjärdell (L), Jonas Brännberg (SAV), Inger Oja (M), Kristoffer Sundström (M), Sana Suljanovic (M), Ilkka Isaksson (SD), Arvid Persson (M), Dexter Krokstedt (SD), Fredrik Hjälte (L), Matti Björk (M), Eric Lundvall (C), Carola Lidén (C), Robert Lundqvist (SAV), Thomas Söderström (L), Ingrid Cannerfelt (SD), Samuel Ek (KD), Nicklas Kemppainen (KD), Arne Nykänen (C), Fredrik Wiberg (M), Bo Larsson (-), Thomas Söderström (L), Fredrik Hjälte (L), Eric Lundvall (C), Andreas Bergström (KD), Thomas Larsson (SD) och Ronald Andersson (C) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Mål och budget visar hur Luleå kommunkoncern kommer att arbeta för visionen om framtidens Luleå 2040 i form av mål och hur budgeten fördelas. Dokumentet är ett styrande dokument som ger grund för ägardirektiv för bolagen samt planering och uppföljning i både nämnder och kommunala bolag. Detta är det centrala dokumentet för att styra den kommunala verksamhetens inriktning och omfattning i det korta perspektivet (1–3 år).

Alla verksamheter ska besluta om mål som bidrar till *Välfungerande vardag för alla*. Luleå kommunkoncern ska i alla verksamheter inför 2027, med utgångspunkt i sina grunduppdrag, besluta om målsättningar för att bidra till kommunfullmäktiges övriga prioriterade områden.

- *Mer Luleå för fler luleåbor*
- *Trygg i Luleå*
- *Klimatsmart och naturpositiv*
- *Blomstrande näringsliv*

De prioriterade områdena är de som senare följs upp i delårsrapport och årsredovisning och måluppfyllelsen är en del vid bedömningen om kommunen uppnått god ekonomisk hushållning i verksamheten.

Resultat
Resultatbudgeten visar på ett positivt resultat för år 2027 med 74 miljoner kronor. År 2028 och år 2029 blir det budgeterade resultatet positivt med 40 miljoner kronor respektive 65 miljoner kronor. I resultatet finns en samlad uppskattning av intäkter med 60 miljoner årligen inräknad, se beskrivning nedan. Om dessa intäkter exkluderas är resultatet negativt för år 2028 och visar på 5 mkr i överskott år 2029. Om inte de ekonomiska förutsättningarna inför dessa år förbättras måste åtgärder vidtas för att nå en ekonomi i balans och det långsiktiga resultatmålet. De beräknade resultatnivåerna i mål och budget 2027–2029 är under förutsättning att nämnderna klarar en budget i balans.

Investeringar
De planerade investeringarna för åren 2027–2029 uppgår till totalt 4 246 miljoner kronor. De beräknas under 2027 uppgå till 1 441 miljoner kronor, för 2028 till 1 551 miljoner kronor och för 2029 till 1 254 miljoner kronor.

God ekonomisk hushållning
Årsresultatets andel av skatteintäkter och statsbidrag ska uppgå till minst 1–3 %
Resultaten under 2027, 2028 och 2029 har budgeterats till 74 miljoner kronor (1,1 %), 40 miljoner kronor (0,6 %) respektive 65 miljoner kronor (0,9 %). Det innebär att målet inte kommer att nås under år 2028 och 2029.

Soliditeten ska vara minst 55 %
Under 2027–2029 kan investeringarna endast till mindre del finansieras med egna medel vilket medför en ökad nyupplåning om 800 miljoner kronor år 2027, 890 miljoner kronor år 2028 och 570 miljoner kronor år 2029. Soliditeten som i 2025 års bokslut uppgick till 63 procent beräknas vid 2029 års slut uppgå till cirka 51 procent, vilket beror på det fortsatt höga behovet av investeringar. Fram till år 2027 bedöms målet uppnås, från år 2028 behöver resultatnivåerna ökas eller investeringsnivåerna sänkas för att uppnå målet 55 procent soliditet.

Respektive nämnds budgetavvikelse ska vara noll eller positiv
Lika viktigt för god ekonomisk hushållning är ett effektivt och ändamålsenligt användande av kommunens resurser i verksamheten och att resurserna är rätt anpassade utifrån de demografiska förutsättningarna. Det ställs allt högre krav på kommunens verksamheter, verksamheter ska bedrivas med god kvalitet och ett effektivt resursutnyttjande. Vissa verksamheter genomgår stora förändringar så som demografiska förändringar, konkurrensutsättning, för-

ändrade målgrupper samt en efterfråga som ökar snabbare. Målet är att budgetavvikelserna ska vara noll eller positiv för respektive nämnd.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta mål och budget för 2027 med plan 2028–2029.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2026-06-01 § 88 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ändringsförslag i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.5867. Vid ärendet behandling reserverade sig Matti Björk (M) och Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Kommunstyrelsen har 2026-06-01 § 155 beslutat att bordlägga ärendet till kommunstyrelsens sammanträde 2026-06-16.

Kommunstyrelsen har 2026-06-16 § 159 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 med Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets ändringsförslag i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6420 och att i samband med beslut om delårsrapporten per augusti respektive år tar kommunstyrelsen ställning till om en utdelning från Luleå kommunföretag upp till 50 mkr per år ska tas ut eller inte. Vid ärendet behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M), Dag Sundberg (M), Arne Nykänen (C), Nicklas Kemppainen (KD), Dexter Krokstedt (SD) och Thomas Söderström (L) mot beslutet.

Sammanträdet

Carina Sammeli (S), Mathias Karvonen (V), Evelina Rydeker (MP), Fredrik Bruhn (S), Maritha Meethz (S), Ulrika Lundberg (V), Bodil Wennerbrandt Sevastik (S), Bertil Bartholdson (V), Christer Stenberg (V), Fredrik Hansson (S), Björn Diamant (S), Peder Lundkvist (S), Anja Johansson (S) och Nina Berggård (V) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Arvid Persson (M), Inger Oja (M) och Fredrik Wiberg (M) föreslår bifalla Moderaternas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6403.

Dexter Krokstedt (SD) föreslår bifalla Sverigedemokraternas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6404.

Arne Nykänen (C) och Carola Lidén (C) föreslår bifalla Centerpartiets förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6378.

Samuel Ek (KD) och Nicklas Kemppainen (KD) föreslår bifalla Kristdemokraternas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6405.

Thomas Söderström (L) och Fredrik Hjälte (L) föreslår bifalla Liberalernas förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028–2029 i enlighet med bilaga KLF Hid: 2026.6406.

Jonas Brännberg (SAV) och Robert Lundqvist (SAV) föreslår bifalla Socialistiskt alternativs förslag till mål och budget för 2027 med plan 2028-2029 i enlighet med Motion (SAV) förslag till mål och budget 2027 med plan 2028-2029 Luleå kommun, KLF Hid: 2026.6398.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag, Matti Björks med fleras förslag, Dexter Krokstedts förslag, Arne Nykänen med fleras förslag, Samuel Ek med fleras förslag, Thomas Söderström med fleras förslag och Jonas Brännberg med fleras förslag vart och ett för sig under proposition och finner att kommunfullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag.

Beskrivning av ärendet

Utgångspunkter i budgetarbetet 2027–2029

Budgetarbetet utgår ifrån de finansiella målen i kommunens policy om god ekonomisk hushållning samt nedanstående:

- I befolkningsprognosen är en ökning 450 personer år 2027, 500 personer år 2028 samt 550 personer för år 2029 och framåt inräknad. Prognosen följer inte den långsiktiga visionen om att kommunen ska vara 100 000 invånare år 2040, men målsättningen och behovet är att invånarantalet kommer att öka betydligt mer efter år 2029 då det pågår en ökande tillväxt med nya industriområden och bostadsområden.
- Internräntan fastställs till 2,75 %, (fg år 2,75 %) vilket är i nivå med Sveriges kommuner och regioners (SKR) beräkning.
- PO-pålägg fastställs till 40,51 % (40,66 %) vilket är i nivå med Sveriges kommuner och regioners (SKR) beräkning.
- Kompensation för prisuppräkningar ges till nämnderna. Prisuppräkningen är uppräknad enligt index SKR:s prognoser per april. Internhyran är uppräknad med 1,5 procent.
- Kompensation för löneuppräkningar avsätts till central pott på finansförvaltningen och fördelas ut till nämnderna i efterhand.
- Pensioner, skatteintäkter o statsbidrag beräknas utifrån prognoser per april från KPA Pension respektive Sveriges kommuner och regioner (SKR).

- Budgetramarna är beräknade på en oförändrad skattesats, 22,50 kr per 100 skattekronor.
- Demografiskt motiverad kompensation/avdrag för socialnämnden, arbetsmarknads- och gymnasienämnden och barn- och utbildningsnämndens verksamheter baseras på beräkningar i de fastställda demografiska modellerna. Befolkningsprognos från SCB används i beräkningen.
- Volymkompensation för infrastruktur- och servicenämnden och KS/kommunstyrelseförvaltningen som avser kostnader för främst exploateringsverksamheten baseras på beräkningar i den fastställda volymmodellen.

Skatteintäkter och statsbidrag

Som underlag till förslag för budget för år 2027–2029 har Sveriges Kommuner och Regioners prognos från april, cirkulär 26:18 använts, vad gäller skatteintäkter och statsbidrag. Skatteunderlagsprognosen är beräknad utifrån SCBs befolkningsprognos för Luleå kommun med en ökning på 450 invånare år 2027, 500 invånare år 2028 samt 550 invånare från år 2029 och framåt.

	År 2027	År 2028	År 2029
Skatteintäkter	5 644 227	5 924 072	6 199 429
Generella statsbidrag	847 522	879 479	889 730
Total, tkr	6 491 748	6 803 551	7 089 160

Sammanställning av förslag till nämndernas kommunbidrag för budget år 2027 och flerårsplan 2028–2029

Kommunstyrelseförvaltningen har sammanställt förslag till förändring av nämndernas kommunbidrag enligt nedan (tkr).

KS/ Kommunstyrelseförvaltningen

KS/ Kommunstyrelseförvaltningen	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		263 543	268 507	268 507
Förändring prisuppräkning	1	83	1 063	5 260
Internränta justering	2	-2 221	-3 025	-3 025
Volymmodell, tomträtter	3	215	215	215
Finansieringsprincipen	4	2 175	2 172	2 172
Lönerevision år 2026	5	5 807	5 807	5 807
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	6	-184	-184	-184
Politiska sekreterare	7	2 500	2 500	2 500
Slutligt kommunbidrag, tkr		271 918	277 056	281 252

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.

2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Ramförändring volymmodell år 2026 enligt separat beräkning.
4. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition, höst 2026 cirkulär 25:42.
5. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
6. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
7. Politiska sekreterare, se beslut 2026/382.

KS/ Kollektivtrafik

KS/ Kollektivtrafiken	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag LLT, 2026-2028		157 542	161 355	161 355
Förändring prisuppr LLT	1	74	547	4 512
Slutligt kommunbidrag, LLT		157 616	161 902	165 867
Kommunbidrag LT, 2026-2028		32 443	33 415	33 415
Förändring prisuppr Länstrafiken	2	0	959	1 946
Korrigering budget, enligt underlag från LT	3	-482	-1 454	-1 454
Utökning av kollektivtrafik 2025/1745	4	150	150	150
Slutligt kommunbidrag, Länstrafiken		32 111	32 508	36 473
Totalt kommunbidrag, tkr		189 727	194 411	202 341

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Prisuppräkning 3 % för Länstrafiken år 2028 och år 2029
3. Korrigering av budget enligt sammanställning från Länstrafiken Norrbotten.
4. Utökning av turer på linje 223, 90 tkr samt linje 221, 60 tkr. Beslut 2025/1745.

KS/ Räddningstjänst

KS/ Räddningstjänsten	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		88 559	94 212	94 212
Förändring prisuppräkning	1	148	478	1 399
Internränta justering	2	-757	-1 326	-1 326
Lönerevision år 2026	3	2 136	2 136	2 136
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	4	-67	-67	-67
Ändrade arbetstidsregler skift	5	3 000	3 000	3 000
Slutligt kommunbidrag, tkr		93 019	98 433	99 354

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
4. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
5. Omorganisation till 5-skift, på grund av ändrade arbetstidsregler.

Arbetsmarknads- och gymnasienämnd

Arbetsmarknads- och gymnasienämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		490 470	487 960	487 960
Förändring prisuppräkning	1	-76	425	6 783
Demografi tillägg/avdrag, förändring	2	3 550	7 451	11 641
Internränta justering	3	-863	-1 205	-1 205
Finansieringsprincipen	4	477	533	533
Lönerevision år 2026	5	11 894	11 894	11 894
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	6	-368	-368	-368
Skolstruktur, Falken och gymnasiereception	7	10 100	10 100	10 100
Slutligt kommunbidrag, tkr		515 184	516 790	527 338

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Demografiskt driven ramförändring enligt separat beräkning.
3. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
4. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition, höst 2026 cirkulär 25:42.

5. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
6. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66% till 40,51%, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
7. Utökade driftmedel utifrån genomförande av ny skolstruktur, Falken och gymnasiereceptionen. Medel omförs från finansförvaltningen.

Barn- och utbildningsnämnd

Barn- och utbildningsnämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		1 951 360	1 963 865	1 963 865
Förändring prisuppräkning	1	347	2 754	20 071
Demografi tillägg/avdrag, förändring	2	-340	656	-15 056
Internränta justering	3	-6 454	-7 902	-7 902
Finansieringsprincipen	4	11 915	27 391	27 391
Lönerevision år 2026	5	47 212	47 212	47 212
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	6	-1 379	-1 379	-1 379
Skolstruktur, behov	7	17 200	17 200	17 200
Slutligt kommunbidrag, tkr		2 019 861	2 049 797	2 051 401

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Demografiskt driven ramförändring enligt separat beräkning.
3. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
4. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition, höst 2026 cirkulär 25:42.
5. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
6. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
7. Utökade driftmedel utifrån genomförande av ny skolstruktur. Medel omförs från finansförvaltningen.

Kultur- och fritidsnämnd

Kultur- och fritidsnämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		415 903	422 685	422 685
Förändring prisuppräkning	1	203	1 124	7 533
Internränta justering	2	-2 353	-3 004	-3 004
Lönerevision år 2026	3	4 762	4 762	4 762
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	4	-141	-141	-141
Luleå-förslaget	5	195	195	195
Skolstruktur, sporthall	6	8 200	8 200	8 200
Skolstruktur, bibliotek och fritidsgård	6	2 200	2 200	2 200
Slutligt kommunbidrag, tkr		428 969	436 021	442 430

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
4. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
5. Driftskompensation för beslutade Luleå-förslag, Utegym, badbrygga/hopptorn samt Skicrossbana i Måttsund.
6. Utökade driftmedel utifrån genomförande av ny skolstruktur, för Hertsö sporthall, bibliotek och fritidsgård. Medel omförs från finansförvaltningen.

Socialnämnd

Socialnämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		2 350 272	2 405 233	2 405 233
Förändring prisuppräkning	1	-419	1 615	20 470
Internränta justering	2	-8 245	-9 907	-9 907
Lönerevision år 2026	3	58 489	58 489	58 489
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	4	-1 824	-1 824	-1 824
Demografi tillägg/avdrag, förändring	5	-3 614	-9 227	24 543
Finansieringsprincipen	6	7 490	7 366	7 366
Slutligt kommunbidrag, tkr		2 402 149	2 451 745	2 504 370

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
3. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
4. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
5. Demografiskt driven ramförändring enligt separat beräkning.
6. Kompensation år 2027–2029 enligt finansieringsprincipen, budgetproposition höst 2026 cirkulär 25:42.

Infrastruktur- och servicenämnd

Infrastruktur- och servicenämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		462 139	492 018	492 018
Förändring prisuppräkning	1	1 246	3 948	12 845
Volymmodell, förändring	2	-2 964	-10 449	-5 433
Internränta justering	3	-15 361	-21 685	-21 685
Lönerevision år 2026	4	5 631	5 631	5 631
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	5	-177	-177	-177
Luleåförslaget	6	122	122	122
Säkerhet och beredskap	7	1 000	1 000	1 000
Slutligt kommunbidrag, tkr		451 636	470 408	484 321

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18, april
2. Ramförändring volymmodell år 2026 samt prognos för år 2027–2029 enligt separat beräkning.
3. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte uppnåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.
4. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
5. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
6. Driftskompensation för beslutade Luleå-förslag, BMX-bana, Kyrkbyn – kullar samt Bussfritt torg i Kyrkbyn.
7. Utökat behov kopplat till säkerhet och beredskap.

Miljö- och byggnadsnämnd

Miljö- och byggnadsnämnden	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		33 257	33 866	33 866
Förändring prisuppräkning	1	-140	-200	229
Lönerevision år 2026	2	1 529	1 529	1 529
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	3	-48	-48	-48
Internränta justering	4	-73	-106	-106
Slutligt kommunbidrag, tkr		34 525	35 041	35 470

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt
3. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
4. Inför 2026 kompenserades nämnderna för en internräntehöjning till 2,75 procent men då budgeterade investeringsnivåer 2025 inte upp-

nåddes är kompensationen för hög och justeras därför. Även korrigering av en variabel i modellen för uträkning av internräntan behöver göras.

Överförmyndarnämnd

Överförmyndarnämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		13 114	13 322	13 322
Förändring prisuppräkning	1	6	23	242
Lönerevision år 2026	2	205	205	205
Po-sänkning från 40,66 till 40,51	3	-9	-9	-9
Ny tjänst handläggare	4	670	670	670
Utbildning, omställningsstöd, ny mandatperiod	5	170		
Slutligt kommunbidrag, tkr		14 156	14 211	14 430

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Lönerevision år 2026, helårseffekt för 2027 och framåt.
3. År 2027 sänks personalomkostnads-påslag (PO) för kommunen från 40,66 % till 40,51 %, vilket innebär att tidigare kompensation minskas
4. Ny tjänst, handläggare.
5. Utökade kostnader för utbildning, omställningsstöd inför ny mandatperiod.

Valnämnd

Valnämnd	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		1 691	1 725	1 725
Förändring prisuppräkning	1	-30	-60	-54
EU-val år 2029	2	0	0	3 000
Slutligt kommunbidrag, tkr		1 661	1 665	4 671

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Utökade kostnader för EU-val 2029.

Kommunrevision

Kommunrevision	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Kommunbidrag enl beslut 2026-2028		3 306	3 373	3 373
Förändring prisuppräkning	1	19	51	138
Utbildning	2	50	0	0
Slutligt kommunbidrag, tkr		3 375	3 424	3 511

1. Prisuppräkning baserad på 2025-års utfall, indexuppräknad enligt SKR cirkulär 26:18.
2. Utökade kostnader för utbildning år 2027.

Sammanställningen ovan redovisas för att synliggöra det samlade budgetförslaget. Förslag till kommunrevisionens budget upprättas av kommunfullmäktiges presidium. Presidiet upprättar förslaget självständigt i förhållande till kommunstyrelsen.

Finansförvaltning

Kommunens finansförvaltning hanterar bland annat skatter och statsbidrag, pensionskostnader, arbetsgivaravgifter, avskrivningar, räntekostnader, borgensavgifter, utdelningar mm, för kommunen som helhet. Inom finansförvaltningen finns även ett antal poster för kommande och oförutsedda behov som i nuläget inte har lagts ut på nämnderna.

Finansförvaltningen	Anm	ÅR 2027	ÅR 2028	ÅR 2029
Pensionskostnader	1	375 942	401 101	425 469
Återförda pensionskostnader	1	-263 167	-272 114	-281 366
Lönerevision	2	113 901	259 101	409 201
Arbetsgivaravgifter	3	967 726	1 000 629	1 034 650
Återförda PO-pålägg	3	-969 384	-1 002 343	-1 036 423
Återförda kapitalkostnader	4	-720 499	-772 017	-819 214
KS, utvecklingsmedel	5	15 200	15 200	15 200
Övrig finansiell intäkt	6	-2 500	-2 500	-2 500
Tillfälliga poster				
KF Mål och budget 2026-2028, Ökade driftskostnader för reinvesteringar fastigheter	7	3 000	3 000	3 000
Behov skolstruktur 2028	7	0	52 700	52 700
Behov skolstruktur 2029	7	0	0	14 900
Finansieringsprincipen, aktivitetskrav	7	17 237	17 212	17 212
Samordnad varudistribution	7	3 800	3 800	3 800
SOC: löneavtal 2025-2027	7	15 000	15 000	15 000
Underskottstäckning Nordiskt flygteknikcentrum	7	2 000	2 000	0
Luleåförslaget	7	683	683	683
Samlad uppskattning av intäkter	7	-60 000	-60 000	-60 000
Övrigt	7	-180	-180	-180
Finansiella intäkter och kostnader				
Borgensintäkter	8	-30 000	-33 000	-35 000
Utdelning Luleå Kommunföretag AB	9	-25 000	0	0
Utdelning finansiella intäkter	10	-2 500	-2 500	-2 500
Övriga finansiella intäkter	11	-3 500	-3 500	-3 500
Räntekostnader lån, pensioner	12	97 840	114 591	128 945
Avskrivningar	13	456 380	476 706	495 294

1. Beräknade pensionskostnader enligt pensionsprognos samt internt återförda pensionskostnader.
2. Anslag för lönerevision enligt index för konjunkturlönestatistik cirkulär 26:18.

3. Beräknade arbetsgivaravgifter och återförda PO-pålägg på lönekostnader.
4. Beräknade internt återförda kapitalkostnader, består av avskrivningar och internränta.
5. Anslag för KS utvecklingsmedel
6. Periodiserad realisationsvinst från fastighetsaffär, upplöses i samma takt som hyreskontraktet på 20 år.
7. Tillfälliga poster på finansförvaltningen.
   Samlad uppskattning av intäkter avser ett nettobelopp av möjliga reavinster samt kostnader för saneringar och rivningar.
8. Borgensintäkter från koncernbolag för ställd säkerhet vid upplåning.
9. Utdelning från Luleå Kommunföretag AB enligt mål och budget 2026 med plan 2027–2028, beslut KF 2025-06-17.
10. Beräknad utdelning från Kommuninvest år 2027–2029.
11. Ränteintäkter på utlåning.
12. Övriga räntekostnader inkluderar räntekostnader på långfristiga lån samt räntekostnad på pensionsskuld.
13. Beräknade avskrivningar för år 2027–2029.

Investeringsramar 2027–2029
Förslag till investeringsramar för 2027–2029 enligt tabeller nedan (tkr).

Investeringsbudget 2027-2029	2027	2028	2029	Summa
Skattefinansierad verksamhet inkl exploatering	1 161 400	1 248 750	971 500	3 381 650
Avgiftsfinansierad verksamhet, VA	279 500	302 250	282 200	863 950
Summa	**1 440 900**	**1 551 000**	**1 253 700**	**4 245 600**

Investeringsbudget 2027-2029	2027	2028	2029	Summa
KS/Kommunstyrelseförvaltningen	12 300	10 200	10 200	32 700
KS/Kommunstyrelseförvaltningen, exploatering exkl VA	159 550	150 950	115 400	425 900
KS/Räddningstjänsten	11 150	33 100	3 250	47 500
Arbetsmarknad- och gymnasienämnd	1600	1600	1600	4 800
Barn- och utbildningsnämnd	167 300	325 300	284 800	777 400
Kultur- och fritidsnämnd	53 350	72 900	49 000	175 250
Infrastruktur- och servicenämnden	596 350	464 900	347 450	1 408 700
Miljö- och byggnadsnämnd	500	500	500	1 500
Socialnämnd	159 000	189 000	159 000	507 000
Valnämnden	300	300	300	900
Summa skattefinansierad verksamhet inkl exploatering	**1 161 400**	**1 248 750**	**971 500**	**3 381 650**
VA-verksamhet	279 500	302 250	282 200	863 950
Summa investeringar kommunen	**1 440 900**	**1 551 000**	**1 253 700**	**4 245 600**

Större investeringar som prioriteras 2027–2029
Skattefinansierade investeringar 3 382 miljoner kronor

- Exploatering av nya arbetsplatsområden på Rutvik Södra, Råneå Sörsidan, Ektjärn/Storheden, Rutvik Östra, Hertsöfältet/Svartön och Kyrkåkra nytt bostadsområde Hertsöheden, Bävern, Rutvik, Gültzauudden - kvarteret Svanen, Rutvik samt fortsatt utbyggnad av bostadsområdet på Kronandalen och Dalbo.

- Avsatt medel under perioden för skolstruktur inklusive sporthallar och övriga ytor, tex ny idrottshall vid Hälsans hus.
- Avsatt medel för nya gruppboenden samt vård och omsorgsboenden.
- Ökat tempo på reinvesteringar av fastigheter.
- Ökat tempo på reinvesteringar av gator, vägar, belysning, gång- och cykelvägar.
- Nyinvestering i gång- och cykelvägar.
- Avsatt medel för säkerhetsåtgärder

VA-verksamhetens investeringar 864 miljoner kronor

- Fortsatta investeringar för vatten och avlopp: Huvudstråk Luleå-Boden, Hantverksvägen, Trekanten, Klöverträsk, Ängesbyn, Niemisel, Uddebo, förstärkning Sörbyarna samt reinvesteringar i verk och nät.

Förslaget till investeringsbudget 2027–2029 innebär för perioden en beräknad nyupplåning på cirka 2 260 miljoner kronor. Vid utgången av 2026 beräknas låneskulden uppgå till cirka 2 310 miljoner kronor vilket ger en total låneskuld vid utgången av 2029 om cirka 4 570 miljoner kronor.

Dialog

Planeringsprocessen inför 2027–2029 startade med underlag i form av exempelvis RISE omvärldsrapport, uppföljning av övergripande mål till 2040 (närvärld) och redovisning av resultat i årsredovisningen (invärld). Under våren 2025 genomfördes Luleå Framtidsforum, där en slutrapport med rekommendationer togs fram.

I mars presenterade nämnder och kommunala bolag, vid tre halvdagskonferenser, resultat föregående år samt en framåtblick och syn på utmaningar inför 2027–2029.

Under mars och april prioriterade en strategisk grupp för investeringar bland de gemensamma behoven inom kommunorganisationen.

I mitten av mars fastställde kommundirektören budgetförutsättningar till verksamheterna. Nämnderna beslutade sedan under april om konsekvensbeskrivningar av budgetförutsättningarna 2027–2029.

Utkastet behandlades av kommunens ledningsgrupp. Därefter presenterades det i mitten av maj för samtliga politiska partier i fullmäktige. Underlag som stöd till de politiska grupperna delgavs i samband med det.

Beslutsunderlag

- Förslag - Luleå kommuns mål och budget 2027 med plan för 2028–2029, KLF Hid: 2026.5768
- Kommunstyrelseförvaltningens föreslag till beslut gällande mål och budget 2027 med plan 2028-2029, KLF Hid: 2026.5767
- Sammanställning Konsekvensbedömningar 2027-2029, KLF Hid: 2026.5928
- Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.5867
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2026-06-01 § 88, KLF Hid: 2026.5929
- Kommunstyrelsens beslut 2026-06-01 § 155, KLF Hid: 2026.6076
- Centerpartiets förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6378
- Moderaternas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027 – 2029, KLF Hid: 2026.6403
- Sverigedemokraternas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6404
- Kristdemokraternas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6405
- Liberalernas förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6406
- Korrigerad version - Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets förslag till mål och budget för Luleå kommun 2027-2029, KLF Hid: 2026.6420
- Kommunstyrelsens beslut 2026-06-16 § 155, KLF Hid: 2026.6076

Beslutet skickas till

Alla nämnder och kommunala bolag
Kommunstyrelseförvaltningen, sektor ledning och stöd
Räddningstjänsten

Förslag till beslut gällande redovisning av ärenden angående skolplikt och rätt till utbildning

Ärendenr 2026/393-3.8.1.1

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag till beslut

Barn- och utbildningsnämnden beslutar att lägga redovisningen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Avdelningen för IT/administration genomför varje vecka registerkontroll för att säkerställa att alla skolpliktiga elever i Luleå kommun har en skolplacering. I ärenden där barn i skolpliktig ålder inte har någon skolplacering har all upplysning som varit möjlig att få fram, om barn i relation till ärenden om skolplikt och rätt till utbildning, dokumenterats.

Arbete pågår fortlöpande med att försöka etablera kontakt med vårdnadshavare gällande de elever som är folkbokförda i Luleå kommun men som inte har någon skolplacering i kommunen.

Utifrån kontroll med mätdatum 2026-11-12 finns det 18 pågående ärenden, varav åtta är nya. Sammanlagt rör ärendena sju flickor och 11 pojkar. Orosanmälningar till socialtjänsten är inlämnade. Skatteverket och Försäkringskassan har underrättats. När Skatteverket bekräftar att en elev inte längre är folkbokförd i kommunen avslutas ärendet.

I två ärenden fastställs att eleverna inte omfattas av skolplikt på grund av varaktig vistelse utomlands.

Det har kommit två anmälningar till hemkommun om elever som inte fullgör skolplikten vid fristående grundskola.

I oktober har 59 frånvaroutredningar inletts i kommunala grundskolor. Utredningarna rör 33 flickor och 26 pojkar.

Beskrivning av ärendet

Enligt skollagen är alla barn som är folkbokförda i kommunen skolpliktiga. Skolplikt innebär att barn måste gå i skolan och delta i den verksamhet som anordnas där. Skolplikt gäller dock inte barn som varaktigt vistas utomlands eller vars förhållanden är sådana att det uppenbarligen inte kan begäras att barnet ska gå i skola.

Rätt till utbildning innebär att barn som omfattas av skolplikt har rätt till kostnadsfri utbildning. Reglerna om vilka som omfattas av skolplikten, om rätten till utbildning, om hur skolplikten ska fullgöras, om när skolplikten inträder, om tidigare skolstart, om när skolplikten upphör och om rätten att därefter fullgöra skolgång, om deltagande i utbildning samt om ansvaret för att skolplikten fullgörs finns i kapitel 7 i skollagen (2010:800).

Barn- och utbildningsnämnden har beslutat att om ett barns utlandsvistelse är längre än 6 månader eller en termin ska barnet inte omfattas av skolplikten under den tiden. Ansökan om varaktig vistelse utomlands från vårdnadshavare krävs.

Från och med 2025 redovisas alla nya frånvaroutredningar som kommunala grundskolor påbörjat, till nämnden. Uppgifterna redovisas per skola, årskurs, antal elever och kön. Redovisningen sker med en viss eftersläpning.

Dialog
Vid beredning av ärendet har dialog förts internt.

Annika Bylund
Utredare

Beslutet skickas till
Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp